

Stefan Karganović
Pjotr Iljčenko
Džon Lokland
Irina Lebedeva
Džonatan Movat
Nebojša Malić

RUŠENJE REPUBLIKE SRPSKE

TEORIJA I TEHNOLOGIJA
PREVRATA

STEFAN KARGANOVIĆ
PJOTR ILJČENKOV
DŽON LOKLAND
IRINA LEBEDEVA
DR DŽONATAN MOVAT
NEBOJŠA MALIĆ

RUŠENJE REPUBLIKE SRPSKE
TEORIJA I TEHNOLOGIJA PREVRATA

Edicija SNSD
Knjiga 12

Izdavač:
BESJEDA
Banja Luka

Recenzent:
Milan Ljepojević

Prilozi Džona Loklenda, Pjotra Iljčenkova i
Irine Lebedeve objavljeni su u:

Оранжевые сети: от Белграда до Бишкека
/ отв. ред. Н. А. Нарочницкая; [ред. и
сост. Е. А. Бондарева]. - СПб. : Алетейя,
2008.

Prevodioci:
Dejana Kokotović
Maja Vojvodić Jovanović

Stefan Karganović
Pjotr Iljčenkov
Džon Lokland
Irina Lebedeva
dr Džonatan Movat
Nebojša Malić

• • •

RUŠENJE

Republike Srpske

TEORIJA I TEHNOLOGIJA PREVRATA

BANJA LUKA

Sadržaj

Recenzija: Milan Ljepojević SKIDANJE MASKI.....	7
Stefan Karganović KAKO SE PRIPREMA PUČ? Tehnologija „obojenih revolucija“	11
Stefan Karganović PREDSTOJEĆI POKUŠAJ PREVRATA I ODBRANA REPUBLIKE	29
Pjotr Iljčenkov “EKSPRES-REVOLUCIJA” U SRBIJI	61
Džon Lokland (John Laughland) TEHNIKA PUČA	131
Irina Lebedeva BROKERI “DŽANK-REVOLUCIJA”	161

dr Džonatan Movat (Jonathan Mowat)	
PRERUŠENI PUČ:	
VAŠINGTONSKA MUSTRA ZA „DEMOKRATIZACIJU“	
NOVOG SVETSKOG PORETKA.....	193

Nebojša Malić	
POGOVOR	
ODBIJANJE LJUDOŽDERSKOG LONCA:	
IMPERIJA, PREVRAT I SUDBINA.....	213
PRILOG: Marionete Majdana	221

Recenzija:
Milan Ljepojević
SKIDANJE MASKI

Iščitavajući i analizirajući knjigu „Rušenje Srpske“ dugo sam razmišljao da li kao recenzent bilo šta u samom „uvodnom obraćanju“ treba da napišem ili ne.

Pitanje koje sam sebi postavljam jeste da li radovima Stefana Karganovića, „Kako se priprema puč?“ i „Predstojeći pokušaj prevrata i odbrana RS“ treba ikakva „uvertira“, isto kao i tekstovima eminentnih autora: „Ekspres-revolucija u Srbiji“ Pjotra Iljčenkova, „Tehnika puča“ Džona Loklanda, „Brokeri i džank-revolucija“ Irene Lebedeve, „Prerušeni puč: vašingtonska mustra za demokratizaciju novog svjetskog poretka“ Džonatana Movata i „Odbijanje ljudožderskog lonca: Imperija, prevrat i sudbina“ Nebojše Malića.

Moj zaključak je da je ovdje sve jasno i, kao što kaže Džon Lokland, ovdje se ne radi ni o kakvoj „teoriji zavjere“, već o činjenicama zavjere.

Možda je pravo pitanje i suština cijelog problema u stanju u kojem sam se i sam našao prije izvjesnog vremena. Naime, nakon što sam otkrio, na bazi jasnih analiza, argumenata i činjenica, da

vodeće zapadne svjetske sile, predvođene SAD, krše međunarodno pravo, povelje i konvencije Ujedinjenih nacija, međunarodne ugovore, Dejtonski mirovni sporazum, Ustav BiH i Republike Srpske, glasno sam to i rekao. Nakon toga osjećao sam se pomalo neugodno. Pitao sam se, zašto.

Analizirajući uzroke „nemira“, zaključio sam da je razlog mog „lošeg“ stanja, ISTINA koju sam javno saopštio, istina argumentovana čvrstim i očiglednim dokazima.

Sam sebe sam zapitao da li je moguće da smo došli do takvog društvenog stanja svijesti, gdje čovjek u jednom demokratskom društvu ne smije da saopšti očiglednu istinu. Dakle, vodeći, bogati, silni, mogu da krše međunarodno pravo, konvencije i rezolucije UN-a, ustave i međunarodne ugovore, a mi to ne smijemo ni da kažemo. Uporedio sam to sa banalnim slučajem da neko ima pravo da me ponižava, vrijeđa, tuče i mlati, a da ja ne smijem čak ni da kažem da on to čini.

Kao ilustracija svega navedenog možda će najbolje poslužiti izjava šefa kabineta američkog predsjednika Džordža Buša II, Karla Rouva, koji je 2004. godine rekao: „Mi smo imperija, i kada delamo, stvaramo sopstvenu realnost. I dok vi proučavate tu raealnost, pomno, je li – mi opet djelujemo, i stvaramo nove realnosti, koje ćete vi onda da proučavate. I tako to ide. Mi smo tvorci istorije, a svi vi možete samo da proučavate šta mi radimo.“

Najteže se učiti na sopstvenim greškama. Ako nas jednom neko obmane i prevari može se opravdati i objasniti, ali drugi put jako teško. Japanski moto ili deviza življenja je: „Ja nemam protivnika, moj jedini protivnik je moja nespremnost“. Ovdje je pitanje za nas: koliko smo mi spremni da se oslobodimo svoje nespremnosti, koliko smo spremni da vidimo „scenario dešavanja“ koji se dešava oko nas i koji se sprema i nama.

Od 2000. godine svjedoci smo „ekspres revolucije“ u Srbiji, mnoštva takvih navodno spontanih događanja naroda. „Revolucija

ruža u Gruziji“ 2003. godine, „ružičaste“ revolucije u Ukrajini 2004 i ove 2014. godine, Belorusiji i drugim državama, Arapskog proljeća: u Maroku, Libiji, Egiptu i Siriji.

O čemu se tu radi? Džon Lokland ovako objašnjava te vještačke revolucije. Takozvane demokratske narodne revolucije u stvari su državni udari, koje umjesto vojske izvodi za tu svrhu mobilisano i izmanipulisano civilno stanovništvo. Postoje i priručnici prevrata koje su napisali Džin Šarp, Robert Helvi i Piter Akerman – rukovodioci „nenasilnom borbom“ u službi SAD.

Najveći dio pripreme prevrata je medijski: upravljanje utiscima, proizvodnja lažirane svijesti u javnom mnjenju, oblikovanje i nametanje lažnog društvenog i političkog okvira. Tek kada se tako pripremi teren, na scenu stupaju prevratnici, „krtice“ i mobilisana pješadija.

Džonatan Movat je tehniku prevrata opisao kao klasično ratovanje drugim sredstvima. Nema potrebe da se šalje vojska u drugu državu, ako možete da od njenih stanovnika napravite sopstvenu vojsku, putem medijske i političke manipulacije. Movat dokumentuje da su Šarp, Akerman i ostali ideolozi „nenasilne borbe“ u stvari formulisali taktiku ratovanja upotrebom civila. Finansiranje ovih aktivnosti vrši se kroz trgovinu narkoticima, što objašnjava naizgled šizofrenu podršku SAD narko-kartelima protiv kojih se – navodno i vrlo javno – bori militarizacijom domaće policije.

Irina Lebedeva kaže da su obećanja „revolucionara“ u stvari indentična obećanjima berzanskih prevaranata. Oni koji povjeruju u priče o basnoslovnom bogastvu, ostanu bez ičega – čak i ako prevaranta na kraju uhapsu. Na ovim tzv. revolucijama profitiraju samo Imperija i „revolucionari“, dok je narod u ime kojeg se navodni prevrat vrši – ovce za šišanje. Pritom se kao pješadija regrutuje frustrirana omladina, koja je poslovično nestrppljiva, neiskusna i lakovjerna.

Demokratija je samo floskula za lakovjerne.

Krajnje je vrijeme da bar stručna javnost postane potpuno svjesna da je „obojena revolucija“ u suštini samo isplanirana smjena režima kao rezultat psihološkog tretmana civilnog stanovništva, koje na prvi pogled i realizuje samo građansko društvo pod krinkom demokratizacije i u interesu trećih lica. Ta lica, najčešće stranci i najčešće sa vojnom podrškom, prisiljavaju „civile“ da za njih „vade kestenje iz vatre“ po detaljno isplaniranoj tehnologiji.

Knjiga „Rušenje Srpske“ ima edukativni značaj. Krajnje je vrijeme da se skinu maske i razjasne vješti blefovi i obmane. „Obojene“, „ružičaste“, „revolucije ruža“ kao ni razna proljeća nisu nikakve ni revolucije ni proljeća već perfidni državni udari osmišljeni u američkoj kuhinji. Bez slanja vojske, uz medijsku manipulaciju, dolazi se do prevrata, uz civilno stanovništvo koje biva izmanipulisano i izvrši smjenu vlasti u interesu imperatora i nalogodavca.

Prostori BiH i Republike Srpske su sve ovo vrijeme od Dejtona do danas predmet obmane i prevare. Više od decenije prisutne su raznorazne reforme koje su lansirane uvijek od istih pošiljalaca i koje su po pravilu uvijek značile centralizaciju i unitarizaciju BiH i eliminisanje Republike Srpske. Tako je po tom „modelu“ RS ostala bez svojih dejtonskih nadležnosti: vojske, obavještajne službe, carine, poreske i fiskalne samostalnosti i drugih. Kao što to nisu nikakve reforme, jer reforme znače usavršavanje i unapređenje, a ne eliminaciju i likvidaciju, tako ni „obojene revolucije“ nisu nikakve revolucije, ni ružičaste ni obojene, već perfidni državni prevrati.

Stefan Karganović, SAD

KAKO SE PRIPREMA PUČ? Tehnologija „obojenih revolucija“

Pojam „revolucija“ asocira na društveno-politički pokret širokih razmera i plebiscitarnog karaktera. Tipično je nadahnut namerom da se pomoću promene vlasti javna politika dovede u sklad sa željama i interesima većine. „Puč“ takođe podrazumeva promenu vlasti, ali izvršene u korist mnogo uže interesne grupe. Revolucija je otvoren, ili kako bi se to danas reklo „transparentan“ proces, čiji su pokretači i učesnici uglavnom poznati i deluju javno. Puč je manevar u suštini zatvorenog karaktera sa ciljem zahvata vlasti i operativnim jezgrom koje deluje konspirativno i najčešće taji svoje prave ciljeve. Radi postizanja političkog efekta, učesnici koji su manje upoznati sa krajnjim ciljevima mogu biti istureni da istupaju javno. Ali pučističko jezgro, koje određuje agendu, uvek deluje diskretno i iz senke.

Fenomen kojim se ova knjiga bavi popularno je poznat pod nazivom „obojena revolucija“, ali pojam puča mu mnogo više odgo-

vara. Na delu je, zapravo, mimikrija revolucije, sa nizom spoljašnjih obeležja autentičnog događaja ali vrlo različitim sadržajem. Metodologija i atmosfera ove vrste prevrata bliži su puču zato što rukovodstvo deluje iz pozadine, a javni učesnici mobilisani su u službi konačnih ciljeva koji su većini nejasni ili nepoznati.

U poglavljima koja slede, u prilogu iz pera Džona Loklanda, razmatraju se idejni generatori procesa o kojima je ovde reč. Džonatan Movat i Irina Lebedeva sa nešto užeg stanovišta razotkrivaju taktičke elemente uspešne primene koncepta sintetičke revolucije koja se faktički ne razlikuje od puča, dok se Pjotr Iljčenkovi bavi studijom slučaja od prvorazrednog značaja za srpsku čitalačku publiku. To je inscenirani prevrat u Saveznoj Republici Jugoslaviji 5. oktobra 2000. godine. Način kako je taj prevrat bio izveden trebalo bi srpskom narodu sa jedne strane Drine da posluži kao istorijska opomena, a sa druge – kao lekcija.

Cilj ove knjige je da na obe strane vododelnice građane pozove na trezveno razmišljanje. Jedne, da se samokritički prisete svojih naivnih političkih grešaka iz ne tako davne 2000. godine, a druge da analiziraju uspešne obmane kojima su, u ranijoj epizodi istog serijala, bili izloženi njihovi susedi i sunarodnici. To je jedini način, u predstojećoj krizi, da narod Republike Srpske izvuče pravilne zaključke i da uspešno izbegne ponavljanje istih grešaka.

U poglavljima koja slede potanko je izložen način kako se organizuje i usmerava proces koji je prerušen kao „narodna revolucija“. Pošto u tom procesu nema ni traga od spontanosti, a stihijnosti još manje, on se može najbolje proučavati sa bezličnog stanovišta puke tehnologije osvajanja vlasti.¹ Kao uvod u dalja razmatranja

¹ Javna ponuda Srđe Popovića, direktora beogradskog „Kanvasa“, bivšeg „Otpora“, da će se rado odazvati pozivu da njegova organizacija obučava učesnike protesta koji su u februaru 2014. buknuili u Federaciji BiH, nedvosmisleno upućuje na „tehnološku“ pozadinu ovog procesa.

prikazaćemo opšti obrazac ovih šablonskih „revolucija“ u raznim zemljama gde su bile pokušane ili izvedene.

(1) *Pripremna faza: Operacija Guliver*. Premrežavanje ciljane države lažnim nevladinim organizacijama.

Za ovu fazu, zarobljavanje Gulivera je najbolja metafora.² Karakteriše je osnivanje brojnih „nevladinih organizacija“ koje se bave društvenim pitanjima sa potencijalom da postanu žarišta podele i nezadovoljstva. Te grupe obilno su finansirane i uglavnom deluju sa sličnih ideoloških pozicija. Medijska pažnja koju dobijaju deluje kao multiplikator njihove realne snage i značaja. Same sebe proglašavaju za „civilno društvo“. Kada napadnim ponavljanjem i uz logističku pomoć naklonjenih medija ovaj samonadenuti opis postane široko prihvaćen, pretvaraju se u referentne ustanove po nizu ključnih društvenih pitanja.

Bivši podsekretar za privredu SAD u vladi predsednika Ronalda Regana, Pol Kreg Roberts (Paul Craig Roberts), kao vašingtonski insajder vrlo dobro poznaje mehanizme uticaja na raspolaganju državi kojoj je služio.³ U nedavnom osvrtu na sektor koji se izdaje za nevladin, a u stvari promoviše politički program vlada koje ga finansiraju, dr Roberts ističe:

Nevladine organizacije koje finansiraju SAD i EU su pete kolone sa zadatkom da ruše nezavisnost zemalja u kojima deluju. Neke od njih glume „organizacije za zaštitu ljudskih prava“. Druge vrše indoktrinaciju pod plaštom „obrazovnih

² U satiričnom delu Džonatana Svifta „Guliverova putovanja“, posle brodoloma Guliver se budi na plaži u kraljevstvu sićušnih ljudi, „Liliputanaca“, koji su ga, dok je spavao, vezali žicom. Guliver je lako mogao da izbegne zarobljavanje od strane čovečuljaka dvanaest puta manjih od sebe dok je bio budan, ali jednom vezan više nije mogao da im se odupre.

³ Dr Roberts je danas izraziti kritičar mnogih aspekata američke spoljne i unutrašnje politike.

programa“ i projekata za „izgradnju demokratije“. Mnoge, posebno one koje su pod neposrednom kontrolom CIA, specijalizuju se za izvođenje provokacija, kao grupa „Pusi rajot“. Za vrlo mali broj ovih NVO moglo bi se reći da su legitimne. Ali arogantne, to svakako jesu. Vođa jedne takve NVO pre izbora u Iranu, gde je Musavi bio kandidat Vašingtona i CIA, saopštio je da će izbori za posledicu imati zelenu revoluciju. On je to unapred znao zato što je učestvovao u finansiranju operacije pomoću novca američkih poreskih obveznika.⁴

U Republici Srpskoj se već nekoliko godina formira infrastruktura lažnih „nevladinih organizacija“ sa zadatkom da budu u pripravnosti da bi se na mig inostranih naredbodavaca uključile u podsticanje nereda i podrivanje ustavnog poretka. Među njima su:

1. Transparency International;
2. Helsinški parlament građana Banje Luke;
3. Slobodna Republika;
4. BUKA;
5. GEA Centar za istraživanja i studije;
6. Inicijativa mladih za ljudska prava;
7. The Srpska Times;
8. „Udruženje veterana Republike Srpske“;
9. Takođe su aktivni internet sajtovi i stranice na socijalnim mrežama poput „frontal.ba“, „slobodanvaskovic.blogspot.com“ „abc.ba“, „index.hr“, „50K za bolje sutra“, „Rušimo Dodika“, „NGO.ba“;
10. Ovu ekipu dopunjavaju „politički korektni“ analitičari koji se redovno pojavljuju kao sagovornici domaćih i

⁴ “Washington orchestrated protests are destabilizing Ukraine”, <http://www.paulcraigroberts.org/>, 12. februar 2014.

stranih medija, i čiji komentari nepogrešivo slede partijsku liniju lažnih NVO. Primeri su Tanja Topić, Svetlana Cenić, Damir Miljević i Aleksa Milojević.

Među finansijerima ovih grupa nalaze se uobičajeni prenosni kaiševi logističke podrške subverzivnim udruženjima koja se u raznim državama formiraju da bi na terenu, pod lažnom zastavom spontanih narodnih buntova, sprovodili zapadnu politiku „promene režima“. To su, između ostalih, National Endowment for Democracy [NED], U. S. Agency for International Development [USAID], Fond za otvoreno društvo [Soroš], kao i ambasade SAD, Velike Britanije, Norveške i drugih zapadnih zemalja. Upečatljiv primer kako ovaj sistem funkcioniše je hvalisanje državne podsekretarke SAD Viktorije Nuland da je njena vlada tokom poslednjih nekoliko godina uložila pet milijardi dolara u organizovanje infrastrukture „demokratske revolucije“ u Ukrajini.⁵ Za ovakvu vrstu ulaganja (a po priznanju ambasadora Vilijama Montgomerija, 60 miliona dolara u petooktobarski prevrat u SR Jugoslaviji) nesumnjivo se očekuju vrlo određene političke dividende.

(2) Monopolizacija medijskog prostora i šargarepa dominantne iluzije.

Da bi lažne nevladine organizacije mogle uspešno delovati u pogodnom ambijentu, potrebno je da budu dva uslova ispunjena. Prvo, medijska sredina se mora korumpirati⁶ u dovoljnoj meri da svojim uticajem u targetiranom društvu obezbedi naklonost

⁵ Pepe Escobar, “The new US – Russia cold war”, *Asia Times Online*, 16. februar 2014, <http://www.atimes.com/atimes/World/WOR-02-140214.html>

⁶ Oblici korumpiranja se kreću od kupovine uticajnih listova, časopisa i televizijskih stanica, čime se praktično pretvaraju u oruđa stranih vlasnika (u Srbiji, TV B-92 i TV Prva srpska, kao i štampani mediji „Politika“, „NIN“ i „Blic“ su primeri), do manipulisanja uređivačkom politikom pomoću dodeljivanja reklama medijskim kućama i isplate finansijskih „podsticaja“ pojedinim novinarima.

kritične mase javnosti. Drugi uslov je da znatan deo društva bude podvrgnut uticaju jedne dominantne iluzije. Sprega „nevladinih organizacija“ i korumpiranih medija eksploatiše opčinjavajuće dejstvo iluzije za proizvodnju masovne energije koja se, zatim, fokusira prema potrebi.

Monopol nad medijskim prostorom, što se obično postiže strateškim finansijskim investicijama, ključan je za kontrolu protoka informacija prema targetiranoj javnosti. Ljudi raspolazu uglavnom onakvim informacijama kakve primaju preko medija. Malobrojni imaju mogućnost da nešto lično provere ili samostalno istraže. Kada se donese odluka za promenu režima, jedan od važnih razlog za Gleichschaltung⁷ glavnih medija je potreba da se sredstva javnog obaveštavanja sinhronizuju sa delatnošću „nevladinog sektora“. Oba sredstva uticaja deluju usklađeno. U središte javne pažnje stavljaju se iste teme i tretiraju na sličan način, novinarski diskurs ciljano se degradira i postaje površan, pitanja koja bi mogla podstaknuti na kritičko razmišljanje se ne postavljaju, dijametralno gledišta koja su prisutna u javnim raspravama drastično se sužava, nosioci stavova koji se ne uklapaju u klimu mišljenja koju nameće „nevladin sektor“ sistematski su isključeni, minorne ličnosti i organizacije, koje bez podrške sa strane ne bi imali приметnu težinu, po svim značajnim pitanjima veštački se izgrađuju u merodavne arbitre. Najzad, kontrola nad medijima obezbeđuje da reflektor istraživačkog novinarstva neće biti uperen u pripadnike „nevladinog sektora“ i da će škakljiva pitanja u vezi sa njihovim izvorima finansiranja i pravom agendom ostati nepostavljena, a odgovori na njih – nepoznati širokoj javnosti.

U fazi prepariranja javnog mnjenja, podjednako je ključan faktor stvaranja dominantne iluzije, ili „šargarepe“, koja u predstavi

⁷ Na nemačkom, „usaglašavanje“, izraz koji je koristio nacistički ministar propagande dr Jozef Gebels, za disciplinovanu jednoličnost koju je nametnuo nemačkim sredstvima javnog informisanja.

smene režima motiviše mase da ulogu statista odigraju sa iskrenim ubeđenjem da im je dodeljena glavna uloga. Konkretni sadržaj te iluzije razlikuje se od slučaja do slučaja, ali u današnjem svetu neizbežno ima jaku materijalnu komponentu, uz ritualno uveravanje masa da se bore za veći stepen „demokratije“ i uvažavanje određenih vrsta „prava“. Dosadašnje iskustvo promene režima po recepturi „obojenih revolucija“ dosledno je negativno u pogledu ostvarenja ijednog od tih obećanja. Međutim, zahvaljujući kontroli nad medijskim prostorom komparativne analize iskustava na drugim mestima gde se odigrao sličan proces uspešno se izbegavaju Lišeni osnovnih informacija i podvrgnuti tendencioznom uticaju izvora koji su plaćeni da ih obmanjuju, ljudi važne zaključke izvode u činjeničnom vakuumu. Zato gotovo ista „šargarepa“ služi kao mamac na koji veliki broj ljudi neprekidno naseda, iako nijedna zemlja još nije videla koristi od sličnih obećanja.

Nekoliko primera iz kataloga obmana ilustrovaće ovu tezu:

– **Srbija pod Miloševićem:** iluzija „demokratije“ i „života kao ostali svet“. Posle Petog oktobra, obećanje „demokratije“ pretvorilo se u šaradu rotiranja na vlasti pripadnika samoprodužavajuće klike čija se politička delatnost svodi na izvršavanje direktiva stranaca koji su ih doveli i održavaju na vlasti. Lažno obećanje „života kao ostali svet“ pretvorilo se u košmar još veće materijalne bede i dubljeg beznađa.

– **Rusija pod Putinom:** iluzija „liberalnog društva“. Na početku trećeg mandata predsednika Putina, 2012. godine, u nekim krugovima gradske inteligencije specijalisti za „promenu režima“ organizovali su pokret za maglovito definisane promene pod parolom „liberalnog društva“. Mnogi su progutali taj mamac i učestvovali su u neredima sa ciljem predsednikovog svrgavanja. Međutim, oni su izgleda zaboravili posledice primene u Rusiji, devedesetih godina pod Jeljcinom, „liberalnih“ ekonomskih principa iz istih zapadnih ideoloških izvora odakle potiče i model liberalnog

društva. Zahvaljujući relativnoj političkoj zrelosti javnog mnjenja i hitroj reakciji vlasti zakonom o transparentnosti rada i finansiranja prozapadnih „nevladinih organizacija“, u Rusiji je pokušaj „obojene revolucije“ za sada u korenu sasečen.

– **Ukrajina:** iluzija „pridruživanje Evropi“. Dominantna iluzija u Ukrajini, i okidač za izazivanje masovnih nereda koji traju od kraja 2013. godine, jeste pristupanje Evropskoj uniji kao idealno rešenje za brojne ekonomske i društvene probleme te zemlje. Intenzitet iluzije se razlikuje u raznim regionima, ali dovoljan je za slivanje mase opčinjenih vernika na glavni trg u prestonici Kijevu. Ogromna većina običnih Ukrajinaca nema mogućnost da putuje u zemlje Evropske unije da išta proverí i nema pojma da li je predstava koju o njoj imaju – tačna. Pošto su svi glavni mediji pod kontrolom stranaca ili lokalnih oligarha sa poslovnim interesima na Zapadu, oni uglavnom podržavaju agendu buntovnika koje predvode prozapadne stranke i „nevladine organizacije“. Dok takvo stanje traje, prosečan Ukrajinac nikada neće dobiti objektivnu sliku o tome šta mu je u najboljem interesu. U Ukrajini, znatan broj ljudi razmišlja i deluje u stanju koje je sa stanovišta organizatora prevrata idealno – u činjeničnom vakuumu.

– **Republika Srpska:** iluzija „ukidanja korupcije“, „promene“ i „perspektivnog društva“. ⁸ Parole koje se u Republici Srpskoj koriste kao sredstvo za mobilizaciju manipulativno su besadržajne i prilagođene lokalnim prilikama. Prava agenda – ukidanje Republike Srpske i uvođenje centralističkog uređenja u Bosni i Hercegovini, koje bi stranim kontrolorima pojednostavilo upravljanje preko transnacionalne elite koju nameravaju da instaliraju – brižljivo je skrivena. ⁹ Umesto toga, ističu se parole koje privlačno zvuče, ali

⁸ Ova poslednja nebuloza potiče iz frazeologije vođe udruženja „Slobodna Republika“, Nikole Dronjka. Internet portal „e-Trafika“, 16. septembar 2013.

⁹ Konture te agende ipak su nesmotrenošću organizatora izašle na

bez jasno artikulisanog plana o tome kako bi se njihove konotacije mogle pretočiti u delotvornu politiku. Jedna od tih demagoških krilatica posebno je uvredljiva za zreo razum, a ujedno je naziv jednog od opozicionih internet sajtova: „Za bolje sutra“.

Do sada, nijedna od „obojenih revolucija“ nije imala za plod išta što bi bilo prepoznatljivo kao „bolje sutra“. Po Albertu Ajnštajnu, definicija ludila je uverenje da sto puta možemo pokušavati istu stvar i doživeti neuspeh, sa očekivanjem da će sto prvog puta rezultat biti različit.

(3) *Regrutacija lokalnih izvođača.*

Sledeća faza je angažovanje ljudskih kadrova koji će, kada se steknu neophodni uslovi, izvesti program organizovanih nereda sa ciljem obaranja vlasti. Ti kadrovi se regrutuju i indoktriniraju unapred, pre izbijanja planirane „obojene revolucije“. Cilj organizatora je da u targetiranom društvu identifikuju žarišta nezadovoljstva i da, zauzvrat za fizičko učešće u izvođenju prevrata, nezadovoljnim segmentima obećaju rešavanje stvarnih ili percipiranih problema. Profesionalno usmerena negativna energija osnovna je pokretačka snaga prevratničkog projekta.

Vidljivi deo kadrovskog sastava prevrata sastoji se iz dva elementa.

a. *Političke marionete.* Političke figure koje su željne vlasti, a imaju teškoće da je osvoje redovnim putem, idealne su kao manipulisani predvodnici „opozicije“. Zauzvrat za priliku koju im orkestratori „obojene revolucije“ nude da ostvare svoje ambicije, saradnjom u prevratničkom poduhvatu oni mu pružaju određenu respektabilnost i privid učešća „civilnog društva“. Nedavno obelodanjeni razgovor između visoke funkcionerke Vlade SAD Viktorije

videlo tokom februarskih nereda u Federaciji BiH. Jedna od „nevladinih organizacija“ koje su rukovodile buntom, pod sugestivnim nazivom „Udar“ isto kao prozapadna stranka u Ukrajini, otvoreno je zagovarala upravo takav program.

Nuland i ambasadora SAD u Ukrajini, Džefrija Pjata, slikovito prikazuje pravu ulogu ovih marioneta i potpunu zavisnost od odluka sponzora, koji raspodeljuju ne samo finansijska sredstva već i portfelje u projektovanoj budućoj „vladi“.¹⁰

b. *Ulična pešadija*. Izvođači uličnih radova podjednako su važni zato što njihov doprinos operaciji stvara spoljašnji utisak spontanog narodnog bunta. Ulična rulja se sastoji iz tri koncentrična kruga:

– **Iskreni vernici**. Većina učesnika su obmanuti konzumenti „šargarepe“, ili dominantne iluzije koja se u konkretnom izvođenju „obojene revolucije“ koristi kao sredstvo za masovnu mobilizaciju. Oni su korisne budale režiranih nereda. Njihovo prisustvo je dekorativno i služi proizvodnji utiska da je prevrat odraz raspoloženja većine, ili bar znatnog dela društva.

– **Plaćeni statisti**. Ako orkestratori procene da je broj iskrenih vernika nedovoljan da bi pred kamerama delovao ubedljivo, gomila se dopunjuje plaćenim statistima. Bivši visoki američki funkcioner Pol Kreg Roberts iznosi podatak da se u Moldaviji za kijevski „Evromajdan“ statisti regrutuju po tarifi od 30 evra dnevno.¹¹ U siromašnim zemljama kao što su Ukrajina, Moldavija ili Bosna i Hercegovina, iznajmljivanje ulične gomile po pristupačnoj ceni ne predstavlja nikakvu teškoću.

– **Čelična pesnica udara: obučeni huligani** (neki put sa buldožerom). Scenario svih „obojenih revolucija“ predviđa dramatičan momenat masovnog zauzimanja tačaka koje teoretičar nenasilnog prevrata, Džin Šarp, naziva „stubovima podrške režimu“. To su uglavnom simbolični objekti kao upravne zgrade, skupština, televizija i slično. Pošto su ta uporišta najjače branjena, na njih

¹⁰ Za tekst dijaloga preveden na srpski, videti „Sivi soko“ blog, 11. februar 2014, <http://sivisoko.blogspot.com/2014/02/marionete-majdana.html>

¹¹ Paul Craig Roberts: „Russia under attack“, 14. februar 2014. <http://www.paulcraigroberts.org/2014/02/14/russia-attack-paul-craig-roberts/>

se usmeravaju huliganske grupe koje su prethodno obučene za žestoku primenu nasilnih metoda. Tokom petooktobarskog prevrata u Beogradu, takve družine bile su korišćene za juriš i paljenje Narodne skupštine i zauzimanje Narodne banke. O šablonskom načinu izvođenja ovakvih operacija govori i podatak da su u Beogradu 2000. i u Kijevu 2013. godine „nenasilni protestanti“ protiv odbrambenih barikada policije koristili buldožere.

U vezi sa februarskim neredima insceniranim u Federaciji BiH, analitičar Amir Misirlić postavlja niz oštroumnih pitanja, pa u vezi sa ponašanjem uličnih rulja tom prilikom konstatuje:

Naprosto zadivljuje visok stepen usklađenosti, kada je način djelovanja demonstranata u pitanju u svim gradovima gdje su se demonstracije desile. I u Tuzli i u Sarajevu i u Mostaru i u drugim gradovima su se desile paljevine državnih institucija. I to gotovo na identičan način. Shvatio bih da je u jednom ili najviše dva grada to nekome palo na pamet. Ali da baš svi istovremeno sami od sebe dođu na ideju da potpale zgrade kantonalnih vlada? Malo nevjerovatno. Osim u slučaju da iza svega ne stoji jedan jedini organizator.¹²

Činjenica da su neredi u Federaciji BiH počeli i prestali kao na pritisak dugmeta takođe je nešto što izaziva nedoumicu kod ovog posmatrača:

Dakle, dobili su nalog od nekoga da sa tim prestanu. Od nekoga koga slušaju. I odmah da se razumijemo uvjeren sam da ogromna većina demonstranata nije ni znala da je u bilo čijoj službi i vjerovala je u izvornost svog bunta.¹³

¹² Amir Misirlić: „Devet pitanja o protestima“, <http://amirmisirlic.com/2014/02/16/devet-pitanja-o-protestima/>

¹³ Ibid.

O autentičnosti narodnog bunta koji se usmerava daljinskim upravljačem moglo bi se postaviti niz kritičkih pitanja.

(4) Personalizacija i satanizacija da bi se prikrili stvarni motivi puča. Ključno obeležje svih „obojenih revolucija“ je da se izvode pod lažnom zastavom, pomoću koje se stvarni ciljevi maskiraju. Kada bi orkestratori prevrata unapred otkrili pravu agendu, ne bi pridobili nikakvu podršku ili bi, u najboljem slučaju, ona ostala minimalna.

Zato se u pripremanju psihološkog terena za prevrat uvek koristi personalizovana lažna meta. Način kako ovaj mehanizam funkcioniše savršeno je na kraju shvatio Slobodan Milošević: „Ne napadaju Srbiju zbog Miloševića, nego napadaju Miloševića zbog Srbije“.¹⁴ Brutalnim *ad hominem* napadima skreće se pažnja sa ozbiljnih pitanja, koja se uopšte ne postavljaju, a istovremeno štimuje se raspoloženje masa efektom „dva minuta usmerene mržnje“ kao što Orvel opisuje u „1984“. Analitičar Boris Nad primećuje neke od posledica takve indukovane psihoze. U odgovarajućem trenutku težište protesta neopaženo se prebacuje sa prvobitnih zahteva, koji su poslužili kao mamac za masovno okupljanje, na sasvim nove, koji su u stvari pravi i odgovaraju potrebama režisera iz senke.¹⁵ (U Tuzli 7. februara 2014. počelo je protestom protiv zatvaranja fabrika i besposlice, da bi preraslo u zahtev za „unitarnu Bosnu čvrsto inkorporiranu u transatlantske strukture“; u Kijevu je počelo parolom usvajanja pristupnog ugovora sa EU, da bi evoluiralo u zahtev ne samo za promenu vlasti već i temeljnu političku reorijentaciju Ukrajine. To upravo i jeste geostrateški zaokret kome teže inostrani sponzori insceniranih nereda u Kijevu, ali on ima vrlo malo veze sa navodnim prvobitnim pobudama za masovno okupljanje.)

Satanizacija ličnosti je krajnje primitivan ali vrlo efikasan mehanizam za akumulaciju negativne energije koju profesionalci

¹⁴ „Srpske novine“, 21. oktobar 2011,

¹⁵ Portal „Novi standard“, 17. februar 2014, <http://www.standard.rs/boris-nad-zapadu-se-zuri-da-bosanskim-proletem-unisti-rs.html>

zatim usmeravaju na prave mete, na koje se izazivanjem veštačkog bunta cilja. To se vidi iz nekoliko primera.

– **Slobodan Milošević.** Pravi cilj Petog oktobra bio je uništenje poslednje države na Balkanu koja je pokušavala da vodi relativno nezavisnu politiku i da zadrži neke oblike društveno ekonomskog sistema koji se nisu uklapali u neoliberalne obrasce, uz dovođenje na vlast kooperativne grupe kupljenih i učenjenih političara. Lične harange protiv Slobodana Miloševića bile su paravan da bi se od većine građana prikrila stvarna agenda prevrata – radikalni gubitak državnog suvereniteta i masovna pljačka nametanjem neoliberalnog modela .

– **Vladimir Putin.** Prava agenda je blokiranje ponovnog uspona Rusije i njeno konačno rasparčavanje po modelu Jugoslavije i zatim Srbije. Pored toga, svrgavanje rukovodstva koje radi na jačanju države i dovođenje na njegovo mesto kooperativne ekipe, kao u doba Jeljcina, koja bi se uklapala u zapadni koncept raspodele moći u svetu. Napadi na Putina za navodne autoritarne tendencije dimna su zavesa za podrivanje moći ruske države i neutralisanje njenih suparničkih kapaciteta.

– **Milorad Dodik.** U odnosu na Republiku Srpsku, cilj koji rukovodi svim potezima je kampanja za njeno ukidanje i utapanje u centralizovanu državu Bosnu i Hercegovinu, koja bi uskoro zatim ušla u strukture NATO pakta i evroatlantski sistem. Dodatni razlog za posebno zlobnu satanizaciju je to što je predsednik Dodik prerastao u opasan simbol uspešnog vođenja nezavisne politike, uprkos žestokim pritiscima. Kao potencijalno zarazan primer otpora, on je markiran ne samo za uklanjanje već i moralno i političko uništenje, i to pod uslovima koji bi predstavljali zastrašujuću opomenu svima koji razmišljaju da pođu sličnim putem.

(5) Harangiranje masa i ispiranje mozga: metodologija provokacija – eskalacija. Primenom ove metode stvaraju se uslovi za proizvodn-

ju „varnice“ – Džin Šarp i kolega teoretičar puk. Robert Helvi tome posvećuju posebnu pažnju.

Da bi se ulična pešadija animirala, tenzije se moraju neprestano podizati, izazivaju se šokantni događaji, a dominacija informativnim prostorom koristi se za projektovanje gnusnih postupaka na protivničku stranu. To je još uvek pripremna faza prevrata u kojoj se oblikuje klima mišljenja. Bez brižljive pripreme te vrste, kada kriza dostigne vrhunac, improvizovana „varnica“ bi ostala bez šireg odjeka. Strateškim doziranjem provokacija održavaju se pažnja i koncentracija učesnika. Podjednako važno, time se izaziva eskalacija „pravednog gneva“ i održava se ratoborno raspoloženje u redovima okupljene mase. Uspešne provokacije, koje napetost podižu na sve viši nivo, sastavni su deo pripremnog procesa.

(6) Okupljanje lažnog uzorka globalnog društva na centralnom mestu koje je najpogodnije za medijsku manipulaciju. U narednoj fazi prevratničkog procesa izvodi se trik koncentrisanja nezadovoljnika u što većem broju na medijski pogodnom mestu, odakle ističu instruisane zahteve. Masa je prvo zgusnuta na jednoj mikroskopskoj geografskoj tački. Zatim se taj prostor propagandno pretvara u jedinu pozornicu gde se išta značajno odvija i na koju je koncentrisana sva pažnja, da bi, na kraju, teleskopskim sočivima ta tačka bila veštački uveličana do gigantskih razmera. Na trgu Tahrir u Kairu prisustvo nekoliko stotina hiljada ljudi delovalo je imponirajuće. Međutim, isključiva pažnja koja je bila posvećena tom nereprezentativnom uzorku zamaglila je činjenicu da stanovništvo Egipta broji 84 miliona, od kojih je samo neznatan postotak bio na Tahriru.

Demonstranti na trgu „Majdan“ u Kijevu još manje su reprezentativni kao uzorak stanovništva Ukrajine. Oni broje tek nekoliko desetina hiljada iz ukupnog stanovništva od oko 45 miliona. Pored toga, nesrazmerna zastupljenost zapadnih regiona zemlje u njihovim redovima jasan je dokaz da demonstranti okupljeni na trgu u mnogo većoj meri predstavljaju regionalno nego

opšte raspoloženje. Na demonstracijama u Federaciji BiH u februaru 2014. procentualno učešće građana bilo je još manje reprezentativno u odnosu na stanovništvo kao celinu, pogotovo ako se uzme u obzir zvanično objašnjenje da je glavni uzrok pobune bio kritičan materijalni položaj širokih slojeva. Ovu očiglednu činjenicu odlično je primetio Amir Misirlić u analizi brojnih anomalija koje su karakterisale te proteste:

Ovo je čisto matematičko pitanje. Zadatak za niže razrede osnovne škole. Ako skup građana Sarajeva sačinjava, prema popisu, oko 350.000 stanovnika i ako na proteste izađe njih 300, koliki je to procenat? Hajde, radi lakšeg računanja zaokružimo da ih je bilo 350. Koliki je to procenat? Nije to uopšte procenat. To je promil. To je jedan jedini promil ukupne populacije ovog grada. Izašao je po jedan na svakih hiljadu. Sa ambicijom da govori u ime ostalih 999.¹⁶

Brojčana nesrazmera između pretežno statične i malobrojne mase „vernika“, koji na geografski ograničenom prostoru aktivno učestvuju u pokušaju prevrata, i većine ukupnog stanovništva, koje je pasivno i drži se po strani – ali u čije ime se tvrdi da okupljena gomila govori – razotkriva teatralnost i nereprezentativan karakter čitave operacije.

(7) *Insceniranje „varnice“*. Po teoriji Džina Šarpa i Roberta Helvija, insceniranje „varnice“ obeležava početak aktivne faze prevrata. Okupljena masa se tokom izvesnog vremena drži u stanju rastućeg uzbuđenja koje se proizvodnjom „varnice“, ili katalizatora za konačni obračun, pretvara u raspoloženje pogodno za ono što Šarp naziva „big push“. To je odlučujući udarac, juriš na „stubove režima“, što bi trebalo da dovede do kolapsa vlasti.

¹⁶ Amir Misirlić: „Devet pitanja o protestima“, ibid.

U ovom stadijumu presudnu ulogu preuzima psihologija mase, koju je opisao Gustaf I' Bon:

Gomilu odlikuje veliki broj ljudi okupljen na jednom mestu, visoka emocionalnost i fokusiranost na određenu ideju ili osobu. Osobe u gomili imaju tendenciju da veoma snažno reaguju na jednoobrazan, emocionalan i često iracionalan i netolerantan način. Oni nesvesno jedni druge imitiraju i tako postižu visok stepen uniformisanosti.¹⁷

Ovo je vrlo tačan opis ponašanja gomile koja je 2000. godine u Beogradu, na podsticaj nevidljivih režisera, zapalila Narodnu skupštinu i glasačke listiće koji su u vrećama tamo bili pohranjeni, i koji su mogli pružiti odgovor na pitanje ko je stvarno pobedio na nedavno pre toga održanim izborima. Isti opis je primenljiv i na ponašanje gomile u Ukrajini koja već nekoliko meseci uništava centralni deo prestonice u znak protesta za nepotpisivanje međunarodnog ugovora čiji je sadržaj većini njih – nepoznat. Najzad, izliv rušilaštva u gradovima Federacije BiH tokom nemira u februaru 2014. odraz je iste iracionalne psihologije i snažno upozorenje građanima Republike Srpske da joj ne podlegnu.

(8) Instrumentalizacija sluđene mase za nasilno zauzimanje simboličnih centara vlasti. Poslednji čin „nenasilnog otpora“, prema priručniku za izvođenje „obojenih revolucija“ teoretičara Džina Šarpa i Roberta Helvija, je medijski prilagođen juriš na glavna uporišta vlasti i njihovo osvajanje. Pod opsadom sa svih strana, izložene žestokim političkim ucenama i pritiscima spolja i pod neprekidnim udarcima profesionalno vođene i ostrašćene rulje iznutra, demoralisane strukture vlasti se povlače i raspadaju. To je

¹⁷ Gustav le Bon, *Psychologie des foules*, cit. Žarko Trebješanin, *Pojedinac u grupi*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2011, str. 200.

scenario koji je predviđen za veliku završnicu prevratničke operacije, mada su se mnogi pokušaji okončali spektakularnim krahom (Belorusija, Moldova, Iran).

Obmanuti protagonisti „demokratske revolucije“ obavili su svoj zadatak i, sa probranim izuzecima, postali su nepotrebni. Kao što je duhovito primetio Endi Vorhol, na kraju im je dopušteno ne više od 15 minuta slave da uživaju u svojoj iluziji „uspeha“. Posle toga, na scenu stupaju profesionalci, preuzimaju osvojene poluge vlasti i predaju ih poverljivim lokalnim saradnicima. Infrastruktura prevrata se ubrzano demontira, a iskorišćene mase se šalju kući.

„Uprkos tome“, komentariše Nebojša Malić, „revolucionari ne dižu novu pobunu iako su shvatili da su bili iskorišćeni. Kako bi i mogli? Čak kada bi uspeali da se suoče sa obeshrabrujućim dejstvom saznanja da su poslužili kao oruđa sopstvenog porobljavanja, sama ta činjenica dovoljna je da njihov kredibilitet u očima sugrađana uništi. Pošto su jeli iz ljudožderskog lonca, žigosani su zauvek.“¹⁸

Od trenutka sloma targetiranog sistema, uloga statista je završena i oni se uklanjaju. Bez rashodovane infrastrukture i stručnog rukovođenja, buntovnički elan naglo splašnja i masa ponovo tone, kako se cinično izrazio Džin Šarp, u svoje uobičajeno stanje – tromost.

Pod novim režimom, objektivni uslovi života mogu postati znatno gori, ali bez ohrabrenja i organizatorskih sposobnosti animatora, dojučerašnji buntovnici to mirno trpe. Apatija, cinično napominje Džin Šarp, prirodno je stanje ljudskog materijala koji je predmet njegove manipulacije.¹⁹ Umeće je da se apatični subjekti pokrenu na ograničenu i brižljivo usmerenu akciju, pa da se na kraju opet vrate u prvobitno, komatozno stanje. Samostalnim

¹⁸ Nebojša Malić, Antiwar.com, 24. jun 2011.

¹⁹ Džin Šarp, „Samooslobođenje“, str. 36.

razmišljanjem i autonomnom političkom delatnošću ugrozio bi se novi poredak, kao što je malo ranije bio srušen stari.

Na završetku uspešno izvedene „demokratske revolucije“, to je nedopustivo.

Stefan Karganović, SAD

PREDSTOJEĆI POKUŠAJ PREVRATA I ODBRANA REPUBLIKE

Mada se Republika Srpska ne pominje na čuvenom spisku država predviđenih za uništenje, koji je general Vesli Klark obelodanio pre nekoliko godina,²⁰ niko ne sumnja u postojanje namere i aktivnog plana da se pre kraja 2014. godine to pitanje reši. Bombastične najave o ulaganju millionskih sredstava u taj projekat na stranu, praćenjem manje senzacionalnih, ali vrlo opipljivih dokaza na terenu, dolazi se do pouzdanog zaključka da su u Republici Srpskoj u toku pripreme za nešto što je u naslovu jednog toma svojih memoara Čerčil slikovito nazvao „the gathering storm”. Motiv,²¹

²⁰ Global Research, 23 March 2007, <http://www.globalresearch.ca/we-re-going-to-take-out-7-countries-in-5-years-iraq-syria-lebanon-libya-somalia-sudan-iran>

²¹ Ukidanje dejtonske Republike Srpske kao „genocidne tvorevine” i utapanje u unitarističku BiH pod dominacijom Sarajeva.

sredstva i ljudi²² za rušenje Republike Srpske postoje. Logistički elementi za izvršenje prevrata postavljaju se na svoja mesta. Jedina nepoznanica je kako će žrtva odreagovati i kako će se izboriti za opstanak.

Jasno se prepoznaju začeci orkestrirane kampanje u Republici Srpskoj, koja teži stvaranju klime nepoverenja i diskreditaciji političkog rukovodstva države. To je u svim dosadašnjim obojenim revolucijama uvek bio prvi korak u pokušaju paralizovanja vlade na koju se cilja, organizovanjem istovremenih i sve učestalijih napada protiv nje sa što više strana. Opozicija je neophodna u svakoj državi i igra dragocenu ulogu u meri u kojoj svoju ulogu shvata kao dužnost da vlasti ukazuje na greške. To je koncept „lojalne opozicije“ koji preovlađuje u zemljama sa dugotrajnim demokratskim iskustvom, kao što je Velika Britanija. Međutim, srpski koncept opozicije uglavnom je destruktivan i usmeren je ne na poboljšanje, nego na rušenje, bez razmišljanja o posledicama ili alternativama. To je kulturno činjenica koja stranom faktoru u velikoj meri olakšava posao kada regrutuje lokalne pomagače za sprovođenje svoje politike.

Obmana je tradicionalno sredstvo skoro svake političke delatnosti, a u rušilačkoj operaciji koja se zahuktava protiv Republike Srpske zauzima središnje mesto. Ogleda se, između ostalog, u tome ko je u toj igri stvarna, a ko nominalna žrtva. Po spoljašnjim znacima, oluja koja je u pripremi usko je personalizovana i obrušava se lično na predsednika Republike Srpske. U velikoj meri to jeste tačno, i on zaista jeste meta „kaznene ekspedicije“, ali samo kao kolateralna šteta i sigurno ne iz javno navedenih razloga.

Organizatori planiranog puča tako postupaju zato što im ne odgovara da javnost shvati njihovu pravu agendu. Na stranu lažno moralisanje o demokratiji, borbi protiv korupcije i ljudskim pravima.

²² Materijalna sredstva potrebnog obima i kadrovi „demokratskih aktivista“ obučeni za ovu akciju, slično operaciji izvedenoj protiv SRJ krajem 1990-ih godina.

Njima principijelno uopšte ne smetaju političke ličnosti sa odlikama koje njihova propaganda bezočno pripisuje predsedniku Dodiku. Osobe upravo takvog profila već decenijama služe kao njihovi najbliži i najefikasniji saradnici širom sveta. Da ne koriste nemoralne i korumpirane ličnosti takve vrste, ostvarenje većine ciljeva njihove politike bilo bi znatno otežano ili nemoguće. Da je predsednik Republike Srpske stvarno opterećen atributima koje mu propagandno pripisuju, on im ne bi bio na nišanu, već bi, naprotiv, bio uvaženi pripadnik njihove ekipe. Čak bez ulaženja u pojedinosti, karakter napada, matrica po kojoj se odvija i izvor odakle potiče, dovoljno je da kod iskusnog i pronicljivog posmatrača izazove skepsu.

Jedan od ciljeva predstojeće ofanzive nesumnjivo jeste političko kažnjavanje predsednika, ali to nema veze sa javno navedenim razlozima. To je isključivo zato što odbija da bude „timski igrač“ i što je posvećen odbrani svoga naroda i države koja mu je poverena. Pri svemu tome, prioritetna meta operativne agende je – Republika Srpska. Sa stanovišta organizatora prevrata, predsednikovo političko uklanjanje svakako predstavlja jedan od poželjnih rezultata započetog procesa, ali je krajnji cilj politička likvidacija Republike Srpske.

Mehanizam koji je (za sada) predviđen kao sredstvo za ostvarenje tog cilja jesu izbori koji će se održati u oktobru 2014, i eksploatisanje potencijala za izvođenje prividno „legitimnog“ puča. Kada bi se brižljivo zamaskirana i zamagljena prava agenda i konačni cilj sada otkrili, mali broj građana Republike Srpske glasao bi za samouništenje.²³ Zato se umesto konačnog cilja podmeće

²³ Da su građani Srbije bili obavešteni na vreme da je „Otpor“, predstavljen kao demokratsko omladinsko udruženje, u stvari bio „jedan dobro podmazan pokret finansiran milionima dolara iz Sjedinjenih Država“, što je „Njujork tajms“ otkrio, ali tek posle događaja, u tekstu „Who really brought down Milosevic?“, objavljenom tek 26. novembra 2000. godine, pitanje je kako bi početkom oktobra glasali.

sekundarni, i to sve češće vulgarno personifikovan i satanizovan.²⁴ U vreme kada većina nekada ekonomski snažnih zapadnih država tone sve dublje u finansijsko rasulo i siromaštvo, a zapadna društva koja se neupućenim građanima Republike Srpske lažno prikazuju kao moralni uzor, zapravo dotiču dno korupcije i posuvraćenosti, propaganda vešto pothranjuje iluziju da je samo jedan čovek prepreka čudesnom oporavku i prosperitetu, a da bi od trenutka njegovog odlaska ne samo sve drugo ostalo isto već da bi čak postalo bolje. Pošto se operacija zasniva na obmani, ne razmatra se mogućnost da bi umesto početka nove ere boljitka njegovo povlačenje, naprotiv, omogućilo instaliranje marionetskog režima sa zadatkom likvidacije Republike Srpske kao samostalne i održive zajednice, sa svim katastrofalnim posledicama po njene građane koje bi zakonomerno usledile.

Konfrontacija koja predstoji nije za izbornu pobedu neke stranke, nego za opstanak Republike, i samo je usputno odbrana Milorada Dodika, koji je markiran za politički odstrel upravo zato što je stožer napadnutih tekovina. Radi se o odbrani Republike, zajedničke kuće svih njenih stanovnika, podjednako političkih pobornika i protivnika Milorada Dodika. Pre bilo kojeg pojedinca – na meti je Republika Srpska.

Analitički pregled situacije

Uspešna odbrana pretpostavlja trezven pregled najvažnijih stratejskih činilaca.

²⁴ Videti: „Dodik za četiri godine inkasirao osam miliona evra!“, *Kurir*, 31. januar 2013; „Dodik: strateški interes Srpske“, blog Milenka Višnjica, 27. januar 2013, www.milenkovisnjic.blogspot.ca; takođe, lični napad „Veća kongresa bošnjačkih intelektualaca“ da „Dodik mora biti zaustavljen kao što je morao biti i Hitler“, *Glas Srpske*, 28. april 2012.

[1] Osnovna slabost postojećeg sistema u RS je da, s jedne strane, ima retoriku i stav koji su prihvatljivi srpskim masama u relativno stabilnim vremenima, ali mu, s druge, nedostaje projekat, dalekovida ideja, vizija, oko koje bi se te mase okupljale i zarad koje bi i u teškim vremenima ostale privržene. Ovde se ne cilja na "ideologiju" ili formalnu doktrinu, mada i tako nešto ne bi bilo na odmet kao opšti politički reper i faktor dugotrajnije kohezije. Dovoljna je ideja koja bi mogla da ljude trajno mobilise, bez obzira na političko opredeljenje i trenutno materijalno stanje. Koliko god prihvatljivo to zvuči, ako je bez dublje idejne podloge, retorika kao politički instrument po svojoj prirodi je vrlo površna i njeno dejstvo je najčešće kratkotrajno. Doktrina šireg dometa, koja bi obuhvatala elemente narodne psihologije, filosofije i kulture i angažovala moralne i intelektualne kapacitete najširih slojeva, bila bi poželjna. Ali niti za to ima dovoljno vremena, niti je to u ovom trenutku neophodno. Da bi sistem prebrodio teška vremena, kao idejna podloga i *raison d'être* dovoljno je da se formuliše nešto između plitkih fraza i filozofski sofisticiranih teorija, što bi mu dalo viši smisao i pozicioniralo ga iznad ličnih i stranačkih nesuglasica. Ali trenutno i to nedostaje jer se o tome nije blagovremeno razmišljalo.

[2] U odsustvu nadahnjujuće vizije ili pozitivne moralne ideje kao generatora trajne masovne podrške, sistem se oslanja na dva vrlo nestabilna faktora pomoću kojih nastoji da mobilise mase: (a) politika upornog i nesumnjivo popularnog suprotstavljanja centrima moći etničkih rivala i njihovim stranim političkim sponzorima i (b) uveravanja, koja se iz objektivnih razloga pokazuju sve jalovijim, da će se u materijalnoj sferi relativan prosperitet i pozitivni tokovi ipak moći sačuvati, ili obnoviti, i to uprkos obeshrabrujućim finansijskim kretanjima u svetu, pred kojima čak i veće, moćnije i samostalnije države posrću.²⁵ Kada, polako ali sig-

²⁵ Čerčilova retorika „krvi, znoja i suza“ iz vremena Drugog svetskog rata u sadašnjem vremenu svetske ekonomske krize bila bi mnogo primerenija od

urno, najoštrije posledice svetske ekonomske krize dotaknu i RS, i kada se još bolnije odraze u svakodnevnom životu rastućeg broja građana, donedavno popularna retorička prepucavanja sa vođama drugih etničkih zajednica srazmerno će gubiti svoju privlačnost. Sa stanovišta građana, koji će biti zaokupljeni prvenstveno kratkoročno i površno shvaćenim egzistencijalnim teškoćama, teoretske rasprave o državnom uređenju će gubiti svoju relevantnost.

[3] Ekonomska kriza svakako nije lansirana samo zato da bi doprinela krah u RS i politike predsednika Dodika, ali na domaćem planu strani neprijatelji Republike i njihovi domaći saradnici neće propustiti priliku da je iskoriste radi postizanja upravo toga cilja. Tada će postati jasno da je odsustvo opštenarodnog projekta koji bi se nalazio iznad materijalne svakodnevice Ahilova peta aktuelnog sistema u RS.

[4] Svrgnuti nekoga relativno je lako, pogotovo ako takvu meru preduzima nesrazmerno jači protivnik. Jedan od načina kako se fizički slabija strana štiti od takvog poteza je asimetrično suprotstavljanje i stvaranje situacije na terenu gde će bez nje biti vrlo teško ili nemoguće upravljati državom. Primer toga je iskustvo sa generalom Peronom u Argentini. Mada Peron nije imao nikakvu doslednu filozofiju, za kratko vreme briljantno je izgradio i masama ponudio privlačan socijalni projekat pomoću kojeg je obezbedio trajnu lojalnost najširih slojeva društva. Organizovati puč protiv njega nije bilo teško, ali vladati Argentinom bez njega pokazalo se nemogućim. U ovom trenutku položaj predsednika Dodika bio bi znatno povoljniji kada bi se u tom ključnom aspektu mogao uporediti sa položajem generala Perona krajem prvog perioda njegove vladavine. Blagovremena priprema u Republici Srpskoj sličnog faktora odvrćanja bila je zanemarena. To povećava Dodikovu ranjivost i ujedno pothranjuje iskušenje da se protiv njega preduzmu

izliva isforsiranog optimizma, a pored toga, to bi najšire slojeve impresioniralo poštenjem i odražavalo bi stvarna kretanja u svetu koja će neumitno uticati na stanje u Republici Srpskoj, bez obzira na to ko je trenutno na vlasti.

aktivne mere, bez preteranog straha da bi se organizatori takvih mera, slično argentinskim vojnim huntama koje su se, uz podršku iz SAD, ređale posle Peronovog svrgavanja, kasnije mogli naći u položaju političke blokade.

[5] Najverovatnije je da će pokušaj političkog uklanjanja Dodika ići po obrascu koji se u američkoj doktrini za primenu aktivnih mera za svrgavanje zove "swarming". To znači istovremeno otvaranje toliko brojnih frontova protiv relativno slabijeg protivnika da on uskoro postaje bespomoćan i paralizovan jer više nema sredstava da na tako širok spektar koordiniranih i raznovrsnih napada adekvatno odgovori. U redovima žrtve dolazi do povlačenja, ili u najmanju ruku isključivo odbrambeni stav na širokom frontu. To kolebanje zatim stvara defetističko raspoloženje, baza podrške počinje da se osipa, od ranije zavrbovani i ugrađeni agenti uticaja spektakularno napuštaju i pojačava se utisak besperspektivnosti otpora. Lagani odliv podrške i kadrova uskoro se pretvara u lavinu koja počinje da se valja svojim nezadrživim momentumom. Od tog trenutka, ako do njega dođe, žrtva je verovatno bespovratno izgubila bitku, i samo je pitanje vremena kada će biti prinuđena na političku kapitulaciju.

Značaj koji se pridaje psihološkoj komponenti očituje se u priručniku nedavno objavljenom u SAD: „Specijalne snage u vođenju nekonvencionalnog rata“²⁶. Ovaj priručnik se odnosi na upravljanje sukobima u cilju rušenja nepodobnih vlada, ali „bez pribegavanja otvorenim borbenim dejstvima (...) organizovanjem, obukom i opremanjem kadrova koji će pružati otpor“ nepoželjnim vladama, dok će „predstavnici vlade SAD posvetiti pažnju razvoju odgovarajuće infrastrukture“. Što se lokalnog življa tiče, njemu se dodeljuje uloga statista, dok profesionalno obučena „avangarda“ deluje kao udarna pesnica „demokratskog preobražaja“. U priručniku

²⁶ Robert Fisk, "From Algeria, a lesson in how to bypass democracy", *The Independent*, 27 January 2013.

se ističe da je „ključ za prelaženje iz faze rastućeg nezadovoljstva u fazu pobune – percepcija znatnog dela stanovništva da ustankom ništa ne gubi i ubeđenost da će se pobuna okončati uspešno. Pored toga, a to je nešto što brojni primeri iz prakse u raznim targetiranim zemljama potvrđuju, „mora da postoji neka varnica koja će izazvati pobunu, dramatičan događaj koji će potpaliti mase protiv državnih vlasti“.²⁷ Pri tome se ne zaboravlja još jedan ključan momenat: da će „pokretu otpora biti potrebna moralna i politička podrška u međunarodnim forumima (...) u obliku sredstava kao što su novac, oružje, hrana, savetnici i obuka...“ Ne, ovo nije izvod iz Lenjinovog „Šta da se radi?“ sa početka prošlog veka. Ovo je makijavelistički scenario Lenjinovih današnjih navodnih ideoloških protivnika, cinično napisan sto godina kasnije kao priručnik za rušenje vlada koje im nisu po volji.

[6] Da bi se subverzivni proces uspešno odvijao, u najmanju ruku je neophodno da deluju dva faktora: oblikovanje svesti pomoću kontrole nad medijskim prostorom i fabrikovanje lažne alternative koja bi, u saradnji sa određenim inostranim snagama, navodno umela da nagomilane probleme reši na zadovoljavajući način.²⁸

²⁷ Ta „varnica“ može da bude sasvim banalan incident, kao u Tunisu 2010. godine kada je prodavac povrća odbio da policajcima pokaže dozvolu da se bavi trgovinom, što je prouzrokovalo prepirku i protestno okupljanje građana i obeležilo početak „Arapskog proleća“ u toj zemlji. Pokušaj da se slična varnica inscenira u Banjaluci u vezi sa Picinim parkom 2012. godine primer je pokušaja korišćenja iste tehnike, ali u ovom slučaju bez očekivanog rezultata.

²⁸ Iskustvo Jugoslavije posle oktobarske operacije 2000. godine dovoljno govori o iskrenosti takvih obećanja. Lokalni izvođači radova uspešno su obmanuli veliki broj birača da strani „prijatelji“ samo čekaju pad Slobodana Miloševića da bi počeli sa multimilionskim investiranjem u rekonstrukciju i izgradnju zemlje. Od toga se nije obistinilo apsolutno ništa nakon što su „statisti“ odigrali svoju ulogu na biračkim mestima i time doprineli instaliranju na vlast agencije koja se pokorava naređenjima iz inostranstva.

Korumpirani mediji u službi prevrata imaju zadatak da oblikuju klimu mišljenja, filtriraju informacije i tendenciozno usmeravaju javnu raspravu tako što nekima daju priliku da u njoj učestvuju i utiču na javnost, dok druge marginalizuju ili sasvim lišavaju te mogućnosti. Medijsko stanje u Republici Srpskoj ubrzano dospeva u fazu sistematskog i otvorenog osporavanja skoro svih osnova nacionalne politike, i već je vidno zašlo u fazu marginalizacije njenog glavnog nosioca. To je već krupan korak u pravcu psihološkog pripremanja pozornice za izvođenje prevrata. Istovremeno, beznačajnim i diskreditovanim – ali „kooperativnim“ – bivšim političarima, i njihovim najčešće mikroskopskim strankama, nestrpljivim da još jednom prigrabe vlast sa pratećim lagodnostima, udeljuje se nesrazmerna pažnja, njihovi instruisani stavovi i isprazne izjave prenose se i ozbiljno komentarišu, a kritička pitanja im se ne postavljaju. I bez izričitog osporavanja, time se stavovi i značaj centralne političke ličnosti u državi relativizuju.²⁹ Javnost se privikava da ga posmatra kao nekoga ko je prolazan. U sledećoj fazi oblikovanja javne percepcije biće lakše rasprostraniti utisak ne samo da on može biti zamenjen već i da postoji neko ko bi bio poželjniji da dođe na njegovo mesto. Opsenar i marioneta kome

²⁹ Strani faktor tome sinhronizovano sadejstvuje često infantilnim potezima kao što je izjava zamenika pomoćnika državnog sekretara SAD, Filipa Rikera, da će američki zvaničnici ubuduće „bojkotovati“ predsednika Republike Srpske prilikom poseta Banjaluci, *Vijesti.ba*, 6. decembar 2012. Interesantno je da je Riker tom prilikom takođe izjavio da će, umesto sa predsednikom Republike Srpske, predstavnici SAD ubuduće kontaktirati sa predsednikom Narodne skupštine RS Igorom Radojičićem, iako po položaju Radojičić nema ingerencije u sferi izvršne vlasti. Simptomatično je da istu temu preuzima Rikerov lokalni propagandni pion Slobodan Vasković, najavljujući u svom blogu da je „Radojičić Dodikov prirodni naslednik“ (<http://slobodanvaskovic.blogspot.com/2012/04/radojicic-umjesto-dodika-uspravljanje.html>). Jedna od tehnika koje se primenjuju da bi se postigla „promena režima“ je izazivanje razdora i uzajamnog nepoverenja u redovima targetiranog rukovodstva.

će biti dodeljena ta uloga već je u pripremi da bude korišćen na predstojećim izborima i uskoro će biti predstavljen sa šarlatanskom formulom za trenutni boljitak i ispunjenje svačijih aspiracija i želja. On se obučava u radionicama zapadnih preduzeća za odnose sa javnošću, dok se njegov „spasonosni program“ usavršava u nekom od prekomorskih *think tank*-ova zaduženih za destabilizaciju Balkana.

[7] Ovi procesi, čiji su tragovi već vidljivi, nemaju za cilj samo političku diskvalifikaciju jedne osobe, ma kako značajna bila, već mnogo više od toga – razgradnju Republike Srpske kao države. Koliko je neki od tih procesa poodmakao, stvar je procene. Uz to, naravno, ide još jedna velika nepoznanica, a to je u kolikoj je meri sistem već miniran. To će se pokazati tek onda kada na raznim frontovima ugroženi sistem pokuša da pruži otpor, i potvrdiće se ako tada njegove strukture jedna za drugom budu počele da otkazuju.

Slabosti suprotstavljenih strana

Pre nego što pređemo na konkretne primere kako se u Republici Srpskoj primenjuje tehnika prevrata, biće korisno ukratko izložiti uporedne slabosti obe strane.

Ovo su glavne slabosti zapadnih službi koje organizuju operaciju i njihovih lokalnih pomagača:

[1] Strani organizatori prevrata deluju šablonski i bez izrazite kreativnosti, sledeći obrazac ranije uspešno provedenih sličnih akcija na drugim područjima. U njihovom žargonu to se zove „template“, što znači „obrazac“. Oni se uglavnom kruto drže obrasca i nedovoljno uzimaju u obzir specifičnosti terena i nepredvidljivost mogućih ishoda. „Obojene revolucije“, koje su sa malobrojn timer izuzecima do sada uspešno izvodili u raznim zemljama, odlikuju se operativnom homogenošću i razlikuju se uglavnom

samo po „boji“. Sa stanovišta organizatora, takav pristup ima svojih prednosti, ali i velikih ograničenja. S druge strane, sa stanovišta potencijalne žrtve, nefleksibilnost napadača jedna je od prednosti jer pruža mogućnost blagovremene pripreme za odbijanje napada, koji će se najverovatnije kretati iz predvidljivih pravaca i odvijati predvidljivim tokom.

[2] Napadač računa na reakcije koje su uglavnom neracionalne i prekomerne.³⁰ To bi mu pomoglo u raspirivanju nezadovoljstva, što podrazumeva ne samo satanizaciju već i strateško ismejavanje targetirane državne vlasti.³¹ U svesti napadača šablonizovana je ne samo tehnika napada već i očekivana tehnika odbrane. Standardizovana očekivanja nekretnog napadača kod njega predstavljaju veliku slabost jer mu to umanjuje sposobnost da se efikasno postavi prema odbrani koja je originalna i asimetrična, pogotovo ako je još i inteligentna.³²

³⁰ Emotivna reakcija jedne zvanične ličnosti na instruisan i nimalo spontan protest grupe studenata u Banjaluci, kada ih je označio kao “kopilad”, primer je netaktičnosti kojoj se suprotna strana i njeni strani instruktori intenzivno nadaju.

³¹ Važno je shvatiti razliku između ova dva propagandna pristupa i kako se oni u praksi dopunjavaju. Pored satanizacije, pojma koji Srbi iz iskustva vrlo dobro razumeju, ismejavački odnos prema vlasti, kao navodno trapavoj i nesposobnoj, takođe igra značajnu ulogu u procesu rušenja njenog autoriteta. Strateg prevrata Džin Šarp to vrlo dobro shvata kada govori o „eksploatisanju već postojećih slabosti“ targetirane vlasti (*Samooslobođenje*, str. 31). Prekomerna reakcija MUP-a RS pre nekoliko meseci na lepljenje amaterski proizvedenih plakata po Banjaluci, umesto da provokaciju obesmisli ignorisanjem, zgodno je poslužila kao povod za primenu tehnike ismejavanja sa ciljem rušenja autoriteta državnih ustanova (www.frontal.rs 18. jul i 21. jul 2013).

³² Ilustracija neprilagodljivosti napadača i pogrešnih procena kojima to vodi su očekivanje NATO pakta da će SRJ kapitulirati za nekoliko dana (nesumnjivo na osnovu iskustva SAD u Granadi i Panami) i potpuno promašene procene gubitaka napadnute strane zahvaljujući briljantno izvedenoj asimetričnoj operaciji Vojske Jugoslavije korišćenjem maketa tenkova i aviona.

[3] Operacija nema izgleda na uspeh ako nije kamuflirana fasadom potkupljenih domaćih saradnika i usput mobilisanih korisnih budala, kooptiranih kombinacijom ambicije, sujete, mita i pretnji.³³ Džin Šarp u svom priručniku *Samooslobođenje* naširoko i sasvim ispravno ukazuje na štetu koju bi pretrpeli lokalni pobornici „demokratske revolucije“ ukoliko bi se otkrila njihova veza sa stranim dostavljačima materijalne podrške, obuke i strateških uputstava (str. 22).³⁴ Zato otisci prstiju stranog faktora – pravih autora prevrata – moraju ostati nevidljivi većini učesnika i širokoj javnosti.³⁵

Primer iz prve kategorije potkupljenih su lokalni političari malog formata, koje je vreme očigledno pregazilo, ali koji su

Ovi primeri su iz druge sfere, ali princip je isti.

³³ Mihail Leontjev, voditelj emisije „Odnako“ na Prvom kanalu Ruske televizije, to formuliše kao „banalno vrbovanje – komplikovana smesa egoizma, karijerizma, zastrašivanja i ucena“ (<http://www.1tv.ru/news/leon-tiev/245976>).

³⁴ Upravo zato što obim aktivnosti ovakvih udruženja očigledno prevazilazi skromna sredstva obične „grupe građana“, pitanje porekla materijalne podrške mora se neprekidno postavljati. Na primer, jedna „NVO“ iz ove kategorije, banjolučka „Buka“, redovno postavlja svoj propagandni baner na razne internet portale ne samo u BiH i Srbiji nego i šire, kao crnogorski „Vijesti.me“ (<http://www.vijesti.me/sport/serena-vilijams-najbolja-teniserka-godine-clanak-161919>). Legitimno je upitati kako uspevaju da sebi priušte takav luksuz i kuda vodi finansijski trag po svemu sudeći znatnih sredstava koja su im na raspolaganju.

³⁵ Mnogi nasamareni pripadnici pokreta „Otpor“ u Srbiji, kojim je upravljao obaveštajni centar u Budimpešti preko operativaca Džina Šarpa i Roberta Helvija (Gene Sharp, *Self-liberation*, Albert Einstein Institution, 2009, str. 12), nakon što su shvatili da je njihov mladalački idealizam cinično iskorišćen, ogorčeno su se ogradili od svoje uloge u petooktobarskom puču u Srbiji. Ali efekat je već bio postignut i pošto je „infrastruktura“ navodno spontanog narodnog pokreta za demokratiju u potpunosti bila u rukama stranog faktora, mladi idealisti koji su mu nesvesno poslužili više nisu mogli da učine ništa da poprave štetu.

spremni da svoje usluge stave na raspolaganje za podršku da se bar još jednom dokopaju vlasti. Paradigmatičan primer iz druge kategorije korisnih budala je jedan bivši političar i donedavni haški osuđenik koji je višestruko ranjiv i podložan ucenama, bez obzira na to što je već izdržao kaznu za jedan kraći period svoje javne delatnosti. Neposredno od puštanja na slobodu on se zdušno posvetio aktiviranju svoje mreže uticaja iz prošlosti, sa naznakama da bi je mogao staviti u službu podrivačkog projekta.³⁶ Kao što je slučaj sa mnogim ličnostima među korisnim budalama,³⁷ ni njegova subjektivna privrženost Republici Srpskoj nije pod upitnikom, ali objektivna delatnost je druga stvar. Sličnih primera ima mnogo.

Treba imati na umu da organizatori prevrata nisu svemoćni, a još manje su genijalni. Oni su, zapravo, vrlo osrednji. U nedostatku boljeg izbora, prinuđeni su da koriste domaći ljudski materijal koji je znatno ispod minimalnih kapaciteta koji bi bili poželjni za operaciju ovakve vrste. Nizak kvalitet ljudskog faktora, pogotovo na domaćem terenu, koji je u operativnom smislu ključan da bi se obezbedio uspeh, kod napadača predstavlja izrazitu slabost koju bi odbrana trebalo da eksploatiše, ali uvek bez omalovažavanja znatnih ukupnih resursa koji stoje na raspolaganju protivničkoj strani.

³⁶ Nije mogao preciznije signalizirati svoj zaokret od izjave koju je dao u intervjuu Senadu Hadžifejzoviću na Federalnoj televiziji: „Tu nema spora. Ja nikada neću da govorim da je RS država u tom bukvalnom smislu. RS jeste jedan dio BiH, i tačka“, *Oslobođenje*, 28. septembar 2013. Uskoro zatim, kao po prećutnom dogovoru, predsednik SDA Sulejman Tihić, koji je u odnosu na status Republike Srpske nesumnjivo na istoj liniji, oglasio se sa izjavom „da će se BiH moći graditi kao država ravnopravnih naroda Bošnjaka, Hrvata, Srba i ostalih tek kada na scenu u RS dođu političke snage koje će zajedno sa ostalima graditi jednu državu BiH“ (*Euro Blic*, 13. novembar 2013).

³⁷ Na primer, grupa okupljena oko pokreta „Izbor je naš“ (videti, Dane Čanković: „Operacija Dodik“, *Vidovdan*, 4. februar 2013), pa čak i vlasnik BN televizije, na čija politička opredeljenja u ovom trenutku verovatno da je najsnažnije delovao pozamašan bakšiš.

Odbrana takođe ima značajnih slabosti, koje su uglavnom imanentne srpskom mentalitetu. Nabrojaćemo nekoliko glavnih.

[1] Potcenjivanje protivnika. Da se radi isključivo o domaćim protivnicima, superioran ili donekle bezbrižan stav u odnosu na njih imao bi izvesno opravdanje. Međutim, animator događaja je strani faktor. Iako nije ni posebno kreativan ni intelektualno superioran, on jeste uporan, organizovan i profesionalan. Potcenjivački stav prema njemu predstavlja veliku grešku. Ta kombinacija svojstava obično je jača od skoro svake improvizacije, pa i najkreativnije. Samo sistematski i profesionalno koncipirano protivdejstvo pruža realne izglede za uspeh.

[2] Pored potcenjivačkog stava prema protivniku, srpska osobina stavljanja kratkoročnih ličnih kombinacija i predrasuda iznad opšteg interesa još je jedna kulturološka odlika koja ide naruku napadačkoj strani. Pod uticajem stranog faktora, ova odlika često poprima izrazito samodestruktivan karakter. U srpskoj svesti ne postoji visoko razvijen osećaj za ravnotežu između ličnog i opšteg. Koruptivno usmeravanje usko i često vrlo pogrešno procenjenog ličnog interesa deluje kao jedno od najmoćnijih sredstava za mobilizaciju pojedinaca protiv opšteg društvenog interesa. Pošto su uglavnom nesposobni da zrelo procene krajnji efekat postupaka koji im se sugerišu, podsticani polugom ličnog interesa, Srbi se lako usmeravaju na rušilačko ponašanje. Pri tome jeste važno prepoznati i žigosati prave oportuniste, ali velika je greška uopšteno etiketirati sve neistomišljenike kao „izdajnike“ zato što se među njima nalaze povodljivi i moralno labilni pojedinci koji su zabludeli, ali nisu izgubljeni. Stranom faktorom, koji se vrlo efikasno služi materijalnim podsticajima i psihološkim sredstvima da bi stekao saradnike, nepromišljeno etiketiranje i izopštavanje samo koristi kao dodatni regrutni mehanizam.

[3] Slaba ili površna obaveštenost i sklonost da se senzacionalne priče prihvate bez dokaza, zdravo za gotovo, takođe su osobine

koje predstavljaju objektivnu slabost u okviru srpske zajednice. Kao što Džin Šarp, ne bez doze blagog cinizma, ispravno primećuje, „stanovništvo je uglavnom zaokupljeno prostim preživljavanjem (...) i najvećim delom je pasivno“ (*Samooslobođenje*, str. 36). Ta okolnost pruža brojne mogućnosti za ciljano popunjavanje informativnih praznina i animiranje „pasivnog stanovništva“ zanimljivim senzacijama, pogotovo ako se to radi na sugestivan, zabavan i profesionalan način. U slučaju Republike Srpske, težište kampanje za rušenje autoriteta aktuelnog rukovodstva je dramatizovanje posledica ekonomske krize i navodna uznemirenost blagorodnih kritičara neprihvatljivim nivoom korupcije koju primećuju u društvu. Opet, kao što Džin Šarp svoje učenike upozorava, „važno je da snage otpora prigrabe inicijativu od samog početka i da je ne ispuštaju sve dok sukob traje“ (*Samooslobođenje*, str. 31). To znači da će gospodari diskursa nastojati da se isključivo čuje njihova kritika ekonomskog stanja, van konteksta svetskih zbivanja i, podrazumeva se, bez obaveze da u tom kontekstu ponude sopstvena suvisla rešenja. Za korupciju važi sličan princip. Zanemaruje se činjenica da su bombastične i tabloidne optužbe za korumpirano ponašanje skoro redovno padale u vodu čim bi se pokrenula ozbiljna istraga i da je vrlo mali broj njih dobio epilog pred sudom, gde za razliku od tabloida važe rigorozna pravila dokazivanja.

Međutim, u kulturi u kojoj se obično ne poklanja preterana pažnja empirički utvrđenim činjenicama i u kojoj se ljudi lako povode za senzacionalnim glasinama, oblikovanje iskrivljene slike korišćenjem relativno jednostavnih propagandnih mehanizama nije težak zadatak. To je jedna od slabih tačaka kojoj bi odbrana trebalo da pokloni pažnju zato što je napadačka strana tu slabost već registrovala i uveliko je koristi.

Operativni principi...

Biće od koristi da ukratko izložimo najvažnije savete Džina Šarpa polaznicima škole za demokratiju, koja je do sada dala bogate plodove, od privredno i društveno razorene Srbije, koja polako ali sigurno klizi ka diktaturi u južnoameričkom stilu, do opšteg sloma koji se opaža u Gruziji, donedavno pod vođstvom neuravnoteženog prozapadnog tiranina Sakašvilija. Iskustvo tih i preostalih zemalja pod udarom prinudne „demokratizacije“ koje su u središtu pažnje Džina Šarpa, njegovog kolege pukovnika Helvija i njihove ekipe razmatra se u kapitalnoj studiji na ovu temu Natalije Naročnickaje i Džona Loklanda, „Narandžaste mreže, od Beograda do Biškeka“, koja će u najvažnijim delovima uskoro biti objavljena na srpskom.³⁸

Promena, tvrdi Šarp, ne postiže se samo konstatovanjem da je stanje loše i pukim protestovanjem nego „strateškim planiranjem pomoću kojeg nenasilna borba postaje mnogo efikasnija nego što bi to bio slučaj kada bi se samo protestovalo i pružao otpor, ali bez strateškog planiranja“ (str. 6, svi citati su iz knjige *Samoslobođenje* [*Self-liberation*, Albert Einstein Institution, 2009] na engleskom jeziku). Najavljuje se, prema tome, ozbiljna akcija koja neće biti ni stihijska ni čisto emotivna, već brižljivo pripremljena, odmerena i sračunata.

U središtu uspešne operacije nalazi se ono što Šarp naziva „velikom strategijom“ (*grand strategy*), ili opsežan pregled situacije, koji obuhvata „poznavanje prirode sukoba, suprotstavljenih strana, društva i njegovih potreba“ (str. 16–17). Potezi se ne vuku nasumice ili prema trenutnoj inspiraciji, nego nakon pažljivog proučavanja terena.

³⁸ Н. Нарочницкая, ответственный редактор, *Оранжевые сети, от Белграда до Бишкека*, Санкт-Петербург 2008.

Zatim se postavlja nekoliko praktičnih pitanja: Šta je u sukobu sporno? Na koji način će se privući druge osobe i ustanove da se pridruže u borbi? Kako realne probleme iskoristiti za mobilizaciju podrške,³⁹ da bi se smanjio broj pristalica suprotne strane i da se utiče na pojedince i grupe u protivničkom taboru da promene stranu?⁴⁰ Koje su jake, a koje su slabe tačke protivnika? Koje su jake i slabe tačke naše strane? Odgovori na ova pitanja dobijaju se strateškom procenom (str. 18).

„Strateško razmišljanje“, napominje Šarp, „odnosi se na sposobnost donošenja procene sa realnog stanovišta o tome kako bi trebalo postupiti da bi se situacija promenila i postigao željeni cilj. (...) Ti planovi se odnose na način na koji će dugoročni sukob otpočeti i na koji će strategija i posebne kampanje za ostvarenje ograničenih ciljeva konačno doprineti postizanju glavnog cilja“ (str.

³⁹ Inicijativa Centra za civilne inicijative BiH (www.cci.ba) za podizanje javnih česmi i toaleta u Bijeljini jedan je banalan primer korišćenja realnih problema („Frontal.rs“, 12. novembar 2013), ali ne da bi bili stvarno rešeni na dobro građana, nego da bi se istakla „briga“ NVO sektora, sa korenima u inostranstvu, i istovremeno podvukla nebriga države. Među donatorima na sajtu Centra se navode Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID) i korporacija Misrosoft, među ostalima. Misli li iko da se stanje javnih toaleta u Bijeljini zaista nalazi visoko na listi prioriteta ovakvih organizacija?

⁴⁰ Još jedan primer propagandnog korišćenja realnih problema da bi se uticalo na percepciju targetirane vlasti je afera sa trovanjem studenata u menzi studentskog centra u Banjaluci, za koju se još ne zna da li je inscenirana ili posledica stvarnog nemara („Glas Srpske“, 9. juli 2013). Funkcioneri Unije studenata, Govedarica i Obradović, nisu gubili vreme da u Kliničkom centru posete jednog obolelog kolegu i da mu na poklon teatralno donesu jastuk jer je do tada, navodno, smotano ćebe bilo najbolje šta je bolnica mogla da mu ponudi („Glas Srpske“, 10. juli 2013). Studentski rukovodioci su za javnost izračunali da je KC za sumu koju plaća agenciji za odnose sa javnošću mogao da kupi 655 jastuka za svoje bolesnike. Džin Šarp bi bio ponosan kada bi čuo za njihov performans.

27). Studenti koji su pre nego što su otkrili Šarpa proučavali Lenjina, u ovim demokratskim razmatranjima nepogrešivo će prepoznati uticaj lenjinističke koncepcije „minimalnog i maksimalnog programa“.⁴¹ Nastavljajući u istom lenjinističkom duhu, Šarp ističe da je „prilikom formulisanja velike strategije prevashodan faktor stalno testiranje da li kampanja otpora slabi ili jača moć protivnika“ (str. 28). Konkretno u vezi s tim „postupci odbijanja društvene, ekonomske ili političke saradnje (što je takođe poznato i kao bojkot) predstavljaju važne metode u vođenju nenasilne borbe“ (str. 28).

Što se spontanosti ovog procesa tiče, Šarp upozorava da će „prvi koraci u dugoročnoj borbi protiv diktature morati da budu vrlo ograničene prirode i pažljivo pripremljeni“ [...*highly limited and carefully staged*] (str. 30). U engleskom originalu, reč “staged” otkriva celu igru. Taj izraz potiče iz pozorišne terminologije a srpska reč koja najbolje prenosi njegov smisao je „insceniran“.

Sledeće pitanje koje zavređuje pažnju autora strategije samo-oslobođenja odnosi se na „raspored neuralgičnih tačaka moći“ i to „da li postavljeni ciljevi i primenjena sredstva pogoršavaju unutrašnje slabosti sistema ili ne“ (str. 30). Prednost se daje „aktivnostima koje pogoršavaju već postojeće ranjivosti“ (str. 31), Lenjin bi rekao – kontradikcije. Inicijativa se mora ugrabiti od početka i ne ispuštati (str. 31). Pod „ekstremnim režimima“, Šarp u lenjinističkom zanosu dodaje, „mala ali mudra grupa koja se bavi strategijom ponekad bi mogla da isplanira i razdeli uputstva za akciju“ (str. 32). Ta „mudra“ avangarda mogla bi da preduzme

...ograničene kampanje u vezi sa problemima koji će privući široku podršku među stanovništvom. Problem izabran za isticanje mora imati očigledno opravdanje i treba da bude takve prirode da režimu bude teško da odbije zahtev. U

⁴¹ V. I. Lenjin, *Revolucionarno-demokratska diktatura proletarijata i seljaštvo*, Moskva 1962, Sabrana dela, tom 8, str. 293–303.

većini slučajeva, to bi trebalo da bude problem kada će, iako nerado, režim ipak poći na ustupke i kada će narod, čija moć raste, pokazati da može da nanese poraz režimu (str. 33).

Najzad, dolazimo do jednog od glavnih pitanja: koji su najugroženiji „stubovi podrške režimu“ (terminologija pukovnika Helvija, koju Šarp sa odobravanjem koristi) i gde bi, prema tome, trebalo primeniti koncentrisanu snagu pobunjenika (str. 35)⁴² ?

Džin Šarp crta ružičastu sliku „novog političkog poretka koji će otvoriti put uspešnoj primeni boljih rešenja, što bi odgovaralo potrebama društva i bilo u skladu sa odlukama naroda (...) otvara se put za izgradnju trajnog, slobodnog i demokratskog sistema u kome će svi dobiti mogućnost da učestvuju“ (str. 41).

Međutim, on ne navodi kao primer nijednu zemlju koja je bila „oslobođena“ primenom recepture iz priručnika koji je napisao, gde se primećuju efekti uspešne primene boljih rešenja koja preporučuje ili gde se bilo šta događa sa osloncem na odluke koje donosi narod.

...i njihova praktična primena

Komentarišući Šarpov značaj u pripremanju i izvođenju „mekih“ prevrata, francuski analitičar Tjeri Mejsan ističe da je „Šarp uvek prisutan svugde gde su američki interesi u pitanju“.⁴³ Bez sumnje, spisak Šarpovih prevratničkih uspeha je impresivan i obuhvata desetak zemalja u kojima su kadrovi u čijoj je obuci učestvovao osvojili vlast i radikalno promenili političku orijentaciju

⁴² „Moć treba koncentrisati na najslabijoj tački protivnika na način koji povećava šanse za pobeđu“ (*Samoslobođenje*, str. 37).

⁴³ Thierry Meyssan, *Voltairenet.org*, 6. jun 2007.

svoje države u skladu sa američkim interesima. Dva izrazita ne-uspeha, u Belorusiji i Zimbabveu, Mejsan pripisuje Šarpovoj nemoćnosti da „na vreme istrenira dovoljan broj demonстранata“.

Potreba za „treniranjem demonстранata“ vrlo je indikativna. To ne samo da aludira na stepen spontanosti Šarpovih „revolucija“, već ukazuje i na značaj neprekidnog provociranja suprotne strane u očekivanju da će nasilnički odreagovati, što bi proizvelo željenu „varnicu“, koja bi situaciju radikalno preokrenula na štetu targetirane vlade. Šarpov kolega i bliski saradnik, pukovnik Robert Helvi, autor je priručnika „O strateškom nenasilnom sukobu“ u kojem se insistira upravo na tome da „planeri treba uvek da traže zgodne prilike da se režim postavi u takvu političku dilemu da je svaki ishod nepovoljan. Planeri treba da prepoznaju najdublje težnje naroda i da isprovociraju protivnika da postupi na način koji je suprotan tim težnjama“.⁴⁴

Još jedan važan činilac koji Šarp, Helvi i ostali misionari demokratije naglašavaju jeste „propaganda, koja se koristi da se mase mobilišu da prkose vladi koja ih ugnjetava“.⁴⁵ Helvi pojašnjava: „Opšte uzev, stanovništvo u celini je meta za propagandu. Međutim, da bi propaganda bila efikasna, publiku na koju se cilja treba izdeliti tako da se svakoj grupi usmeri posebno oblikovana poruka... Poruka koja bi ubedljivo delovala na poljoprivrednika razlikuje se od poruke koju bi trebalo uputiti studentu. Glavne mete propagande su stubovi podrške režima, a to znači da svaku od ciljnih grupa i podgrupa treba analizirati da bi se utvrdili nivo obrazovanja, verska ubeđenja, etnička pripadnost, aspiracije i – dostupnost propagandnim porukama.“⁴⁶

⁴⁴ Roberth L. Helvey, „On strategic nonviolent conflict: Thinking about the fundamentals“, The Albert Einstein Foundation, str. 75

⁴⁵ Ibid., str. 84

⁴⁶ Ibid., str. 79.

Na ovakav način razrađena tehnika prevrata već više od godinu dana postepeno i sa rastućim intenzitetom primenjuje se u Republici Srpskoj. Nekoliko primera će pokazati ozbiljnost i upornost Šarpa i njegovih lokalnih učenika.

Studentska grupa „Glas naroda“ formirana je u proleće 2011. i sadrži sve glavne komponente koje ilustruju praktičnu primenu Šarpovih principa,⁴⁷ počev od demagoškog naziva.⁴⁸ Ta grupa, pod vođstvom studenta političkih nauka Stefana Filipovića, bila je formirana navodno u znak podrške članovima Boračke organizacije RS, koji su u tom periodu protestovali u vezi sa svojim statusom i beneficijama. Podrazumeva se da su borci Vojske Republike Srpske i njihovi problemi poslednja briga aktivista ove grupe i da je vezivanje za protest boraca bio potez čisto taktičke prirode. Profesionalno obučeni aktivisti traže žarišta već postojeće političke energije, preuzimaju je i zatim preusmeravaju u službi potpuno različitih ciljeva. Primena Helvijeve taktike pritiska sa ulice da bi se vlast postavila u „takvu političku dilemu da je svaki ishod nepovoljan“ ovde je očigledna. Odbijanjem zahteva, vlast se pokazuje kao neosetljiva za ljudsku patnju; udovoljavanjem zahtevima ulične grupe za pritisak, koja pri tom nema nikakve veze sa borcima ili iskrenim simpatijama za ciljeve njihove borbe, poklanja joj se legitimitet i pruža mogućnost da kao ravnopravan sagovornik podnese novi niz zahteva. Demagogijom koju je naučio u nekoj „radionici“ za obuku aktivista pre nego na banjalučkom Fakultetu političkih nauka, gde je formalno studirao, nestrpljivi

⁴⁷ <http://www.banjaluain.com/front/pokazimo-vladajucoj-eliti-u-rs-u-da-se-glas-naroda-cuje>

⁴⁸ Organizacije ovog tipa deluju interaktivno sa drugim udruženjima sličnog porekla. „Glas naroda“ je bio usko povezan i sa grupom slične inspiracije pod nazivom „Oštra nula“ i dugogodišnjim omladinskim frontom na platnom spisku zapadnih službi, „Inicijativom mladih za ljudska prava“. Videti <http://ba.yihr.org/en/article/33>

Filipović je, ne čekajući da odnese prvu pobjedu u „nenasilnom sukobu“ sa vlastima, odmah podigao lestvicu objavivši da je dobio „enorman broj poruka na Fejsbuku da skup treba propagirati šire nezadovoljstvo u društvu...“. Time je ujedno otkrio strategijski cilj i pravi motiv koji stoji iza prividnog zalaganja za prava boraca.

Umesno je postaviti pitanja o pravoj svrsi ovakvih grupa, navodno posvećenih pozitivnoj promeni u društvu. Da konstatuju ili da raspiruju objektivne razloge za nezadovoljstvo? Da nezadovoljnike manipulišu u funkciji političkih agendi koje oni i ne slute? „Obični građani su uvidjeli priliku da otvoreno kažu da nisu zadovoljni trenutnim socijalno-ekonomskim, a potom ni samim političkim stanjem u RS-u“, nastavlja Filipović, već uživljavajući se u ulogu narodnog tribuna. „Nakon kraće analize, prihvatio sam zahtjeve tih ljudi i skup je poprimio i socijalnu i obrazovnu parolu.“⁴⁹

Uprkos istaknutim parolama, Filipovićev kratkotrajni bunt nije zaživio i očekivana „varnica“ nije blesnula. „Planeri“ koje pukovnik Helvi sa velikom otvorenosću pominje, očigledno su zaključili da je izabrani pion nepodesan i vratili su ga u naftalin, odakle je izvađen.

Bez obzira na povremene neuspehe, kao u Filipovićevom slučaju, *déraciné* studentska populacija trajno je interesantna stratezima društvenih prevrata zato što je mobilna i relativno nesputana društvenim okvirima i obavezama. Nakon kratke pauze za stratešku refleksiju, u istoj sredini organizovana je nova grupa za pritisak. „Studentski pokret“ u RS osvanuo je u novom pakovanju i pod vođstvom novog lidera, dugogodišnjeg studenta medicine Nikole Dronjka.⁵⁰ I naziv je bio nov – „Slobodna Republika“.

Dronjak ispoljava izrazitu sklonost ka retoričkom preterivanju koje se nalazi na samoj granici netaktičnosti i često prelazi u

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ „Nezavisne novine“, 15. novembar 2011.

primitivnu hiperbolu. Karakteristična je njegova izjava novinarima prilikom zvaničnog predstavljanja ciljeva organizacije:

„Ovo udruženje je nastalo zbog potrebe borbe za slobodu, kako građana, tako i cjelokupnog društva. Svjedoci smo da živimo u društvu u kojem režim hapsi studente, novinare, u kojem nemate ekonomske i socijalne slobode, jer nemate pravo na zaposlenje, a više od 90 posto stanovništva živi ispod socijalnog minimuma.“⁵¹

Pored osude „ugrožavanja temeljnih ljudskih prava“ (primeri se ne navode) i tvrdnje da „mladi ljudi ovdje za sebe ne vide nikakvu perspektivu“,⁵² Dronjak patetično denuncira „zlo i nesreću koja nas je zadesila... ovo je najgora moguća vlast u regionu...“⁵³ i poziva na „stvaranje perspektivnog društva“ i „bolje sutra za nezaposlene kojih ima i previše“.⁵⁴ Ako su Dronjkove društvene analize naznaka njegovih dijagnostičkih sposobnosti, i ako ikada bude diplomirao medicinu, pacijenti će sa puno razloga izbegavati da mu povere lečenje svojih tegoba. Ali uprkos nekoherentnosti iznetih ideja, Dronjak i, u pozadini, „planeri“ koje pominje pukovnik Helvi imaju očigledno pozamašne političke ambicije u Republici Srpskoj:

„Želimo da budemo adresa za sve nezadovoljne u ovom društvu. Za invalide, borce, penzionere, za mlade ljude koji nisu na

⁵¹ Internet portal „Žurnal.info“, 18. septembar 2013.

⁵² Uporedna analiza je vrlo korisna za prečišćavanje mnogih pitanja. Dronjak tvrdi da je uznemiren navodnim masovnim odlivom mladih ljudi iz Republike Srpske (mada ne precizira kako im polazi za rukom da pronađu zaposlenje u zemljama Zapadne Evrope čiji građani masovno ostaju bez posla). Šta bi rekao na savet portugalske vlade svojim mladim ljudima, od kojih polovina nema zaposlenje, da pođu u bivše kolonije Brazil, Angolu i Mozambik, koje su relativno prosperitetnije i gde se takođe govori portugalski, i da tamo okušaju sreću?

⁵³ Gora od Tačijeve na Kosovu, koja popunjava budžet tako što živim ljudima vadi i prodaje organe?

⁵⁴ Internet portal „e-Trafika“, 16. septembar 2013.

studijama, a koje niko ni ne spominje i svim kategorijama društva čiji se život sveo na od danas do sutra.”⁵⁵

Dronjkove nabubane katastrofične deklamacije nemaju mnogo veze sa stvarnim stanjem i položajem većine građana u Republici Srpskoj, ali to nije razlog da budu ignorisane. Bila bi velika greška ne obraćati pažnju na demagoški potencijal njegovog sektora političkog fronta. Iskustvo sa drugih lokaliteta gde su se fabrikovale veštačke političke krize sugerise da će «varnica» najverovatnije doći iz studentske ili omladinske sredine. Prisetimo se Helvijevog uputstva da se pedantno sačine psihološki profili ciljnih grupa i podgrupa. Zadatak Dronjka i organizacija kao što je njegova nije da objektivno sagledavaju pravo stanje i predlažu efikasna rešenja, nego, naprotiv, da stvarnost karikiraju i demagoški izvitoperuju. Oni su zaduženi za proizvodnju energije nezadovoljstva, i to u što većim količinama; planeri će se postarati da tu energiju usmere protiv „stubova režima“. Pošto odigra svoju ulogu, Dronjak (nomen est omen) će besceremonijalno biti vraćen u naftalin da se pridruži prethodniku, „studentskom lideru“ Filipoviću.

Uporedo sa uličnom „pešadijom“, sa zadatkom da isprovocira reakciju koja će izazvati varnicu neophodnu za eskalaciju političke krize, deluje veliki broj drugih faktora. Njihov kumulativni zadatak je da resurse vlasti odvuku u bezbroj defanzivnih akcija, stvore atmosferu neizbežnosti prevrata i neutrališu volju skeptične većine koja ga najverovatnije ne želi. Dejstvo tih faktora moglo bi se uporediti sa višeglavom hidrom, što će ilustrovati nekoliko primera.

Simbiozu korisnih budala i obučениh agitatora, gde jedni iz političkog analfabetizma, a drugi svesno, služe istom cilju, ilustruje vest koju zlorado prenosi internet sajt „Vaseljenska televizija“ pod dramatičnim naslovom „Republika Srpska na ekonomskom izdisaju“. U tekstu se navodi izveštaj eksperata „Centra za civilne inicijative“ da se „nova vlada Republike Srpske, koja uživa podršku

⁵⁵ Internet portal „Frontal.rs“, 18. septembar 2013.

stare parlamentarne većine, suočava sa izuzetno teškim stanjem i prema početnim rezultatima nije našla zadovoljavajući odgovor na takvo stanje”.⁵⁶

Plasiran kao ocena objektivnih analitičara o radu Vlade RS, čitaocima je ostalo nepoznato da je ovo, u stvari, naručeni izveštaj jedne „NVO“ koju finansiraju zapadni interesi (*USAID, Balkan Trust for Democracy, Evropska unija i ambasada Holandije u BiH*).⁵⁷ U izveštaju piše ono što finansijerima godi i što žele da građani Republike Srpske prihvate kao neupitnu činjenicu, ali to ne mora da bude odraz objektivne stvarnosti.

Sledi nekoliko glava hidre sa kojom se Republika Srpska suočava.

[1] *Separatizam*. Vojvođanski scenario postepeno se normalizuje u Republici Srpskoj. Rukovodstvo opštine Ljubinje, u istočnoj Hercegovini, otišlo je korak dalje, zahtevajući zastavu, grb i himnu za istočni deo Republike.⁵⁸ Načelnik Opštine, Vesko Budinčić, precizira da „kroz političku borbu želimo da ovladamo koncesijama i materijalnim dobrima Hercegovine, nema razloga da ne ostvarimo i ovu najnoviju ideju”.⁵⁹ Nebitno je da li je Budinčić imao priliku da čita literaturu koju smo citirali; njegova razbijačka inicijativa i demagoško obrazloženje na koje se poziva savršeno se uklapaju u Šarpove i Helvijeve vizije.

[2] *Korupcija*. Optužbe za korupciju naručuju se na isti način kao ocene „nezavisnih stručnjaka“ CCI o radu Vlade RS. Činjenica da su se spektakularne optužbe Domagoja Margetića neslavno srušile ne znači da se neće stalno ponavljati sa novim akcentima i uz navođenje još impozantnijih cifara da bi se kod prosečne

⁵⁶ Internet portal „Vaseljenska TV“, 9. avgust 2013.

⁵⁷ Videti spisak donatora na internet prezentaciji CCI: <http://www.cci.ba/pages/1/35/8.html>

⁵⁸ Internet sajt „Frontal.rs“, 13. septembar 2013.

⁵⁹ Ibid.

osobe izazvali bes i zavist. Beogradski „Kurir“ je početkom 2013. objavio prizemnu paškvilu pod naslovom „Dodik za četiri godine inkasirao osam miliona evra“.⁶⁰ Sadejstvo srbijanskih masovnih medija uvezanih sa strukturama vlasti, kao „Kurir“, sa kolegama iz Federacije funkcionise besprekorno kada je u pitanju diskreditovanje rukovodstva Republike Srpske. U istom duhu, „Slobodna Bosna“ najavljuje navodnu nameru srpskih vlasti da se „obračunaju“ sa višemilionskim malverzacijama čiji trag, navodno, vodi u Banjaluku.⁶¹ Sa vrlo jasnim implikacijama na koga se cilja, BN televizija prenosi izjavu prvog potpredsednika Vlade Srbije Aleksandra Vučića da se „nada da će se borba protiv kriminala i korupcije proširiti na Republiku Srpsku i na čitav region, i to na ozbiljan način“.⁶²

[3] *Konsolidovanje opozicionih stranaka*. Dosadašnje iskustvo upućuje na zaključak da se objedinjavanje opozicionih političkih snaga u jedan *ad hoc* blok – bez obzira na njegovu heterogenost – nalazi u samom vrhu prioriteta organizatora prevrata. Taj proces se odvija u ovom trenutku i ne uvek glatko,⁶³ ali nije isključeno da će uz pomoć odgovarajućih podsticaja do proleća 2014. biti sklepana funkcionalna koalicija sposobna da svojom širinom, ako ne dubinom, konkuriše za vlast. S tim u vezi dva momenta zavređuju posebnu pažnju.

Prvo, vrlo je indikativno osnivanje Srpske napredne stranke u Republici Srpskoj.⁶⁴ Pošto SNS u Srbiji nema nikakvu prepoznatljivu ideološku orijentaciju, osnivanje ogranka u RS ne može biti motivisano idejnim imperativima i može se protumačiti jedino kao pokušaj formiranja političke ekspoziture za koju je malo

⁶⁰ „Kurir“, 31. januar 2013.

⁶¹ Internet portal „ljutakrajina.net“, 9. februar 2013.

⁶² Internet portal „Frontal.rs“, 15. februar 2013.

⁶³ Internet portal „Frontal.rs“, 23. oktobar 2013.

⁶⁴ Internet portal „Frontal.rs“, 22. septembar 2013.

verovatno da ima zadatak da deluje na istoj liniji sa većinskom koalicijom u Republici Srpskoj.

Drugo, velikodušna i verovatno iznuđena izjava Dragana Čavića, bučnog i ambicioznog vođe jedne minorne stranke kome strani faktori i mnogi lokalni mediji dodeljuju nesrazmernu pažnju, da mu je bitno samo da se opozicija ujedini, ali da on ne mora da joj bude na čelu, takođe je vrlo indikativna. To implicira da je na horizontu u RS nešto slično aranžmanu Đinđić-Koštunica pred izbore u Jugoslaviji, 2000. godine, koji su strani kontrolori opoziciji nametnuli kada su shvatili da njihov favorit Đinđić nema šanse da pobedi. Ako Čavić kao predvodnik opozicionog bloka 2014. zaista bude skrajnut u prilog nekoj manje kompromitovanoj ličnosti koja je prihvatljiva na široj osnovi, to će biti dokaz *par excellence* da je na delu isti obrazac, pa samim tim i isti režiseri.

[4] *Pokušaj delegitimisanja Republike*. Bojkot predsednika Dodika, koji je najavio američki zvaničnik Filip Riker, uvod je u osion i pomalo komičan pokušaj osporavanja legitimiteta države preko njenog čelnika.⁶⁵ Na stranu to što bi Dodik imao puno moralno pravo da bojkotuje Rikera, koji je posle invazije Avganistana pred kamerama hladnokrvno negirao ratni zločin američkih okupacionih snaga koje su po prekom postupku i na surov način pogubile oko 3.000 zarobljenih gerilaca, pokušavajući da odgovornost za masakr prebaci na marionetsku avgansku vojsku.⁶⁶ Prekid zvaničnih odnosa i „izolovanje“ targetiranog lidera pred eliminaciju standardna je praksa u zapadnom političkom repertoaru. Takođe i uzgredan pokušaj izazivanja razdora u njegovom najbližem okruženju, što je Riker u ovom slučaju potvrdio dodavši da će se ubuduće sastajati samo sa Nebojšom Radmanovićem i Igorom Radojičićem (i Draganom Čavićem, to se podrazumeva).

⁶⁵ Internet portal „Vijesti.ba“, 6. decembar 2012.

⁶⁶ Videti „Afghan massacre: The convoy of death“, Youtube, <http://www.youtube.com/watch?v=AErXW1uhhvA> (6:06 – 6:26 minuta).

Na manje komičnoj ravni, intenzivno se radi na zadavanju materijalnih udaraca Republici Srpskoj (a to praktično znači njenim poreskim obveznicima) podnošenjem brojnih tužbi za odštetu. Primer je naknada od pola miliona konvertibilnih maraka koju je sarajevski sud dodelio "civilnim žrtvama" na štetu Republike Srpske.⁶⁷

Proslava godišnjice Republike Srpske 9. januara takođe je na nišanu u sklopu strategije vršenja psihološkog i propagandnog pritiska. „Osnivanjem ‘Srpske Republike BiH’ započeo je projekt ‘oslobađanja’ dela teritorija BiH pod srpskom kontrolom. Zapravo, reč je o početku sprovođenja genocida. Zbog toga smatramo da je 9. januar dan koji treba obeležiti kao Dan genocida”, u saopštenju tvrdi organizacija "Mladi Muslimani" i „poziva sve nevladine organizacije, institucije, asocijacije, intelektualce da na određeni način obeleže 9. januar tribinom, predavanjem ili promocijom neke knjige koja govori o agresiji nad Bošnjacima.”⁶⁸

Fabrikovanje krize u Konjević Polju u vezi sa jezikom na kome se vrši nastava bošnjačkim đacima sastavni je deo istog koncepta. Ispostavljanjem frivolnih zahteva (pravo na nedefinisano „nacionalnu grupu predmeta“, da učitelji bošnjačke dece budu Bošnjaci, pa čak i da bošnjačkoj deci ne sme predavati nastavnica koja govori na ekavici)⁶⁹ zaoštravaju se odnosi između dve zajednice i priprema se teren za internacionalizaciju veštački stvorenog spornog pitanja. Korak u tom pravcu već je učinjen kada su nezadovoljni roditelji iz Konjević Polja u znak protesta danim štrajkovali ispred zgrade OHR-a u Sarajevu, a da niko nije postavio pitanje odakle tim siromašnim ljudima sredstva za takve aktivnosti.

⁶⁷ Internet portal "Frontal.rs.", 15. mart 2013. Ovo je samo jedna od niza tužbi ove vrste.

⁶⁸ Agencija „Anadolija”, 6. januar 2013.

⁶⁹ "Glas Srpske", 11. novembar 2013.

Kako organizovati odbranu

Ako neko sumnja u ozbiljnost pripremanog napada na Republiku Srpsku, treba da se upozna sa dokumentom "Plan *estratégico* venezolano" [*Strategijski plan za Venecuelu*]. Razradile su ga tri „NVO“ koje se finansiraju i deluju kao transmisioni kaiševi zapadne politike na južnoameričkom kontinentu.⁷⁰ Između ovog plana za svrgavanje demokratski izabranog predsednika Venecuele Nikolasa Madura i taktike koja se u Republici Srpskoj sve očiglednije primenjuje radi obaranja Madurovog demokratski izabranog kolege, Milorada Dodika, analogije su zaprepašćujuće. Nekoliko pojedinosti biće dovoljno da se to pokaže.

„Usavršiti konfrontacionu i radikalnu retoriku Enrikea Kaprilesa [kandidat opozicione koalicije – naša primedba]“, „Podizati emocije porukama koje su kratke ali dopiru do najširih slojeva stanovništva, a socijalne probleme prikazivati u takvom svetlu da se izazovu društveni nemiri. Pogoršati nestašice sprečavanjem redovne dostave proizvoda iz osnovne potrošačke korpe krajnjim korisnicima.“⁷¹

„Organizovati i intenzifikovati sabotazu svih sistema koji pružaju osnovne usluge stanovništvu... kako bi se odgovornost za neefikasnost i propuste mogla svaliti na vladu.“

⁷⁰ Eva Golindžer, "Documento evidencia un plan de desestabilizacion contra Venezuela", <http://actualidad.rt.com>, 5. novembar 2013. „Nevladine organizacije“ koje su dobile zadatak da razrade plan za politički prevrat u Venecueli su FTI Consulting, Fundacion Centro de pensamiento Primero Columbia i Fundacion Internacionalismo Democratico.

⁷¹ Ova tehnika je uspešno korišćena u Čileu, kada su američke službe organizovale puč protiv demokratski izabranog predsednika Aljendea.

„Stvoriti krizno stanje na ulicama da bi se opravdala intervencija severnoameričkih snaga, NATO pakta i Kolumbije [susedna Kolumbija je tradicionalni rival Venecuele i njena vlada je u političkoj orbiti SAD – naša primedba]. Kad god je to moguće, nemiri treba da rezultiraju mrtvima i ranjenima. Podsticati višednevne štrajkove, masovnu mobilizaciju, probleme na univerzitetima i u drugim društvenim sektorima, kao i u državnim ustanovama.“

„Mobilisati sve raspoložive snage u cilju diskreditovanja i slabljenja vlasti na način koji će dizati kredibilitet opozicije. Uz podršku severnoameričke vlade, prikazati povezanost vlade i visokih funkcionera sa trgovinom narkoticima i pranjem novca...“

U „Planu za Venecuelu“ iznosi se još niz tačaka u istom duhu. Uprkos tome što su Venecuela i Republika Srpska dve vrlo udaljene i skoro potpuno različite zemlje, povezuje ih jedna važna sličnost – njihove nekooperativne vlade markirane su za odstrel. U oba slučaja, operativni stil, *modus operandi*, odaje iste otiske prstiju. Teško je izbeći zaključak da se u Venecueli i Republici Srpskoj odvija u osnovi isti proces, uz primenu vrlo slične metodologije političkog prevrata dirigovane iz inostranstva, i da se lokalni kadrovi obučavaju iz istih udžbenika.

Kako odoleti? Protivnik je moćan, uporan i profesionalno organizovan skoro do savršenstva. Žrtva je poslovično nemarna, površna u procenjivanju opasnosti koje joj prete i spora da na njih efikasno odreaguje.

Čarobnog i jednostavnog rešenja nema. Ipak, ne postoji nijedan razlog da protivnik postigne svoj cilj, osim ako mu se pasivnošću ne stvore uslovi za to. Sa nekoliko blagovremeno preduzetih koraka, uspešan prevrat može biti doveden u pitanje i sprečen.

[1] Prvi i najosnovniji korak je podizanje javne svesti o činjenici da je Republika Srpska u opasnosti i da je predmet koncentrisanog političkog napada sa konačnim ciljem uništenja. Lični napadi na njenog najvišeg predstavnika su podli i neosnovani, ali su ipak diverzija. Oni služe kao dimna zavesa da bi se prikrio pravi cilj jer, da ga je svesna, ogromna većina građana ga nikada ne bi prihvatila. Priroda opasnosti se mora precizno definisati da bi protivmere bile efikasne. Opasnost je prevashodno političke, a ne vojne ili neke druge prirode, i odbrana takođe mora biti razrađena sa prioriternim osloncem na politička sredstva. Sadržaj tih sredstava je tema za posebnu raspravu, ali mora se ići ovim opštim pravcem.

[2] Inostrani planeri prevrata prinuđeni su da deluju iz senke. Korumpirane lokalne pione profesionalno su obučili da se lažno predstavljaju i da nastupaju sa lažnim parolama. Stoga će se bitka za Republiku Srpsku 2014. godine odvijati pre svega na nivou informacija i percepcija, ili „upravljanja utiscima“, kako bi se izrazio srpski analitičar iz Amerike Nebojša Malić. Protivnička strana raspolaže znatnim materijalnim i tehničkim prednostima, ali nije svemoćna, a dokaz za to je da ne bi imala izglede na uspeh da ne prikriva svoju pravu agendu i ne nastupa pod lažnom zastavom. To je njena neuralgična i najslabija tačka i ujedno najjači adut odbrane. Na metodologiju prevrata i njegove glavne aktere mora se usmeriti snažan reflektor da bi javnost shvatila odakle joj pretila opasnost.

[3] Zakon kojim bi se regulisala obaveza svih „nevladinih organizacija“, i sličnih preduzeća i udruženja koja primaju materijalna sredstva iz stranih izvora, da se registruju i da formalno obznane vrstu i stepen zavisnosti od finansijskih izvora koji potiču izvan Republike Srpske, mora se hitno doneti. Koristan model je američki zakon kojim se reguliše ovo pitanje, „*Foreign Agents Registration Act*“. Svrha američkog zakona nije da ograničava delatnost organizacija čiji se sponzori i krajnji korisnici usluga nalaze u inostranstvu, nego samo da te činjenice dokumentuje da bi se

javnosti pomoglo da bude informisana kako bi mogla da proceni motive, prirodu i efekat njihovog rada. Ruska Federacija je pre kratkog vremena donela sličan zakon, koji američku regulativu takođe uzima kao model. Vlada Republike Srpske treba što pre da formira ekspertsku grupu koja će proučiti sadržaj i primenu ovih zakonskih normi u SAD i RF da bi se principi ugrađeni u njih mogli prilagoditi potrebama Republike Srpske.

[4] Defanzivni obrazac ponašanja se mora prekinuti. Na višestruke napade iz raznih pravaca ne može uvek odgovarati samo jedan čovek, ma koliko snažan i dinamičan bio. Vlada Republike Srpske treba da formira poseban, nestranački biro u čiji sastav će ući tim domaćih i stranih specijalista koji će znati da koriste raspoložive informativne resurse da na svaki izazov reaguju dokumentovano, efikasno i bez odlaganja. Pri tome, mora se povući oštra razlika između patriotske opozicije koja pošteno radi svoj posao i strane agenture koja pod plaštom opozicionog nastupanja radi posao svojih stranih sponzora.

Odgovorni faktori u Republici Srpskoj moraju da formulišu sveobuhvatan „strateški plan za spas Srpske“ zato što – kao za Venecuelu – i za njeno uništenje postoji i primenjuje se već pripremljen plan. Stručnjaci koji su proučavali obojene prevratničke „revolucije“ što se već više od jedne decenije sprovode na raznim tačkama sveta uglavnom po istom šablonu procenjuju da je za uspešnu pripremu i izvođenje prevrata u proseku potrebno oko godinu i po dana. Do izbora 2014. ostalo je nešto manje od godinu. Vreme je za akciju. Vremena za odlaganje – više nema.

Pjotr Iljčenko, Moskva, Ruska Federacija

“EKSPRES-REVOLUCIJA” U SRBIJI

Uvod⁷²

Početkom XXI veka nekoliko munjevitih državnih udara izvedenih u Istočnoj Evropi i Srednjoj Aziji izazvali su opravdanu uznemirenost u redovima vladajućih elita onih država koje nisu bile u totalnoj i otvorenoj vazalskoj zavisnosti od SAD. Sve one su bile potpuno svesne da se u bilo kom momentu mogu pretvoriti

⁷² Događaje koji su se desili u Srbiji 2000. nije korektno nazivati “narandžastom” ili “obojenom” revolucijom, jer se ideja “boje” pojavila nešto kasnije u marketingu ovakve političke kampanje. Iz tog razloga u tekstu koristimo termin “ekspres-revolucija”, koji ćemo i pokušati da objasnimo. Zapravo, “ekspres-revolucije” su nasledile tehniku koja je svojevremeno primenjena u Jugoslaviji (1996), Slovačkoj (1998) i Hrvatskoj (2000). Kasnije su uspešno bile izvedene operacije u Gruziji (2003), Ukrajini (2004), Kirgiziji (2005). Nešto nalik ovoj tehnici pokušano je 2005. i u Rusiji, Moldaviji, Azerbejdžanu, Uzbekistanu i Mongoliji.

u objekat “narandžastih tehnologija”, koje za posledicu imaju dolazak na vlast režima lojalnijih Vašingtonu.

Namera ovog članka je da identifikuje najupečatljivije osobnosti ovih tehnologija, da nabroji osnovne metode „ekspres-revolucija“ i da objasni zašto tradicionalne metode borbe sa njima ne mogu dati zadovoljavajuće rezultate. Prva od zemalja Istočne Evrope u kojoj je izveden ovaj eksperiment bila je Jugoslavija (SFRJ). Niz istorijskih faktora dovelo je do toga da su još 70-ih godina prošlog veka narodi Slovenije i Hrvatske zagovarali nezavisnost ovih republika, nalazeći za to ekonomske, istorijske i kulturološke razloge. Postojanje SSSR-a i Varšavskog pakta (VP) bilo je prepreka za realizaciju tih stremljenja. U to vreme raspad Jugoslavije mogao je da izazove intervenciju VP i/ili NATO sa nesagledivim posledicama do kojih bi doveo sudar ova dva protivnika na već ionako napetom evropskom prostoru. Osim toga, još je bio živ patrijarh balkanske politike – mudri Josip Broz Tito.

Sredinom 80-ih godina raspršila se čarolija višedecenijskog vladara Jugoslavije, Tita (umro 1980. godine), a dolaskom na vlast M. S. Gorbačova počelo je naglo slabljenje Varšavskog pakta i odbrojanje poslednjih dana SSSR-a. Separatističke ideje zapadnih jugoslovenskih republika, Hrvatske i Slovenije, postajale su veoma popularne u najvišim partijskim krugovima tih republika. U Srbiji je jačala ideja reorganizacije SFRJ na principima koji bi u potpunosti odgovarali interesima državotvornog naroda, Srbima. Na čelo Saveza komunista Srbije dolazi čovek sa ogromnim radnim iskustvom u administrativnom i partijskom aparatu, Slobodan Milošević, koga je narod odmah prihvatio kao „Slobu“. Milošević je u prvih nekoliko svojih govora izrazio nezadovoljstvo zbog represija kojima su bili izloženi Srbi na Kosovu i Metohiji, čime je odmah stekao sveopštu popularnost kod Srba iz svih republika SFRJ. Od 1989. do 1997. Milošević je bio predsednik Republike Srbije, a od 1997. do 2000. predsednik Jugoslavije.

Posle raspada Saveza komunista Jugoslavije, Slobodan Milošević je formirao Socijalističku partiju Srbije (u julu 1990) i usvojio novi Ustav (u septembru 1990), sa mnogo većim ovlašćenjima vertikalne vlasti i znatno umanjenom nezavisnošću autonomnih pokrajina (Kosovo i Metohija, Vojvodina). Takođe, novim Ustavom i predsednik države dobio je veća ovlašćenja, ali je postojeći odnos snaga između predsednika i parlamenta sačuvan. Socijalistička retorika u kombinaciji sa delima i izjavama usmerenim na zaštitu interesa Srba u celoj Jugoslaviji, doneli su lideru srpskih komunista do tada neviđenu podršku u narodu. On je mogao da okupi milionski miting (ogroman broj za Srbiju od 10 miliona stanovnika) podrške svojim idejama, njegove fotografije i knjige bile su izložene u vitrinama prodavnica pravoslavne crkve, a podrška naroda Miloševiću na prvim višepartijskim izborima u Srbiji, organizovanim u decembru 1990, iznosila je 80,5%.

U junu 1991. Slovenija i Hrvatska objavljuju otcpljenje od Jugoslavije, u septembru 1991. nezavisnost proglašava Makedonija, a zatim u martu 1992. i Bosna i Hercegovina. Kompaktno naseljeno srpsko stanovništvo u Hrvatskoj (580 hiljada stanovnika) i Bosni i Hercegovini (1.360.000 stanovnika) zatražilo je autonomiju u okviru ovih republika, a u okviru autonomije pravo na ostanak u sastavu Jugoslavije na teritorijama koje su naseljavali. Jednonacionalne republike Makedonija i Slovenija dobile su nezavisnost skoro bezbolno, dok je u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini otpočeo surovi bratoubilački rat. Jugoslovenska armija, koja je većinom ostala verna Beogradu, potpomogla je uspeh Srba u odbrani ideje o jedinstvenoj Jugoslaviji.

Od 1991, SAD i njeni saveznici iz NATO (Nemačka, Velika Britanija i dr.) sve aktivnije se mešaju u jugoslovenske događaje. Oni su otvoreno iskazivali nezadovoljstvo postojanjem moćne komunističke države, na čelu sa proruski nastrojenom elitom, pravoslavnom većinom stanovništva i državotvornom idejom

sveslovenskog ujedinjenja na Balkanu⁷³ (do samog kraja Jugoslavije, njena zvanična himna je bila „Hej, Sloveni“). Rusiju, kao jedinog teoretski mogućeg saveznika na koju je pokušao da se osloni S. Milošević, o čemu svedoči njegova spoljna i kulturna politika, nosila je reka „kozirevske diplomatije“, koja je vodila servilnu politiku prema SAD i NATO. To je potonjima omogućilo da uspešno realizuju politiku ekonomske blokade, u kombinaciji sa bombardovanjem položaja bosanskih Srba, pružanjem finansijske i vojne (naoružanje, instruktori) pomoći Hrvatskoj i bosanskim Muslimanima. Privreda Srbije se urušavala pod pritiskom ekonomske blokade, hiperinflacije i ogromnih troškova neplanirano dugog rata.

Narod, koji je na svojoj koži osetio nagli pad životnog standarda (veštački podignutog u bivšoj Jugoslaviji), počeo je da menja odnos prema ratu koji se vodio, pa čak i prema samom Miloševiću. Milošević je na sve načine, pa čak i sankcijama, pokušao da natera lidere bosanskih i hrvatskih Srba da sednu za pregovarački sto. Sve to je u narodu samo izazivalo slabljenje poverenja prema Miloševiću, čak i od strane radikalno nastrojenih srpskih nacionalista.

U novembru 1995. u vojnoj bazi SAD Rajt-Paterson, nedaleko od Dejtona, potpisani su takozvani „dejtonski sporazumi“, koji su odredili sudbinu Bosne i Hercegovine, čime je bio završen četvorogodišnji rat na njenoj teritoriji. Sporazumom je potvrđena celovitost i nezavisnost ove države, koju je garantovao NATO preko svojih okupacionih snaga IFOR (Implementation Force). Sa srpske strane sporazum je potpisao Slobodan Milošević. On se time i formalno odrekao ideja o zaštiti srpskog stanovništva van teritorije Srbije, koje su mu obezbeđivale uspeh kod nacionalistički nastrojenog dela izbornog tela.

⁷³ Na vrhuncu „Miloševićeve Jugoslavije“, tj. 1993, u njoj je živelo više od 12 miliona stanovnika, što ju je činilo najmnogoljudnijom državom na Balkanu.

Za razliku od izbora 1990. (i izbora 1992. na kojima je samo potvrđen rezultat prethodnih), na novim, održanim 1995, Miloševića je dočekala reakcija birača razočaranih naglim padom standarda, psihološkim pritiskom blokade i sankcija i, što je možda najvažnije, deprimiranih porazom u ratu koji je obesmislio sve do tada podnete žrtve. Milošević više nije bio dugo čekano novo lice posle 40 godina istog, „dosadnog lika komuniste-internacionaliste“. Njegovi govori o socijalizmu smatrani su staromodnim i prevaziđenim, za razliku od promena koje su se dešavale u drugim zemljama Istočne Evrope.

Pa ipak, Miloševiću polazi za rukom da zadrži glasove dela svojih pristalica iz seoskih sredina. Delimičnu ulogu u tome imaju i osobenosti agrarne politike jugoslovenskih komunista posle 1948, kada se seosko stanovništvo pretvorilo u individualne poljoprivredne proizvođače. Raspuštanje nasilno stvorenih i nepopularnih kolhoza bilo je jedan od razloga za napad na Srbiju od strane sovjetske propagande i optužbe za „izdaju komunističke ideje“. Paradoks je da su sada upravo ti individualni proizvođači postali „poslednji bedem odbrane“ neokomunizma u Srbiji. Za razliku od građanskog stanovništva, koje je osetilo nagli pad životnog standarda i plata, seljaci su sačuvali svoja imanja i proizvodnju i nisu bili životno ugroženi sankcijama nametnutim Srbiji. Život prosečnog seljaka u SFRJ bio je prilično podnošljiv, pa iz tog razloga ideja smene socijalista sa vlasti nije naišla na simpatije kod seljačkog sloja stanovništva, opreznog i nepoverljivog prema promenama. Veliku ulogu je odigrao razumljiv i koncizan govor Slobodana Miloševića prilikom obraćanju narodu, kao i dobar izbor „provodnika“ svoje politike, koji su običnim ljudima imponovali jasnošću i dostupnošću.

Posle „grube manipulacije“ rezultatima na lokalnim izborima 1996, u zimu 1996/97. Srbiju je zapljusnuo talas protesta, čija su osnovna udarna masa bili studenti i gradski intelektualci. Demonstracije koje su počele u novembru u drugom po veličini gradu

Srbije, Nišu, podržali su zatim studenti Beogradskog univerziteta i one su nastavljene sa promenljivim uspehom sve do marta 1997. U Beogradu je tada na ulice izlazilo oko 200 hiljada ljudi, ne obazirući se ni na pretnje gubitka radnog mesta. U organizovanju demonstracija učestvovala je politička koalicija „Zajedno“, koju su činile različite opozicione političke partije demokratske orijentacije.

Posle izvesnog vremena Milošević je popustio i 11. februara 1997. potpisao posebnu uredbu („lex specialis“), kojom je priznao pobedu opozicije na lokalnim izborima u nekoliko krupnih gradova. Osim toga, 22. marta 1997. on smenjuje deo rukovodstva Beogradskog univerziteta i vraća univerzitetima u Srbiji autonomiju koju je nedugo pre toga pokušao da ukine. Ovi protesti pokazali su veliku snagu opozicije (iznenađujuću za Miloševića), ali i njene slabe strane:

- u mnogim gradovima Srbije studenti su protestovali istovremeno, ali odvojeno od građanstva;
- studentski kružoci su nosili isključivo elitistički karakter, ali bez tendencije ka drugim slojevima stanovništva;
- Milošević je dozvolio da na lokalnom nivou u nekoliko gradova vlast zauzme opozicija, ali nije priznao izborne nepravilnosti,
- taktičkim manipulacijama, obećanjima i pretnjama, Milošević je doveo koaliciju „Zajedno“ do raspada. Koalicija nije ni pokušala da produbi svoj uspeh i „dokrajči“ sve manje popularnog predsednika, te tako iskoristi vlast u gradovima kao platformu za dalji napredak.

Razočarani inostrani posmatrači iz SAD i drugih zemalja „liberalne demokratije“ tek tada shvataju da je Slobodan Milošević uspeo da „ostane na nogama“ posle udarca koji mu je nanet surovom ekonomskom blokadom i vojnim porazom u Hrvatskoj i Bosni. Po Ustavu Srbije, posle dva mandata, Milošević nije imao pravo

da ostane na mestu predsednika Srbije, pa je na to mesto odredio svog saradnika Milana Milutinovića, a on postaje predsednik Jugoslavije. Prestankom rata i (minimalnim) slabljenjem sankcija, privreda Srbije se polako stabilizuje.

Sve ovo je uticalo na donošenje odluke o nastavku procesa „dezintegracije“ Jugoslavije. Široku podršku Evrope (tačnije „zatvaranje očiju“ na nelegalni izvoz u Italiju cigareta bez akciza) u Crnoj Gori dobija klan Mila Đukanovića, bivšeg saradnika, a zatim najvećeg protivnika Miloševića. Na Kosovu i Metohiji počinju oružani protesti albanskih separatista, koji traže nezavisnost pokrajine. Ipak, vojne i vojnopomorske baze jugoslovenske armije na teritoriji Crne Gore i dalje su bile sigurna zaštita od separatističkih ambicija Đukanovića, koji u to vreme nije imao masovnu podršku stanovništva. Nivo plata u Srbiji raste srazmerno lojalnosti predstavnika državnog aparata, a posebno snaga bezbednosti. Najzad, albanske paravojne snage na Kosovu i Metohiji doživljavaju potpuni poraz od dobro koordiniranih i uspešnih srpskih bezbednosnih struktura, koje su prošle dobru školu obuke u prethodnim konfliktima na Kosovu. U gradovima u kojima su osvojili vlast predstavnici opozicije prave očigledne propuste u upravljanju, pa se u nekima od njih na vlast vraćaju pristalice Miloševića. Kada se sve navedeno uzme u obzir, Zapadu postaje sve jasnije da se režim Miloševića mora slomiti.

U celini, odluka o bombardovanju Jugoslavije, doneta u proleće 1999, nesumnjivo je izazvala mnogo veću humanitarnu katastrofu (od početka konflikta, pa sve do njegovog kraja, stotine hiljada albanskih, srpskih i romskih izbeglica napustili su pokrajinu) od ubistva nekoliko desetina pripadnika paravojnih formacija koji su pružali oružani otpor na Kosovu i Metohiji u periodu 1997–1998. NATO bombardovanje zemlje u neposrednoj blizini granica EU može se protumačiti samo kao pokušaj SAD i saveznika da jednom zauvek reši problem neposlušnog režima na Balkanu. Kratkotrajna i veoma efikasna primena najsavremenijeg, precizno navođenog,

naoružanja ipak nije dovela do željenih rezultata. Ideja o atentatu ili otmici Miloševića, koju su u nekoliko navrata predlagali analitičari CIA-e⁷⁴, bila je odbačena kao izuzetno teško izvodljiva. Krajem juna 1999, odlučeno je da se promeni pristup „problemu zvanom Milošević“, pa na scenu stupa novi metod zvani „ekspres-revolucija“.

„Hajte, molim vas, šta je tu novo?“ – mogao bi reći nepoverljivi čitalac. Pa sam naziv „izvoz [kontra]revolucije“ je star koliko i XX vek. Čak je i V. I. Lenjin stigao u Rusiju u nemačkom plombiranom vagonu! I novac za potrebe partije stizao mu je od stranaca.⁷⁵ I SSSR je, manje ili više uspešno, mnogo puta pokušao da „podrži“ proleTERSke revolucije u raznim državama na skoro svim

⁷⁴ Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 167. – Do 5.10.2000. zabeleženo je nekoliko otmica lica sa teritorije Srbije koja su se nalazila na listi optuženih Haškog tribunala. Godinu dana pre pada Miloševića, Srbiju je zapljusnuo talas likvidacija visokih oficira koji su kontrolisali bezbednosne centre režima. Dvadeset sedmog novembra 1999. ubijen je Zoran Šijan, bivši prvak Evrope u kik-boksu, vođa uticajnog surčinskog klana. Petnaestog januara 2000. iz vatrenog oružja ubijen je Željko Ražnatović (Arkan), biznismen i političar, ključna karika između bezbednosnih struktura i srpske mafije, komandant paravojnog odreda koji je učestvovao u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije. Sedmog februara 2000. ubijen je ministar odbrane Jugoslavije, Pavle Bulatović, Crnogorac, žestoki protivnik odvajanja Crne Gore od Srbije, odlučan političar sa ogromnim autoritetom u Crnoj Gori i u jugoslovenskoj vojsci. Dvadeset petog aprila ubijen je Miloševićev čovek od poverenja, generalni direktor „JAT“-a Žika Petrović. I, na kraju, 13. maja 2000, na Dan bezbednosti (praznik bezbednosnih organa socijalističke Jugoslavije) ubijen je mladi i ambiciozni predsednik Izvršnog veća Vojvodine i šef gradskog komiteta Novog Sada, Boško Perošević, po rezultatima ispitivanja javnog mnjenja vladine agencije „Skan“, čovek sa izuzetnom podrškom u narodu. Izvršilac ovog ubistva bio je uhapšen na licu mesta, a pretresom stana i saslušanjem privedenog došlo se do zaključka da je ubistvo imalo političku pozadinu.

⁷⁵ Videti detaljnu i prilično objektivnu i izbalansiranu monografiju doktora istorijskih nauka G. L. Soboljeva, *Tajna „nemačkog zlata“ (revolucija u Rusiji i „nemačko zlato“)*, Sankt Peterburg, 2002.

kontinentima. Po završetku Drugog svetskog rata, u zemljama Trećeg sveta, ovakve revolucije su dobile naziv „narodnooslobodilačke“, a sa druge strane, konkurentska preokookeanska firma je sa istim žarom „nabacivala“ liberalno-demokratske vrednosti zemljama koje su stenjale pod terorom „crvenog imperijalizma“.

Na kraju krajeva, i sam raspad SSSR-a (i njegov somotski odjek u vidu beskonačnih plišanih revolucija) komično je podsećao na „narandžaste“ tehnologije enormnih razmera, sa svim pratećim agentima uticaja, podrškom pomenutog „Zapada, koji će nam pomoći“ izbezumljenim masama koje su posle svega nekoliko godina od „pobede demokratije“ shvatile šta se dogodilo i gorko žalile zbog svega. A upravo je pola veka pre toga nenasilni protest pomogao Indiji u dobijanju nezavisnosti.

Od početka XX veka mnogo puta su se događaji odvijali upravo po scenarijima sličnim „narandžastim tehnologijama“. One su samo dovedene do savršenstva, pri čemu je zbir promena ostvarenih u režiji iskusnih političkih tehnologa, preveo kvantitet u kvalitet. Najveću sličnost one imaju sa tehnologijama koje su SAD primenile u Latinskoj Americi u drugoj polovini osamdesetih i tokom devedesetih. Tehnologije primenjene u Evropi se razlikuju od drugih poput one koju je ambasador SAD, Majkl Kozak, primenio u Nikaragvi devedesetih godina (posle čega je postavljen za ambasadora u Belorusiji) samo po tome... što su primenjene u Evropi. Sve ostalo je isto: mora postojati neka tvorevina (post-industrijska), neko društvo koje prolazi kroz tešku ekonomsku situaciju, društvo sa masovnim pristupom elektronskim medijima, društvo sa prilično slabim tradicijama građanskog rata i oružanog otpora vlastima, u kombinaciji sa dugogodišnjom tradicijom prećutnog sabotiranja odluka autokratskog režima. U suštini, tehnologije izvoza „revolucija“ nove generacije razlikuju se od prethodnih isto koliko se i „Ford-T“ razlikuje od svojih prethodnika – tipskom udobnošću modela i mogućnošću otpočinjanja masovne proizvodnje.

Pokušaćemo da izdvojimo osnovne karakteristike „naranđastih tehnologija“:

1. Najočiglednija karakteristika je ekspresni način delovanja. Masovnom primenom finansijskih i informatičkih resursa postiglo se maksimalno skraćenje roka od početka aktivnog delovanja do uspešnog završetka operacije. Novi rok je od 1,5 do 2 godine. Na taj način izbegnuto je dugogodišnje „laboratorijsko uzgajanje“ disidenata i „pelcovanje“ nekoliko generacija neprijateljskom propagandom. Sve ove faze se sada odvijaju u ubrzanom režimu rada, sa primenom najnovijih mogućnosti post-industrijskog i informatičkog društva. Tako promene nastaju brzo, s tim da uvek postoji verovatnoća potpunog ili delimičnog „rikverca“, što je praktično bilo nemoguće u uslovima vođenja klasične i temeljne propagande protiv zamišljenog protivnika.
2. Jačanje bloka svih demokratskih opozicionih partija, što vladajući režim suočava sa jakim protivnikom na izborima i skoro neizbežnim porivom da se „malo isprave“ rezultati izbora. To je, u suštini, svojstveno svim demokratskim sistemima, ali se u ovom slučaju u očima neiskusnih birača pretvara u izuzetno delotvornu optužbu protiv režima.
3. Aktivno i ciljano pronalaženje pristalica željnih promena, prvenstveno u bezbednosnim strukturama zaduženim za očuvanje pravnog poretka u zemlji (organi ministarstva unutrašnjih poslova i državne bezbednosti), uz korišćenje koncentrovanih ekonomskih resursa i osetljivih interesa velikog broja ljudi putem manipulacija ne samo u zemlji, već i van nje. Obavezna je primena metode „kupoprodaje“ pojedinih važnih predstavnika državnih struktura, koja podrazumeva „štap“ u formi međunarodnog suda

i „šargarepu“ – mogućnost bezuslovnog učešća u preaspodeli dobara, koncentrisanih u rukama režima.

4. Poslednja i najupečatljivija novina sastoji se u sledećem: uz pomoć tehnologija kao što su „internet-marketing“, „pokreti bez lidera“ i „reklamni menadžment“ formiraju se gigantske „partije-golijati“ koje obuhvataju ogroman broj birača-demonstranata iz različitih slojeva, privučenih raznim, često potpuno nespojivim i protivrečnim obećanjima. To što ovi pokreti nemaju jedinstveno i transparentno rukovodstvo obezbeđuje im visoku stepen „sigurnosti“, omogućava da se pod istom zastavom okupe pristalice, nespojive u bilo kojim drugim okolnostima. Ovu tvorevinu, „partiju-golijata“, veoma je lako probuditi u bilo kom momentu kada je potrebno izvesti narod na ulice i organizovati masovne akcije građanske neposlušnosti. A kada je cilj ispunjen, prevrat završen, ona se može totalno likvidirati zahvaljujući ugrađenom mehanizmu za samouništenje, koji sprečava ove masovne, ali bezglave partije da se pretvore u dominantnu snagu ili u partije diktatorsko-populističkog tipa, što predstavlja realnu opasnost za svaku ozbiljnu stranku posle uspešno izvedenog prevrata. Misterija mehanizma za samouništenje sastoji se u bestidnoj i do pobede dobro čuvanoj informaciji o načinu formiranja i finansiranja partije, kao i u izuzetno širokom spektru učesnika koji se mogu ujediniti i pomiriti samo do trijumfa nad omraženim diktatorom, dok pitanje „svetle budućnosti“ svako od njih shvata na svoj način.

Opisani novi način rešavanja starih problema – smene nepodobnog režima u određenoj zemlji – posebno i očigledno se može videti na primeru događaja u bivšoj Jugoslaviji 2000. godine.

Operacija je izvedena u relativno maloj zemlji (u Crnoj Gori je u to vreme na vlasti bio opozicioni režim Mila Đukanovića, na Kosovu i Metohiji su bile raspoređene okupacione snage UN-a, prema tome govorimo samo o Srbiji i Vojvodini, sa približno osam miliona stanovnika). Događaji o kojima je reč prilično su vremenski udaljeni od nas, pa su mnoge okolnosti postale dostupne sudu javnosti.

Britanski i američki novinari su 2003–2004.⁷⁶ isticali još jednu važnu činjenicu o Srbiji kao odskočnoj dasci za „ekspres-revolucije“. Naveli su izuzetno visoke iznose koje je SAD uložio u beogradski puč – oko 41 milion dolara⁷⁷ (od početka operacije u jesen 1999), uporedili scenarije i metode sličnih događanja u Istočnoj Evropi i odredili verovatnoću angažovanja istih režisera i pomoćnog osoblja. Prvi na spisku je bio Ričard Majls (Richard Miles), ambasador SAD u Beogradu (a zatim i u Tbilisiju za vreme „revolucije ruža“). Novinari su opisali i pomoć koju je u organizaciji revolucije pružila mala konsultantska agencija CANVAS (Centre for Applied NonViolent Action and Strategies – Centar za primenu nenasilnih akcija i strategija), osnovana 2003, u to vreme sa sedištem u centru srpske prestonice, u Ulici Kneza Mihaila 49, koja je zatim postala direktan naslednik nekada masovnog pokreta „Otpor“. Upravo je te 2003, neposredno pre za njega odlučujućih izbora, u poseti Beogradu i Srbiji bio budući predsednik Gruzije, Mihail Sakašvili. Upravo iz Srbije, iz ovog centra instruktori su odlazili u baltičke zemlje da obučavaju kolege iz beloruskog „Zubra“, a zatim i u zapadnu Ukrajinu radi treninga sa momcima iz „narandžastog“ pokreta „Pora“. Jedan od njih, Aleksandar Marić, čak je bio proteran

⁷⁶ Traynor Ian, *US campaign behind the turmoil in Kiev* // The Guardian, Friday, November 26, 2004; Peter Baler, *Tbilisi's "Revolution of Roses" Mentored by Serbian Activists* // Washington Post, November 25, 2003.

⁷⁷ Osim troškova SAD, bili su tu još i troškovi Nemačke i Velike Britanije. Na taj način je zbir troškova svih zemalja, uključenih u operaciju, iznosio oko 60 milina dolara. Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 179.

iz Ukrajine. Bez sumnje, sve se radilo o trošku i po planovima mnogo moćnijih i uticajnijih snaga (Nacionalnog demokratskog instituta Demokratske partije SAD, Međunarodnog republikanskog instituta Republikanske partije SAD, „Kuće slobode“, Instituta otvorenog društva, Nacionalnog fonda za zaštitu demokratije, Stejt departmenta SAD i sl.). Ipak, ne treba zaboraviti da su srpski instruktori bili predavači⁷⁸ ukrajinskim, beloruskim i gruzinskim borcima za demokratiju.⁷⁹ Ukratko, po rečima jednog od lidera „ekspres-revolucije“ u Gruziji, Ivana Marabašvilija, „zahvaljujući filmu koji nam je bio prikazan,⁸⁰ svi demonstranti su napamet znali taktiku revolucije primenjenu u Beogradu... svaki od nas je tačno znao šta treba da radi“.⁸¹

⁷⁸ Vidi, na primer, poslednji izum beogradskog centra, koji sponzorise Institut za mir SAD (USIP). Popović Srđa, Milivojević Andrej, Đinović Slobodan, *Nonviolent struggle. 50 crucial points. A strategic approach to everyday tactics*, Belgrade, 2006. Još jedan proizvod bivšeg “Otpora”, efektna strateška kompjuterska igra “A Force More Powerful” iz 2006, koja je pružala mogućnost korisniku da učestvuje u organizaciji “ekspres-revolucije”, obučavala osnovama ekspres-tehnologija i ulivala sigurnost u mogućnost pobeđe ako je korisnik sledio uputstva “Otpora”.

⁷⁹ Vujičić, M., Ivan Marović, jedan od lidera nekadašnje studentske organizacije “Otpor”..., Feral tribune, 6.2.2006.

⁸⁰ “Bringing Down a Dictator” – jednočasovni dokumentarni televizijski film o događajima 5. oktobra 2000, koji je snimljen u novembru 2000. u Beogradu. Režiser, operater i producent bio je Stiv Jork (Steve York) iz kompanije “Jork Cimerman” (York Zimmerman Inc.).

⁸¹ Peter Baler, *Tbilisi’s “Revolution of Roses” Mentored by Serbian Activists* // Washington Post, November 25, 2003.

Priprema puča

U recept za „ekspres-revoluciju“ ulazi sledeće: okupljanje opozicije oko jedne ključne figure; vrbovanje oficira-bezbednjaka iz srednjeg nivoa vlasti; formiranje partije masovnog narodnog pokreta – jakog „golijata“ bez mozga koji će učestvovati u akcijama građanske neposlušnosti (nenasilnog otpora); posle prebrojavanja glasova organizovanje masovnog mitinga, koji prerasta u puč. Svaka od navedenih tačaka ima veliki značaj, ali mi u ovom tekstu nećemo svakoj od njih posvetiti jednaku pažnju.

Jasno je da rad na vrbovanju tajnih pristalica iz redova bezbednosnog rukovodstva spada u klasične metode i ne može biti predmet našeg istraživanja. Bilo kakvi podaci ove vrste bazirani su isključivo na nepotvrđenim i indirektnim informacijama. U ovom smislu verovatno je najinteresantnija knjiga Tima Maršala „Igra senki“, u kojoj on sa zadovoljstvom otkriva svoje posebne odnose sa izvorima iz britanskog MI-6. Zapadnoevropske službe su aktivno počele raditi na pronalaženju „talenata“ (Maršalov termin) u Jugoslaviji tek u drugoj polovini 1999. Išle su tako daleko da su „interesantne ponude“ davale ne samo operativcima ili novinarima, već i ministrima jugoslovenske vlade u njihovim sopstvenim kućama. Logika je bila krajnje jednostavna: „Miloševićeva priča je ionako završena, treba da mislite kako da sačuvate sebe“.⁸² Jovica Stanišić, čovek koji se od početka devedesetih nalazio na čelu srpske državne bezbednosti i bio smenjen 1998, prihvatio je ovu vrstu pregovora. Njegova saradnja je imala veliki značaj u daljim događanjima, jer je u ključnim momentima 2000. obezbedio pasivnost „crvenih beretki“ – najbolje obučene, naoružane i u svakom smislu najelitnije jedinice Srbije („jedinica za specijalne operacije“ je bila specijalni

⁸² Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 168.

odred državne bezbednosti).⁸³ Sa vremenom u pregovore su se uključili i oficiri vojne obaveštajne službe Vojske Jugoslavije. Maršal navodi da je u leto i jesen 2000, radi ispitivanja raspoloženja, MI-6 kontaktirao predstavnike jugoslovenske vojne obaveštajne službe koji su doputovali u Veliku Britaniju na aeromiting u Bigin Hilu (Biggin Hill), na kome su bili predstavljeni jugoslovenski piloti i avioni. Vojnici su, međutim, bili veoma obazrivi, govorilo se samo o tome da postoji uverenje da „...vojska neće pucati u narod“.⁸⁴ U izjavi jednog od visokih oficira jugoslovenske vojske, datoj posle izvršenog puča, „vojna obaveštajna služba je znala da stranci pripremaju teren za svrgavanje Miloševića. Bili smo obavešteni o njihovim organizacijama, propagandi, ulaganjima, sastancima u Segedinu u Mađarskoj i u Blagojevggradu u Bugarskoj.

Preduzeli smo sve zakonske mere za otkrivanje navedenog i podatke smo predali odgovarajućim instancama, ali nije bilo odluke na političkom nivou“.⁸⁵ Tačke na „i“ su definitivno stavljene na sastanku u Bosni, u mjestu Laktaši, nedaleko od Banjaluke. Predstavnici jugoslovenske vojne obaveštajne službe koji su prisustvovali sastanku, tvrdili su: „Čak i ako Milošević naredi vojsci da izađe na ulice, vrhovna komanda će odbiti da izvrši naređenje“.⁸⁶

Naravno, svi gorenavedeni slučajevi saradnje oficira jugoslovenskih specijalnih službi sa angloameričkim kolegama ne mogu biti prihvaćeni zdravo za gotovo samo na osnovu izveštavanja izuzetno dobro obaveštenog novinara „Skaj njuza“, toliko dobro obaveštenog da je njegov rad objavila liberalno-demokratski nastrojena izdavačka kuća „Samizdat B92“, koja je osnovana sredstvima zapadnih sponzora. Ipak, nije naodmet

⁸³ Isto, str. 188.

⁸⁴ Isto, str. 188, 191, 194.

⁸⁵ Isto, str. 193.

⁸⁶ Isto, str. 198, 199.

napomenuti da sve činjenice koje je naveo Maršal prilično tačno odgovaraju stvarnim događajima. I što je još važnije, uspeh postignutih dogovora odrazio se i na bezbednosne snage (vojne i "crvene beretke" državne bezbednosti), koje su ignorisale odluke rukovodstva države o nemilosrdnoj borbi sa "ekspres-revolucionarima" u fazi organizovanja masovnih „pokreta-golijata“, kao i naređenja o primeni oružja u momentu prerastanja mitinga u "narodni ustanak".

Okupljanje većine političkih protivnika Slobodana Miloševića u jedan pokret izvršeno je metodom tajnog finansiranja i poslovnih pritisaka, daleko od očiju i ušiju široke javnosti. Postoji dovoljno podataka o ovoj fazi operacije.

Opozicione partije u Srbiji počele su se osnivati malo pre uvođenja višepartijskog sistema u bivšoj SFRJ. Na konferenciji za štampu, održanoj 11. decembra 1989, grupa srpskih intelektualaca najavila je obnavljanje Demokratske stranke, prisilno ukinute 1945, i pozvala sve zainteresovane da se učlane u prvu opozicionu partiju Srbije. Demokratska stranka bila je zvanično osnovana na prvom kongresu, održanom 3. februara 1990. Na prvim višepartijskim izborima 1990. ova stranka je osvojila sedam od 250 poslaničkih mesta. Iste te godine na izbore je izašla i osvojila 19 mesta još jedna moćna stranka demokratske orijentacije, Srpski pokret obnove (SPO), na čelu sa Vukom Draškovićem. SPO je zastupao ponovno uvođenje ustavne monarhije, prilično popularne ideje u to vreme u Srbiji. Tokom 1992. od dela Demokratske stranke nastaje manje prozapadna, a više nacionalno orijentisana Demokratska stranka Srbije (DSS), koju vodi Vojislav Koštunica. Na kongresu Demokratske stranke održanom 1994. za lidera je izabran Zoran Đinđić.

U leto 1996. prvi put je pokušano ujedinjenje svih opozicionih stranaka u Srbiji. Koaliciju pod nazivom "Zajedno" osnovali su SPO, DSS i jedna mala, elitistička, demokratski orijentisana stranka, Građanski savez Srbije. Ova koalicija učestvovala je u izborima na

saveznom nivou. Na lokalnom nivou DSS je izlazila samostalno i sve do 2000. bila u senci političkih procesa, izbegavajući izlaske na demonstracije. Tročlana koalicija se raspala odmah posle lokalnih izbora, na kojima su osvojeni prvi pozitivni rezultati (posle pobeđe u nekoliko lokalnih zajednica i deobe plena između lidera "Zajedno").

Na novom, mnogo značajnijem nivou, ujedinjenje svih opozicionih stranaka desilo se 9. januara 2000. Tada je koaliciji pristupilo čak 18 stranaka. Nema potrebe da sada nabrajamo sve njene lidere i članove. Vredi napomenuti da su koaliciju činile stranke najrazličitijih pravaca. Ona se uslovno može podeliti na nekoliko podgrupa: radikalne liberaldemokrate, demohrišćane, socijaldemokrate i separatiste. Osim razumljivih programskih suprotnosti između liberalnih antitradicionalista i pravoslavnih vernika, monarhista i separatista, postojao je i lični antagonizam između lidera dve najmoćnije opozicione partije – harizmatičnim pristalicom "pravoslavne i monarhističke Srbije" Vukom Draškovićem iz SPO i oštrim i u diskusijama radikalno direktnim Zoranom Đinđićem iz DS.

Predosetivši probleme, Milošević je počeo da vrši pritisak na najuticajniju (po njegovom mišljenju) stranku. U oktobru 1999. predstavnici državne bezbednosti izvršili su atentat na lidere SPO-a. Poginulo je nekoliko najviših funkcionera stranke.⁸⁷ Nedugo posle toga operativci srpskih službi organizuju još jedan atentat na lidera SPO-a Vuka Draškovića. Posle pucnjave u njegovoj letnjoj rezidenciji u Budvi (Crna Gora), 15. juna 2000, u koaliciji je došlo do raskola. SPO je počeo da iznosi nerealne zahteve koalicionim partnerima, samostalno izašao na izbore i ubedljivo ih izgubio

⁸⁷ Više detalja o atentatima, tj. o događajima pod nazivom "Ibarska magistrala" i "Atentat u Budvi" saznalo se tek nekoliko godina posle pada Miloševića započinjanjem istrage, otvaranjem arhiva specijalnih službi bivše Jugoslavije i određivanjem višegodišnje zatvorske kazne organizatorima.

(3,3%). Nervozu kod Miloševića izazivao je i njegov stari protivnik Ivan Stambolić. Lider liberalne struje u srpskoj komunističkoj partiji, izuzetno popularan u uskim krugovima beogradskih liberalnih intelektualaca, Stambolić se nije eksponirao za vreme vladavine Miloševića i imao je reputaciju "sive eminencije otpora". Zbog toga (a možda i zbog saopštenja iz štampe o mogućem učešću Stambolića u trci za predsednika) grupa lica iz državne bezbednosti Srbije 25. avgusta 2000. izvršila je otmicu Ivana Stambolića. Njegovi posmrtni ostaci bili su pronađeni tek posle tri godine, 28. marta 2003, u Nacionalnom parku Fruška gora.

Izbor lidera koalicije bio je komplikovan i nije mogao biti završen bez zapadnih mentora koji su pre donošenja konačne odluke proučili rezultate anketa, izvršenih i obrađenih od strane profesionalnih analitičara.⁸⁸

Nacionalni demokratski institut Demokratske partije SAD naručio je od američke kompanije za proučavanje javnog mnjenja "Pen, Šon i Berland" ("Penn, Schoen and Berland Associates") istraživanje na temu profila čoveka koji bi u Srbiji mogao biti konkurent Miloševiću na predsedničkim izborima. Daglas Šon⁸⁹ je u jesen 1999. lično doputovao u Budimpeštu da bi objavio konačne rezultate istraživanja na sastanku sa srpskim opozicionim liderima. Kandidat je morao ispuniti određene parametre: "da bude nacio-

⁸⁸ Dobbs Michael, *U.S. Advice Guided Milosevic Opposition, Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader* // Washington Post Monday, December 11, 2000.

⁸⁹ Daglas Šon (Douglas E. Shoen) - diplomac pravnog fakulteta Harvarda i doktor nauka Oksfordskog univerziteta. Tokom poslednjih 30 godina veoma uspešno je realizovao projekte iz oblasti "strateških procena" i odnosa sa javnošću u SAD, Latinskoj Americi, na Balkanu, u Južnoafričkoj Republici, Koreji, Indoneziji i Ukrajini, kao i za potrebe velikih međunarodnih korporacija "AOL Time Warner", "Procter & Gamble", "Major League Baseball", "AT&T", "Frito Lay" i "Citybank". U periodu 1994-2000. radio je kao politički savetnik predsednika SAD Bila Klintonu.

nalista, sa čistom prošlošću; neko ko nikada nije imao bilo kakve veze sa režimom ili novcem iz inostranstva i nije učestvovao ni u kakvim sitnim svađama opozicionih lidera”. Faktički, ovi zahtevi su izbacivali iz igre sve više ili manje poznate opozicione lidere.

Po rezultatima istraživanja, Miloševićev negativni rejting među biračima popeo se na skoro 70%, što mu nije ostavljalo mnogo nade. Problem je bio u tome što su skoro isti negativan procenat imali i njegovi glavni protivnici. Ispostavilo se da na lidersku poziciju nisu mogli pretendovati ni Vuk Drašković, koji je zbog sklonosti ka politikanstvu imao sijaset otvorenih protivnika, a ni Zoran Đinđić, zbog svoje neprikrivene prozapadne pozicije za vreme bombardovanja 1999. Naravno, lidersku poziciju nisu mogli zauzeti ni tradicionalno nepopularni predstavnici patuljastih stranaka kao što su ekstremni liberali, socijaldemokrate ili separatisti, koji su primljeni u koaliciju samo da popune spektar pravaca i obezbede što širi krug birača. Šonov predlog za lidersku poziciju bio je Vojislav Koštunica.⁹⁰ Koštunica je bio na čelu relativno male Demokratske stranke Srbije, imao je mekoću i intelektualnost tipičnu za univerzitetskog profesora u kombinaciji sa čeličnom samouverenošću u sopstvenu nepogrešivost. Međutim, prevagnulo je nešto drugo – njegov negativni rejting iznosio je svega 29%, dok je pozitivan bio na nivou 49%, što je davalo nadu u uspeh.⁹¹

Tako je mesto kandidata za predsednika zauzeo Vojislav Koštunica, čovek iz senke, sa blagim manirima i umerenom nacionalnom i umerenom demokratskom pozicijom, koji nije učestvovao u bučnim i neuspelim demonstracijama poslednjih godina i nije imao sumnjivu reputaciju uličnog izgrednika. Interesantno je da je kasnije (nekoliko godina posle puča) razvoj političke situacije

⁹⁰ Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 186–188.

⁹¹ Dobbs Michael, *U.S. Advice Guided Milosevic Opposition. Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader* / / Washington Post, Monday, December 11, 2000.

pokazao da je, od svih lidera ujedinjene demokratske opozicije Srbije, upravo on pronalazio zajednički jezik sa funkcionerima državne bezbednosti, koji su sa vremenom postali njegovi verni sledbenici u borbi protiv Demokratske stranke i njenog lidera, Zorana Đinđića.

Početkom 2000. sve je izgledalo prilično idilično, čemu je doprineo i izlazak iz koalicije sklonog intrigama i veoma sujetnog Vuka Draškovića. Plan je bio da Koštunica postane predsednik Jugoslavije, a Đinđić premijer Srbije, što je u potpunosti zadovoljavalo ambicije prvog i racionalnost drugog, koji je video da se Jugoslaviji bliži kraj i da mesto premijera Srbije (a Srbija je, po ustavu, parlamentarna republika) nudi mnogo šire perspektive.

Ovim su iscrpljene sve dostupne i otvorene informacije o tome kako je formiran jedinstveni opozicioni blok koji je u oktobru 2000. godine srušio lidera srpskih socijalista Slobodana Miloševića. Mnogo više informacija, više od standardnih metoda uspostavljanja kontakata sa jugoslovenskim službama bezbednosti i stavljanja pod kontrolu zvanične opozicije, može se saznati iz napredne metode "ekspres-recepture", formiranja širokog narodnog "pokreta-golijata", koji se u srpskoj varijanti zvao "Otpor".

Po sećanju učesnika, ovu organizaciju je 10. oktobra 1998. osnovala malobrojna grupa studenata.⁹² U februaru 1999. organizatori "Otpora" su imali prvi javni nastup u Domu omladine, u centru Beograda, posle koga se njegovo članstvo povećalo na 25 ljudi. U to vreme "Otpor" nije bio ni prva ni jedina organizacija ovog tipa, ali se od ostalih razlikovao namernim odbacivanjem elitizma od koga su "bолоvali" svi intelektualni kružoci tog vremena. Druga važna karakteristika bilo je fokusiranje ne samo na finansijsku, nego i organizacionu i metodološku pomoć iz inostranstva. Članovi grupe su bili potpuno svesni da je, bez aktivne podrške iz inostranstva,

⁹² Cohen R., *Who Really Brought Down Milosevic?*, New York Times Magazine, November 26, 2000.

nemoguće smeniti svemoćnog predsednika, koji je kontrolisao sve finansijske tokove Srbije.⁹³

Međutim, pomoć nije stigla odmah. U martu 1999. počelo je bombardovanje Jugoslavije, tokom koga su ginuli vojnici i civilno stanovništvo, pa je u takvim uslovima bilo teško održavati kontakte sa zapadnim sponzorima. Osim toga, režim Slobodana Miloševića je počeo da gubi strpljenje, što je kulminiralo u aprilu 1999. likvidacijom vlasnika opozicionog časopisa, novinara Slavka Ćuruvije, čiji rad je izazivao otvorenu netrpeljivost supruge predsednika Jugoslavije, Mirjane Marković. Odmah po završetku vojnih dejstava, krenula je očekivana pomoć sa Zapada.

Nekoliko dana po okončanju bombardovanja, u izdanju “Građanske inicijative” u Novom Sadu je izašla mala po obimu (84 stranice) knjiga Džina Šarpa,⁹⁴ čiji naslov govori sam za sebe:

⁹³ Nenadić Danijela, supervisor dr Laszlo Bruszt, “*Otpor*” *From social movement to political organization* // M.A. in Political Science. Open Society University, Budapest, 07.06.2006.

⁹⁴ Džin Šarp (Gene Sharp) – jedan od najvećih autoriteta iz oblasti nenasilnog otpora. Diplomirao je sociologiju na Državnom univerzitetu Ohajo (1949), postao magistar sociologije (1951), a zatim i doktor politologije na Oksfordu (1968). Posle nekoliko godina provedenih u Velikoj Britaniji i Norveškoj, Šarp se vraća u SAD. Tokom 1965. bavi se istraživačkim projektima u okviru Harvardskog centra za međunarodne odnose. Autor je nekoliko monografija. Najpoznatija je njegova monografija „Politika nenasilnog otpora“ (1973). Na srpskom jeziku objavljeno je (a zatim prevedeno, između ostalih, i na ruski, ukrajinski, beloruski i kirgiski jezik) izdanje koje predstavlja sažetak svih njegovih radova, u kojima je na popularan način izložena praksa nenasilnog otpora. Tokom 1983, u okviru rada na Harvardskom univerzitetu, osnovao je Institut Alberta Ajnštajna, u kome radi kao vodeći istraživač. Institut se bavi globalnom primenom nenasilnih tehnologija, finansira ga Institut za otvoreno društvo i Nacionalni fond za zaštitu demokratije. Na čelu ove ustanove stajao je pukovnik Robert Helvi, oficir vojske SAD sa tridesetogodišnjim stažem, koji je 1991. napustio službu. Do odlaska iz službe Helvi je bio oficir DIA (obaveštajne službe Ministarstva odbrane SAD), da bi kasnije, u svojstvu

“Od diktature ka demokratiji”. Knjiga, koja je prvobitno napisana za distribuciju burmanskim disidentima, kasnije je prevedena na mnoge svetske jezike. Knjiga je u Novom Sadu štampana u nekoliko hiljada primeraka i deljena je besplatno, uglavnom među studentima. Nezvanično, kao prilog uz knjigu delilo se i nekoliko fotokopiranih stranica pod nazivom “Metode nenasilnog otpora”. Komplet je imao auru opasne, zabranjene (a time i atraktivne za omladinu) literature, privlačne za one koji će kasnije popuniti redove demonstiranja.

Po rečima Pola B. Makartnija,⁹⁵ službenika Nacionalnog fonda za zaštitu demokratije sa sedištem u Vašingtonu, njegove kolege su dosta davno obratile pažnju na “Otpor”: “Prvo smo bili uplašeni zastavom, koja je izgledom podsećala na fašističku. No uskoro smo promenili mišljenje”. Za Amerikance, čiji cilj je bio uspostavljanje “demokratije” u Srbiji, “Otpor” je bio privlačan iz niza razloga: njegova razučena organizacija onemogućavala je službama bezbednosti Miloševića da nanese precizan, ciljani udarac; njegova otpornost na hapšenja i batinanja od strane policije mogla je da posluži kao prekor konstantno posvađanoj srpskoj opoziciji; isti ti kvaliteti mogli su da posluže srpskom društvu kao primer protiv straha od represija; oni su bez pogovora podržavali ideju o normalizaciji Srbije i svrgavanju Miloševića; on (pokret) je mogao da podstakne na otpor generaciju roditelja i povuče za sobom generaciju dece. Upravo iz ovih razloga, po rečima Makartnija, od avgusta 1999. veoma solidna pomoć u dolarima “krenula” je prema

vojnog atašea, boravio u zemljama Jugoistočne Azije. Bavio se obučavanjem Burmanaca i Kineza tehnikama građanske neposlušnosti. Održavao je seminare u Hongkongu za obučavanje „nenasilnom otporu“ studentskih vođa, koji su kasnije učestvovali u događajima na trgu Tjananmen.

⁹⁵ U obimnom članku tadašnjeg šefa berlinskog dopisništva “Njujork tajmsa” dat je detaljan i prilično istinit opis zakulisnih radnji mentora “Otpora”. Cohen R., *Who Really Brought Down Milosevic?*, New York Times Magazine, November 26, 2000.

“Otporu”. Istovremeno, Makartni je organizovao seriju sastanaka sa rukovodstvom “Otpora” u Podgorici (Crna Gora), Segedinu i Budimpešti (Mađarska). Glavna kontakt osoba Makartnija bio je dvadesetosmogodišnji Slobodan Homen, jedan od rukovodilaca “Otpora”. Na “randevuu” održanom u junu 1999. u Berlinu, Homenu je saopšteno da Madlen Olbrajt želi “da Milošević ne bude više ni u fotelji predsednika, ni u Srbiji, nego u Hagu”. Osim toga, Homen je bio predstavljen Vilijamu Montgomeriju, iskusnom američkom diplomati koji je mnogo godina proveo na Balkanu, budućem ambasadoru SAD u Srbiji.

U to vreme, u svojstvu ambasadora SAD, Montgomeri je za vršavao komplikovan gambit u Hrvatskoj⁹⁶ i spremao se da stane na čelo grupe američkih službenika koji su se iz Budimpešte bavili “monitoringom” Srbije.

Prilikom susreta, Montgomeri je ponovio da je “Milošević lični neprijatelj Madlen Olbrajt i cilj broj jedan”. Tako je “Otpor”, koji je jedva čekao da jurne u boj, dobio i novac i svu potrebnu podršku. Osim toga, Montgomeri je izrazio nadu da će nova generacija lidera u Srbiji biti regrutovana upravo iz redova “Otpora”. Aktivisti “Otpora” su već u avgustu 1999. izveli akciju javne proslave rođendana – optužbe predsednika.⁹⁷ U septembru 1999. mreža uticaja zapadnih agenata u Jugoslaviji bila je u potpunosti obnovljena. Kako su “nezavisna” izdanja i opozicioni političari sve više vraćali veru u sopstvenu snagu, tako je “pokret omladinskog otpora” dobijao sve veću moć.

⁹⁶ Delikatnost situacije u Hrvatskoj se sastojala u tome što je Hrvatska bila saveznik SAD, ali su režim i predsednik te zemlje prilično “zaudarali” na autoritarnost, neumesnu za tadašnju atmosferu Centralne Evrope. Zadatak je bio uspešno obavljen odlaskom sa vlasti klana F. Tuđmana, posle čega je ta zemlja postala parlamentarna republika.

⁹⁷ Popović Srđa, Milivojević Andrej, Dinović Slobodan, *Nonviolent struggle. 50 crucial points. A strategic approach to everyday tactics*, Belgrade, 2006, str. 34.

“Otpor” je odmah zapljusnula zlatna kiša: po podacima saradnika Agencije za međunarodni razvoj SAD (USAID) Donalda Preslija, ova organizacija je isplatila predstavnicima “Otpora” nekoliko stotina hiljada dolara za propagandni materijal; isplaćivani su i tekući troškovi. Međunarodni institut Republikanske partije, po rečima njenog saradnika Danijela Kalingerta, potrošio je oko 1.800.000 dolara na Srbiju, uglavnom na finansiranje “Otpora”. Kalingert je saopštio da se od oktobra 1999. on sastajao 7 do 10 puta sa rukovodiocima “Otpora” u Mađarskoj i Crnoj Gori. Po rečima Kalingerta, njegova organizacija je od 31. marta do aprila platila smeštaj i održavanje trening seminara (i, po običaju, troškove puta i džeparac) za 25 aktivista iz studentske organizacije “Otpor” u raskošnom hotelu u centru Budimpešte.⁹⁸ Predivan pogled na veličanstveni Dunav, uokviren živopisnim obalama, luksuzna atmosfera hotela i odlična mađarska kuhinja bili su u potpunom skladu sa značajem ovog događaja. Aktiviste su ubeđivali da Milošević treba i može da bude smenjen i da to treba uraditi odmah i sada. Sastanku je predsedavao pukovnik Robert Helvi, koji je omladini govorio o “stubovima podrške” i “kolaču lojalnosti”.⁹⁹

⁹⁸ Dobbs Michael, *U.S. Advice Guided Milosevic Opposition. Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader* // Washington Post Monday, December 11, 2000; Cevallos Albert, *Whither the Bulldozer?: Nonviolent Revolution and the Transition to Democracy in Serbia*, USIP Special Report No. 72, 06.08.2001.

⁹⁹ Politološki žargon, koji u svojim radovima koristi i sam Helvi i njegovi učenici iz Beograda. Uporedi sa: Helvey Robert L., *On Strategic Nonviolent Conflict: Thinking About the fundamentals*, Boston, 2004 i Popović Srđa, Milivojević Andrej, Đinović Slobodan, *Nonviolent struggle. 50 crucial points. A strategic approach to everyday tactics*, Belgrade, 2006, str. 35. Pažnju privlači činjenica da je oba projekta finansirao Institut za mir SAD (USIP). Izraz “stubovi podrške” je leksička aluzija na Lorensa od Arabije (kome se Helvi divio i često ga citirao) i njegove “stubove mudrosti”. A studentski lideri, koji su se okupili u konferencijskoj sali “Meriota”, najverovatnije nisu nikada ni čitali Tomasa Edvarda Lorensa i pojma nisu imali o čemu se govori u poslednjem poglavlju njegovog dela pod karakterističnim

Seminari o “nenasilnoj borbi” održani su još nekoliko puta na teritoriji Crne Gore, Mađarske i Bugarske.¹⁰⁰ Omladina se vraćala u Srbiju ne samo sa glavom punom informacija, nego i sa rukama punim novih, šuškvavih novčanica.

Tek 2004. bivši članovi rukovodstva “Otpora” zvanično su priznali činjenice o učešću na seminarima koje je vodio pukovnik Helvi. Uporno su negirali bilo kakve kontakte sa njim ili njegovim kolegama do marta 2000. kada je, po rečima Aleksandra Marića, organizovan jednodnevni seminar na kome je učestvovao pukovnik Helvi.¹⁰¹ Ove izjave izazivaju sumnju.¹⁰² Kao prvo, u radu “Otpora” u martu 2000. nisu primećene značajnije promene strategije, što govori ili o tome da su strateška pitanja bila rešena ranije (što izaziva nepoverenje u tvrdnje Marića), ili o tome da je susretu sa iskusnim stručnjakom za prikrivenu borbu pridavan manji značaj u odnosu na “genijalne” ideje mladih studenata (u šta je veoma teško poverovati). Kao drugo, finansiranje “Otpora” pre toga je očigledno vršeno sa strane, što bi bilo neizvodljivo bez određenog stranog mentorstva. I treće, odmah posle događaja od 5. oktobra 2000, rukovodstvo “Otpora” (iz koristoljublja, nadajući se samostalnom nastupu na srpskoj političkoj sceni) negiralo je bilo

nazivom “Sastavljanje vlade”: “Krenuli smo sa radom. Naš zadatak je bio da formiramo... vladu sa dosta širokim ovlašćenjima, sastavljenu uglavnom od tuđinaca, da bismo iskoristili entuzijazam i požrtvovanje... pobune, da bismo ih preorijentisali na stanje mira. Pobunjenici, posebno pobednici, su, prirodno, loši podanici i još gori vladari. Neprijatna dužnost... je bila da se otarasimo svojih... drugova, zamenivši ih... elementima koji su u prošlosti savesno služili... vladi” (Lorens od Arabije, *Sedam stubova mudrosti*. SPb, str. 333).

¹⁰⁰ Ilić V., “Otpor” – više ili manje od politike, Beograd 2001, str. 50, Monitor, Sofija, 28.08.2000.

¹⁰¹ Milosavljević, M., Janjičari globalizma. “Otpor” i izvoz revolucije // NIN, 2.12.2004.

¹⁰² Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 179.

kakve kontakte sa Amerikancima. Zbog svega ovoga, znak pitanja se stavlja i na sva kasnija priznanja Marića.¹⁰³

Bilo kako bilo, novac dobijen u Mađarskoj pretvarao se u sprejeve sa bojom i nalepnice, plakate i letke, odlazio je na iznajmljivanje prostora i plaćanje putnih troškova agitatorima. Po računici saradnika koji su se bavili sastavljanjem predračuna, za kampanju je bilo potrošeno oko pet hiljada flašica sa bojom za pisanje grafita protiv države i više od 2,5 miliona nalepnica sa kratkom, ali upečatljivom parolom o sudbini predsednika Jugoslavije – “Gotov je!”

Osim toga, darežljivi sponzori su, preko predstavništava zapadnoevropskih zemalja u Jugoslaviji uvezli svu potrebnu tehniku za opremanje mini-ofisa “Otpora”. Sve navedeno učinilo je mogućim rast i jačanje masovnog narodnog pokreta – partije “golijata” pod nazivom “Otpor”.

Učesnici pokreta “Otpor”

Pokret “Otpor” je prvi u nizu “partija-golijata” koje su nastajale kao obavezna komponenta “ekspres-revolucija”. Do pred sam državni udar, to je bila politička organizacija krajnje razgranate strukture, sa prikrivenim rukovodstvom, neprimetnom, ali strogo hijerarhijom i jakom unutrašnjom cenzurom. Najvažnije strateške odluke donosio je uski krug lica daleko od očiju javnosti.¹⁰⁴ Predstavnik “Otpora” za kontakte sa medijima bio je Ivan Marović, osim njega u rukovodstvu su bili Slobodan Homen – za kontakte sa stranim mentorima, Srđa Popović – za kadrovska pitanja, Ivan Andrić – za sastavljanje parola i marketing, Predrag Lečić – za prevoz

¹⁰³ Postoje ljudi koji i dan-danas pokušavaju da negiraju ulogu stranih mentora u pripremanju “Otpora”. Vujičić, M., *Ivan Marović, jedan od lidera nekadašnje studentske organizacije “Otpor”...*, Feral tribun, 06.02.2006.

¹⁰⁴ Pavlović, M., “Otpor” se ne zaustavlja, Politika, 10.10.2000.

i distribuciju ilegalnim kanalima desetina tona propagandnog materijala.¹⁰⁵

S druge strane, bez obzira na to što se širokoj javnosti činilo da je rukovodstvo razvodnjeno, upućenima je bio očigledan visok stepen unutrašnje komunikacije, posebno brzina reakcije na spoljne faktore, takoreći munjevita brzina kojom supredstavnicima opštinskih odeljenja "Otpora" reagovali na poteze lokalnih vlasti. Osim toga, visok stepen zainteresovanosti članova nije dozvoljavao organizaciji (pokretu) da se pretvori u "birokratskog truta" i omogućio je da se izbegne nadmenost, tako svojstvena dugogodišnjim hijerarhijskim strukturama. Ne smemo zaboraviti i dodatni faktor, bolje rečeno, spas u slučaju policijskih akcija ili sličnih prepreka, a to je koncentrična, a ne radijalna organizaciona struktura pokreta.

Ključni faktor integracije "Otpora" bila je mržnja prema Slobodanu Miloševiću, koja je objektivno postojala u srpskom društvu i bila vešto nadograđivana u "nezavisnim" sredstvima javnog informisanja. Njega su pred kraj leta 2000. opoziciono nastrojeni građani doživljavali kao apsolutno zlo, koncentraciju svih poroka i izvor svih nevolja Srbije u celini i svakog konkretnog stanovnika pojedinačno. U takvim uslovima se obim zastupljenosti "Otpora" povećavao. Pod svoju zastavu pokret je bio u stanju da privuče predstavnike najrazličitijih ubeđenja i članove raznih opozicionih stranaka (pokret je bio nadstranački). Populistička i uopštena parola "Otpor, jer volim Srbiju!" postala je simbol ove popularnosti. Isti takav ujedinjujući karakter protesta imao je i njegov grafički simbol – pesnica, uokvirena krugom (sa kombinacijom boja koje privlače pažnju – bela, na crnoj podlozi).

Najverovatnije da je upravo ova skrivena semantika primoravala poslanike Socijalističke partije da u svojim govorima u

¹⁰⁵ Cohen R., *Who Really Brought Down Milosevic?*, New York Times Magazine, November 26, 2000.

parlamentu Srbije neosnovano poveže simbol "Otpora" sa nacističkim simbolom zaokruženim u krug agresije, u sličnom spektru boja: crvenoj, crnoj i beloj. U okviru ovog ujedinjujućeg trenda, "Otpor" je pod uticajem svojih seminara prerastao iz studentskog, preko omladinskog, u narodni pokret.

U leto 2000. majica sa simbolom "Otpora" već je postala šokantan i popularan način privlačenja simpatija opoziciono nastrojenih sugrađana. Upravo iz tog razloga "Otpor" uvodi niz procedura za učlanjenje koje su morali proći novi članovi da bi se dokazali. Kao prvo, za njih su morali garantovati prijatelji već učlanjeni u pokret, zatim je sledilo popunjavanje posebne ankete, u kojoj je akcenat bio na sposobnostima, koje su mogle biti korisne kako za pripremnu fazu rada, tako i za moment u kome će koordiniranost i brzina odlučiti sudbinu nepopularnog režima. Druga, važnija faza inicijacije bila je posvećena seminarima o "nenasilnom otporu". Ovi seminari su bili zamišljeni kao oblik koncentričnog prenosa znanja, nešto poput mrežnog marketinga, koji se nije naplaćivao, već je, naprotiv, predloženi kandidat mogao dobiti i određenu materijalnu podršku (u zavisnosti od približenosti centru "hijerarhijskog targeta", podrška se kretala od plaćenih seminara u luksuznim hotelima susednih zemalja i bogatih dnevnica, do osvežavajućih pića, olovaka i rokovnika). Tek posle svih ovih testova novi član je mogao da bude stavljen na spisak za naplatu svih dodataka. Na primer, u decembru 1999. novom članu pokreta koji je predložio osnivanje nove filijale "Otpora" u jednom provincijskom gradiću, bilo je isplaćeno 130 dolara za organizacione troškove,¹⁰⁶ izdat mobilni telefon i propagandni materijal (nekoliko pakovanja letaka i flajera, rolne postera, pakovanje sprejeva sa bojom, majice sa znakom "Otpora"). Po izjavama predstavnika "Otpora", oni su

¹⁰⁶ Za početak je to bilo dovoljno, ako se u obzir uzme da je mesečna plata radnika u to vreme iznosila 28 dolara, a plata policajca – 65 dolara.

uspeli da osnuju 130 regionalnih predstavništava sa ukupno oko 70 hiljada članova, što je očigledno preuveličan broj.¹⁰⁷

Sociološki profil članova pokreta bio je formiran na osnovu opširnog istraživanja V. Ilića, obavljenog nekoliko meseci posle događaja od 5. oktobra 2000, takoreći "po svežim tragovima", urađenog sa visokom dozom objektivnosti, koja je postepeno prerasla u dobroćudni odnos prema pokretu.¹⁰⁸ Struktura članstva je bila sledeća: 61% muškaraca i 39% žena, približno trećina članova "Otpora" su bili na pragu punoletstva (18 godina) ili mlađa, 41% je spadalo u kategoriju od 19 do 24 godine, ostali su bili stariji. Tendencija podmlađivanja pokreta pojavila se u kasnijoj fazi rada pokreta, od maja 2000.

Socijalni status članova pokreta poklapao se sa starosnim grupama: 51% studenata, 30% školaraca, 5% radnika, 4% nezaposlenih i 3% službenika. Nacionalni sastav je u potpunosti odgovarao etničkoj strukturi Srbije, drugim rečima, 82% članova su bili etnički Srbi.¹⁰⁹ Po mišljenju V. Ilića, u srpskim uslovima kao adekvatan marker socijalnog porekla može se uzeti profesija oca. Podaci (35% fakultetski obrazovanih ljudi, 31% kvalifikovanih radnika, 15% službenika) govore o tome da su članovi pokreta uglavnom pripadali srednjoj gradskoj socijalnoj klasi, sa prilično niskim materijalnim statusom. Na osnovu istraživanja postignutog uspeha i slobodnog vremena, koje se u proseku provodilo u "Otporu", Ilić je došao do zaključka da su dominirali nemarljivi studenti i školarci sa prilično niskim ocenama. Interesantno je da je, bez obzira na loše rezultate u školovanju, 56% ispitanika svoju budućnost povezivalo sa obrazovanjem i u njemu videlo svoj put ka uspehu u životu.

¹⁰⁷ Cohen R., *Who Really Brought Down Milosevic?*, New York Times Magazine, November 26, 2000.

¹⁰⁸ Ilić, V., *"Otpor" – više ili manje od politike*, Beograd, 2001.

¹⁰⁹ U Srbiji 82,86% stanovništva čine Srbi (Srbija sa Vojvodinom, bez Kosova i Metohije).

Članovi "Otpora" su učestvovali u njemu bez preteranog fanatizma, o čemu svedoči činjenica da su na pitanje o instrumentima koje smatraju ključnim za rešavanje problema u Srbiji, odgovorili na sledeći način: opozicione partije (26%), sopstveni naponi (19%) i, tek na trećem mestu, pokret "Otpor" (16%). Pažnju privlači i odnos članova prema religiji: 24% su se izjasnili kao vernici i 36% kao religiozni, bez poštovanja svih zahteva religije koju ispovedaju, a svega 4% je pristalo da se izjasni protiv religije, odnosno kao ateisti. Važnu ulogu u ovako visokoj popularnosti crkve odigrala je politika prosvetnog ateizma koju je zastupao režim, a koja je faktički samo "trpela" religiju kao takvu. Sinkretizam i prikrivene protivrečnosti "Otpora" izražavane su i u tome što je 50% članova pokreta bilo kategorično protiv učestvovanja crkve u političkom životu Srbije "posle pobede demokratije", a 34% su želeli da crkva ima izuzetnu ulogu u političkom životu Srbije posle svrgavanja Miloševića.

Veoma iznenađujuće odgovore (na prvi pogled) davali su aktivisti "Otpora" na pitanje o osnovnim problemima Srbije. Većina njih je, naravno, na prvo mesto stavila ekonomske (38%) i političke (20%) probleme. Ipak, krajnje interesantno izgleda (za pokret osnovan i sponzorisan od strane NATO-a) veoma nizak rejting politiziranih problema poput nacionalizma (svega 5%) i normalizacije odnosa sa inostranstvom (neverovatnih 3%).

O visokom stepenu ksenofobičnosti običnih članova "Otpora" govori i činjenica da je na pomoć od nevladinih organizacija (6%) i iz inostranstva (1%) računao neznatan broj (verovatno samo oni koji su znali ili sumnjali u takve izvore finansiranja). Ostali su se tešili idejom da "Otpor" finansira srpska dijaspora ili najprihvatljivija i neutralna strana država, Grčka. Geopolitički pogledi aktivista "Otpora" bili su daleki od onoga što se smatra klasikom "narandžastih" pokreta.

Bez obzira na poziciju koju je devedesetih godina zauzimala Rusija prema Balkanu, i na to što je u zvaničnoj retorici tadašnjeg

jugoslovenskog režima Moskva predstavljena kao saveznik Miloševića, Rusija je bila na drugom mestu (9%) odmah posle pravoslavne i balkanske Grčke (22%) kao najbliži saveznik Srbije. Istovremeno, na pitanje o tri neprijateljske Srbiji zemlje, SAD je figurirao u 45% odgovora, zemlje Zapadne Evrope u 42%, pretičući nedavne ratne protivnike Albaniju (36%) i Hrvatsku (32%) i potpuno zasenivši Rusiju (11%), koja je negativne poene dobila zahvaljujući imaginarnoj podršci Miloševiću.

Zapadni sponzori su bili malo zadovoljniji jednoglasnim negativnim odnosom prema jednopartijskom sistemu kao protivniku demokratije, progonitelju crkve, rušitelju nacionalne svesti i sl. Mnogo neprijatnije iznenađenje za pristalice neoliberalizma bili su pogledi članova pokreta na ekonomsko uređenje. Radi dobijanja izbalansiranih rezultata i otklanjanja asocijacija koje bi mogao izazvati termin "socijalizam" (tako opasno blizak nazivu partije "neprijatelja br. 1"), Ilić je zamolio ispitanike da daju ocenu sledećim tvrdnjama – "bez materijalne jednakosti nema pravednosti" i "društvena struktura može biti stabilna samo ako postoji pravo privatne svojine". Sa prvom tvrdnjom saglasilo se 29%, 53% je negiralo, a drugu je odobrilo 38% i odbacilo 32%, što pokazuje relativno visok nivo elitarističkih ubeđenja među aktivistima "Otpora". Vrhunac ovakvih, tako dalekih od Adama Smita, raspoloženja izazvala je činjenica da je samo 35% ispitanika podržalo izjavu o tome "da u jednom društvu raspon između minimalnih i maksimalnih dohodaka treba da bude neograničen", pri čemu je 13% od njih bilo toliko radikalno da su se zalagali za totalno izjednačavanje nivoa primanja.

Ni glavni probni balon liberalne demokratije – odnos prema manjinama – aktivisti pobjedničkog pokreta nisu prošli. Samo 10% ispitanika smatrali su da je manjinama potrebno obezbediti posebna prava, 31,64% su izjavili da manjine već imaju i previše prava, a ostali su bili manje-više ravnodušni prema ovoj temi. Još

ilustrativniji su bili odgovori na tri konkretna, ključna pitanja za određivanje stepena nacionalne samosvesti/servilnosti prema Zapadu. Samo 1% anketiranih ljudi složilo se sa idejom o priznanju nezavisnosti Kosova, 28% su smatrali da Republika Srpska (srpski deo Bosne i Hercegovine) treba da se pripoji Srbiji, i tek 36% je podržalo ideju o saradnji sa Haškim tribunalom. Naravno, navedene podatke treba razmatrati u kontekstu izuzetno visokog opšteg nivoa antiameričkog raspoloženja u Srbiji krajem prošlog veka. Liberalne i evroatlantske ideje su u redovima članova "Otpora" imale mnogo više pristalica nego među ostalom omladinom u Srbiji. Sa druge strane, ideje o jednakosti i demokratiji korelirale su sa preovlađujućim raspoloženjem u društvu.

Sumirajući rezultate sociološkog istraživanja V. Ilića, može se izvesti zaključak da su u proseku članovi pokreta "Otpor" bili umereno nacionalistički i tradicionalistički nastrojene demokrate, sa idejom o socijalnoj pravdi. Radikalizam karakterističan za omladinu u kombinaciji sa navedenim kvalitetima, napravili su od njih veoma prihvatljive regrute za borbu protiv režima, koji se posle obavljenog posla, odnosno svrgavanja diktatora, neće pretvoriti u moćnu organizacionu strukturu. Ovo poslednje, kako smo već rekli, obezbeđivalo se mehanizmima za samouništenje organizacije. Sponzori su hteli (i dobili) poslušnu "crvenu gardu" za privremenu upotrebu, a ne nove "talibane".

Tehnika i praksa "Otpora"

Osnovni metod koji je "Otpor" koristio u svom političkom radu bile su nenasilne akcije. U skriptama¹¹⁰ 2000. godine, koje su se

¹¹⁰ Studentski žargon za fotokopije skraćenih konspekata lekcija, koje su kružile među studentima. U ovom slučaju to su tri lista fotokopija, gusto, sa obe

koristile na seminarima u Srbiji, može se naći detaljno objašnjenje ove metode.

Za vreme održavanja akcija učesnici su morali da se pridržavaju sledećeg: “Zabranjeno je nanošenje fizičkih povreda bilo kome, ne odgovarati udarcima na udarce, ne iskazivati mržnju prema organima reda i, najvažnije, izražavati protest a ne mržnju, izbegavati lične uvrede i nasilje, izbegavati preteće gestove za vreme demonstracija, izbegavati krađu tuđe imovine iz političkih razloga, ne nositi oružje, za vreme akcija ne konzumirati alkohol i narkotike, držati se dogovorenog (poštovati partijsku disciplinu), u slučaju hapšenja ne negirati učešće u akcijama”. U istim skriptama mogla se pročitati i prepričana varijanta drugog toma klasičnog dela Dž. Šarpa posvećenog konkretnim metodama nenasilnih akcija.¹¹¹

Anonimni autor konspekata skicirao je ceo spektar metoda nenasilne borbe: metode nenasilnog protesta i ubeđivanja (zvanične izjave, komunikacija sa širokom auditorijom preko medija, simbolične masovne akcije, simboličke društvene akcije, nenasilni pritisak na određena lica, korišćenje pozorišnih i muzičkih rekvi-zita, organizovanje povorki, javnih sastanaka, demonstrativno povlačenje i otkazivanje), metode odbijanja socijalne saradnje (ostrakizam, neučestvovanje u društvenim događanjima, izlazak iz socijalnog sistema), metode odbijanja ekonomske saradnje (bojkot i štrajk), metode odbijanja političke saradnje (nelojalnost vlastima, uklanjanje uličnih znakova, neposlušnost, akcije državnih službenika), metode nenasilnog mešanja (samodestrukcija, korišćenje suda kao poligona za optuživanje tužilaca od strane optuženih, psihološko iscrpljivanje pristalica režima, fizičko ometanje rada ustanova i transportnih mreža, ekonomsko i političko mešanje).

strane popunjenih ćiriličkim kompjuterskim tekstom, fontom 10, bez potpisa i naslova. „Skripte“ su se koristile kao „puškice“ na seminarima održanim u leto 2000. u okolini Beograda.

¹¹¹ Sharp Gene, *The Politics of Nonviolent Action*, Boston, 1973.

Naravno da se ceo ovaj komplet akcija nije mogao primeniti u Srbiji i navodio se samo da bi se pojačala ubedljivost kompletne metodologije i da bi se probudio interes auditorija primerima kao što su “odbijati izvršavanje intimnih obaveza u cilju političke preorijentacije partnera”, koji je spadao u metode odbijanja socijalne saradnje. Mnogo šire i detaljnije bila je pojašnjena prva tačka, koja se odnosila na metode nenasilnog protesta i ubeđivanja, koje su aktivisti “Otpora” najviše primenjivali.

Autor skripti veliku pažnju je posvetio tehnikama u slučaju hapšenja, sve u cilju prevazilaženja šoka i podizanja morala omladine, koja se prvi put našla iza rešetaka. Ova tema, obrađivana na seminarima, poklapala se sa opštom strateškom linijom seminara koji su se održavali u Budimpešti i Segedinu.

Odluke o preduzimanju konkretnih koraka u okviru kampanje i započinjanje novih kampanja donosile su se tek posle konsultacija sa Agencijom za ispitivanje javnog mnjenja. Po rečima jednog od rukovodilaca “Otpora”, Ivana Andrića, od samog početka je odlučeno da se akcenat stavi na određenu grupu, omladinu od 18 do 30 godina. Istraživanja je vršio moćan, pripremljen tim iz Instituta za strateški marketing i istraživanje sredstava javnog informisanja, koji se istraživanjem javnog mnjenja u Srbiji bavio još od početka devedesetih godina. Analiza je rađena na visokom profesionalnom nivou, na 16 fokusnih grupa u osam naselja, obuhvaćeno je gradsko i seosko stanovništvo različitog starosnog doba i interesovanja. Na kraju rada, za godinu dana, došlo se do devet hiljada stranica ciljanih istraživanja, ispitivanja i profila različitih fokusnih grupa. Predstavnik agencije za strateški marketing redovno je dostavljao mesečne izveštaje za svaku od obrađivanih grupa. Iz tog razloga, grešaka u PR-u faktički nije ni bilo, izbor parola i ciljeva kampanje savršeno je odgovarao masovnom raspoloženju i postizao maksimalni efekat.¹¹² Treba odati priznanje i strategiji “Otpora”, koja

¹¹² Andrić, Ivan, Intervju Stivu Jorku za film “Rušenje diktatora”,

je podrazumevala postepeno povećanje pritiska na režim, a ne momentalno organizovanje masovnih demonstracija. Ljudi koji su se bavili strategijom potpuno su shvatali da je, za jednu tako mladu organizaciju, pokušaj organizovanja masovnog protesta "odmah i sada" u svakom slučaju osuđen na propast, podjednako i u slučaju neuspeha (uzalud potrošena sredstva i naponi, reputacija gubitnika) i u slučaju uspeha (masovno okupljanje naroda je moćna snaga, ali ako se masa nezadovoljnih samo okupi i odsluša parole, a zatim se mirno razide bez nastavka i perspektive, to će samo rezultirati masovnom frustracijom, razočaranjem i apatijom). Mnogo efikasnije su bile mnogobrojne ciljane i koordinisane male akcije u velikim gradovima Srbije (Beograd, Niš, Novi Sad, Kragujevac).

Planirano je da važnu ulogu odigraju lokalna sredstva javnog informisanja, koja nisu bila pod tako moćnom cenzurom režima, preko kojih se mogla izdavati periodična štampa, gde su postojale radio-stanice, pa čak i lokalne televizije koje nisu bile pod direktnom režimskom kontrolom.¹¹³

Pokušaćemo da u opštim crtama hronološki opišemo rad "Otpora", koristeći se materijalima sa sada već zatvorenog sajta ovog pokreta, kao i sa sajta njegovih naslednika.¹¹⁴ U periodu od avgusta do oktobra 1999. "Otpor", koji je do tada radio kao jedan od opozicionih studentskih kružoka, dobija solidno finansiranje i preusmerava se na sasvim druge ciljeve nego što je borba za demokratizaciju univerzitetskog života. Njegova "meta" postaje aktuelni režim. Javnu promociju novog pokreta nosila je kampanja pod nazivom "Deklaracija o budućnosti Srbije", tokom koje su sakupljeni potpisi za zaštitu evropske "svetle budućnosti" zemlje. Ova deklaracija je postala javni program pokreta, sa navedenim zadacima, ciljevima i metodama "Otpora". Istovremeno, radilo

30.11.2000.

¹¹³ Isto.

¹¹⁴ <http://www.otpor.com>; <http://www.canvasopedia.org>

se i na formiranju savetničkog odbora "Otpora", koji je nastupao kao zvanični "trust mozgova" pokreta i služio kao veza između "Otpora" i autoriteta starije generacije iz redova opozicije. U to vreme pokret je organizovao nekoliko masovnih, zapaženih i duhovitih akcija koje su privukle veliku pažnju javnosti. Na primer, u avgustu 2000. u Nišu je "proslavljen" rođendan predsednika Jugoslavije. Aktivisti "Otpora" predložili su okupljenim građanima da na ogromnoj čestitki napravljenoj od tvrdog papira za crtanje ispišu rođendanske čestitke slavljeniku, a jedan od aktivista pokreta slagao je ispred nje "poklone" za predsednika (kartu za Hag u jednom pravcu, prugasto zatvorsko odelo, knjigu Mire Marković, lisice i ogromnu tortu ukrašenu crvenom zvezdom). Na kraju akcije torta je bila podeljena okupljenima. Tokom akcije "Dinar za smenu" građanima je nuđeno da za simbolični dinar mogu da udaraju po plastičnom buretu na kome se nalazila slika Slobodana Miloševića. Manje spektakularna je bila ciljana akcija pod nazivom "Truo je, pada!" u kojoj su otporovci propagirali parolu koja se odnosila na predsednika Jugoslavije.

U novembru i decembru 1999. bila je sprovedena kampanja reklamiranja simbola pokreta "Pesnica je pozdrav!", na kojima je u različitim oblicima predstavljen glavni simbol pokreta – pesnica. U okviru ove kampanje na plakatima su bili poznati srpski glumci sa podignutom pesnicom, sa istim pozdravom i sloganom "Pesnica je pozdrav!". Kampanja koja se završavala u decembru logično je krunisana plakatom na kome je prikazan Deda Mraz sa podignutom pesnicom i čestitkom "Srećna nova otporaška godina!". Istovremeno je započeta distribucija najmasovnije serije plakata pokreta pod parolom "Otpor, jer volim Srbiju!"

U januaru–aprilu 2000. započeta je kampanja "Ovo je ta godina!", sa distribucijom ogromne količine plakata na kojima je bila ispisana ova parola. Kampanja je počela akcijom pod nazivom "Nije vreme za slavlje!".

Na tradicionalnom mestu dočeka Nove godine u centru Beograda, na dan dočeka, predstavnici "Otpora" pozvali su sugrađane da se razidu pošto nije vreme za slavlje. U jeku proslave i praznične atmosfere, aktivisti su iznenada na ogromnom ekranu, pomoću video-projektora, pustili film o žrtvama režima Slobodana Miloševića. Otporaši su uzvikivali: "Idemo kući! Razmislimo kako da sledeće Nove godine obezbedimo razlog za slavlje!" Među prisutnima na trgu bilo je oko tri hiljade aktivista pokreta koji su se "spontano" odazvali pozivu za prekidanje slavlja. Sve se završilo "sveopštim neraspoloženjem" i svečana proslava je prekinuta. To je ujedno bila i poslednja proslava koja je tradicionalno ujedinjavala sve građane Jugoslavije. U istom periodu održan je prvi zajednički kongres pokreta, na kome je izglasano njegovo prerastanje u "narodni pokret". Izglasane su i brojne akcije za učlanjenje i borba za omasovljavanje pokreta. Ova borba za masovni karakter pokreta "Otpor" vodila se u dva pravca, koji su bili prikazani na dve vrste distribuiranih plakata. Prvi pravac, pod parolom "Otpor se širi!", imao je za cilj dostavljanje i lepljenje ogromnih plakata u svim, pa i najmanjim i najudaljenijim naseljima, kako bi se prenela informacija i privukle potencijalne pristalice, ma gde živele. Drugi pravac, pod parolom "Otpor je u vašem dvorištu!" bio je orijentisan na formiranje ćelija u mestu prebivališta članova i privlačenje njihovih prijatelja, rodbine i komšija. U martu je u Novom Sadu sprovedena akcija "Velikani, velikani!", tokom koje su jedni pored drugih bili postavljani portreti nesrazmerne veličine klasika srpske književnosti i Slobodana Miloševića sa saradnicima. Tokom aprila održane su brojne akcije. U Beogradu, pod parolom "Protiv besnila, nove mobilizacije i rata", obeležen je dan kada je između dva svetska rata, za vreme Kraljevine Jugoslavije, kraljevska policija pucala u studentske proteste. Takođe u Beogradu, "Otpor" je učestvovao u postavljanju spomen-ploče ubijenom novinaru Slavku Ćuruviji. U Požarevcu i Vrnjačkoj Banji održane su akcije pod nazivom "Crvena

zvezda leti u Hag!", tokom kojih je u vazduh letela ogromna crvena zvezda (kao simbol Slobodana Miloševića) vezana za balone napunjene helijumom. U Beogradu je organizovana akcija pod nazivom "Kako se suprotstaviti mobilizaciji, represiji i vanrednom stanju". U Kragujevcu je prošla akcija "Misli svojom glavom!" tokom koje je prolaznicima nuđeno da odgovore na četiri pitanja: "Ko je izdao Krajinu? Ko je izdao Kosovo? Ko je pokrao penzije? Ko šalje vašu decu u rat?".¹¹⁵

U maju–julu 2000. pokret je počeo da doživljava prve masovne policijske akcije režima, usmerene na zastrašivanje učesnika, i odmah odgovorio kampanjom pod nazivom "Ovo je lice Srbije!". Cilj kampanje bio je da pomogne opoziciono raspoloženom delu društva u prevazilaženju straha od represija. Fotografije aktivnih članova pokreta, koje je policija pretukla, u krupnom planu bile su prikazane na plakatima.

Odličan PR-potez bila je akcija u kojoj su hrabre devojke stajale u prvim redovima demonstracija (kako bi preduhitrile eventualni napad policije), sa cvećem u levoj ruci, a desnom podignutom u stisnutu pesnicu, simbol "Otpora". Kada je režim pokrenuo talas zatvaranja sredstava javnog informisanja, pokret je bio prinuđen da organizuje masovne mitinge koji je trebalo da popune informativnu blokadu i obaveste prisutne o radu "Otpora". Povodi za ove akcije bile su zabrane sredstava javnog informisanja ili brutalno ophođenje prema uhapšenim aktivistima. Što je više akcija preduzimala policija, to je više akcija organizovao pokret, a nove akcije pokreta izazivale su nove žrtve policijske torture. I tako u krug. Raspoloženje u društvu dovedeno je do usijanja. Osim mitinga i demonstracija podrške, pokret je uhapšenim i pretučenim licima organizovao pravnu i svaku drugu vrstu pomoći. U maju mesecu broj izvedenih propagandnih kampanja nije opadao. U Kragujevcu je bila organizovana proslava Prvog maja, praznika

¹¹⁵ Ilić, V., "Otpor" – više ili manje od politike, Beograd 2001, str. 67–68.

rada, a ne praznika "parazitskog režima" koji je sebi prisvojio ovaj dan. Za vreme akcije održani su govori, ali se pripremao i tradicionalni roštilj za sve prisutne. U Užicu je organizovano obeležavanje dvadeset godina od smrti Tita i izvedena akcija pod nazivom "Tito se predomislio!", sa simboličkim učlanjenjem Josipa Broza u pokret "Otpor". U Novom Sadu je protekla akcija pod tradicionalnim parolama jugoslovenskih partizana-komunista "Smrt fašizmu (Milošević) – sloboda narodu!". U junu su održane akcije koje su imale za cilj učvršćivanje veza između "Otpora" i crkve. Otporaši su učestvovali u pomenu poginulih za vreme bombardovanja 1999. (za koje su aktivisti "Otpora" optužili ni manje ni više nego Miloševića) i zatražili blagoslov za sve što su učinili za svoj narod, koji su na kraju i dobili od nekih lokalnih sveštenika i pojedinih episkopa.¹¹⁶

Posle odluke Miloševića da, krajem jula 2000, prekine svoj mandat i raspiše prevremene izbore (za 24. septembar), započeta je poslednja faza borbe "Otpora" protiv predsednika Jugoslavije i njegovog okruženja. Organizovane su dve paralelne kampanje, sa dva različita cilja. Prva, pod parolom "Vreme je!", nosila je naziv "Izađi i glasaj!" i bila je usmerena na aktiviranje mladih birača, od 18 do 27 godina, kritički nastrojenih prema režimu, ali koji po pravilu izbegavaju izlaske na biračka mesta. Tokom kampanje u 60 gradova zemlje održani su rok-koncerti na kojima je prisustvovalo više desetina hiljada ljudi. U sklopu ove kampanje organizovan je i "karavan zvezda", u kome su učestvovali poznati sportisti i glumci, koji su obišli 53 grada i pozivali opoziciono nastrojene građane da izađu na izbore i tako iskažu svoj protest.

Na taj način, pokret je uspeo da svojim akcijama i propagandom obuhvati veoma širok krug građana i gradova. Omladina se veoma rado okupljala na rok-koncertima.

¹¹⁶ Ilić, V., *"Otpor" – više ili manje od politike*, Beograd 2001, str. 68.

Pri tom, ovakva masovna okupljanja bila su odličan povod da se okupi i omladina nezainteresovana za politiku, zaigra i odlično provede u društvu svojih vršnjaka, uz umerenu količinu alkohola, na otvorenom, pod improvizovanim binama sa veoma kvalitetnim ozvučenjem. Za pridobijanje simpatija srednje i starije generacije veliku ulogu odigralo je angažovanje priznatih ličnosti iz oblasti obrazovanja, popularnih sportista i glumaca, koji su tokom kampanje obavezno nosili majice ili značke sa parolom "Vreme je!"¹¹⁷

Popularnost je stekao i novi simbol, sat na kome su strelice pokazivale vreme 23.55, ispod koga je pisalo "Vreme je – 24.09.2000!" Prilično mnogo sredstava potrošeno je na deljenje hemijskih olovaka sa natpisom "Za glasanje". Na koncertima i mitinzima deljene su majice sa simbolima "Otpora" i kasete sa pesmama jugoslovenskog pop-pevača Đorđa Balaševića. Na audio-kasetama bila je snimljena samo jedna pesma, "Živeti slobodno", koja je pozivala na borbu protiv izolacije, protiv crnih hronika i besmislenih ratova, protiv neslobode, za bolje sutra, za perspektivu u svojoj zemlji, a ne iseljenje u Toronto ili Sidnej, uzdizala omladinu koja je progledala i ohrabrivala roditelje na borbu, prizivala da se "zdrobe lažni dijamanti ko ljuska šupljeg oraha, da bulevari sveta pamte muziku koraka". Ova pesma, koja je momentalno postala veoma popularna, mogla se čuti bukvalno na svakom ćošku, u svim studentskim domovima i klubovima.

Druga, paralelna kampanja, koja je za cilj imala odvlačenje pažnje organa reda i dezorijentaciju i klonulost pristalica predsednika, organizovana je pod nazivom "Gotov je!". Osnovni zadatak ove kampanje bio je da se simpatizeri predsednika i neodlučni birači ubede da su dani vladavine Slobodana Miloševića odbrojani. U kampanji je korišćeno bezbroj nalepnica, sprejeva sa bojom, plakata

¹¹⁷ Popović Srđa, Intervju Stivu Jorku za film "Rušenje diktatora" 30.11.2000.

i flajera sa gore navedenom parolom. Po izjavama "Otpora", u kampanji je učestvovalo skoro 20 hiljada novih aktivista, koji su se "ulili" u pokret posle intenzivnog rada na mobilizaciji kadrova. Osnovni cilj akcije bilo je "korigovanje" plakata socijalista i ujedinjene levice lepljenjem preko njih slogana "Gotov je!".

Ove dve kampanje bile su međusobno strogo razgraničene. Razgraničenje se uočavalo i u različitim simbolima (pesnica i sat) i u tome što su aktivisti "Otpora" učestvovali sa svojim simbolima u akcijama "Izađi i glasaj!", ali su se trudili da ni na koji način ne budu povezani sa glavnim organizatorima akcije. Radi toga je bilo angažovano oko 37 prijateljskih nevladinih organizacija, koje su formalno učestvovala u realizaciji kampanje, ali je rukovođenje akcijama uvek bilo u rukama "Otpora". Za svim ovim se skrivao pokušaj da se druga kampanja ("Gotov je!") predstavi kao nepristrasna, da "korigovanje" predizbornih plakata socijalista i presuda Miloševiću budu prihvaćene kao istorijski i nepartijski čin, a ne kao akcija konkurentskog pokreta.

Osim toga, "Otpor" je već tada stekao slavu agresivnog borca sa režimom, protiv koga je policija u stanju da primeni silu, pa je bilo potrebno sa mitinga skinuti auru "Otpora" da bi se prevazišao strah (ili negativan odnos) od mitinga i privukao što veći broj učesnika na koncerte i susrete sa poznatim ličnostima.¹¹⁸ Po završetku glasanja obe kampanje su bile objedinjene, pa su na masovnim koncertima-mitinzima, koji su prethodili 5. oktobru, organizatori nosili crne majice "Otpora" sa simbolom, belom pesnicom.

Tokom uspešno sprovedene kampanje, "Otpor" je obavio sav "prljavi posao" u borbi sa režimskom propagandom i time omogućio demokratskoj opoziciji Srbije da se maksimalno koncentriše na promovisanje svog pozitivnog programa. Iz apatije

¹¹⁸ Andrić Ivan, Intervju Stivu Jorku za film "Rušenje diktatora", 30.11.2000.

su bili izvučene sve opozicione snage i svi slojevi srpskog društva, svi protivnici Slobodana Miloševića, sa svih strana političkog spektra Srbije. Osim toga, u društvu je bila veštački stvorena određena klima, javnost je bila dovedena na ivicu masovne histerije. Došlo je do toga da je pred same izbore (u septembru) stanje bilo takvo da je, u bukvalnom smislu, van državnih ustanova bilo opasno izražavati simpatije prema aktuelnom predsedniku.

Borba zvaničnih vlasti protiv "Otpora"

Priča o prvoj "ekspres-revoluciji" u Evropi bila bi nepotpuna bez priče o merama koje je okruženje Slobodana Miloševića primenjivalo u borbi protiv pokreta "Otpor". Većina primenjenih mera se, po pristupu i metodama, u potpunosti poklapala sa pristupom i metodama koje su kasnije primenili i svi ostali režimi napadnuti "obojenim revolucijama". Odnos vlasti prema pokretu "Otpor" može se uslovno podeliti na tri perioda različita po trajanju: od jeseni 1998. do proleća 2000. – prezir, a samim tim i ravnodušnost; od proleća 2000. do kraja leta 2000. – mržnja i naglo uvođenje represije; septembar-oktobar 2000. – paralizujući strah od budućnosti u slučaju pobede opozicije.

Odmah treba naglasiti da se i na vrhuncu sukoba između "Otpora" i policije vlast ponašala prilično humano prema članovima ovog pokreta. Po podacima koje je izneo Fond za humanitarno pravo, u toku policijske kampanje protiv "Otpora" u Srbiji je bilo zadržano oko dve hiljade lica, pristalica pokreta, od kojih je većina bila relativno brzo oslobođena. Oko 200 uhapšenih nisu bili punoletni (između 16 i 18 godina), 300 ljudi je bilo privođeno pet i više puta (drugim rečima, sudeći po svemu bili su aktivisti pokreta). Ovi podaci, kao i mere koje je policija preduzimala prema "Otporu", uzeti su iz specijalnog izdanja posvećenog ovoj temi.

Podaci su prikupljeni na osnovu monitoringa i dokumentacije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije posle 5. oktobra 2000.¹¹⁹

Kao povod za kampanju poslužila je tuča koja se 2. maja desila u Požarevcu između nekoliko članova "Otpora" i njihovih političkih protivnika iz uticajne vladajuće partije "Jugoslovenska levica" (JUL), na čijem je čelu bila supruga Slobodana Miloševića, Mirjana Marković. U tuči su više stradali članovi "Otpora" (sva tri napadača su završila u bolnici), a cela stvar je svedena na tipičan sukob između dve grupe huligana u provincijskom gradiću. Ipak, odlučeno je da se ovom događaju pridoda veliki politički značaj. Istog dana MUP Srbije i JUL su u svojim saopštenjima za javnost izvestili da je reč o "pokušaju političkog ubistva mladih pristalica 'Jugoslovenske levice' od strane grupe siledžija koji su na sebi imali fašističke simbole 'Otpora'".

Iz ove dokumentacije posebno treba izdvojiti Odluku pod brojem 33/2000 (za internu upotrebu) o borbi sa ekstremističkim omladinskim organizacijama. Odluku je 11. maja 2000. potpisao zamenik ministra unutrašnjih poslova, glavni policajac države, general-pukovnik Vlastimir Đorđević, koji se istakao tokom borbe sa separatistima na Kosovu i Metohiji 1998–1999, a 2007. bio izručen Hagu, posle nekoliko godina neuspešnog skrivanja od Karle del Ponte. Odluka je predstavljala nastavak niza naredbi i instrukcija MUP-a Srbije od 25.10.1997, od 20.10.1999. i od 24.01.2000, koje su se odnosile na delovanje bezbednosnih snaga prema "učesnicima neformalnih grupa (skinhedsi, 'Sokolovi' i dr.), religioznim sektama i radikalnim navijačima sportskih klubova, čiji članovi ispoljavaju agresivnost u ponašanju i odevanju, narušavaju pravni poredak, vrše krivična dela sa elementima nasilja, uz primenu oruđa za nanošenje telesnih povreda". Interesantno je da su kao najopasniji protivnici (koje

¹¹⁹ OTPOR u nadležnosti policije, Beograd, 2001.

treba uništiti) izdvojeni skinhedsi, koji su, objektivno govoreći, skoro neprimetan pokret u Srbiji. Tek kao problem broj 2 izdvojena je “u poslednje vreme primećena aktivnost pokreta ‘Otpor’, čiji članovi odećom (crni kačketi, bandane, pantalone, majice sa simbolom ‘Otpora’ i pesnicom u krugu i sl.) i agresivnim ponašanjem na ulicama, trgovima i drugim javnim mestima većih gradova krše javni red i mir”. Po mišljenju general-pukovnika Đorđevića, “Otpor” nije bio prvi omladinski pokret koji je NATO osnovao u cilju realizacije svojih političkih ciljeva. Pre “Otpora” bio je formiran pokret “Sokolovi”¹²⁰.

Imajući u vidu sve gore navedeno, svim radnicima MUP-a (inspektorima, saobraćajnim patrolama i operativcima) bilo je naređeno da, u saradnji sa predstavnicima državne bezbednosti, preduzmu sledeće mere:

1. nastaviti sa identifikacijom članova neformalnih grupa (skinhedsa, “Sokolova”, radikalnih navijača i članova religioznih sekti);
2. identifikovati članove pokreta “Otpor”, prikupiti podatke o broju članova, namerama i sklonostima, mestu i vremenu održavanja skupova, kretanju i drugim delatnostima;
3. posle identifikacije članova i pristalica neformalnih grupa i religioznih sekti (skinhedsi, “Sokolovi”, pokret “Otpor” i dr.) izvršiti njihovu kriminalističko-tehničku obradu,¹²¹ obezbediti dalji nadzor nad njima, pratiti njihovu delatnost i sprečiti nasilno i drugo protivzakonito

¹²⁰ Očigledno se misli na “Sokolove”, pokret SPO-a Vuka Draškovića, koji je on pokrenuo posle neuspelog atentata na Ibarskoj magistrali. Pokret nije ostvario skoro nikakav uspeh.

¹²¹ To jest, u ovom slučaju, otvoriti dosije i uzeti otiske prstiju.

ponašanje uz energičnu primenu zakonom predviđenih mera;

4. uspostaviti neophodnu saradnju sa centrima za socijalnu rad i vaspitno-obrazovnim ustanovama, roditelje maloletnih članova ovih grupa upozoriti na negativno ponašanje dece i obavezati ih na pojačani nadzor nad decom.

Autor ove odluke naglašava da je, u slučaju bilo kakvih novih saznanja o radu članova gore navedenih grupa, o tome neophodno hitno i detaljno obavestiti Operativni centar MUP.¹²²

Pod represijama koje su, po mišljenju autora specijalnog izdanja, preživeli članovi pokreta “Otpor”, podrazumevali su se razni oblici delovanja vlasti. Kao prvo, “represije opšteg karaktera”, kao na primer, odbijanje ministarstva da registruje pokret iako su svi formalno-pravni uslovi za to bili ispunjeni. U “represije opšteg karaktera” spada i pokušaj vlasti da u Saveznoj skupštini izglasa zakon o sprečavanju terorističkog delovanja. Ovaj zakon (u današnje vreme zakon su usvojile mnoge zemlje koje su doživele terorističke napade) predviđa sledeće: preventivno privođenje, pravo izricanja optužbe bez prethodne istrage, pravo zadržavanja u pritvoru na određeni rok lica koje odbija da svedoči, uvođenje u legalni arsenal policije rad agenata-provokatora. I poslednje: slobodnim tumačenjem pojma “protivdržavne delatnosti”, svaki učesnik u javnim opozicionim akcijama mogao bi, po ovom zakonu, biti pritvoren na trideset i više dana. Treba još reći da je na kraju taj zakon postao zvanično “strašilo” za opoziciju, jer su se njegovom usvajanju usprotivili svi političari, ne samo političari DOS-a, već i predstavnici SPO-a Vuka Draškovića, pa čak i radikali Vojislava Šešelja, koji se plašio da će se Milošević pretvoriti u diktatora. Iz navedenih razloga, na sednici Savezne skupštine, održanoj 30. juna, donošenje predloženog zakona bilo je odloženo.

¹²² OTPOR u nadležnosti policije, Beograd, 2001, str. 8.

Upravo kada je 11. maja 2000. V. Đorđević potpisao onu čuvenu odluku, desilo se već pomenuto ubistvo predsednika Izvršnog veća Skupštine Vojvodine Boška Peroševića. Formalno, ubistvo je izvršio čovek koji nije član ni jedne partije, psihički neuravnotežen, koji je živio u iznajmljenom stanu, nije imao porodicu, bio zaposlen kao čuvar izložbenog centra i koji je pucao u Peroševića za vreme njegove posete istom. Međutim, za vreme istrage pronađen je propagandni materijal i literatura „Otpora“, koji je vlast odmah okarakterisala kao terorističku organizaciju, pa se pritisak policije na pokret naglo povećao.

Razlozi za privođenje su, na primer, mogli biti: majica ili bedž, učešće u javnim (nenasilnim) akcijama „Otpora“, pevanje i skandiranje parola antidržavnog sadržaja.

U provinciji su bila uobičajena i „vaspitna“ privođenja poznatih lokalnih aktivista uoči najavljenih dolazaka državnih funkcionera na bilo koje svečane manifestacije. Privođeni su prolazili kroz standardnu proceduru: privođenje, pretres i konfiskovanje, držanje u pritvoru, ispitivanje, fotografisanje, uzimanje otisaka prstiju i otvaranje ličnog dosijea.

Ispitivanje u policiji vršilo se po tipskom formularu za dobijanje i klasifikaciju informacija o ekstremističkoj organizaciji: datum i razlog učlanjenja u „Otpor“, ciljevi pokreta, kontakti sa licima iz inostranstva, izvori finansiranja, delatnost pokreta, članovi rukovodstva, politički pogledi ispitivanog lica i članova njegove porodice. Postavljana su pitanja i o postojanju ekstremističkih frakcija i terorističkih grupa u okviru „Otpora“. Isti ovaj formular koristio se i prilikom ispitivanja maloletnih lica. Apsolutna većina privedenih je posle ispitivanja puštena odmah ili posle nekoliko sati boravka u pritvoru. Za vreme privođenja aktivista i pristalica „Otpora“, policija je vršila zaplenu plakata, bedževa, flajera, zastava, kao i sve predmete sa znakom pokreta predviđene za dalju distribuciju (šibice, kutije, kalendari i majice).

Na osnovu prikupljenih podataka, Uprava za analitiku Sektora za javnu bezbednost MUP-a Srbije je u junu 2000, za internu upotrebu, objavila malu brošuru sa oznakom „Strogo poverljivo“.¹²³ U brošuri se govori (bez dokaza, nekonkretno i sa ogromnom količinom propagandnih floskula) o postojanju pokreta „Otpor“ i njegovom finansiranju od strane stranih obaveštajnih službi. „Otpor“ je okarakterisan kao „produžena ruka NATO agresora, spremna za ostvarivanje svojih mračnih ciljeva u našoj slobodarskoj državi“. U brošuri nije navedeno ni jedno konkretno ime, datum, pa čak ni naziv država koje finansiraju „Otpor“ ili država u kojima se održavaju seminari za pripremu aktivista. Samo je konstatovano da se „terorizam i kriminal ubacuju iz inostranstva, iz Republike Srpske, delimično iz Crne Gore i drugih zemalja iz okruženja“. Drugi deo brošure bio je posvećen radu pokreta. Najveći deo teksta svodio se na nabrojanje kršenja pravnog poretka od strane članova „Otpora“: tuče i konflikti u kojima su učestvovali ljudi u majicama sa znakom ili bedževima „Otpora“, pronalaženje narkotika (verovatno marihuane) kod članova pokreta i sl. Tek na kraju brošure službenici bezbednosnih struktura obraćaju pažnju na sekundarnu aktivnost pokreta: distribuciju „neprijateljsko-propagandnog materijala, prvenstveno biltena ‘Otpora’, plakata, pamfleta, flajera, brošura, bedževa i drugog materijala, kao i pisanje grafita sa parolama ‘Otpora’ kojima pozivaju građane na nasilje, izazivanje haosa, nasilnu smenu legalno izabranog rukovodstva, na građansku neposlušnost i druge protivzakonite oblike protesta u cilju dovođenja na vlast marioneta NATO-a“. Uz ovaj završni deo bio je priložen spisak parola i stihova protivdržavnog sadržaja, kao i mesto i datum njihovog iznošenja u javnost od strane članova „Otpora“.

¹²³ Informacija o protivzakonitim delatnostima fašističko-terorističke organizacije „Otpor“, MUP RS Resor javne bezbednosti – Uprava za analitiku, Beograd, 2000.

U suštini, brošura nije ispunila svoj cilj: prepuna gromoglasne retorike, bez navedenih konkretnih činjenica (koje su se stvarno dogodile), ona je imala slab ideološki uticaj na policajce, koji su imali zadatak da je pročitaju i postupaju po njoj. Njihova pažnja je bila koncentrisana na narkomane i huligane iz redova „Otpora“ (koji postoje u bilo kojoj partiji), kao i na otvoreno terorističke parole, a to ih je ometalo u realnom procenjivanju opasnosti od glavnog „oružja“ „Otpora“ – „nenasilnog otpora“.

Posle ubistva B. Peroševića, policija je počela da primenjuje taktiku pretresanja stanova najaktivnijih članova „Otpora“ i konfiskacije propagandnog materijala. Tek početkom septembra policija kreće u pretresanje kancelarija „Otpora“ i drugih nevladinih organizacija („Centar za slobodne izbore i demokratiju“, „Žene u crnom“, sindikat „Nezavisnost“ i dr.). Policija je pretrese obavljala bez naloga za pretres i bez prisustva svedoka, protokoli se obično nisu sastavljali, niti se izdavala potvrda za konfiskovane stvari.

Paralelno sa ovim, policija se nije ustručavala ni da primenjuje klasične neformalne metode kao što su vređanje, zaplašivanje i fizičko nasilje nad demonstrantima, učesnicima akcija i privedenim licima. Mora se priznati da svi ovi slučajevi koje je Fond za humanitarno pravo (FHP) detaljno dokumentovao, nisu nosili karakter mučenja ili instrumentalizovane i preterane brutalnosti, već su se ograničavali guranjem, udaranjem palicama ili šakama, što je pre govorilo o nedoslednosti ili neprofesionalnosti pojedinih predstavnika organa reda, a ne o sistematskom pristupu. Ovakvim merama se nije mogao stvoriti stvarni strah od policije, one su mogle samo privremeno da zaplaše privedena lica i da kod žrtve nasilja i njegovih bližnjih dugoročno izazovu osećaj nepravde i besa. Štaviše, u redovima policije bilo je priličan broj nezadovoljnih, koji su svoje obaveze izvršavali prilično „mekano“, ističući da „samo rade svoj posao“ i da su prinuđeni da izvršavaju zadatke da bi sačuvali radno mesto.

Mnogo efikasnija je bila metoda koju je režim Miloševića primenjivao prema najaktivnijim članovima „Otpora“ a to su bili napadi na njih od strane maskiranih „N.N.“ lica u civilu. Sudeći po svedočenjima običnih članova pokreta, napadi su ulivali strah ne samo napadnutim, tj. „obrađenim“ aktivistima, nego i u njihovom okruženju. Negativna strana ovakvih akcija bilo je dovođenje opšteg raspoloženja u zemlji do usijanja. Javnost je ovo ocenjivala kao simptome slabljenja režima koji „krije svoje lice pod maskama“, što je, u suštini, i bio jedan od osnovnih ciljeva „Otpora“. Kao još jedan od primera slabosti režima u vođenju propagande, može se navesti i pojavljivanje u javnosti (juli-septembar 2000) ogromne količine „nepotpisanih“ plakata i nalepnica sa parolom „Bira narod, a ne NATO!“, na kojima je znak „Otpora“ prikazan na nacističkim plakatima iz Drugog svetskog rata ili, u drugoj varijanti, pesnica koja steže dolare. Bez obzira na to što sadržaj plakata nije bio daleko od istine, ova kontrapropaganda odisala je neverovatnom činovničkom nemaštovitošću, nije izazivala emocije zajedništva i očajničkog traženja pravde, koji su „vrištali“ sa propagandnih plakata opozicije i osvajale srca većine ljudi u Srbiji, izmučenih teškom ekonomskom krizom i porazom u ratu.

Pravni osnov koji bi omogućavao gonjenje pristalica „Otpora“ bio je prilično klimav. Zakon o javnom redu i miru (mala javna okupljanja), Zakon o okupljanju građana (velika javna okupljanja), Zakon o političkim strankama (nastupi u ime „nepostojećeg“ u zvaničnom registru pokreta), opštinske odluke o održavanju čistoće zgrada i objekata (lepljenje plakata i crtanje grafita), Zakon o prijavi boravka (zakon koji se u Srbiji praktično ne primenjuje, a koji formalno omogućava administrativno kažnjavanje lica neprijavljenih po mestu boravka), svi ovi zakoni nisu mogli predstavljati ozbiljnu prepreku za pokret finansiran iz inostranstva, čiji je zvaničan cilj bio izborna smena vladajućeg predsednika i njegove partije. Administrativna odgovornost, predviđena navedenim zakonima,

ograničavala se malim kaznama (od 2 do 10 dolara). U skladu sa ovim zakonima, maksimalno je mogla biti podnesena krivična prijava protiv pojedinačnih lica iz „Otpora“ za nanošenje materijalne štete tuđoj imovini (pisanje grafita na fasadama privatnih objekata), kao i za pozivanje na nasilno rušenje ustavnog poretka. Na taj način je bilo moguće otvoriti krivični postupak i naplatiti kaznu u iznosu od 50 do 150 dolara. Jasno je da su ove kazne bile minorne u uslovima moćnog finansiranja iz inostranstva, ali su bile dobar povod za pojačanje propagandne kampanje, usmerene na isticanje zločinačke politike režima. Štaviše, ovakva profanacija borbe sa „Otporom“ ulivala je snagu i hrabrost njegovim pristalicama, koji su se već navikli na nekažnjivost. Nekoliko šamara (FHP nema podatke ni o jednom slučaju dugotrajnog poremećaja zdravstvenog stanja kod nekog od članova „Otpora“ zbog trauma nanesenih od strane pripadnika MUP-a Srbije), noć provedena u pritvoru (u ćelijama u kojima nisu smešteni zatvorenici sa agresivnim ponašanjem i drugim poremećajima) i fiktivno kažnjavanje, posle čega je aktivisti „Otpora“ bila zagarantovana slava i poštovanje kolega, a samim tim i nadahnuće za nastavak borbe protiv režima. Vlast Jugoslavije nije mogla (ili službe bezbednosti nisu htele) da razotkrije šemu rukovođenja pokretom, da preseče tokove finansiranja i zatvori radionice za izradu propagandnog materijala. Ni u antologiji Fonda za humanitarno pravo, kao ni u ostalim izdanjima iz tog perioda (i režimskim i opozicionim) nema podataka o napadima pripadnika MUP-a na radionice ili štamparije za izradu propagandnog materijala, koji je u periodu proleće–leto–jesen 2000. „Otpor“ štampao u tonama. Moguće je da se tajna ovog „neuspeha“ krije u izjavi anonimnog sagovornika iz jugoslovenske vojne obaveštajne službe sa kojim je razgovarao Tim Maršal: „Vojna obaveštajna služba je znala gde se nalazi štamparija, ali o tome nije obavestila druge službe, jer se nacionalni konsenzus svodio na to da Sloba treba da ode”.¹²⁴

¹²⁴ Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 192, str. 179.

Hronologija događaja od 5. oktobra 2000.

Peti oktobar 2000. predstavljao je vrhunac svih pripremnih radova, rezultat u koji su bili uloženi milioni dolara, organizovane bezbrojne kampanje i akcije "Otpora" i drugih nevladinih organizacija, predstavljao je trijumf Demokratske opozicije Srbije, ujedinjene naporima američkih spin-majstora i dan kada su svog „bosa“ izdali svi oni kojima je toliko verovao.

Hronologiju događaja od 5. oktobra 2000. u Beogradu i okolini istražili su i rekonstruisali su "po svežim tragovima" novinari Dragan Bujošević i Ivan Radovanović. Njihov rad pozitivno su ocenile obe strane političkog fronta.¹²⁵ Knjiga je bila napisana na osnovu intervjua koje su dali: kandidat DOS-a i predsednik Jugoslavije posle 5. oktobra 2000. Vojislav Koštunica, predsednik Srbije iz Socijalističke partije, Milan Milutinović, načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije, Nebojša Pavković, načelnik Državne bezbednosti Srbije, Radomir Marković, predsednik Demokratske partije i premijer Srbije iz DOS-a posle 5. oktobra, Zoran Đinđić, kao i Nebojša Čović (posle 5. oktobra vicepremijer vlade Srbije iz DOS-a) i ministar inostranih poslova iz DOS-a, Goran Svilanović. Osim njih, intervju su dali lideri DOS-a, Velimir Ilić, Milan St. Protić, Vladan Batić, Dušan Mihajlović, ministri iz vlade Srbije do 5. oktobra – Slobodan Ćerović iz "Jugoslovenske levice" i Branislav Ivković iz Socijalističke partije Srbije, kao i obični učesnici u događajima, načelnici policije, policajci i pripadnici specijalnih jedinica, požarci, službenici parlamenta i zaposleni na televizijskim stanicama...

Iako je Milošević u intervjuu, objavljenom u "Vašington postu" od 12. decembra 1998, obećao da neće menjati Ustav Srbije radi

¹²⁵ Bujošević, Dragan, Radovanović Ivan, *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001.

mogućnosti da još jedan mandat provede na mestu predsednika Jugoslavije, u leto 2000. na to obećanje je uveliko zaboravio. Na zasedanju jugoslovenskog parlamenta od 6. juna 2000. Ustav SRJ je izmenjen po ubrzanom postupku i Milošević je dobio mogućnost reizbora na mesto predsednika zemlje, čija je teritorija u tom trenutku bila toliko smanjena da se skoro podudarala sa teritorijom Srbije. Već 27. jula Milošević potpisuje Uredbu o održavanju jesenjih izbora, i to ne samo za jugoslovenski parlament i lokalne opštinske vlasti (u regularnom roku), već i za predsednika Jugoslavije. Mandat Miloševića isticao je tek 23. jula 2001, drugim rečima mogao je da ostane na čelu države još celih godinu dana, ali je, po sopstvenom nahođenju, odlučio da pomeri datum svog definitivnog obračuna sa ujedinjenom opozicijom i naznačio izbore za 24. septembar. Na izborima je, sa značajnom razlikom, vodio Vojislav Koštunica, što je i sam Milošević konstatovao. Po saopštenju Centralne izborne komisije (CIK) (pod kontrolom Miloševića), Koštunica je dobio manje od 50% glasova, pa je odlučeno da će biti organizovan drugi krug, u koji će ući dva kandidata sa najviše osvojenih glasova.

Pobedu Koštunice u prvom krugu (što znači da je on osvojio više od 50% glasova) priznali su ne samo nezavisni posmatrači i DOS, nego i samostalni kandidati na izborima, Drašković u ime SPO i Vojislav Šešelj u ime radikala. Ipak, Milošević je bio nepopustljiv, pa u kasnim večernjim satima, sa 3. na 4. oktobar, CIK saopštava da je Koštunica dobio 48,22%, a Milošević 40,25% glasova. Drugi krug izbora bio je zakazan za 8. oktobar 2000.

Opozicija nije sedela skrštenih ruku. Odmah posle objavljivanja preliminarne rezultata izbora, u centru Beograda je bio organizovan veliki koncert pod nazivom "Proslava pobede", a 29. septembra počinje organizovanje sveopšteg i trajnog štrajka pod parolom "Zatvoreno zbog izborne krađe!". Osnovne i srednje škole, bioskopi i pozorišta, mnoge privatne firme, svečano su zatvorile svoja vrata i okačile tipski plakat, odštampan u istoj štampariji,

na kome je pisalo “Zatvoreno zbog izborne krađe!”. Štrajku su se pridružili i rudari iz rudnika mrkog uglja Kolubara. Za pet dana Koštunica je dva puta posetio ovaj centar radničkog nezadovoljstva, udaljen svega 60 kilometara od Beograda. U vazduhu se osećao miris nasilja, a noću se činilo da prašnjavim ulicama Beograda, sa crvenim mrljama, šetaju providni Aleksandar i Draga Obrenović, a za njima se vuku Nikolaj i Elena Čaušesku.

Slobodan Milošević, koji nije imao običaj da često “udostoji” građane svojim televizijskim obraćanjima, u roku od tri dana dva puta (!) se obratio narodu. Njegove reči su zvučale neočekivano iskreno, ali su, ipak, bile izgovorene isuviše kasno. Narod više nije imao vremena da ih shvati, a kamoli da ih prihvati i promeni raspoloženje. Najveći deo Srba se umorio od borbe, umorio se od osećaja da ga ceo svet mrzi, zato je ostao gluv na reči Miloševića: “Smatram svojom dužnošću da vas upozorim na posledice delovanja koje podržavaju i finansiraju zemlje NATO.... Svakome od vas treba da bude jasno da oni ne napadaju Srbiju zbog Miloševića, već Miloševića zbog Srbije”.¹²⁶

Veliki miting, koji je opozicija zakazala za 5. oktobar u centru Beograda, morao je završiti masovnim nemirima u kojima pobeđuje jači. To je bilo toliko kristalno jasno, da su čak turističke agencije odgađale putovanja isplanirana za 6. oktobar. Tim povodom, jedan od saradnika turističke agencije Srpske pravoslavne crkve je rekao: “Daj Bože da preživimo 5. oktobar, pa ćemo onda videti ko će putovati u manastir, ko na ekskurziju, a kome će se pevati opelo...”.

Opozicija se unapred i planski pripremala za oružani sukob sa snagama reda i mira. Organizatori ove oružane akcije bili su lideri DOS-a: Zoran Đinđić, četrdesedsmogodišnji šef DS-a, čije se obezbeđenje sastojalo od desetak dobro obučanih

¹²⁶ Govor predsednika SR Jugoslavije Slobodana Miloševića na promociji potporučnika VJ, Politika, 01.10.2000.

ljudi, naoružanih automatskim puškama; Čedomir Jovanović,¹²⁷ dvadesetčetvorogodišnji lider omladinskog odbora Demokratske stranke, koji se 5. oktobra pojavio u neprobojnom prsluku, sa “vokitokijem”; Velimir Ilić, gradonačelnik Čačka, srednjeg po veličini grada centralne Srbije, koji je organizovao odred kik-boksera. Poznati biznismen, vlasnik sportskog kluba, bivši saradnik Miloševića, Nebojša Ćović, čovek koji je organizovao i štrajk rudara u Kolubari, okupio je i naoružao u predgrađu Beograda, Železniku, oko 130 bivših policajaca, otpuštenih zbog opozicionih stavova. Među “bivšim saradnicima” nalazio se i Slobodan Pajić, koji je u policiji odslužio 16 godina, posebno se istakavši u borbi protiv albanskih separatista na Kosovu. Griža savesti zbog Kosova bez borbe predatog NATO snagama naterala ga je da se odrekne ordena kojim je nagrađen 13. januara 2000. Posle toga se povukao iz policije i preuzeo mesto šefa ličnog obezbeđenja Ćovića.¹²⁸ Magnat iz Železnika imao je ogromno skladište vatrenog oružja, a oko njegovog sportskog kompleksa okupilo se nekoliko hiljada ljudi.¹²⁹ Na oružani sukob spremao se i odred dobrovoljaca iz Borče, prigradskog naselja Beograda. Odredom je rukovodio Bogoljub Arsenijević Maki, čovek koji je u leto 1999. pokušao da osvoji opštinu u Valjevu (otac petoro dece, uspešan slikar, prilikom hapšenja policija ga je žestoko pretukla, pa je u martu 2000. bio prinuđen da pobegne iz zatvorske bolnice).

U Beogradu postoji jedan oblakoder, poslovni centar “Beograđanka”, čijih nekoliko spratova zauzima lokalna radio i televizijska stanica grada Beograda, “Studio B”. U noći sa 4. na 5. oktobar Dragan Vasiljković, poznatiji kao kapetan Dragan, čovek sa bogatom biografijom, jedan od osnivača specijalnih jedinica Državne

¹²⁷ Bujošević Dragan, Radovanović Ivan, *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001.

¹²⁸ Isto, str. 270.

¹²⁹ Isto, str. 27–29; Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 202.

bezbednosti Srbije, koji od 1995. živi u Australiji, ali je održao stare veze, u tajnosti je smestio 130 odanih, obučanih i naoružanih ljudi u kancelarije svog internet-centra na jednom od spratova pomenutog 24-spratnog oblakodera. Osim svih gore navedenih jedinica pod oružjem, i pokret "Otpor" je imao svoje naoružano "krilo".¹³⁰ Nekoliko dana je ova najmnogoljudnija grupa, koja je imala zadatak da isturi najveći broj ljudi radi obezbeđivanja masovnosti, trenirala i utvrđivala "gradivo": mesto na kome treba da bude svaki od učesnika u trenutku konflikta, obaveze udarne grupe, funkcije grupe za pozadinsku podršku naoružane kamenjem za slučaj konfrontacije sa policijom, pružanje prve pomoći, komunikacija za vreme nemira, primena priručnih sredstava. U treninzima su učestvovali rukovodioci-desetari, koji su unapred dobili putanje za odstupanje i mesto ponovnog okupljanja u slučaju da policija uspe u razbijanju demonstracija.

Pripremajući se za neminovno krvoproliće, lideri "ekspres-revolucije" nisu zaboravili ni "poljske bolnice" – nekoliko grupa lekara, hirurga i anesteziologa bilo je spremno da organizuje improvizovane bolnice na ključnim mestima u gradu.¹³¹ I na kraju, važan resurs potencijalnog oružanog sukoba sa snagama javnog reda i mira u zemlji bile su snage NATO-a razmeštene u zemljama oko

¹³⁰ Treba reći da, isto kao što su lideri DOS-a posle 5. oktobra uporno negirali (i negiraju) pomoć od zapadnih mentora, tako su poricali i poriču da su spremali oružani ustanak protiv režima tog istog 5. oktobra. Ova tajna je (isto kao i prva) postala javna tajna. Ovo se posebno uočava u intervjuu koji je dao opijen pobedom i čuven po nesuzdržanosti V. Ilić, kao i u bezbrojnim video i foto-materijalima na kojima su zabeleženi događaji ispred parlamenta. Na snimcima se jasno vide zatvoreni kamioni sa oružjem, vojnička preciznost i organizovanost prvih redova napadača, promiču ljudi sa satelitskim telefonima, pored govornika koji se obraćaju narodu stoje ljudi koji non-stop govore preko „voki-tokija“. Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 179, 197, 200, 202, 203, 212, 213.

¹³¹ Isto, str. 99–100.

Srbije, koje su upozoravale na moguću intervenciju u slučaju sukoba u zemlji. Poruku je izgovorio britanski ministar inostranih poslova Robin Kuk, koji je u svojoj izjavi, između ostalog, napomenuo da "Beograd ne sme da zaboravi na stalno i značajno prisustvo" NATO-a u susedstvu.¹³²

Važan faktor u organizovanju "ekspres-revolucije" postao je onaj zbog kojeg se "obojene revolucije" još mogu nazvati i "autobuskim". Ključnu ulogu u organizovanju masovnih demonstracija igralo je okupljanje ogromnog broja običnih opozicionara, koje se postizalo besplatnim autobuskim prevozom nezadovoljnih režimom ljudi iz drugih gradova do centra Beograda. Plan je bio da ujutro, 5. oktobra, ka Beogradu krene pet kolona autobusa i kamiona preko najvažnijih prilaznih saobraćajnica: Ibarskom magistralom sa jugozapada Srbije; niškim autoputem sa juga Srbije; novosadskim autoputem sa severa Srbije; preko Pančevačkog mosta sa severoistoka Srbije; autoputem Beograd-Zagreb iz zapadne Srbije.

Plan ustanka je bio gotov i već 3. oktobra predložen izvršiocima. Imenovani su šefovi udarnih kolona, u kamionima koji su bili u pratnji autobusa nalazilo se oružje, eksploziv i bageri za rušenje nepredviđenih prepreka. Određeni su udarni ciljevi: zapadna kolona – beogradski aerodrom Surčin, severna kolona – zgrada Savezne vlade, severoistočna – zgrada policije i Državne bezbednosti "29. novembar", južna – zgrada Radio-televizije Srbije i, konačno, najmoćnija, jugozapadna kolona predviđena je za zauzimanje zgrade Skupštine Jugoslavije. Plan je bio da se koordinisanim napadom zauzmu navedene lokacije, posle čega bi lideri DOS-a ušli u zgradu Skupštine i u njoj organizovali odbrambene pozicije. Odred Dragana Vasiljkovića, koji je kontrolisao "Studio B", trebalo je da obezbedi emitovanje Koštuničinog obraćanja naciji. Zadatak kadrova "Otpora" bio je da u celoj Srbiji započnu akciju nenasilne

¹³² Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002, str. 197.

blokade policijskih stanica i vojnih kasarni i “zbrate” se sa ljudima u uniformama¹³³... Ovde se priča lidera DOS-a, koji su davali intervju Draganu Bujoševiću, završava. Međutim, ako se uzme u obzir još jedna predviđena lokacija za napad, koja se nije uklapala u opštu sliku, a to je aerodrome Surčin, celokupan plan se može logički upotpuniti. Poznato je da se iz Beograda može pobeći ne samo preko aerodroma Surčin – u blizini grada nalazi se još jedan veliki aerodrom, Batajnica. To znači da je cilj zauzimanja aerodroma bio ne da se neko spreči da napusti zemlju, nego naprotiv, da se obezbedi njegov dolazak u nju. Čiji dolazak? Svetskih novinara? Međunarodnih posrednika za pregovore sa Miloševićem? Ili avio-mobilnih grupa NATO za brzo reagovanje? Na ova pitanja nema odgovora, ali postoje određene osnovane sumnje.

S druge strane, režim se minimalno pripremao za 5. oktobar i eventualne sukobe na ulicama. Dan pre toga, 4. oktobra, čak nije održana ni sednica Vlade.¹³⁴ Policija, koja nije računala na bilo kakvo krvoproliće, bila je koncentrisana na pripremu za klasične masovne demonstracije za čije razbijanje se uobičajeno koriste pendreci i suzavac.¹³⁵ Na putu kojim je u prestonicu trebalo da prođu kolone demonstiranata bila su postrojena po tri odvojena kordona policije, što je taktički bilo pogrešno rešenje, jer bi prvi kordon mogao da računa na poslednji, a poslednji da se pokriva prvim kordonom. Osim toga, policijski odredi su bili raštrkani i nisu mogli adekvatno da se suprotstave, što je kod demonstiranata psihološki izazivalo osećaj broćane nadmoći i snage, koji se pojačavao sa svakim sledećim probijenim kordonom i približavanjem Beogradu. Po sećanjima nekolicine očevidaca, tek u 00,00 časova 5. oktobra ministar policije Vlado Stojiljković preneo je pukovniku brigade za brzo delovanje

¹³³ Bujošević Dragan, Radovanović Ivan, *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001, str. 52–53.

¹³⁴ Isto, str. 210.

¹³⁵ Isto, str. 54–57.

MUP-a sledeće naređenje: "Treća varijanta! Sa sobom uzmite teško naoružanje!".¹³⁶ Treća varijanta je podrazumevala primenu kako službenog, tako i teškog naoružanja protiv naoružanih opozicionera.¹³⁷

Od ranog jutra na putevima prolaska kolona bili su raspoređeni policijski kordoni, međutim, policija je pre toga već pokazala svoju slabost i nespremnost da upotrebi oružje protiv demonstranata. Prethodnog dana, 4. oktobra 2000, komandir policijske brigade¹³⁸ poslate da razbije štrajk rudara, Boško Buha, nije primenio silu i brigada je odstupila posle postignutog dogovora sa koordinatorom štrajka, Nebojšom Čovićem. Saopštenje o ovom događaju postiglo je ogroman propagandni efekat. Vest je bila objavljena na radiju, i to samo zahvaljujući tome što su opozicioni aktivisti uspeali da isključe uređaje za ometanje stanica koji su bili instalirani u privatnom "karate-klubu" člana CK "Jugoslovenske levice", Dragoljuba Kočovića. U policijskim kuloarima od usta do usta prenosila se rečenica generala Vlastimira Đorđevića, vernog zaštitnika Miloševića, istaknutog borca na Kosovu, glavnog "policajca u uniformi": "Izgubio je izbore i mora da ode. Lakše je skloniti njega, nego ceo narod!". Slično je govorio, prilikom susreta sa Zoranom Đinđićem, i načelnik odreda za specijalnu namenu Državne bezbednosti, Milorad Ulemek ("Legija"), još jedan u nizu ljudi sa bogatom biografijom u redovima srpskih specijalnih službi. Glavni uslov predstavnika policije koji su stupili u pregovore bio je da u sukobima sa snagama javnog reda demonstranti ne primenjuju vatreno oružje.

¹³⁶ Isto, str. 23.

¹³⁷ To je: mitraljez M-84 7,62 mm, minobacač "Zolja" M-80 64 mm, minobacač "Osa" M-79 90 mm. Milošević V. i dr., *Naoružanje i oprema policije i vojske*, Beograd, 1998.

¹³⁸ Oko 700 ljudi na BTR-ovima i u džipovima, sa teškim i lakim nišanskim naoružanjem.

Kako je i planirano, najveća kolona demonstranata kretala se ka Beogradu sa jugozapada, iz centralne Srbije, preko Ibarske magistrale. Sastojala se od 52 autobusa sa demonstrantima, 230 kamiona i nekoliko stotina putničkih automobila. Iako je većina demonstranata bila naoružana kamenjem i palicama, u kolonu se ubacilo i nekoliko automobila, u kojima su putnici skrivali lovačke karabine marke "zastava" sa snajperskim nišanima, pištolje, automatske puške "kalašnjikov", automatske pištolje "šorpion" sa prigušivačem i minobacače "zolja". Nešto slabije naoružane, ali kolone masovnije u ljudstvu, kretale su se prema Beogradu iz preostala četiri pravca. Kolone su prolazile kroz kordone policije koja nije želela da upotrebi oružje, niti je imala odgovarajuće pojačanje da bi mogla zaustaviti prolazak ka prestonici. Na nekoliko mesta desilo se prebijanje policajaca koji su pokušali snagom oružja da pregrade put demonstrantima. Slika pretučenih i poniženih čuvara zakona udahnila je u masu opijajući osećaj ogromne snage. Posle ulaska kolona u grad, demonstranti su kontejnerima, autobusima, tramvajima i kamionima za odvoz đubreta preprečili mostove i glavne ulice. U pripravnosti su bile mobilne grupe naoružane automatskim oružjem i protivtenkovskim minobacačima, čiji je cilj bio da spreče ulazak vojske u grad.¹³⁹

Međutim, ova mera je bila tek uzaludna predostrožnost, jer se prvi vojnik države, načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije, general Nebojša Pavković, sa suprugom i decom zabarikadirao u centru grada u zgradi Generalštaba, okružen vojnim specijalcima iz vazdušno-desantne 63. brigade Vojske Jugoslavije. Pavković je odlučio da vojska neće "ulaziti u politiku", o čemu je i obavestio lidere DOS-a.

Dok su se kolone približavale Beogradu, u samom gradu je bio organizovan miting protesta protiv izbornih manipulacija.

¹³⁹ Bujošević Dragan, Radovanović Ivan, *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001.

Miting je bio zamišljen kao početak okupljanja narodnih masa u centru grada, na trgu ispred Skupštine. Grupa demonstiranata koja je na trg stigla oko 12 časova, ne sačekavši koncentraciju glavnih snaga, iskočila je iz autobusa i "u letu", golim rukama, pokušala da zauzme zgradu Skupštine Jugoslavije, ali je policija uspešno odbila napad uz primenu palica i suzavca. To je ohladilo napadače, koji su privremeno odstupili. Posle ovog neuspeha, uvidevši da je besmisleno trošiti snage na ovaj način, uzbuđeni lideri DOS-a brzo su korigovali plan. Uz nacionalističke pesme i uzvikivanje antirežimskih parola, demonstranti su počeli da se koncentrišu oko Parlamenta i Televizije. U 15,23 masa demonstiranata okupljenih na trgu krenula je po drugi put u napad i do 16 časova zauzela zgradu Parlamenta Jugoslavije. U 16,23 krenuo je napad na zgradu Radio-televizije Srbije. Tu je prvi put primenjeno službeno oružje. Bio je to očajnički gest usamljenog policajca, koji je nasumičnim pucanjem pokušao da obuzda masu ljudi koja je nasrnula na njega. Uspaničeni Milošević je konačno shvatio da MUP ne može da reši situaciju i naređuje generalu Pavkoviću da preduzme mere, jer je „zapaljen simbol državnosti“.

„Zapaljen jeste, ali nema žrtava“, hladnokrvno je odgovorio Pavković.

„Nisi izvršio ni jedno moje naređenje“, smirenim glasom je predsednik Jugoslavije završio razgovor.¹⁴⁰

U 17,05 predsednik Srbije Milan Milutinović pozvao je telefonom lidere DOS-a i zamolio za početak pregovora. Milošević je poslednji put nazvao Pavkovića i shvatio da njegova konkretna naredba neće biti izvršena. U 17,35 u centar grada pristize deo specijalne jedinice Državne bezbednosti, ignorišući četiri bačene saksije sa cvećem i 29 rupa od metaka koje su probile prvi "hamer" u koloni, ne repetirajući oružje i ne iskazujući neprijateljstvo. Kada su stigli do zgrade Televizije, komandant jedinice, Milorad Ulemek,

¹⁴⁰ Isto, str. 161.

skinuo je masku, podigao ruku sa tri prsta u srpskom nacionalnom pozdravu i rekao: "Braćo, ne pucajte!". U tom trenutku sa talasa njegovog voki-tokija začuo se glas usplahirenog Miloševića. Ulemek je u besu tresnuo aparat o asfalt, na kome se nesrećni uređaj razleteo u komade. Masa je sa oduševljenjem, aplauzima i skandiranjem pozdravila gest Ulemeka.

Tačno u 18,00 glavni štab MUP-a, koji je koordinisao borbu protiv masovnih nemira, prekinuo je rad. U centru Beograda započeto je bahato proslavljanje pobeđe. Demolirane su i pljačkane prodavnice u centralnom jezgru grada, opljačkana je policijska stanica nedaleko od Skupštine, kao i zgrade gradskih i opštinskih komiteta "Jugoslovenske levice" i SPS-a koji su se nalazili u strogom centru. Grla osušena od vikanja i opečena suzavcem demonstranti su kvasili pivom i vinjakom iz prodavnica. Brižni momci i muževi halapljivo su grabili parfeme "Šanel" i svilene marame za supruge i devojke koje su ih čekale kod kuće, kojima su do juče ovakve stvari bile nedostupne. Oni koji nisu uspjeli da se domognu vrednih stvari, trudili su se da odnesu kući bilo šta, makar neku nepotrebnu stvar koja bi svedočila o učestvovanju u ovim istorijskim događajima. U zemlji je definitivno pobedila revolucija. Televizijske stanice su krenule sa emitovanjem programa koji su uređivali pobednici.

U dva sata noću ambasador Ruske Federacije u Jugoslaviji obratio se Vojislavu Koštunici i predložio dogovor o sastanku sa ministrom inostranih poslova Igorom Ivanovom, razgovor koji je održan 6. oktobra u 12 časova. Istog dana, 6. oktobra, u 20,30, Koštunica je stigao u rezidenciju Miloševića na pregovore. U 22,00 Nebojša Pavković i Milorad Ulemek sastali su se sa šefom Državne bezbednosti Srbije, Radetom Markovićem. Tog dana u 22,39 Slobodan Milošević je u svom obraćanju naciji na kanalu "Ju-info" priznao izborni poraz. U rano jutro 7. oktobra, u izmaglici od gareži i sa neprijatnim mirisima iz prevrnutih kontejnera za đubre, Beograd je ušao u novu eru. Prva "ekspres-revolucija" ušla je u

istoriju.¹⁴¹ Završila se bez masovne pucnjave i krvoprolića,¹⁴² duhovi bratoubilačkog građanskog rata i direktne strane intervencije ostali su samo strašni duhovi.

Zaključak

Tehnika rušenja nepodobnih vlada metodom masovnih i izuzetno organizovanih akcija građanske neposlušnosti bila je uvežbana u Srbiji 1999-2000. u punom sjaju i savršenstvu. Ovaj recept se mogao primeniti samo u društvu sa srednje autoritativnim režimom, sa već narušenim poverenjem između građana i vlasti, ali u kome nezavisna sredstva informisanja, bez obzira na svakodnevnu borbu za opstanak, nisu bila potpuno uništena. Iz raznorodnih i, uz pomoć modernih tehnologija, smučkanih populističkih ideologija bila je formirana velika, ali "bezglava" (sa prikrivenim rukovodstvom, određujući samo pravac, a ne konkretne zadatke) "partija-golijat". Treba još jednom ponoviti da, bez obzira na rasprostranjeno verovanje, smisao ideologije ovakvog pokreta ipak nije ni proameričko (još manje antirusko) raspoloženje, kao uostalom ni "kosmopolitsko", posebno na nivou običnih članova ili pristalica. Ovaj pokret je služio za "raspirivanje vatre" u društvu i određivanje tonaliteta prevrata, koji je, naravno, imao i svoje tajne poluge. Posle svrgavanja "diktatora" pokret se prirodnim putem ugasio, upraznivši mesto za izabrano novo političko rukovodstvo zemlje. Sled događaja je pokazao da su, u većoj ili manjoj meri, ponašanje jugoslovenskih vlasti prema "ekspres-revoluciji" ponovili i drugi

¹⁴¹ Bujošević Dragan, Radovanović Ivan, *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001, str. 278-290.

¹⁴² Rezultati 5. oktobra bili su: 107 ljudi je bilo ranjeno, od njih 17 policajaca, pet sa prostrelnim ranama. Dvoje ljudi je poginulo, oba iz redova demonстранata – stariji čovek je umro od infarkta, a devoјku je pregazio kamion.

režimi autoritarnog tipa koji su na ovaj način bili ugroženi. U ovom tekstu razmotrili smo osnovnu tehniku "ekspres-revolucije", konkretne poteze i hronologiju njene realizacije u Srbiji.

Osim toga, događaji u Jugoslaviji (1999–2000) pokazali su uzaludnost bilo kakvih nadanja u postizanje stabilnog kompromisa sa Zapadom putem potpisivanja konkretnih sporazuma ili polovičnih rešenja. Popuštanje pritiska na Jugoslaviju (1996–1998), koje je na prvi pogled delovalo kao da je Zapad zaboravio na nju ili odlučio da je ostavi na miru, bilo je varljivo.¹⁴³ To vreme je NATO uspešno iskoristio za osvajanje okupiranih teritorija u Bosni i Hercegovini i za jačanje svojih vazala, Hrvatske i drugih susednih zemalja, kako bi kasnije mogao naneti poslednji udarac radi uspostavljanja svoje apsolutne vlasti na Balkanu.

Već 1995. situacija se više nije mogla ni na koji način kardinalno izmeniti. Bilo je samo pitanje vremena kada je sve što je isplanirano trebalo da se dogodi. Slobodan Milošević je imao mogućnost da bira samo početkom devedesetih godina prošlog veka. Mogao je da odluči da li će prihvatiti sve odluke SAD i bezuslovno se odreći srpskih teritorija van granica onoga što se kasnije zvalo Savezna Republika Jugoslavija.

U tom slučaju bi, najverovatnije Crna Gora i, u svakom slučaju, Kosovo i Metohija ostali pod kontrolom Beograda, pri čemu bi bili izbegnuti ogromni ljudski i ekonomski gubici. Rizičnija, ali jedina alternativa ovome bila je borba za srpske nacionalne interese i pokušaj da se oni zaštite u celini, u granicama u kojima je to strateški bilo moguće.

Umesto toga, Milošević je postepeno napuštao srpske teritorije u Hrvatskoj, Bosni i na Kosovu, kupujući sebi godine na vlasti, ali svestan neminovnog gubitka. Do poslednjeg dana na mestu šefa države Milošević je branio nepostojeći, apstraktni državni

¹⁴³ Maršal Tim, *Igra senki*, Beograd, 2002., str. 192, str. 197.

patriotizam (jugoslovenski), umesto prirodnog nacionalizma (srpskog). Tek pošto je zauvek napustio svoju zemlju, Milošević je shvatio da je zapravo bio srpski lider. Ulazeći u natovski helikopter, iz koga je započeo svoj put u Ševeningen, Milošević se okrenuo ka zvaničnim licima koja su ga pratila i rekao: "Zbogom, braćo Srbi!"

Za njega se politika kompromisa završila tragičnom smrću na zatvorskom ležaju, daleko od porodice i prijatelja. Njegovo ime asocira na izuzetno nepopularnu političku ideologiju.¹⁴⁴ Protivnicima su ga izručile iste te specijalne službe koje je on toliko čuvao i pazio. Mnogo gore od toga je što je ostavio Srbiju u najtežoj ekonomskoj i tehničkoj zaostalosti, koja je zemlju odbacila skoro na poslednje mesto u regionu. Rezultati, po Srbe katastrofalne, desetogodišnje autokratske vladavine Miloševića su: značajno smanjenje broja srpskog stanovništva u Bosni i skoro potpuni nestanak Srba u Hrvatskoj i na Kosovu. Osim toga, veliki broj obrazovanih, aktivnih i mladih ljudi zauvek je napustilo Srbiju u potrazi za boljim životom. To su činjenice. Bez obzira na to što njegova tragična i herojska smrt u haškim kazamatima izaziva poštovanje, srpski narod ima razlog da ispostavi Miloševiću svoj račun. Mnogo ljudi razmišlja na sledeći način: da je on bio stvarno toliko popularan i ideološki blizak većini sugrađana, nema tog plana, ma koliko lukav i skup bio, koji bi mogao da dovede do njegove smene.¹⁴⁵

Dalja sudbina učesnika "ekspres-revolucije", u većini slučajeva je nezavidna. To se odnosi i na direktne učesnike i na one

¹⁴⁴ Ideološki pravac koji je zastupao Milošević ("neokomunizam") praktično je nestao iz društvenog života Srbije. Partija Miloševića, najjači i najveći predstavnik ovog političkog pravca, posle 2000. pretvorila se u patuljka, koji teškom mukom savladava prepreku od 5% i to u situaciji kada je evroatlantska linija u Srbiji imala prilično jaku opoziciju. Ovo se može objasniti time da se opozicija opirala na snažnu ideju srpskog nacionalizma.

¹⁴⁵ Ackerman P., *Skills or Conditions: What Key Factors Shape the Success or Failure of Civil Resistance?* // Presentation on the Conference on Civil Resistance and Power Politics St. Antony's College, Oxford, 15-18 March 2007.

koji su u odlučujućim momentima samo dubokoumno filozofirali. Uhapšeni su pod optužbom za ratne zločine u jugoslovenskim ratovima i služe zatvorske kazne: Nebojša Pavković, Vlastimir Đorđević, bivši šef Državne bezbednosti Jovica Stanišić i kapetan Dragan. U centru Beograda, 10. juna 2002, pod nerazjašnjenim okolnostima ubijen je komandant policijske brigade Boško Buha. Milorad Ulemek je osuđen za atentat na premijera Srbije Zorana Đinđića, koji je pogođen snajperskim metkom 12. marta 2003.

Ulemekovo ljubimče, jedinica za specijalne namene Državne bezbednosti, rasformirana je, a da stvar ne prođe tek tako, većina sredstava javnog informisanja na kraju je istresla na ovu elitnu jedinicu i njene borce gomilu "prljavštine". Stranka Nebojše Čovića je izgubila na izborima, a on je sada na marginama političkog života. Najmlađi i najambiciozniji lider DOS-a, Čedomir Jovanović, predvodi malu liberalnu stranku, a postoji mogućnost da se protiv njega pokrene i krivični postupak. "Otpor" se raspao posle izbora, odmah nakon što su postale očigledne protivrečnosti datih obećanja, a za njegove lidere nije bilo mesta u prvim redovima političke elite Srbije. Mnogi od njih su postali plaćenici i instruktori za organizovanje "ekspres-revolucija" od Kirgistana do Libana. Jedini izuzetak iz ovog pravila je političar koji je "preživeo" zahvaljujući svojoj neverovatnoj intuiciji, ležernosti i očiglednoj intelektualnoj suptilnosti u izjavama i postupcima, političar, koga je američka firma "Pen, Šon i Berland" u Budimpešti, u oktobru 1999. izabrala za protivkandidata na izborima.

Spisak izvora i literature

Posebna izdanja

1. Bujošević, D., Radovanović I., *5. oktobar: dvadeset i četiri sata prevrata*, Beograd, 2001.
2. Ilić, V., „Otpor“ – više ili manje od politike, Beograd, 2001.
3. Maršal, T., *Igra senki*, Beograd, 2002.
4. *OTPOR u nadležnosti policije*, Beograd, 2001.
5. Informacija o protivzakonitim delatnostima fašističko-terorističke organizacije „Otpor“, MUP RS Resor javne bezbednosti – Uprava za analitiku, Beograd, 2000.

Periodika

1. Cevallos, A., *Whither the Bulldozer?: Nonviolent Revolution and the Transition to Democracy in Serbia*, USIP Special Report No. 72, 06.08.2001.
2. Cohen, R., *Who Really Brought Down Milosevic?*, New York Times Magazine, November 26, 2000.
3. Dobbs, M., *U.S. Advice Guided Milosevic Opposition. Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader* // Washington Post Monday, December 11, 2000.
4. Baler, P., *Tbilisi's „Revolution of Roses“ Mentored by Serbian Activists* // Washington Post, November 25, 2003.
5. Traynor, I., *US campaign behind the turmoil in Kiev* // The Guardian, Friday, November 26, 2004.
6. Milosavljević, M., *Janjičari globalizma. „Otpor“ i izvoz revolucije* // NIN, 2.12.2004.
7. Monitor, Sofija, 28.08.2000.

8. Pavlović, M., „Otpor“ se ne zaustavlja, Politika, 10.10.2000.
9. Govor predsednika SR Jugoslavije Slobodana Miloševića na promociji potporučnika VJ, Politika, 01.10.2000.

Metodološka i obrazovna literatura o nenasilnom otporu

1. Ackerman, P. Kruegler C., *Strategic Nonviolent Conflict: The Dynamics of People Power in the Twentieth Century*, Westport, 1993.
2. Ackerman, P., DuVall J. *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict?*, New York, 2001.
3. Ackerman, P., *Skills or Conditions: What Key Factors Shape the Success or Failure of Civil Resistance?* //Presentation on the Conference on Civil Resistance and Power Politics St.Antony`s College, Oxford, 15-18 March 2007.
4. Helvey, R., *On Strategic Nonviolent Conflict: Thinking about the Fundamental*, Boston, 2004.
5. Nagler M., *Is There No Other Way? The Search for a Nonviolent Future*, Berkeley, 2001.
6. Popović, Srđa, Milivojević Andrej, Đinović Slobodan, *Nonviolent struggle. 50 crucial points. A strategic approach to everyday tactics*, Belgrade, 2006.
7. Schock S., *Unarmed Insurrections: People Power Movements in Nondemocracies*, Minneapolis, 2004.
8. Sharp, G., *Waging Nonviolent Struggle: 20th Century Practice and 21st Century Potential*, Boston, 2005.
9. Sharp, Gene, *The Politics of Nonviolent Action*, Boston, 1973.
10. Tarrow, S., *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*, Cambridge, 1998.
11. Zunes, S., *Nonviolent Social Movements: A Geographical Perspective*, Malden, 1999.

Elektronski mediji

1. Sajtovi naslednika „Otpora“:
<http://www.canvasopedia.org>
<http://www.otpor.com> (trenutno zatvoren)
2. Sajtovi autora simulacije:
<http://aforcemorepowerful.org>
<http://www.yorkizm.com>
3. Sajt Instituta Alberta Ajnštajna sa bogatom elektronskom bibliotekom:
<http://www.aeinstein.org>
4. Sajt „Pen, Šon i Berland“:
<http://www.psbresearch.com>
5. Ostali sajтови
<http://www.nonviolent-conflict.org>
<http://www.nonviolentpeaceforce.org>
6. Steve York, „Bringing Down a Dictator“, York Zimmerman Inc, 2000. Dokumentarni film o događajima od 5. oktobra 2000. u Beogradu
7. „A Force More Powerful“, York Zimmerman Inc, 2006. Komplet za pripremu: kompjuterska igra-simulator; DVD sa trosatnim filmom sa instrukcijama; knjiga uz film (pogledati poglavlje „Obrazovna literatura“)

Opšta literatura

1. G. L. Sobolev, *“Taïna nemeckogo zolota” (Russkaja revoliuciä i “nemeckoe zoloto”)*, SPb, 2002.
2. Lourens Araviŭskiŭ, *Семь столпов мудрости*, SPb, 2001.
3. Milošević V. i dr., *Naoružanje i oprema policije i vojske*, Beograd, 1998.

4. Department of the Army, Field Manual 3-05.30. Psychological Operations, 2005.
5. Department of the Army, Field Manual 33-1-1. Psychological Operations Techniques and Procedures, 1994.

Džon Lokland (John Laughland), Pariz, Francuska

TEHNIKA PUČA

U poslednjih nekoliko meseci svedoci smo naglog porasta broja „revolucija“ koje izbijaju širom sveta.¹⁴⁶

1. Gruzija

U novembru 2003. godine, posle demonstracija, marševa i optužbi da su parlamentarni izbori bili namešteni, svrgnut je predsednik Gruzije, Edvard Ševarnadze.

2. Ukrajina

U novembru 2004. godine počele su demonstracije u okviru „narandžaste revolucije“ u Ukrajini, gde su iznesene iste optužbe, da su izbori bili namešteni.

¹⁴⁶ Tekst je objavljen 2008. godine.

Usled toga, zemlja je otrgnuta od svoje prethodne geopolitičke uloge posrednika između Istoka i Zapada i postavljena na put ka punopravnom članstvu u NATO-u i EU. Radi se o istorijskom podvigu, budući da je kijevska Rusija bila prva ruska država i da je Ukrajina sada okrenuta protiv Rusije. Ali, kako je rekao Džordž Buš: „Ili si s nama ili protiv nas“. Iako je Ukrajina poslala vojnike u Irak, očigledno je donet zaključak da je suviše prijateljski raspoložena prema Moskvi.

3. Liban

Nedugo pošto su Amerika i UN objavile da sirijska vojska mora da napusti Liban, i posle ubistva Rafika Haririja, demonstracije u Bejrutu su predstavljene kao „revolucija kedrova“. Ogromne kontrademonstracije koje je organizovao Hezbollah, najveća politička stranka u Siriji, u potpunosti su zanemarene, dok je televizija unedogled reprizirala prizore antisirijski nastrojene mase. U jednom posebno upadljivom primeru orvelovske dvomisli, Bi-Bi-Si je svojim gledaocima objasnio da je „Hezbollah, najveća politička stranka u Libanu, za sada jedini podigao glas protiv odlaska Sirijaca“. Kako većina može biti „jedini glas protiv“?

4. Kirgistan

Posle „revolucija“ u Gruziji i Ukrajini, mnogi su predviđali da će se isti talas „revolucija“ proširiti na bivše sovjetske države u centralnoj Aziji, što se i dogodilo. Komentatori nisu mogli da odluče kojom bojom da obeleže ustanak u Biškeku – da li je to bila „limun“ revolucija ili bi bilo bolje reći „revolucija lala“? Nisu uspeli

da prelome. Ipak, u jednom su se složili: revolucije su kul, čak i kad su nasilne.¹⁴⁷ Kirgijski predsednik, Askar Akajev, svrgnut je 24. marta 2005. a demonstranti su upali u predsedničku palatu i opustošili je.

5. Uzbekistan

U noći između 12. i 13. maja, naoružani pobunjenici zauzeli su zgrade vlade u uzbečkom gradu Andižanu (koji se nalazi u dolini Fergana, u kojoj su počeli i nemiri u susednom Kirgistanu), otvorili zatvore i zarobili taoce. Opkolile su ih policija i vojska i počelo je dugo odmeravanje snaga. Započeti su pregovori, ali su pobunjenici stalno dodavali nove zahteve. Kada su na njih krenuli pripadnici vladinih snaga, u borbama koje su usledile poginulo je oko 160 ljudi, među kojima preko 30 pripadnika policije i vojske. Međutim, zapadni mediji su pohitali da pruže iskrivljenu sliku nasilnih sukoba, tvrdeći da su vladine snage otvorile vatru na nenaoružane demonstrante – „narod“.¹⁴⁸

Ovaj mit o narodnoj pobuni protiv diktatorske vlade stalno se ponavlja i popularan je kako na levici tako i na desnici političkog spektra. Pre toga, mit o revoluciji bio je očigledno rezervisan za levicu. Međutim, kada je u Kirgistanu došlo do nasilnog prevrata, *Tajms* je ushićeno komentarisao kako scene iz Biškeka podsećaju na Ejzenštajnovе filmove o boljševičkoj revoluciji, *Dejli telegraf*

¹⁴⁷ "Kyrgyzstan President flees people power", autor Nick Paton Walsh sa lica mesta, <http://www.guardian.co.uk/international/story/0,3604,1445450,00.html>. Vidi moj tekst, "The Mythology of People Power", *The Guardian*, 1. april 2005, <http://www.guardian.co.uk/comment/story/0,,1449869,00.html>

¹⁴⁸ Vidi moj tekst: "Enemies bought, friends sold", *The Guardian*, 19. maj 2005, <http://www.guardian.co.uk/comment/story/0,,1487023,00.html>

je veličao sintagmu „moć narodu“ a *Fajnenšel tajms* je, koristeći poznatu maoovsku metaforu, pohvalio „dug marš ka slobodi“ Kirgistana.

Jedan od ključnih elemenata ovog mita je očito ideja da iza ovih događaja stoji „narod“ i da se oni događaju spontano. U stvari su to, naravno, vrlo brižljivo organizovane operacije, često namerno inscenirane za medije, koje obično finansiraju i kontrolišu međunacionalne mreže takozvanih nevladinih organizacije, koje su same po sebi oruđe zapadnih sila.

1. Literatura o pučevima

Poražava činjenica da mit o spontanoj narodnoj revoluciji opstaje, s obzirom na obimnu literaturu o puču i glavnim faktorima i taktikama pomoću kojih se izaziva.

Organizacionu strukturu potrebnu za svrgavanje režima, odnosno danas političkih stranaka, razvio je, naravno, Lenjin. Za razliku od Marksa, nije verovao da istorijske promene nastaju usled dejstva neizbežnih, anonimnih sila, već da se moraju izazvati.

Ove ideje verovatno je, ipak, prvi izrazio Kurcio Malaparte, u čuvenom delu *Tehnika puča*. Ova knjiga, objavljena 1931. godine, smenu režima predstavlja upravo kao – tehniku. Malaparte se otvoreno razračunao sa onima koji misle da se smena režima dešava sama od sebe. Štaviše, knjiga počinje prepričavanjem diskusije između diplomata u Varšavi u leto 1920. godine: Crvena armija Trockog okupirala je Poljsku (Poljska je i sama napravila invaziju na Sovjetski Savez, zauzevši Kijev u aprilu 1920) a boljševici su stigli pred kapije Varšave. Rasprava se vodi između britanskog ministra u Varšavi, ser Horasa Rambolda (Horace Rumbold) i papskog nuncija, monsinjora Ambrozija Damijana Akile-Ratija (Ambrogio

Damiano Achille Ratti) – čoveka koji će dve godine kasnije biti izabran za papu kao Pije XI. Englez kaže da je interna politička situacija u Poljskoj toliko haotična da se revolucija ne može izbeći, te da diplomatski kor zbog toga treba da napusti prestonicu i ode u Poznanj. Papski nuncije se ne slaže, tvrdeći da je u civilizovanim zemljama, kao što su Engleska, Holandija ili Švajcarska, revolucija jednako moguća koliko i u zemlji u kojoj vlada anarhija. Englez je, naravno, preneražen idejom da bi u Engleskoj ikada mogla izbiti revolucija. „O, nikada!“ uzviknuo je. Pokazalo se da nije bio u pravu, pošto u Poljskoj nije izbila revolucija, kako kaže Malaparte, prosto zato što revolucionarne snage još nisu bile dovoljno organizovane.¹⁴⁹

Ova anegdota omogućuje Malaparteu da razmotri razlike između Lenjina i Trockog, dvojice radenika u oblasti puča/revolucije. Malaparte pokazuje da je budući papa bio u pravu i da je bilo pogrešno reći da su za nastanak revolucije potrebni preduslovi. Za Malaparteu, kao i za Trockog, smena režima može se dogoditi u bilo kojoj zemlji, uključujući stabilne demokratije Zapadne Evrope, ukoliko postoji dovoljno odlučna grupa ljudi rešenih da to postignu.

2. Lažiranje pristanka

To nas dovodi do drugog spiska literature, koja se tiče manipulacije medijima. Malaparte lično ne razmatra ovaj aspekt, ali on je: 1) izuzetno važan i 2) očigledno je deo tehnike puča u smislu u kom se smena režima danas odvija. Toliko je, štaviše, kontrola medija važna tokom smene režima, da je jedna od glavnih osobina ovih revolucija upravo stvaranje virtuelne stvarnosti. Kontrola ovakve stvarnosti je sama po sebi moćno oružje, zbog

¹⁴⁹ Curzio Malaparte, *Tecnica del colpo di stato*, Valecchi, p. 11.

čega revolucionari u klasičnim pučevima u banana republikama uvek prvo zauzimaju radio-stanicu.

Kod ljudi postoji jak psihološki otpor prema prihvatanju činjenice da se političkim događajima danas namerno manipuliše. Ovaj otpor je u suštini proizvod ideologije informatičkog doba, koja podilazi ljudskoj taštini, navodeći nas da verujemo da imamo pristup ogromnoj količini informacija. U stvari, prividna raznovrsnost informacija koje nude moderni mediji skriva veoma oskudan broj originalnih izvora, kao što kej načičkan restoranima na nekoj grčkoj obali može sakriti činjenicu da se svi oni snabdevaju iz iste kuhinje. Vesti o važnim događajima obično potiču iz istog izvora, najčešće neke novinske agencije, pa čak i novinski servisi od autoriteta, poput Bi-Bi-Sija, prosto recikliraju informacije koje su primili od agencija, predstavljajući ih kao svoje. Dopisnici Bi-Bi-Sija izveštaje često šalju iz svojih hotelskih soba, tako što za studio u Londonu samo pročitaju agencijske informacije koje su dobili od kolega kod kuće. Drugi faktor koji objašnjava taj otpor prema medijskoj manipulaciji povezan je sa osećajem sveznanja koje podilaženjem uliva doba masovnih medija: nipodaštavati novinske izveštaje govoreći da su izmanipulisani znači reći ljudima da su naivni, što nije lepo čuti.

Medijska manipulacija sadrži mnoštvo elemenata. Jedan od najvažnijih je politička ikonografija, kao vrlo važan instrument za promovisanje legitimnosti režima koji su došli na vlast putem revolucije. Treba se samo setiti legendarnih događaja, kao što je zauzimanje Bastilje 14. jula 1789, zauzimanje Zimskog dvora tokom Oktobarske revolucije 1917, ili Musolinijevog marša na Rim 1922, kako bi se videlo da se događajima može dati gotovo večan legitimitet.

Međutim, važnost političke imaginativnosti seže mnogo dalje od pukog izmišljanja amblema za svaku revoluciju. Podrazumeva mnogo dublju kontrolu medija, koju, generalno, treba sprovoditi

u dugom vremenskom periodu, ne samo u trenutku smene režima. Zvaničnu partijsku priču zbilja je neophodno ponavljati *ad nauseam*. Glavna odlika današnje kulture mas-medija, koju mnogi disidenti iz lenjosti pogrešno nazivaju „totalitarnom“, upravo je to da se protivljenje može i izraziti i objaviti, ali se to radi baš zbog činjenice da, kao kap u okeanu, nikada ne može biti pretnja plimi propagande.

2a. Vili Mincenberg

Jedan od modernih majstora kontrole medija bio je nemački komunista od kog je Jozef Gebels učio zanat, Vili Mincenberg. Pored toga što je izumeo spin, Mincenberg je prvi usavršio veštinu stvaranja novinarske mreže koja će oblikovati javno mnjenje, a koja je u to vreme propagirala stavove što su odgovarali potrebama Komunističke partije u Nemačkoj i Sovjetskom Savezu. Usput se veoma obogatio, stvorivši veliko medijsko carstvo od kog je ubirao profit.¹⁵⁰

Mincenberg je od samog početka bio intimno upoznat sa komunističkim projektom. Pripadao je Lenjinovom kružoku u Cirihi, i 1917. godine je budućeg vođu boljševičke revolucije ispratio na glavnu cirišku železničku stanicu, odakle je Lenjin, u zapečaćenom vozu, a uz pomoć nemačkih carskih vlasti, transportovan na stanicu Finska u Sankt Peterburgu. Lenjin je potom pozvao Mincenberga da reši problem lošeg publiciteta, nastao 1921. godine, kada je 25 miliona seljaka u regionu Volge pogodila glad koja se naglo širila novostvorenom sovjetskom državom.

¹⁵⁰ Postoje bar dve knjige o Mincenbergu: biografija čiji je autor Sean McMeekin: *The Red Millionaire*, istorijski precizna, mada dosadna, i knjiga čiji je autor Stephen Koch: *Double Lives*, u kojoj ima grešaka, ali je pisana kao triler.

Mincenberg se tada već bio vratio u Berlin, gde će kasnije, kao komunistički deputat, biti izabran u Rajhstag. Dobio je zaduženje da oformi lažnu dobrotvornu radničku organizaciju, Strani komitet za organizaciju radničke pomoći za gladne u Sovjetskoj Rusiji, koja je imala za cilj da se pred svetom pretvara kako humanitarna pomoć ne stiže baš od Američke uprave za humanitarnu pomoć Herberta Huvera. Lenjin se bojao da bi Huver svoj projekat humanitarne pomoći mogao iskoristiti da pošalje špijune u SSSR (što je ovaj i učinio), ali i da će, a to je možda još važnije, negativni publicitet fatalno naškoditi prvoj komunističkoj državi na svetu, naznačen činjenicom da joj, svega nekoliko godina posle revolucije, u pomoć pritiče kapitalistička Amerika.

Pošto je naoštrio zube „prodajući“ smrt miliona ljudi u rukama boljševika, Mincenberg je usmerio pažnju na uopštenije propagandne aktivnosti. Stvorio je veliko medijsko carstvo, poznato kao „Mincenbergov trust“, koje je obuhvatalo dva dnevnika sa masovnom distribucijom u Nemačkoj, jedan masovno distribuirani nedeljnik, kao i udele u brojnim drugim publikacijama širom sveta. Njegovi najveći podvizi bili su okretanje svetskog mnjenja protiv Amerike povodom suđenja Sako-Vanceti (Sacco-Vanzetti, suđenje dvojici italijanskih imigranata osuđenih na smrt 1912. godine za ubistvo u Masačusetsu) i osporavanje nacističke tvrdnje da je požar u Rajhstagu 1933. bio posledica komunističke zavere. Ostalo je zapamćeno da su nacisti iskoristili požar da opravdaju masovna hapšenja i pogubljenja komunista, iako se danas čini da je požar u stvari izazvao čovek koji je u to vreme uhapšen u zgradi, usamljeni palikuća Martinus van der Lube. Mincenbergu je pošlo za rukom da veliki deo javnog mnjenja ubedi u takođe neistinitu tvrdnju, ali suprotnu onoj koju su poturali nacisti, naime, da su nacisti sami podmetnuli požar kako bi imali izgovor da uklone svoje glavne neprijatelje.

Mincenberg je nama važan pre svega zbog ovoga: uvideo je ključnu važnost uticanja na tvorce javnog mnjenja. Meta su mu

bili, pre svega, intelektualci, pošto je verovao da su intelektualci zbog svoje sujete posebno podložni uticaju.¹⁵¹ Ostvario je kontakte sa brojnim književnim velikanima tridesetih godina prošlog veka, od kojih je mnoge podstakao da podrže republikance u Španskom građanskom ratu i to pretvore u *cause-célèbre* komunističkog anti-fašističkog pokreta. Mincenbergova taktika od presudne je važnosti za manipulisanje mnjenjem u današnjem novom svetskom poretku. Više nego ikada pre, na televizijskim ekranima se stalno pojavljuju takozvani eksperti koji nam objašnjavaju šta se događa, a oni su uvek sredstvo za nametanje zvanične političke priče. Njih kontrolišu na različite načine, najčešće pomoću novca ili ulagivanja.

2b. Psihologija i manipulisanje mnjenjem

Postoji drugi skup literature, koja iznosi pomalo drugačije stavove u odnosu na specifičnu tehniku koju je usavršio Mincenberg. Tiče se metoda pomoću kojih se, uz korišćenje psiholoških stimulansa, ljudi mogu navesti da reaguju na određen kolektivni način. Možda prvi veliki teoretičar u ovoj oblasti bio je sestríc Sigmunda Frojda, Edvard Bernejs, u čijem delu *Propaganda* iz 1928. godine stoji da je sasvim prirodno i ispravno da vlast usmerava javno mnjenje u političke svrhe. Uvodno poglavlje ove knjige nosi sugestivan naslov – „Organizovanje haosa“ – a Bernejs piše:

„Svesno i inteligentno manipulisanje organizovanim javnim mnjenjem i navikama mase važan je element demokratskog društva. Oni koji manipulišu ovim nevidljivim društvenim mehanizmom čine *nevidljivu vladu*, koja je istinska sila koja upravlja našom državom (kurziv je moj)“.

¹⁵¹ François Furet, *Le passé d'une illusion*, p. 255.

U tekstu dalje kaže: „Nama vladaju, naše umove oblikuju, naše ukuse formiraju, naše ideje začinju – uglavnom ljudi za koje nikada nismo čuli. To je logična posledica načina na koji je organizovano demokratsko društvo. Ogroman broj ljudskih bića mora sarađivati u tom smislu, ako hoće da žive zajedno kao društvo koje glatko funkcioniše. ... U gotovo svakom činu naših svakodnevnih života, bilo u sferi politike ili biznisa, u našem društvenom ophođenju i našem etičkom mišljenju, nama vlada relativno mali broj osoba... koje razumeju mentalne procese i društvene obrasce mase. Oni vuku konce koji kontrolišu um javnosti.“

Bernejs kaže da, vrlo često, pripadnici ove nevidljive vlade čak i ne znaju ko su ostali članovi. Propaganda, kaže on, predstavlja jedini način da se spreči da javno mnjenje sklizne u rasulo i kaos. Bernejs je nastavio da se bavi ovom temom posle rata, uređujući 1955. godine *Stvaranje pristanka*, na čiji su naslov aludirali Edvard Herman i Noam Čomski kada su 1988. objavili svoje uticajno delo *Lažiranje pristanka*. Veza sa Frojdom je bitna jer, kao što ćemo kasnije videti, psihologija je izvanredno važan instrument uticaja na javno mnjenje. Dvoje od autora *Stvaranja pristanka* ističu da svaki lider mora nečim dirnuti osnovne ljudske emocije kako bi manipulisao javnim mnjenjem. Na primer, Doris E. Flajšman i Hauard Volden Katler pišu:

„Samoočuvanje, ambicija, ponos, glad, ljubav prema porodici i deci, patriotizam, mogućnost oponašanja, želja da se bude vođa, ljubav prema igri – ovi i drugi porivi predstavljaju, u psihološkom smislu, sirovinu koju svaki lider mora imati na umu u svom nastojanju da javnost privoli na svoju stranu... Kako bi nahranili samopouzdanje, većina ljudi želi da bude sigurna kako je ono u šta veruju istinito, o čemu god da se radi.“

Baš to je razumeo Vili Mincenberg – osnovni poriv kod ljudi da veruju u ono u šta žele da veruju. Tomas Man je na to aludirao kada je Hitlerov uspon pripisao kolektivnoj želji nemačkog naroda da sluša „bajku“, ne bi li zaboravili na surovu realnost.

Ostale knjige koje u tom smislu valja pomenuti tiču se ne toliko moderne elektronske propagande koliko psihologije mase generalno. U klasike se ubrajaju delo Gistava le Bona *Psihologija mase* (1895), *Masa i moć* (1980), i *Le viol des foules par la propagande politique* Serža Čakotina (1939).¹⁵² Sve ove knjige u velikoj meri se oslanjaju na psihologiju i antropologiju. Tu je i veličanstveni opus jednog od mojih omiljenih pisaca, antropologa Renea Žirara, čija dela o logici oponašanja (mimēsis) i o kolektivnim činovima nasilja izuzetno mnogo pomažu da se razume zbog čega je tako lako motivisati javno mnjenje da podrži rat i ostale oblike političkog nasilja.

2c. Tehnika stvaranja mnjenja

Posle rata, mnoge tehnike koje je usavršio komunista Mincenberg usvojili su Amerikanci, što je sjajno dokumentovala Fransi Stonor Sonders (Frances Stonor Saunders) u svojom izuzetnom delu *Ko je platio sviraču?* ("Who Paid the Piper?"), objavljenom u Americi pod naslovom *Kulturološki Hladni rat* ("The Cultural Cold War").

U najsitnije detalje, Stonor Sonders objašnjava kako su, kada je Hladni rat počinjao, Amerikanci i Britanci započeli ogromnu tajnu operaciju finansiranja antikomunistički nastrojenih intelektualaca. Svoju pažnju i aktivnosti većinom su usmeravali ka levičarima, u mnogim slučajevima trockistima, koji su odustali od pružanja podrške Sovjetskom Savezu tek 1939, kada je Staljin potpisao pakt

¹⁵² Serge Tchakotine (kako se njegovo ime piše na francuskom) napisao je knjigu na francuskom jeziku. Vidi *Le viol des foules par la propagande politique*, Gallimard, ISBN 2-07-072727-0. Na engleskom je objavljena kao "Rape of the Masses: the Psychology of Totalitarian Propaganda", 1971. http://www.amazon.com/exec/obidos/tg/detail/-/0838312640/qid=1108039548/sr=8-1/ref=sr_8_xs_ap_i1_xgl14/104-8812954-8550304?v=glance&s=books&n=507846

o nenapadanju sa Hitlerom, i često ka ljudima koji su prethodno radili za Mincenberga, što je veoma važno. Mnoge ličnosti koje je obuhvatila ta spona između komunizma i CIA, na početku Hladnog rata, postale su kasnije lučonoše neokonzervatizma, pre svega Irving Kristol, Džeјms Bernam, Sidni Huk i Lajonel Triling.

Dobro je poznato levičarsko, čak trockističko poreklo neokonzervatizma – iako me i dalje zapanjuju novi detalji koje otkrivam, poput toga da je Lajonela i Dajanu Triling venčao rabin čiji je junački uzor bio Feliks Đeržinski – osnivač boljševičke tajne policije Čeka (prethodnica KGB-a) i komunistički ekvivalent Hajnriha Himlera. Levičarsko poreklo posebno je bitno za tajne operacije o kojima piše Stonor Sonders, jer je cilj CIA bio upravo da utiče na komunističke opONENTE među levičarima, odnosno trockistima. CIA je prosto verovala da na desno orijentisane antikomuniste nije bilo potrebe uticati, još manje ih plaćati. Stonor Sonders citira Majkla Vornera¹⁵³:

„Za CIA, strategija promovisanja nekomunističke levice postaće ‘teoretski osnov političkih operacija Agencije protiv komunizma u naredne dve decenije’.“

Ovu strategiju je naznačio Artur Šlezinger u *Vitalnom centru* (1949), knjizi koja je, pored ostalih, postavila temelje onoga što će kasnije postati neokonzervativni pokret. Stonor Sonders piše:

„Svrha podržavanja levičarskih grupa nije bila uništenje, pa čak ni dominacija, već pre održavanje diskretne veze i praćenje razmišljanja takvih grupa; davanje materijala koji će im poslužiti da se oslobode nagomilanih tenzija; i, *in extremis*, stavljanje konačnog veta na njihove akcije, ukoliko bi postale previše ‘radikalne’.“

Levičarski uticaj osećao se u raznim sferama života. SAD je rešio da sebi skroji imidž progresivne nacije, nasuprot „reak-

¹⁵³ ‘Origins of the Congress for Cultural Freedom’ *Studies in Intelligence*, Vol. 38/5, leto 1995.

cionarnom“ Sovjetskom Savezu. Drugim rečima, želela je da uradi upravo ono što su radili Sovjeti. U muzici, na primer, Nikolas Nabokov (rođak autora *Lolite*) bio je jedan od glavnih agenata „Kongresa za kulturnu slobodu“. CIA je 1954. godine finansirala muzički festival u Rimu, gde je Staljinovoj „autoritarnoj“ ljubavi prema kompozitorima poput Rimski-Korsakova i Čajkovskog „suprotstavljena“ netradicionalna moderna muzika inspirisana Šenbergovim dodekafonskim tonskim sistemom.

Za Nabokova, promovisanje muzike koja je najavljivana kao obračun sa prirodnim hijerarhijom nosilo je jasnu političku poruku...

Podrška ostalim progresivnim tekovinama stigla je kada je CIA pod svoje okrilje uzela i Džeksona Poloka, takođe bivšeg komunistu. Njegove mazarije su navodno, u odnosu na autoritativno slikarstvo soc-realizma, prikazivale američku ideologiju „slobode“. (Ovaj savez sa komunistima datira od pre Hladnog rata: meksički muralista i komunist, Dijego Rivera, dobio je podršku Ebi Oldrič Rokfeler, ali je njihova saradnja naglo okončana kada je Rivera odbio da ukloni Lenjinov portret sa grupne scene naslikane na zidu Rokfeler centra 1933.)

Na ukrštanju kulture i politike aktivno je radio jedan ogranak CIA sa tipično orvelovskim imenom, „Odbor za psihološku strategiju“. Godine 1956. taj odbor je u tajnosti promovisao evropsku turneju opere Metropoliten, sa političkim ciljem podsticanja multikulturalizma. Džanki Flajšman, organizator, izjavio je:

„Mi, u Sjedinjenim Državama, predstavljamo *melting pot* (srpski, bukvalno, kazan za topljenje; u prenesenom smislu, zemlja u kojoj se asimiluju doseljenici različitog porekla) i pokazali smo da se ljudi mogu slagati nezavisno od rase, boje ili uverenja. Pomoću sintagme *melting pot*, ili neke slične fraze koja bi se upotrebila kao tema, možda ćemo uspjeti da, na primeru Metropolitena, pokažemo da bi, ako Evropljani mogu međusobno da se slažu u Sjedinjenim Državama, neka vrsta evropskog saveza bila potpuno izvodljiva.“

Usput, upravo ovaj argument koristi, pored ostalih, Ben Vatenberg, koji u knjizi *Prva univerzalna nacija* tvrdi da Amerika ima posebno pravo na hegemoniju u svetu, jer je oličenje svih nacija i rasa na planeti. Isti stav zastupa i Njut Gingrič kao i drugi neokonzervativci.

Neke od ostalih tema promovisanih u to vreme danas su načela neokonzervativne misli. Prva među njima je čuveno liberalno načelo moralne i političke univerzalnosti. Danas, ono je u samoj srži spoljnopolitičke filozofije Džordža V. Buša: u bezbroj prilika je izjavio da se političke vrednosti ne razlikuju širom sveta i tu pretpostavku je upotrebio da opravda američke vojne intervencije u korist „demokratije“. Početkom pedesetih godina prošlog veka, direktor Pi-Es-Bija (eng. PSB, Psychological Strategy Board), odnosno Odbora za psihološku strategiju (koji je brzo počeo da se naziva inicijalima, sigurno u nameri da sakrije svoje pravo ime), Rejmond Alen, već je došao do tog zaključka:

„Principi i ideje obuhvaćeni Deklaracijom o nezavisnosti i Ustavom namenjeni su i izvozu i... predstavljaju nasleđe svih ljudi svuda. Moramo apelovati na osnovne porive svih ljudi, za koje verujem da su isti kod seljaka u Kanzasu i kod seljaka u Pandžabu.“

Bilo bi, naravno, pogrešno pripisati širenje ideja samo prikrivenoj manipulaciji. Njihova snaga leži u sveukupnim kulturološkim tekovinama, čiji su uzroci različiti. Ipak, dominacija takvih ideja bez sumnje može znatno da olakša sprovođenje tajnih operacija, posebno kad se uzme u obzir da su ljudi u društvima gde su dostupne masovne informacije neobično podložni sugestiji. Pored toga što veruju onome što pročitaju u novinama, oni čak misle da su sami došli do tih zaključaka. Trik manipulisanja javnim mnjenjem, dakle, tačno je u onome o čemu je pisao Bernejs, što je započeo Mincenberg a što je CIA dovela do savršenstva. Prema agentu CIA, Donaldu Džejmsonu:

„Što se tiče stavova koje je Agencija preko ovih aktivnosti htela da začne, jasno je da su želeli da stvore ljude koji će, *na osnovu ličnog rezonovanja i ubeđenja*, biti uvereni da je sve što radi vlada SAD ispravno.“

Drugim rečima, CIA i ostale američke agencije su u tom periodu radile na usvajanju strategije po ideji italijanskog marksiste, Antonija Gramšija, koji je tvrdio da je „kulturološka hegemonija“ neophodna za socijalističku revoluciju.

2d. Dezinformacije

Najzad, postoji vrlo obimna literatura o tehnici dezinformisanja. Već sam pomenuo važnu činjenicu, na koju je prvi ukazao Čakotin, da je uloga novinara i medija ključna za *stalnost* propagande. „Za propagandu nema odmora“, piše on, formulišući na taj način jedno od glavnih pravila modernog dezinformisanja, da se željena poruka mora veoma često ponavljati. Propagandne kampanje, kaže Čakotin, moraju, pre svega, biti strogo usmerene ka cilju i vrlo organizovane, što je u doba modernog političkog „spina“ već postalo norma: u Britaniji, članovi parlamenta iz laburističke stranke, na primer, ne smeju da se obrate medijima pre nego što zatraže odobrenje od direktora za komunikacije u Dauning stritu broj 10.

Sefton Delmer se bavio i polemisao o takvoj „crnoj propagandi“. ¹⁵⁴ Delmer je za vreme Drugog svetskog rata napravio lažnu radio-stanicu koja je emitovala program iz Britanije u Nemačku i kreirala mit o „dobrim“ Nemcima patriotama koji se protive Hitleru. Stvoren je privid da je stanica zapravo tajni nemački radio i korišćene su frekvencije blizu talasa zvaničnih stanica. Takva

¹⁵⁴ <http://www.seftondelmer.co.uk/>

crna propaganda sada je deo arsenala za spinovanje američke vlade: „Njujork tajms“ je objavio da američka vlada sastavlja novinske izveštaje skrojene prema svojoj politici, koje onda prenosi putem normalnih kanala, predstavljajući ih kao izveštaje tih kompanija.¹⁵⁵

Postoji još mnogo sličnih autora i o nekima od njih sam pisao u svojoj kolumni: „Sve vesti su lažne“. Možda je, ipak, za današnju diskusiju najvažnija knjiga Rodžera Mukijelija, *Subverzija*, objavljena na francuskom 1971, koja pokazuje kako su dezinformacije u ratu prešle put od pomoćnog sredstva do glavne taktike. Strategija je toliko razvijena, kaže on, da je danas cilj osvojiti jednu državu bez fizičkog napada, pre svega pomoću uticajnih agenata unutar te zemlje. Upravo to u suštini predlaže i razmatra Robert Kaplan, u eseju pisanom za „Atlantik mantli“ u julu/avgustu 2003: „Nadmoć iz prikrajka“. Kao jedan od najmračnijih teoretičara novog svetskog poretka i američke imperije, Robert Kaplan se otvoreno zalaže za upotrebu nemoralne i nezakonite sile zarad američke prevlasti nad ostatkom sveta. Njegov esej bavi se upotrebom tajnih operacija, vojne sile, prljavih trikova, crne propagande, skrivenog uticaja i kontrole, krojenja javnog mnjenja i drugih sredstava, kao što su politički atentati, sve u okviru poziva na „pagansku etiku“, u cilju obezbeđivanja američke dominacije.

Za Mukijelija je važno još i to da je među prvima zagovarao upotrebu lažnih nevladinih organizacija – ili „frontalnih organizacija“, kako su ranije nazivane – radi izazivanja internih političkih promena u drugoj državi. Poput Malapartea i Trockog, i Mukijeli je shvatio da uspeh ili neuspeh jedne revolucije ne određuju „objektivne“ okolnosti, već percepcija tih okolnosti stvorena pomoću dezinformacija. Takođe je shvatao da su istorijske revolucije, koje su bez razlike predstavljane kao proizvod masovnih pokreta, zapravo bile delo uskog kruga veoma dobro organizovanih zaverenika.

¹⁵⁵ Trinaesti mart, 2005, „Under Bush, a New Age of Pre-packaged Television News“, autori David Barstow i Robin Stein.

Štaviše, opet kao Trocki, Mukijeli naglašava da običan narod mora biti potpuno odvojen od mehanike političke promene, upravo zato što su pučevi delo nekolicine, a ne mnoštva.

Javno mnjenje je „forum“ u kom se vežba subverzija, a Mukijeli pokazuje različite načine za korišćenje masovnih medija u cilju stvaranja kolektivne psihoze. Psihološki faktori su, kaže on, izvanredno važni u tom smislu, naročito prilikom sprovođenja važnih strategija kao što je demoralisanje jednog društva. Neprijatelj se mora navesti da izgubi veru u ispravnost svog cilja, a s druge strane se moraju preduzeti svi naponi kako bi se on uverio da je protivnik nepobediv.

2e. Uloga vojske

Poslednja tema vezana za istoriju, pre nego što pređemo na diskusiju o današnjem stanju: uloga vojske u tajnim operacijama i izazivanju političkih promena. Savremeni analitičari rado priznaju da je to danas uobičajena praksa: Robert Kaplan odobrava upotrebu američke vojske za „promovisanje demokratije“, uveren da to i treba činiti. Kaplan je to lepo sročio: kaže da je telefonski poziv od američkog generala često efikasniji način da se u nekoj zemlji trećeg sveta podstakne politička smena nego telefonski poziv od lokalnog američkog ambasadora. Kao još jedan dobar primer, navodi citat pripadnika Specijalnih vojnih operacija, koji kaže: „Svejedno je ko je predsednik Kenije, kad ista grupa momaka vodi njihove specijalce i predsednikove telohranitelje. Mi smo ih obučili. To nam daje premoć u diplomatskom odnosu.“

O istorijskoj pozadini ovoga nedavno je, u knjizi *Tajne vojske NATO-a*, polemisao švajcarski akademik Danijel Glejzer. Njegova priča počinje 3. avgusta 1990. godine, kada je Đulio Andreoti, tadašnji italijanski premijer, priznao da je u njegovoj zemlji još

od kraja Drugog svetskog rata postojala jedna tajna vojska, pod imenom „Gladio“, koju su stvorili CIA i MI6, kao i da je njome upravljala huškačka ratna sekcija NATO-a.

Time je potvrdio da su tačne glasine koje su se u posleratnoj Italiji mogle čuti na svakom koraku. Mnogo ljudi, kao i sudski istražitelji, dugo su sumnjali, pored toga, da je Gladio ogranak jedne tajne vojne mreže koju su u Zapadnoj Evropi napravili Amerikanci, navodno zbog otpora mogućoj sovjetskoj okupaciji, kako su te mreže bile umešane i u ishod izbora, do te mere čak da su sklapani mračni savezi sa terorističkim organizacijama. Italija je bila posebno važna meta zbog svoje veoma jake komunističke partije.

Prvobitna svrha ove tajne vojske bila je da posluži u slučaju invazije. Izgleda, ipak, da su se, u odsustvu invazije, brzo prebacili na tajne operacije, sa ciljem da utiču na konkretne političke procese. Postoji mnogo dokaza da su se Amerikanci stvarno mnogo mešali, naročito u izbore u Italiji, kako bi sprečili KPI da dođe na vlast. SAD je italijanskoj Hrišćanskoj demokratskoj partiji prebacio na desetine milijardi dolara, upravo iz tog razloga.

Glejzer čak tvrdi da postoje dokazi kako su ćelije „Gladija“ vršile terorističke napade da bi svalili krivicu na komuniste i zaplašili stanovništvo, koje bi onda zahtevalo da se državi daju dodatna ovlašćenja kako bi ih „štitila“ od terorizma. Genzer citira čoveka osuđenog za podmetanje jedne od takvih bombi, Vincenca Vincigera, koji je lepo objasnio prirodu mreže u kojoj je bio običan pion. Strategija je, prema njegovoj izjavi, bila „da se destabilizuje, kako bi se stabilizovalo“.

„Morali su se napadati civili, narod, žene, deca, nevini ljudi, ljudi koji nisu imali nikakve veze sa političkim igrama, i to iz vrlo prostog razloga, jer su hteli da nateraju taj narod, italijansku javnost, da od države zatraži veću bezbednost. To je politička logika iza svih masakra i bombaških napada koji su ostali nekažnjeni, jer država ne može samu sebe da osudi ili da sebe proglasi odgovornom za ono što se dogodilo.“

Ovo nas podseća na brojne teorije zavere vezane za napad na Kule bliznakinje, 11. septembra. Genzer iznosi pregršt valjanih dokaza da je „Gladio“ radio upravo to, i ukazuje na mogućnost da je možda čak bilo saradnje sa ekstremnim levičarskim grupama poput Crvenih brigada. Naposljetku, kada je Aldo Moro kidnapovan, posle čega je ubrzo i ubijen, on je upravo bio pošao u italijansku skupštinu, da predstavi program koalicione vlade socijalista i komunista – a baš to su Amerikanci bili rešeni da spreče.

3. Današnji taktičari revolucije

Ovakav istorijski razvoj pomaže nam da shvatimo šta se događa danas. Moje kolege i ja, iz britanske Helsinške grupe za ljudska prava, lično smo se uverili kako se danas koriste iste tehnike.

Glavna taktika usavršena je u Latinskoj Americi tokom sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog veka. Veliki broj operativaca, koji su radili na smenama režima u eri Ronalda Regana i Džordža Buša Starijeg, dobio je priliku da se pokaže u bivšem sovjetskom bloku, pod mandatom Bila Klintonu i Džordža Buša Mlađeg. Na primer, general Manuel Norijega piše u svojim memoarima da su se dvojica operativaca CIA – Stejt departmenta, koji su bili poslani na pregovore a potom režirali njegovu smenu, u Panami, 1989. godine, zvali Vilijam Voker i Majkl Kozak. Vilijam Voker se ponovo pojavio na Kosovu, u januaru 1999, kada je, kao šef Verifikacione misije na Kosovu, nadgledao veštačko stvaranje izmišljenih zločina, koji će kasnije poslužiti kao *casus belli* za rat na Kosovu, dok je Majkl Kozak postao američki ambasador u Belorusiji, gde je 2001. lansirao „Operaciju Bela roda“, smišljenu da se svrgne predsednik Aleksandar Lukašenko. U korespondenciji sa *Gardijanom* 2001, Kozak je otvoreno rekao da je u Belorusiji

radio isto što i ranije u Nikaragvi i Panami, naime, „promovisao demokratiju“.

U suštini, postoje tri grane moderne tehnike puča: nevladine organizacije, medijska kontrola i tajne operacije. Pošto se njihove aktivnosti u osnovi mnogo ne razlikuju, neću se njima baviti pojedinačno.

3a. Srbija 2000.

Svrgavanje Slobodana Miloševića očigledno nije bio prvi put da Zapad upotrebi svoj tajni uticaj kako bi izazvao smenu režima. Zapad je presudno uticao na svrgavanje Salija Beriše u Albaniji 1997. i Vladimira Mecijara u Slovačkoj 1998. godine, a u slučaju Beriše, nasilje ustanika predstavljeno je kao spontan i dobrodošao izraz narodne moći. Lično sam posmatrao kako međunarodna zajednica, posebno Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS), namešta rezultate posmatrača, kako bi se osigurala politička promena. Međutim, svrgavanje Slobodana Miloševića u Beogradu, 5. oktobra 2000. godine, važno je zbog toga što je on veoma poznata ličnost i zato što je „revolucija“ posle koje je smenjen podrazumevala upadljivu demonstraciju „narodne moći“.

Pozadinu puča protiv Miloševića briljantno je opisao Tim Maršal, reporter televizije Skaj. Njegov prikaz vredi, jer o događajima govori pohvalno, a zanimljiv je i zbog toga što se novinar hvališe brojnim kontaktima s tajnim službama, posebno britanskim i američkim.

Čini se da Maršal na svakom koraku zna ko su glavni obaveštajci. Neprestano pominje „službenike MI6 u Prištini“, „izvore iz jugoslovenske vojne obaveštajne službe“, „čovек iz CIA koji je pomagao u organizovanju puča“, „službenik Američke po-

morske obaveštajne službe (US naval intelligence)“, i tako dalje. Citira izveštaje prisмотрe srpske tajne policije; zna ko je oficir u desku Ministarstva odbrane u Londonu koji pravi strategiju da se reše Miloševića; zna da se prisluškuju telefonski razgovori britanskog ministra spoljnih poslova; zna ko su ruski obaveštajci koji su pratili Jevgenija Primakova, ruskog premijera, u Beograd tokom bombardovanja NATO-a; zna koje su prostorije ozvučene u britanskoj ambasadi, i gde se nalaze jugoslovenski špijuni koji prisluškuju diplomatske razgovore; zna da je jedan zaposleni u američkom Komitetu za međunarodne odnose Predstavničkog doma u stvari oficir Američke pomorske obaveštajne službe; izgleda da zna da ministarsko odobrenje često nije baš važno za odluke tajne službe; opisuje kako CIA bukvalno ispraća delegaciju OVK sa Kosova u Pariz, na razgovore, pre rata, u Rambujeu, gde je NATO Jugoslaviji dao ultimatum za koji je znao da nema izbora nego da odbije; a pominje i „jednog britanskog novinara“ koji posreduje između Londona i Beograda u veoma važnim tajnim pregovorima na visokom nivou, pošto su svi gledali koga da izdaju, dok se Miloševićeva moć urušavala. (Rekao bih, što se toga tiče, da govori o sebi.)

Iz njegove knjige se stiče utisak da vrlo tanka linija deli novinare od špijuna. Već pri početku, Maršal usputno pominje „neizbežne veze između oficira, novinara i političara“, govoreći da ljudi iz sve tri kategorije „rade u istoj oblasti“. Zatim šaljivo dodaje da je „kombinacija ‘špijuna’, ‘novinara’ i ‘političara’“ dodatih „narodu“ izazvala odlazak sa vlasti Slobodana Miloševića. Maršal se drži priče o „narodnom“ učešću, ali iz ostatka njegove knjige vidi se da je svrgavanje jugoslovenskog predsednika posledica političkih strategija, smišljenih radi toga u Londonu i Vašingtonu.

Što je najvažnije, Maršal jasno kaže da su, 1998. godine, američki Stejt department i obaveštajne agencije rešili da iskoriste Oslobođilačku vojsku Kosova kako bi se otarasili Slobodana

Miloševića. Navodi da mu je sagovornik rekao: „Američki plan je bio jasan. Kad dođe pravo vreme, iskoristiće OVK da obezbede rešenje za politički problem“ – a „problem“ je, kako je Maršal pre toga objasnio, Miloševićev politički opstanak. To je značilo davanje podrške terorističkom secesionizmu OVK, i potom vođenje rata protiv Jugoslavije na njihovoj strani. Maršal citira Marka Kirka, oficira Američke pomorske obaveštajne službe: „Na kraju smo pokrenuli ogromnu operaciju protiv Miloševića, i tajno i javno.“ Tajni deo operacije značio je, pored slanja raznih posmatračkih misija na Kosovo, sa oficirima iz britanskih i američkih obaveštajnih službi, a ovo je ključno – davanje vojne, tehničke, finansijske, logističke i političke podrške OVK, koja se, kako Maršal sam priznaje, „bavila krijumčarenjem droge, vođenjem prostitucije i ubijanjem civila“.

Strategija je pokrenuta krajem 1998, kada je „na Kosovu započeta ogromna misija CIA“. Predsednik Milošević je pre toga dozvolio da na Kosovo uđe Kosovska diplomatska posmatračka misija, kako bi nadgledala situaciju u pokrajini. U tu ad hoc grupu su se smesta nagurali britanski i američki obaveštajni agenti i specijalci – ljudi iz CIA, Američke pomorske obaveštajne službe, britanskog SAS-a i nečega što se zove „14. obaveštajna“, tela u okviru britanske vojske koje operiše rame uz rame sa SAS-om, kako bi se „omogućilo ono što se zove ‘duboka prismotra’“. Neposredna svrha ove operacije bila je „obaveštajna priprema bojnog polja“ – moderna verzija ono što je vojvoda od Velingtona radio, kada je jahao gore-dole po bojnem polju kako bi osetio teren, pre nego što zapodene bitku sa neprijateljem. Kako Maršal kaže: „Zvanično, Kosovsku diplomatsku posmatračku misiju vodio je OEBS... nezvanično, vodila ju je CIA... Bila ih je puna Organizacija... To je bila maska za CIA“. Mnogi oficiri u stvari su radili za drugu „masku“ CIA, *DynCorp*, kompaniju iz Virdžinije, koja uglavnom zapošljava „članove elitnih američkih vojnih jedinica, ili CIA“, kako kaže Maršal. Iskoristili su Kosovsku diplomatsku posmatračku misiju,

koja je kasnije postala Kosovska verifikaciona misija, za špijunažu. Umesto da se bave zadacima nadzora koji su im bili dodeljeni, oficiri su išli okolo i pomoću uređaja za globalno pozicioniranje locirali i identifikovali mete, koje će NATO kasnije bombardovati. Teško je razumeti kako su Jugosloveni dozvolili da se 2.000 vrhunski obučених tajnih agenata šeta po njihovoj teritoriji, naročito kad se uzme u obzir da su, kako pokazuje Maršal, vrlo dobro znali šta se dešava.

Šef Kosovske verifikacione misije bio je Vilijam Voker, čovek određen da sa vlasti skine Manuela Norijegu u Panami i bivši ambasador u El Salvadoru, čija je vlada, uz američku podršku, rukovala odredima smrti. Voker je „otkrio“ „masakr“ u Račku, u januaru 1999, koji je upotrebljen kao izgovor za započinjanje procesa koji je doveo do bombardovanja, 24. marta. Postoji mnogo dokaza da je Račak namešten i da su pronađena tela u stvari pripadala borcima OVK, a ne civilima, kako je navedeno. Vokerova uloga je sigurno bila važna, pošto danas put na Kosovu koji vodi do Račka nosi njegovo ime. Maršal piše da je datum za rat – proleće 1999. – ne samo bio izabran krajem decembra 1998, već i da je u to vreme saopšten OVK. To znači da se Madlen Olbrajt, izjavivši, pošto se „masakr“ dogodio: „Proleće je poranilo“, u stvari ugledala na Jozefa Gebelsa, koji je 1933. godine, čuvši vest o požaru u Rajhstagu, navodno primetio: „Šta, već?“

U svakom slučaju, kada je, uoči NATO bombardovanja, povučena Kosovska verifikaciona misija, Maršal kaže da su oficiri CIA koji su bili u misiji predali OVK satelitske telefone i opremu za dži-pi-es. „Amerikanci su obučili OVK, delom je opremili i bukvalno joj dali teritoriju“, piše Maršal – iako, poput svih ostalih reportera, propagira mit o sistematskim srpskim zločinima nad potpuno pasivnim albanskim civilnim stanovništvom.

Rat je, naravno, počeo i Jugoslavija je nemilosrdno bombardovana. Međutim, Milošević je ostao na vlasti. London i Vašington

su onda započeli ono što Maršal ushićeno naziva „političkim ratovanjem“ da ga uklone. To je podrazumevalo davanje ogromnih suma novca, kao i tehničke, logističke i strateške podrške, uključujući oružje, različitim „demokratskim opozicionim“ grupama i „nevladinim organizacijama“ u Srbiji. Amerikanci su tada već radili preko Međunarodnog republikanskog instituta, koji je, radi svrgavanja Slobodana Miloševića, otvorio kancelariju u susednoj Mađarskoj. Na jednom od njihovih sastanaka, objašnjava Maršal: „Zaključeno je da bi ideološki argumenti, o vrlinama demokratije, ljudskim pravima i humanitarizmu, mnogo bolje delovali ako bi, u slučaju nužde, uz njih išle i velike sume novca“. One su, kao i još štošta, po zadatku, u Srbiju stizale u diplomatskim koferima – u mnogim slučajevima iz naoko neutralnih zemalja, poput Švedske, koja je, zahvaljujući tome što nije zvanično učestvovala u radu NATO-a, još imala ambasadu u Beogradu. Maršal nam jasno kaže: „Torbe s novcem donošene su godinama“. Tako je i bilo. Kako je prethodno objasnio, „nezavisne“ medijske izvore, poput radio-stanice B92 (koja je i Maršalov izdavač), zapravo su velikim delom finansirale SAD. Organizacije pod kontrolom Džordža Soroša takođe su igrale važnu ulogu, kao i kasnije, 2003/4. u Gruziji. Takozvane demokrate bile su, u stvari, tek strani agenti – baš kako je tadašnja jugoslovenska vlada trezveno tvrdila.

Maršal takođe objašnjava nešto što danas svi znaju,¹⁵⁶ naime, da su Amerikanci izabrali strategiju isticanja jednog kandidata, Vojislava Koštunice, kako bi ujedinili opoziciju. Koštuničina glavna prednost je bila u tome što je širokoj javnosti bio uglavnom nepoznat. Maršal potom opisuje kako je ta strategija obuhvatala i pažljivo planiran puč, koji se i dogodio, posle prve runde predsedničkih izbora. Pokazuje nam, u najsitnije detalje, kako su glavni glumci, u

¹⁵⁶ Vidi, na primer: “U.S. Advice Guided Milošević Opposition; Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader”, autor Michael Dobbs, Washington Post, 11. decembar 2000.

onome što je na televizijskim ekranima na Zapadu predstavljeno kao spontan „narodni“ ustanak, bili, zapravo, grupa dobro naoružanih nasilnika, pod komandom gradonačelnika Čačka, Velimira Ilića. Ilićev konvoj, dug 22 kilometra, dovezao je „oružje, specijalce i ekipu kikboksera“ pred zgradu saveznog parlamenta u Beogradu. Kako priznaje Maršal, događaji od 5. oktobra „više su ličili na puč“ nego na narodnu revoluciju, koju su u to vreme proslavljali svetski mediji.

3b. Gruzija 2003.

Mnoge taktike usavršene u Beogradu upotrebljene su u Gruziji, u novembru 2003. godine, da bi se svrgnuo predsednik Eduard Ševernadze. Čule su se iste optužbe i ponavljano je *ad nauseam* da su izbori bili namešteni. (U Gruziji se radilo o parlamentarnim izborima, u Jugoslaviji o predsedničkim.) Zapadni mediji su samo preuzeli te optužbe, koje su je javile mnogo pre nego što je došlo do glasanja. Protiv obojice predsednika poveden je propagandni rat, u Ševarnadzeovom slučaju, posle dugog perioda u kom su ga veličali kao velikog reformatora i demokratu. Obe „revolucije“ zbile su se posle sličnog „juriša na parlament“, prenošenog uživo na televiziji. U obe smene posredovao je ruski ministar Igor Ivanov, koji je avionom stigao u Beograd, odnosno Tbilisi, da organizuje silazak sa vlasti trenutnog predsednika. Na kraju, ali ne bez značaja, američki ambasador u oba slučaja bio je isti čovek: Ričard Majls.

Najočiglednija sličnost, međutim, bila je upotreba studentskog pokreta poznatog kao Otpor u Srbiji i Kmara (Dosta je!) u Gruziji. Oba pokreta imala su isti simbol, crnu stegnutu pesnicu na beloj pozadini. Otpor je obučavao ljude iz Kmare, a SAD je podržavao oba pokreta. Takođe, obe organizacije su, na prvi pogled,

napravljene po komunističkom uzoru – naizgled autonomne ćelije, u stvari organizovane oko centra, sa lenjinističkom disciplinom.

Kao u Gruziji, uloga koju su odigrali novac i tajne operacije SAD je otkrivena – ali tek naknadno.¹⁵⁷ Tokom događaja, televizija je bila preplavljena istovetnom propagandom, kako je „narod“ ustao protiv Ševardnadzea. Sve što se kosilo sa takvim optimističkim pogledom je zataškano ili zabašureno, poput činjenice da je „marš na Tbilisi“, koji je predvodio Mihail Sakašvili, pošao iz Gorija, Staljinovog rodnog mesta, od statue nekadašnjeg sovjetskog tiranina, koji je za mnoge Gruzijce i dalje heroj. Mediji su bili jednako nezainteresovani i kada je novi predsednik, Sakašvili, na izborima odneo pobjedu sa staljinističkim rezultatom od 96 % za.¹⁵⁸

¹⁵⁷ e.g. “Georgia revolt carried mark of Soros”, by Mark McKinnon, *Globe and Mail*, 26th November 2003; “Lenin’s Lessons from Georgia”, *Transitions Online*, 1st December 2003; “U.S. Plotted Peaceful Shevardnadze Exit - Diplomats”, Jon Boyle, *Reuters*, 24th November 2003; “Shevardnadze feels betrayed by the West”, Julius Strauss, *Daily Telegraph*, 27th November 2003; “Serbian activists trained “Kmara”” by Rusudan Kbilashvili, *Daily Georgian Times*, January 8, 2004; and “How to stage a revolution”, by Natalia Antelava, *BBC News*, 4th December 2004.

Npr: “Georgia revolt carried mark of Soros”, autor Mark McKinnon, *Globe and Mail*, 26. 11. 2003; “Lenin’s Lessons from Georgia”, *Transitions Online*, 1. 12. 2003; “U.S. Plotted Peaceful Shevardnadze Exit - Diplomats”, Jon Boyle, *Reuters*, 24. 11. 2003; “Shevardnadze feels betrayed by the West”, Julius Strauss, *Daily Telegraph*, 27. 11. 2003; “Serbian activists trained “Kmara”” by Rusudan Kbilashvili, *Daily Georgian Times*, 8. 1. 2004; i “How to stage a revolution”, Natalia Antelava, *BBC News*, 4. 12. 2004.

¹⁵⁸ Vidi, na primer, “Georgians pick new leader”, autor Julius Strauss, *Daily Telegraph*, 5. januar 2004. Ili u listu *Le Monde*: “The queue outside Polling Station Number 7 in Tbilisi testified to the passion for these elections and the huge hopes born in the ‘revolution’. In this symbolic location ... which was, in Soviet times, the Palace of Pioneers, a woman voter sighed, ‘We are putting ourselves in Saakashvili’s hands. He is young and honest. The people hopes so much from him!’” [*Le Monde*, 5. 1. 2004].

3c. Ukrajina 2004.

U slučaju Ukrajine, primećujemo istu kombinaciju rada nevladinih organizacija koje podržava Zapad, medija i tajnih službi. Nevladine organizacije odigrale su ogromnu ulogu u delegitimizaciji izbora *pre* nego što su održani. Neprestano se govorilo o prevari. Drugim rečima, ulični protesti koji su počeli posle drugog kruga, u kom je pobedio Janukovič, bili su reakcija na tvrdnje koje su se svuda čule pre početka prvog kruga. Glavna NVO iza ovih optužbi, Komitet ukrajinskih glasača, od ukrajinskih glasača ne prima nijedan peni, već je u potpunosti finansiraju zapadne vlade. Njihove prostorije krase portreti Madlen Olbrajt i stvarno su blisko sarađivali sa Nacionalnim demokratskim institutom. Propaganda protiv Janukoviča širena je bez prestanka.

Uspeo sam da, tokom samih događaja, zabeležim neke propagandne zloupotrebe.¹⁵⁹ Među njima, stalna ponavljanja da je vlada pokrala izbore; zataškavanje opozicione prevare; mahnito promovisanje Viktora Juščenka, jednog od najdosadnijih ljudi na svetu, kao harizmatičnog političara; i grotesknu priču o tome kako su ga neprijatelji namerno otrovali. (Do danas nije podignuta nijedna optužnica za to navodno delo.) Najbolji prikaz te propagande i prevare dat je u izveštaju britanske Helsinške grupe za ljudska prava, „Ukraine’ Clockwork Orange Revolution“.¹⁶⁰ Zanimljivo objašnjenje uloge tajnih službi dao je u „Njujork tajmsu“ C. J. Čajvers, koji je objasnio da je ukrajinski KGB sve vreme radio

¹⁵⁹ Vidi „The Revolution televised“, *The Guardian*, 27. 11. 2004, <http://www.guardian.co.uk/comment/story/0,,1360811,00.html> i „Western aggression“, *The Spectator*, 6. 11. 2005, http://www.spectator.co.uk/article_archive.php?id=5200&issue=2004-11-06

¹⁶⁰ <http://www.oscewatch.org/CountryReport.asp?CountryID=22&ReportID=241>. Takođe vidi „Chicken Kiev“, *All News is Lies*, 8. 11. 2004, i „A Clockwork Orange“, *All News is Lies*, 6. 12. 2004. www.sandersresearch.com,

za Juščenka – u saradnji sa Amerikancima, naravno.¹⁶¹ Ostali važni članci na tu temu obuhvataju tekst Džonatana Movata, „Novi Gladio u akciji: Vašingtonov obrazac za ‘demokratizaciju’ novog svetskog poretka“¹⁶², koji detaljno govori o tome kako je vojna doktrina prilagođena izazivanju političke promene i kako su u njoj korišćena različita sredstva, od psihologije do lažnih ispitivanja javnog mnjenja. Movat je posebno zanimljiv zbog pisanja o teorijama dr Pitera Akermana, autora „Strateškog nenasilnog sukoba“ (Praeger, 1994) i govora nazvanog „Između tvrde i meke moći: uspon civilne borbe i demokratska promena“, održanog u Stejt departmentu u junu 2004.¹⁶³ Movat takođe odlično piše o psihologiji mase i njenoj upotrebi u ovim pučevima. Skreće pažnju na ulogu „mladih ljudi u gomilama“ i „pobunjeničke histerije“, ukazujući da su ovakve pojave prvi put upotrebljene u političke svrhe na Institutu Tavistok 1960-ih godina. Ovaj institut osnovala je britanska vojska, kao oružje za psihološko ratovanje posle Prvog svetskog rata, a među slavnim učenicima su dr Dejvid Oven, bivši britanski ministar spoljnih poslova i dr Radovan Karadžić, bivši predsednik republike bosanskih Srba.¹⁶⁴ Movat piše kako je ideje koje su tamo formulisao Fred Emeri preuzeo izvesni:

„Dr Hauard Perlmutter, profesor ‘društvene arhitekture’ na fakultetu Vorton i sledbenik dr Emerija, istakao je da je ‘rokenrol spot u Katmanduu’ pogodan primer za to kako se mogu destabilizovati države sa tradicionalnim kulturama, stvarajući na taj način mogućnost za jednu globalnu civilizaciju’. Da bi se postigla takva transformacija, dodaje on, potrebno je ispuniti

¹⁶¹ C. J. Chivers, “Back Channels: A Crackdown Averted: How Top Spies in Ukraine Changed a Nation’s Path”, *New York Times*, 17. 1. 2005. How Top Spies in Ukraine Changed the Nation’s Path

¹⁶² <http://globalresearch.ca/articles/MOW502A.html>

¹⁶³ <http://www.state.gov/s/p/of/proc/34285.htm>

¹⁶⁴ <http://www.tavinsitute.org/index.php>

dva zahteva: 'napraviti međunarodne mreže međunarodno i lokalno angažovanih organizacija' i 'stvoriti globalne događaje, pretvaranjem, preko masovnih medija, jednog lokalnog događaja u nešto što ima neposredne međunarodne implikacije.“

Zaključak

Ovo uopšte nije teorija zavere – ovo su činjenice o zaveri. Sjedinjene Države veruju da je, u okviru njihove zvanične politike, promovisanje demokratije važan element sveukupne strategije nacionalne bezbednosti. Na tome rade velike sekcije Stejt departmenta, CIA, paravladine agencije kao što je Nacionalni fond za pomoć demokratiji i NVO koje finansira vlada, poput Karnegi fondacije za međunarodni mir, koja objavljuje radove o „promovisanju demokratije“¹⁶⁵. Svim ovim operacijama je zajednično mešanje, ponekad nasilno, zapadnih sila, naročito SAD, u političke procese drugih država, koje se vrlo često koristi za postizanje suštinskog revolucionarnog cilja, smene režima.

¹⁶⁵ Vidi posebno knjige Tomasa Karotersa (Thomas Carothers) i En Florini (Ann Florini).

Irina Lebedeva, SAD

BROKERI "DŽANK"¹⁶⁶-REVOLUCIJA"

"Mi se moramo umešati u taj posao iz potpuno jasnih razloga. Revolucije su na ceni, svi ih kupuju, zašto mi da stojimo po strani i ne kupimo ih nekoliko sebi?..." (Robert Šekli, "Vreme ističe")

Sve je više zapadnih istraživača koji, proučavajući u današnje vreme toliko aktuelnu temu izvoza revolucija, obrazlažu takozvane „nenasilne“ prevrate na postsovjetskom prostoru baš u duhu gore navedenog citata iz fantastike R. Šekli. U nedavno objavljenom dokumentarnom istraživanju kanadskog novinara Marka Mekinona „Hladni rat, revolucije, namešteni izbori i naftovodi u bivšem SSSR-u“¹⁶⁷ autor navodi rad vašingtonskog

¹⁶⁶ Na engleskom reč „junk“ znači „smeće“.

¹⁶⁷ MacKinnon M., The New Cold War: Revolutions, Rigged Elections

Međunarodnog centra za nenasilni konflikt (*International Center on Nonviolent Conflict*) kao najubedljiviji primer mešanja u unutrašnje stvari suverenih zemalja radi „kupovine revolucije“, bez veze sa fantastikom, već sa potpuno realnom praksom „privatizacije biznisa na obojenim revolucijama“.

Ipak, u samoj Rusiji, koja je postala lak plen za privatizatore revolucionarnog postmodernizma, široki krugovi društva uopšte nisu upoznati sa radom međunarodnih centara za nenasilni konflikt. Ni radikalno prozapadna, ni sasvim obična demokratska javnost ne mogu da shvate poteze ruske predsedničke administracije, usmerene, na primer, na regulisanje rada međunarodnih nevladinih organizacija na teritoriji Rusije. Usamljene glasove ruskih analitičara o tome da je praksu izvoza revolucija potrebno zaustaviti spremni su da omalovaže kao „prokremaljsku propagandu“, pokušaje vraćanja retorike iz epohe SSSR-a i njenih nedemokratskih metoda.

Ako ostavimo po strani redovne međusobne diplomatske prepirke koje su odavno izgubile bilo kakav praktičan smisao, realno govoreći, uvoz obojenih revolucija sa Zapada ne negiraju čak ni sami „uvoznici“. Posle ukrajinskog „narandžastog prevrata“ skoro svakodnevno se pominje ime Amerikanca Džina Šarpa – inicijatora jednog od prvih privatnih američkih međunarodnih centara za nenasilni konflikt. Vremenom je termin „nenasilni konflikt“ postao svojevrsan eufemizam za aranžmane za smenu režima u određenoj zemlji, koja se našla u geopolitičkoj interesnoj sferi evroatlantske zajednice. Na primeru takozvanih nevladinih organizacija, tipa pomenutog centra Džina Šarpa, lako se vidi jednostavna šemu po kojoj deluju zapadni organizatori „obojenih revolucija“.

Teoretičari i praktičari „upravljanja konfliktom“

Naziv Instituta Alberta Ajnštajna, sa sedištem u Bostonu, u ulici Njuberi (*Newbury Street*), teško da bi kod Amerikanaca izazvao asocijacije s „narandžastom revolucijom“ u Ukrajini. Međutim, dovoljno je samo površno pregledati zvaničnu veb stranicu ove ustanove i uveriti se u suprotno. Neposredno posle događanja u Ukrajini, na glavnoj stranici sajta radoznali su mogli pročitati nepretencioznu rečenicu: „Transformacija Ukrajine od diktature do demokratije, metode koje je koristio prodemokratski pokret – ovde“ i potpuno slobodno „skinuti“ priručnik za organizovanje građanske neposlušnosti „Od diktature ka demokratiji“ na ukrajinskom ili engleskom jeziku.¹⁶⁸

Metodologije Džina Šarpa imaju sa demokratijom isto toliko veze kao i, recimo, tehnike neurolingvističkog programiranja, popularne na samom početku „perestrojke“, koje su obećavale pretvaranje žabe u princa, budale u lepoticu i genija. Suština ovih metodologija je uvek približno ista i sastoji se u uticaju na društvenu svest putem demonstriranja određenih, socijalno uspešnih primera, delovanja individue ili grupe na kolektiv. U širem smislu, to su tehnike masovnog psihološkog pritiska koje je sam Džin Šarp uvio u pitku formulaciju „upravljanje konfliktom“. Šarp na sledeći način piše o nastanku algoritma „upravljanje konfliktom“: „U Norveškoj sam upoznao ljude koji su učestvovali u antifašističkom pokretu otpora. Pokušao sam da opišem njihove metode i da ih spojim sa onim što sam shvatio proučavajući štrajkove i bojkote. Sastavio sam prvi okvirni spisak tih metoda. Koliko se sećam, tada sam imao 18 metoda nenasilne borbe... Ljudi su se zainteresovali. Kasnije su svi spiskovi ušli u treći deo moje „Politike nenasilnih metoda“, koji je

¹⁶⁸ The Ukranian transformation of from dictatorship to democracy that is being used by prodemocracy movement in Ukraine is here // <http://www.aeinstein.org/>

prerastao u posebno poglavlje, zato što je spisak narastao na 198 metoda...".¹⁶⁹

Jeza čoveka da spopadne od tih 198 metoda. Urađen je ogroman posao, koji je nemilice finansiran iz državnih i privatnih izvora. Doprinos ovih istraživanja sociologiji nije sada naša tema, ali u smislu uticaja na moralno zdravlje društva ovakva istraživanja se čine veoma opasnim. Poznata "pačvork" tehnologija sastavljena je od makijavelističkih, gramšijanskih i tolstojevskih ideja i prilagođena današnjem stanju u zemljama, na osnovu istorijske statistike situacija u kojima se organizovanje „velikih buna“ pokazalo najdelotvornijim. To je metodika sa svim mogućim akcijama, neophodnim za organizovanje efikasne neposlušnosti državnim institucijama i pomoć nekome da osvoji vlast, da „zamuti državu“, kako je svojevremeno govorio ruski terorista Nečajev u svom „Katehizmu revolucionara“. A kada se takve metode primenjuju svuda i širom sveta, pa i kod očiglednog nepostojanja zloglasnih „diktatora“, i kada se metodologija može ustupiti čak i neofašistima (o tome Džin Šarp takođe govori u jednom od svojih intervjuja),¹⁷⁰ onda je svaki komentar suvišan...

U međuvremenu je metodologija uveliko „opčinila mase“, i to uglavnom upravo tamo gde postoji „demokratija“, koja omogućava i organizovanje ciljane kampanje u štampi i eksperimente sa manipulativnim izborima i promociju bunta i destabilizaciju državnih ustanova kroz propagandu ideje o „građanskom društvu“. Ove metode su ušle u svakodnevni društveni život: „javni nastupi, pisma podrške ili protesta poznatih javnih ličnosti, organizovanje ciljanih kampanja u sredstvima javnog informisanja, skrnavljenje grobalja i svetinja, diskreditacija zvaničnih vlasti, organizovanje diskusija o slobodi štampe, debate o naciona-

¹⁶⁹ <http://www.archive.peacemagazine.org/author.cgi?key=searchstring&searchstring=Metta%20Spencer>

¹⁷⁰ Ibid.

lnim pitanjima, jačanje žanra parodija i satire, masovni štrajkovi, masovne protestne akcije, 'zauzimanje teritorije' i organizovanje neprekidnih dežurstava ispred državnih ustanova, blokiranje železničkih pruga i puteva, tihe sabotaže službenika i činovnika, upotreba simboličkih boja na masovnim akcijama, organizovanje akcija – parodija, formiranje grupnih lobija, piketing, pseudoizbori, destabilizacija monetarnog sistema, najava povlačenja depozita, konstantna diskreditacija konkretnog zvaničnog lica i napadi na vlast... Stvaranje velikog broja organizacija za ljudska prava. Formiranje negativnog javnog mnjenja. Alternativne socijalne ustanove. Dvojno državljanstvo i paralelna vlada“.

Sve gorenavedeno samo je delić pomenutih 198 metoda organizovanja „nenasilnog otpora“. Džin Šarp smatra da je osnovna stvar kod ovih „nenasilnih metoda“ – pažljivo planiranje svake masovne akcije i njihovo temeljno pripremanje. On čvrsto veruje u svrsishodnost metodologije i nije spreman da sasluša argumente protivnika o tome da bez moralne i etičke komponente ideja nenasilnog otpora prerasta u još jednu manipulativnu tehniku, odnosno instrument nasilja – način uticanja na masovnu svest, moćno oružje za psihološko osvajanje. Kao sve psihotehnike, i ova je krajnje opasna. Delovanjem na podsvest, psihotecnika zaobilazi vrednosnu kontrolu, prisiljavajući ljude da postupaju nesvesno, protiv svoje volje. Čovek može početi da radi nešto ne samo na štetu drugih, nego i protiv samog sebe. I gde je onda tu „nenasilje“?

Puč u stilu „postmodernizma“

Prilikom određivanja karaktera „obojenih revolucija“ zapadni istraživači se sve manje razilaze u mišljenjima. Sve veći broj naučnika ocenjuje ovakve pojave kao pojedinačne slučajeve

geopolitičkog preuređenja sveta i eufemizam za državni prevrat, za koji odlučujući faktori postaju finansiranje, planiranje i organizovanje „obojenog puča“ iz inostranstva, odakle se aktivira pod maskom narodnooslobodilačkog pokreta ili demokratizacije u cilju rušenja države-nacije i uspostavljanja nadnacionalnog implicitnog upravljanja spolja.¹⁷¹ Nije slučajno britanski istraživač ove teme, Džonatan Movet, naslovio svoj fundamentalni rad na temu „obojenih revolucija“ – „Skriveni državni prevrat: vašingtonski demokratizacioni šablon ‘novog svetskog poretka’“.¹⁷² Ako ostavimo po strani eufemizme i nazovemo stvari pravim imenom, „obojene revolucije“ su jedna vrsta savremenog međunarodnog psihološkog terorizma.

Ne treba se čuditi što ruski analitičari nisu bili spremni da sagledaju argumente o zakulisnim prevratima „postmodernizma“, jer je sama tema netradicionalnih ratova i njihovih „kulisa“ još u vreme Sovjetskog Saveza bila izbrisana iz naučnih diskusija kao neko „tajno znanje“ obaveštajnih službi, i takvo je i ostalo do dana današnjeg. Zato čak i apsolutno prihvatljive (za one koji su „u toku“) inicijative administracije Kremlja (sastavljene od ljudi, koji su po zanimanju bili dužni da o ovim prevratima znaju mnogo više od „rekla-kazala“), građansko društvo shvata kao haotične provokativne signale: jedni upadaju u ratoborni nacionalizam i negiranje svega „zapadnog“, a drugi, sa istim žarom, trče u redove opozicije vlasti, koja guši „demokratske vrednosti“. Štaviše, ruske vlasti u strahu pred „obojenim revolucijama“, u suštini, idu istim manipulativnim putem, koji predlažu cinični teoretičari tipa Džina Šarpa, sa svojim prevratima i antiprevratima. Svi ti fantomski pokreti poput „Naših“, „Protiv ilegalne imigracije“ i sličnih,

¹⁷¹ <http://www.peacemagazine.org/198.htm>

¹⁷² Mowat J., Coup d’etat in Disguise: Washington’s New World Order “Democratization” Template // <http://globalresearch.ca/articles/MOW502A.html>

mogu, naravno, biti privremena zamena za zjapeću prazninu i besperspektivnost mladih naraštaja, koji ne shvataju u kom pravcu ide Rusija i čija je budućnost zbog toga nesigurna, ali proces zamene realne socijalne politike fantomima se opasno odužio. Nije zgoreg da se ovde prisetimo kako se završio prethodni skriveni prevrat.

Podsetimo da je preteča sadašnje faze rušenja Rusije pod parolom zajedničkih demokratskih vrednosti bila odluka administracije R. Regana o formiranju, 1983. godine, Nacionalnog demokratskog fonda, sa ciljem preuzimanja sfere sovjetskog uticaja i rušenja „imperije zla“.

Ovaj cilj je trebalo ostvariti preko jačanja demokratskih ustanova po celom svetu pomoću nevladinih organizacija. U principu, ova strategija predstavljala je logičan nastavak hladnog rata i takozvanog „Maršalovog plana za umove“, ali je lukavo „smanjenje tenzije“ i utuvljivanje ideje o lažnoj „konvergenciji“ suprotstavljenih sistema, započeto osamdesetih godina, omogućilo otvoreno napadanje zone sovjetskog uticaja, primenom taktike ideološke „vakcinacije“ za neprimetnu zamenu vrednosti i ideja. Pod zastavom krstaškog pohoda za odbranu od socijalističkog uticaja, kvazivladine formacije tipa Nacionalnog demokratskog instituta za međunarodne poslove (NDI), Međunarodnog republikanskog instituta (IRI), Međunarodnog fonda izbornih sistema (IFES), Saveta za međunarodna istraživanja i razmene (IPEX), Freedom House i stotine drugih struktura „na uzici“, koje su akumulirale ogromna sredstva odobrena od strane Kongresa SAD i Stejt departmenta, bile su zadužene za osnivanje ispostava američkog uticaja u stranim državama pod blagorodnim humanitarnim predlozima, najčešće pod vidom pomoći „nevladinih“ organizacija u izgradnji „građanskog društva“ i zaštiti ljudskih prava, organizovanju „demokratskih“ izbora i „alternativnih medija“. Ovu jednostavnu staru-novu taktiku zauzimanja zone evroatlantskog interesa jasno je opisao Alen Vajnštajn, prvi predsednik Nacionalnog de-

mokratskog fonda: „Mnoge stvari koje mi danas tako otvoreno radimo, pre 25 godina je tajno radila CIA“.¹⁷³

Vilijam Blum je u svom istraživanju američkih nevladinih organizacija ovako napisao: „Nacionalni demokratski fond i njegove nevladine organizacije doprinele su očuvanju u inostranstvu određenog nivoa poverenja prema takvim organizacijama, što nije mogao biti slučaj sa zvaničnom američkom vladom. Nacionalni demokratski fond se 97% finansira iz Stejt departmenta SAD (preko *USAID* i do 1999. god. *USIA*). Procena većine američkih istraživača je da su tvrdnje sledbenika Američke agencije za međunarodni razvoj o tome kako je, navodno, u principu moguće uspostavljati demokratiju po celom svetu bez mešanja u međunarodne odnose drugih zemalja i „ne ulazeći u politiku“ – čista fikcija“.¹⁷⁴ U istraživanju Američkog instituta za preduzetništvo jasno je rečeno da su se „Nacionalni demokratski fond i njegovo okruženje upravo bavili promenom političkog balansa u državi-meti, pod izgovorom pružanja pomoći ‘građanskom društvu’. Ova ekipa je postigla mnoge uspehe na tom polju – uspešne intervencije radi obezbeđivanja odgovarajućeg rezultata na izborima na Filipinima, u Pakistanu, na Tajvanu, u Čileu, Nikaragvi, Namibiji, Istočnoj Evropi i po celom svetu...“¹⁷⁵

„Obojene revolucije“ na postsovjetskom prostoru nisu se mnogo razlikovale od goreopisanog scenarija. Pod istim pseudo-humanitarnim predlozima, razrađenim još za vreme hladnog rata, uz učešće „nevladinih organizacija“, nemilice obasipanih novcem vlada i tajnih službi, realizovao se plan manipulisanja rezultatima

¹⁷³ Igantius, D., *“Innocence Abroad”: The New World of Spyleless Coups*, The Washington Post, 1991, September 22.

¹⁷⁴ Blum, W., *Rogue state: A Guide to the World Only Superpower*. Monroe, Common Courage Press, 2000. P. 180.

¹⁷⁵ Muravchik, J., *Exporting Democracy. Fulfilling America's Destiny*. Washington DC, AEI Press, 1991. P. 208.

lokalnih izbora i postavljanje marionetske prozapadne i, pre svega, antiruske vlade. Za Zbignjeva Bžežinskog, čije su ideje suštinski uticale na međunarodnu politiku, Ukrajina je, "kao novi i važan prostor na evroazijskoj šahovskoj tabli, predstavljala geopolitički stožer, zato što samo njeno bitisanje kao nezavisne države, dovoljno doprinosi transformaciji Rusije. Bez Ukrajine Rusija prestaje da postoji kao imperija... Ako Moskva povрати kontrolu nad Ukrajinom sa njenim 52-milionskim stanovništvom i ogromnim resursima, sa izlazom na Crno more, Rusija će automatski dobiti mogućnost da postane moćna imperijalna država..."¹⁷⁶

Detaljno opisujući događaje vezane za puč u Ukrajini 2004. i izdaju nacionalnih interesa od strane lokalne elite, američki istraživač Sreem Čolia naglašava: „Ni jedna od opisanih mahinacija ne bi imala nikakvog smisla bez osporavanja izbornih rezultata, bez okupljanja ljudi na ulicama i inženjeringa demokratije kroz građansku neposlušnost. Upravo tome služe Nacionalni demokratski fond i grupacija međunarodnih nevladinih organizacija..."¹⁷⁷

Zapadne nevladine organizacije i ostali „zaštitnici ljudskih prava“ primenjuju začuđujuće monotonu, ali veoma efikasnu šemu: „exit poll“ (anketa na izlazu za glasačkog mesta) i međunarodne agencije za rejting koje unapred izveštavaju o pobi prozapadnog kandidata, rezultati izbora koje zapadni „nezavisni posmatrači“ osporavaju, protesti u lokalnim medijima sa širokim odjekom na Zapadu, izvođenje ljudi na ulice i organizovanje građanske neposlušnosti po obrascima Šarpa i ostalih spin-majstora.

Pa ipak, u ovoj šemi „obojenih revolucija“, nesumnjivo najvažnija uloga pripada ne toliko samom spinovanju, koliko činjenici da se ovakvi prevrati finansiraju iz međunarodnih izvora, koji

¹⁷⁶ Brzezinski, Z., *The Grand Chessboard: American Primacy and its Geo-Strategic Imperatives*, 1997.

¹⁷⁷ Chaulia, S., *Democratisation, NGO's and "color revolution"* // <http://www.globalresearch.ca>.

formiraju antinacionalnu korupcionu mrežu, u koju ulaze novo-komponovani biznismeni, zainteresovana lica iz krugova zapadnih dijaspora, vladinih činovnika i pripadnika vojske i tajnih službi, kao velikodušno sponzorisani, „alternativni“ novinarski korpus i omladina, nagrađena mnogo ozbiljnijim novcem od onog koji ima mogućnost da zaradi na radnom mestu.

Međunarodne „humanitarne“ organizacije prodrle su u Ukrajinu još 1990. godine, uz prećutnu dozvolu „proameričkog“ Leonida Kučme i formirale „nevladine“ organizacija bukvalno „od nule“, ne samo kada je reč o finansiranju nego i kontroli tema i pravaca rada. Na primer, udarni odred omladinskog Majdana, neoliberalnu „Pora“ („Vreme je“), odnegovala je i isfinansirala takozvana „Koalicija za slobodan izbor“ (Freedom of choice coalition). Potonju su, pak, 1999. godine formirale ambasada SAD, Svetska banka, Nacionalni demokratski fond i Fond Soroša. Smatra se da su troškovi američke vlade za „narandžastu revoluciju“ iznosili 14 miliona dolara, ali američki novinari tom iznosu dodaju od 57,8 do 65 miliona dolara – budžet, koji je 2003. i 2004. god. Vašington usvojio za „promociju građanskog društva“ u Ukrajini, i to bez troškova „obežbeđivanja masovnosti“, koji nisu pomenuti u revizorskim izveštajima.¹⁷⁸ Karakteristika tehnološkog šablona postmodernističkih prevrata upravo je naglo skretanje u sferu masovnog revolucionarnog marketinga i izazivanje široke građanske neposlušnosti, što, osim svega ostalog, zahteva kolosalne troškove za stikere, majice, šatore, poljske kuhinje i sl. Po navodima američkog istraživača Lore Rozen,¹⁷⁹ „u eri ubrzanog razvoja mobilnih i satelitskih telefona, kompjutera i interneta, vek informatike je promenio prioritete, pa tako sada ne tipuje na autoritarne lidere, nego na građanske grupe“.

¹⁷⁸ Badhen, A., *US Poured Millions into Ukraine*. San-Francisco Chronicle, 2004, December 19.

¹⁷⁹ Rosen, L., *Salon Magazine*. 2001, February 3.

Moramo istaći još jednu osobinu postmodernističkih prevrata, a to je široka marketinška podrška "obojenih revolucija" u vidu tematskih kompjuterskih igrica i sociološki isplaniranih blogova, usmerenih na međunarodnu tinejdžersku i omladinsku auditoriju.

U arhivama istorije "narandžaste revolucije" može se pronaći veliki broj linkova na kojima je predstavljena uloga u "narandžastom prevratu" "Disko-šamana" i njegove prijateljice "Tulipgel", koji su obezbeđivali operativnu međunarodnu interakciju i detaljne instrukcije na blogu pod intrigantnim nazivom "Le Sabot Post Modern". U celokupnom procesu organizovanja međunarodnih omladinskih protesta ovaj deo je praktično neistražen, a daje gomilu materijala za razmišljanje. Usluge "Disko-šamana" koristili su i učesnici u skorašnjim omladinskim nemirima u Mađarskoj i Francuskoj, blog usmerava korisnike na problematiku hrišćanstva i ekumenizma, na trening-centre za transformaciju zemalja bivšeg socijalističkog bloka, osnovane, na primer, u Mađarskoj uz učešće bivšeg ambasadora SAD Marka Palmera, Soroševog novca i snalažljivih biznismena iz međunarodnih etničkih dijaspora, koji su vešto prikupili medijske resurse u bivšim zonama sovjetskog uticaja i na celokupnom postsovjetskom prostoru. Ove umrežene strukture i međunarodni "nevladini" centri, koji isto tako akumuliraju sredstva međunarodnih poreznika za navodne humanitarne ciljeve i redovno "kamče" finansiranje iz vlada svojih zemalja i dijaspora za "promociju" demokratije, u stvarnosti su pretvorili revolucionarno prekrajanje sveta u špekulativni biznis.

Špekulativna farba "obojenih revolucija"

Zamislite samo koliko bi ogorčen bio Peter Akerman (Peter Ackerman), osnivač Međunarodnog centra za nenasilni konflikt, drugi po popularnosti čovek u svetskoj hijerarhiji najtraženijih ide-

ologa-trenera za podučavanje u organizovanju revolucija u raznim delovima sveta i jedan od finansijskih špekulanata "iz senke", čije je prezime u Americi devedesetih godina zvučalo kao prezime Mavrodi u Rusiji, kada bi čuo samo nagoveštaj teorije da je u slučaju "obojenih revolucija", primaran spoljni faktor uticaja. Ipak, sledeći primer svog mentora, Džina Šarpa, čoveka "broj jedan" u "nenasilnim" smenama režima, Peter Akerman bi se pre upustio u diskusiju o snazi "odbrane bazirane na građanstvu" ili bi kao "pristalice teorije zavere" žigosao "ruskog predsednika Vladimira Putina i mnoge zapadne marionete", koji se "kače za spoljne faktore", "ukazuju na pomoć Zapada opoziciji ili upiru prstom na diplomate...",¹⁸⁰ nego što bi potvrdio špekulativnu bazu "nenasilnog" biznisa.

Ovde treba istaći da je bilo kakvo ozbiljno, dokazivo, osporavanje izjava ili tvrdnji Petera Akermana potpuno beznačajna stvar. Uprkos međunarodnom renomeu, ovog "eksperta", osnivača Međunarodnog centra za nenasilni konflikt, i uz najbolju volju teško je uvrstiti u stručnu i naučnu javnost, u kojoj je jedno od osnovnih pravila da se u radu koriste logika i dokumentovani dokazi. Čovek koji je najveći deo svoje karijere posvetio sumnjivim radnjama na berzi, čovek koji je za dlaku izbegao zatvor u najvećem finansijskom skandalu na Vol stritu sa takozvanim "džank-obveznicama", Peter Akerman se i u svojoj sadašnjoj delatnosti, špekulacijama sa revolucijama, ne odlikuje razboritošću u sredstvima za ubeđivanje oponenta. Psihološki pritisak, finansijski moćne PR akcije u kombinaciji sa neprikrivenim prevarama i arogantnom upornošću, svojevremeno su postale vizit-karta Majkla Milkena, kralja "džank-obveznica", čija je desna ruka bio Peter Akerman. Njih dvojica su svoju prvu "revoluciju" organizovali na američkoj berzi, eksperimentišući sa metodama uticanja na masovnu svest radi "demokratizacije" konzervativnih platformi Vol strita.

¹⁸⁰ Ackerman P., DuVall J., *People power wins in Ukraine* // The Boston Globe, 2004, December 26.

Taktika "berzanskog revolucionara" bila je pedantno razrađena, a zasnivala se na kritici postojećeg načina rada. Početkom sedamdesetih godina tržište dužničkih korporativnih obaveza gotovo u potpunosti se sastojalo od obveznica visoke pouzdanosti, takozvane "visoke investicione klase", koje su emitovali prestižni "*blue chips*" – kompanije sa ogromnim kapitalom i dugogodišnjom tradicijom. Dogovor je bio da se ove kompanije istisnu, a tržište dužničkih obaveza proširi obveznicama neinvesticione klase, takozvanim "džank-obveznicama", ili *junk bonds*. "Džank-obveznice" tradicionalnog obrasca pripadale su tim istim "blue chip-ovima", koji su zbog privremenih finansijskih problema ili zbog promene tržišnih uslova gubili visoke rejtinge, a koje su monopolom prisvojile agencije *Moody's* i *Standard & Poor's*. Jedno vreme ove obveznice su opravdano nosile naziv "džank", na osnovu njih skoro da nisu vršene isplate kupona, a ni investicioni, ni penzioni fondovi ih nisu uključivali u svoje portfelje. Milken i Akerman započeli su prevrat napadom na rejting-agencije optuživši ih za nestručnost i nedostatak vizije, jer nisu uzimale u obzir potencijal "džank-sfere" koja u budućnosti može visoko da se podigne. "Revolucionari" su odmah "namirisali" i svoje klijente, vlasnike malih kompanija, iznurene konkurentskom borbom sa poslovnim tajkunima, koji su, da bi ostali u poslu, bili prinuđeni da pred investitorima demonstriraju visoku profitabilnost. Zašto ne napraviti od njih verne saveznike podizanjem kuponske stope "džank-obveznica"? Teže je bilo ubediti investitore da kupuju "džank" umesto hartija od vrednosti, ali taj problem je čekao svoje smelo rešenje. Promocija revolucionarne ideje ličila je na masovne propovedi pastora iz totalitarnih sekta, seanse nadržilekara ili dejstvo hipnoze, po principu predavanja Ostapa Bendera o novom glavnom gradu, Nju Vasjuki, razlikovala se samo mnogo većim razmerama. Za sedište "džank-obveznica" izabran je Beverli Hils, blizu Holivuda, i počela je gradnja fabrike finansijskih snova. O Holivudu maštaju svi Amerikanci

srednje klase, tako da su revolucionari od “džank” biznisa svoj šou gradili po uzoru na zvezde šou-biznisa. Na šou-programe, koji su promoteri “džank-obveznica” organizovali i nazivali ni manje ni više nego festivalima, pristizali su portfolio-investitori iz raznih krajeva Amerike. Bukvalno na ulazu počinjala je psihološka obrada, berzanski brokeri su u letu “osećali dah promena” i shvatali da ih čeka lep život sa malo rada. Tako se stvarala opojna atmosfera avanturističkog uspeha, neopterećenog etičkim principima. Na aerodromu u Los Anđelesu učesnike seanse hipnoze dočekivale su raskošne limuzine i razvozili ih do hotela i apartmana. Delegatima je bila obezbeđena ishrana u preskupom i veoma prestižnom restoranu Chasen’s. Zabavljale su ih zvezde poput Frenka Sinatre, Kenija Rodžersa i Dajane Ros. Za najperspektivnije klijente, koji su kontrolisali ozbiljne investicione portfelje, bio je osmišljen “specijalni program”: u bungalovu broj 8 hotela “Beverli Hills” organizovane su žurke sa učešćem “mladih i perspektivnih nada, budućih filmskih zvezda” iznajmljenih u modnoj agenciji. Jedna od ideja je bila i da se iznajmi supersonični avion “Konkord” i izvrši festivalski desant na teniske terene turnira u Vimbldonu, ali iz nekog razloga ovaj projekat nije realizovan. Rekrutovanje pristalica nastavljeno je u stilu tipičnih novokomponovanih PR-šema pod nazivom “Ja i elita u paketu”.

Prvo su predstavnici “perspektivnih kompanija u vrtoglavom usponu” pričali potencijalnim investitorima o vrtoglavom poslovnom uspehu koji ih očekuje u najskorijoj budućnosti. Zatim su se pojavljivale ugledne političke i društvene figure i govorile o značaju rasta kompanija za celokupnu ekonomiju zemlje i opštu blagodat američkog naroda. Posle čega bi eminentni naučnici-ekonomisti na “najtransparentniji” način dokazivali da su prihodi od “džank-obveznica” u investicionom portfelju uvek veći od ulaganja u niskoprihodne dužničke obaveze sa najvišim rejtingom. Zaslepljeni dekoracijama luksuznog života i stručnim obrazlagan-

jem finansijskih eksperata, slušaoci su u ovoj fazi obično potpuno sazrevali za odluku da iz poverenog im portfelja "izbace" sve hartije od vrednosti i zamene ih "džank-obveznicama". Da bi rezultat bio zagarantovan, svest slušalaca, pomućena javom i obećanjima o luksuznom životu, podvrgavala se završnom poliranju. Organizovao bi se razgovor sa nekim od poznatih dobrodušnih bogataša koji je ostvario vrtoglavi uspeh (kao, na primer, Ted Tarner iz CNN-a), tokom koga bi on prostodušno priznao da su za sve što je postigao "krive" upravo "džank-obveznice". Podrazumeva se da na festivalu nikome nije padalo na pamet da hartije nazove "džank-obveznicama", veličali su ih isključivo "obveznice sa visokom stopom prihoda". Rezultat je prevazišao sva očekivanja: reka dolara zapljusnula je "džank-obveznice". Pred očima zadivljene publike cvetalo je revolucionarno tržište. Novo i rušilačko tržište, koje ne samo da je odbijalo sredstva od sigurnog kapitala, sa dugogodišnjom tradicijom i poverenjem, već je u pravom smislu podrivalo biznis.

Kada se, mučki napadnut, pobunio solidni američki establišment i kada su počela suđenja, otkrilo se da je kompletna šema prihodovanja "džank-obveznica" bila osmišljena po principu nepostojećih ugovora. Grupa proverenih ljudi, u koju su bili uključeni i oni sa najprljavijom reputacijom u finansijskim krugovima, međusobno je trgovala obveznicama, transakcije su se obavljale između stotinu i hiljadu šifriranih računa, bez imena prodavaca i kupaca. I pored svega, na naduvanim "džank-obveznicama" visoko se vinulo oko 900 kompanija, procvetala je kablovska televizija (već pomenuti CNN i njegov osnivač Ted Tarner), telefonija (MCI – glavni konkurent monopoliste AT&T), regionalne vazdušne linije, biotehnologije, zdravstveno osiguranje i kompanije za studiranje na daljinu. Vrbovanjem novih pristalica iz perspektivnih sfera, najveći deo "džank" sredstava "revolucionari" su usmeravali upravo na rušenje ekonomije, a ne u njen razvoj. Finansiranje pomoću "džank-

obveznica" većinom je odlazilo na takozvani "otkup kredita" – atak na solidnu privrednu granu ili veliko preduzeće koje se našlo u teškoj situaciji. Suština otkupa kredita je u sledećem: relativno mala i agresivna kompanija kupuje akcije nekog stuba ekonomije, sa kapitalom izraženim u milijardama i stogodišnjom istorijom. Pri tome, agresor ne ulaže sopstvena sredstva (jer ih ne poseduje), već uzima kredite. Garancija kredita su akcije kompanije-žrtve. Sredstva za otkup su pristizala od "džank-obveznica". Razrađen je bio mehanizam, koji je, posle uspešnog napada, omogućavao laku isplatu dugovanja nastalih od "džank-obveznica": odmah su se prodavale najprivlačnije akcije napadnute "blue chip" kompanije. Najveći deo dobijenih sredstava nestajao je u džepovima "revolucionara", a ostatak je išao na servisiranje duga. Kako god bilo, ali upravo otkup kredita pomoću "džank-obveznica" naterao je kompletan ekonomski, finansijski i politički establišment da se ujedini i krene protiv Majkla Milkena i njegove družine. Započete su nebrojene istrage, koje su već u novembru 1986. godine rezultirale pokretanjem preko 30 zakonodavnih inicijativa za ograničavanje ulaganja u neocenjene ("džank") obveznice u Kongresu. U 12 država usvojeni su zakoni koji zabranjuju otkup kredita. Na čelu ove borbe stajao je tadašnji mladi državni tužilac Rudolf Džulijani, poznat po svojoj beskompromisnoj borbi protiv italijanske mafije, a danas republikanski kandidat za predsednika Amerike. Kralj "džank-obveznica" osuđen je na 10 godina zatvora, od kojih je izdržao manje od dve godine, a Piter Akerman, koji je jedini od svih "drugova" platio državi najveću kaznu, pronašao je za sebe novu, sličnu oblast delatnosti – "obojene revolucije".

Nije teško zaključiti da su u borbi za sovjetsko nasleđe korišćene potpuno iste manipulativne šeme kao i kod revolucionarnog potkopa američkog tržišta hartija od vrednosti, i identične psihološke zamene stvarnih za "džank" vrednosti. Na primer, po identičnoj šemi "otkupa kredita", kompanija "Interros", vlasništvo

dvojice oligarha Potanjina i Prohorova (poznatijeg po skandalu na "festivalu luksuznog života" u Kuršavelu), došla je u posed energetske-mašinskih preduzeća Sankt Peterburga. Na "džank" dužničkim obveznicama izgradio je višemilionsko bogatstvo i oligarh Arkadij Gajdamak, koji je, kao i ostali slični njemu, prigrabio moćno oružje psihološkog napada – medijski biznis.

Formula bogaćenja na revolucijama

Još tokom sudskih postupaka vezanih za aferu sa "džank-obveznicama", u nizu epizoda sa prevarama pojavljivala su se poznata imena iz rejting-agencije *"Penn, Schoen and Berland"*, koja su pružala usluge "družini" džankista u njihovoj borbi sa poznatim, solidnim rejting-agencijama. Danas su saučesnici "demokratizatora" američkog tržišta fondova pronašli sebe u perspektivnoj oblasti prikrivenih državnih udara. Ističući odlučujuću ulogu agencije *"Penn, Schoen and Berland"* u prevratu u Srbiji, tadašnji državni sekretar SAD Medlin Olbrajt, kasnije rukovodilac Nacionalnog demokratskog instituta, čeda Nacionalnog demokratskog fonda, u pismu agenciji iz oktobra 2000, objavljenom na zvaničnom sajtu *"Penn, Schoen and Berland"*, piše: "Vaš rad sa Nacionalnim demokratskim institutom i jugoslovenskom opozicijom direktno je i odlučno doprineo nedavnom proboju ka demokratiji u toj zemlji. To može biti jedan od prvih primera kada je rad sa biračima odigrao tako značajnu ulogu u promovisanju i obezbeđivanju ciljeva spoljne politike". Napominjemo da se rejting-agencija, koja se u Srbiji zajedno sa predstavnicima OEBS-a tako istakla na polju rešavanja zadataka spoljne politike, uspešno bavila i široko emitovanim "izlaznim anketama" (*exit poll*) na izborima u Ukrajini.

Angažovanje zapadnih rejting-agencija sa ciljem da se utiče na izbor birača putem konstantnog i sveobuhvatnog objavljivanja

preliminarnih rezultata istraživanja ili eventualne revizije izbornih rezultata, pod izgovorom stvarnih ili izmišljenih krađa, predstavljaju jedan od najvažnijih atributa iz džentlmenskog kompleta tehnologija "obojenih prevrata". U knjizi kanadskog novinara "Hladni rat, revolucije, namešteni izbori i naftovodi u bivšem SSSR-u", pomenutoj na početku poglavlja, autor nije slučajno u naziv ubacio upravo tu tehnologiju, tehnologiju manipulacije izborima i analizirao je, zajedno sa ideologijom čiji pravac se nije menjao još od vremena hladnog rata, kao ključni šablon za zauzimanje perspektivnog, prvenstveno energetskog, postsovjetskog tržišta i zona bivšeg sovjetskog uticaja. Karakteristična je i reakcija Međunarodnog centra za nenasilni konflikt, na čelu sa Peterom Akermanom, na njegovu analizu. Na sajtu centra objavljena je "zvanična izjava kao odgovor na greške u novoj knjizi"¹⁸¹ kanadskog istraživača, u kojoj je umesto faktografskog pobijanja tih čuvenih "grešaka" koncentrisan set tako očiglednih podmetanja, demagogija, zanemarivanja elementarne logike i negiranja opštepoznatih činjenica da se čovek mora zapitati: sa kakvim to fenomenom imamo posla? Da li to agresivno negiranje očiglednog ulazi u spisak manipulacija psihološkog rata u koje spada i "nenasilna" revolucija?

"Demanti" Međunarodnog centra za nenasilni konflikt mogu se navesti u celosti i bez komentara, citirajući nasumice re-dove koji govore sami za sebe:

"Gospodin Mekinon tvrdi da je Peter Akerman distribuirao 'formulu' za revolucije 'od Srbije do Gruzije i Ukrajine'. Zapravo, naš centar nije ni postojao u vreme oktobarskog (2000. godine) rušenja Miloševića u Srbiji, nije snabdevao nikakvim materijalom Gruziju pre 'revolucije ruža' i nije isporučivao nikakve materijale Ukrajincima pre 'narandžaste revolucije'. Naši rukovodioci ili

¹⁸¹ Statement Responding to Errors in a New Book // http://www.nonviolent-conflict.org/resources_ft.shtml

saradnici nikada nisu imali kontakt sa ljudima koji su učestvovali u pomenutim događajima."

Neprijatno je komentarisati ovu i druge slične izjave kada je na osnovu stotina publikacija, dokumentarnih svedočanstava i intervjuua učesnika u "revolucijama", knjiga i zvaničnih sajtova opštepoznato da je, pre formiranja sopstvenog "nenasilnog" centra, Peter Akerman radio u Institutu Alberta Ajnštajna zajedno sa svojim mentorom Džinom Šarpom, čija je "formula za revolucije", "Od diktature ka demokratiji: konceptualni okvir za oslobođenje"¹⁸², štampana u 5.000 primeraka za distribuciju aktivistima "Otpora" u Srbiji, da bi zatim postala vodič za akcije narandžastih u Ukrajini.

Takođe je opštepoznato da je veteran američke vojne obaveštajne službe, pukovnik Robert Helvi, ključna figura "nenasilnih treninga" Akermana i Šarpa, ne samo obučavao opoziciju za smenu režima S. Miloševića na specijalnim seminarima u hotelu "Hilton" u Mađarskoj u martu 2000, već je, po nekim podacima, i lično učestvovao u treninzima narandžastih u Ukrajini.¹⁸³ Dokumentarni film Pitera Akermana "Srušiti diktatora"¹⁸⁴, koji se i danas može nabaviti preko sajta Instituta Alberta Ajnštajna, postao je, po mišljenu očevidaca događaja u Gruziji, bezbroj puta objavljenom u međunarodnoj štampi, "najvažnija karika u pobedi 'revolucije ruža'".

U filmu su analizirane metode koje je koristio srpski omladinski pokret "Otpor" prilikom rušenja Slobodana Miloševića sa vlasti. Svake subote tokom nekoliko meseci prvi gruzijski "nezavisni" televizijski kanal "Rustavi-2" prikazivao je ovaj film, posle čega bi usledile diskusije u kojima se sa građanima Gruzije razgo-

¹⁸² Sharp, G., *From dictatorship to democracy: a conceptual framework for liberation* // <http://www.aeinstein.org/>

¹⁸³ Nazarenko, E., *Moscow and Washington confronting each other in Ukraine*. Réseau Voltaire November 1st, 2004.

¹⁸⁴ *Bringing down a dictator*. Producer Zork Zimmerman. Inc. 2001.

varalo o tome šta su naučili iz predloženih kadrova, a sve u cilju radikalizacije tekućih događaja gruzijske “revolucije”. Tokom 10 odlučujućih dana, koji nisu toliko potresli svet koliko doveli do pada Eduarda Ševarnadzea (23. novembra 2003. godine), kanal je višestruko povećao broj emitovanja filma “Srušiti diktatora”. “Svi demonstranti su napamet znali taktiku koja je primenjena u Beogradu, zato što su svi videli film i svako je znao šta treba da radi” – izjavio je jedan od rukovodilaca pokreta dopisniku “Vašington posta”.¹⁸⁵ Ostavićemo na savesti Pitera Akermana i negiranje kontakata sa drugim, još poznatijim licima umešanim u smenu režima na postsovjetskim prostorima. Sve donedavno ruski čitaoci su imali priliku da se upoznaju samo sa nemuštim priznanjima Eduarda Ševarnadzea iz intervjua koji je dao dnevniku “Vesti nedelje” na kanalu “Rusija”, u kome je bivši predsednik izjavio bukvalno sledeće: “To je plan Soroša, sve je isplanirano: i novac, koliko god treba, i koje su nevladine organizacije pouzdane, i sa kim treba sarađivati. Velika pažnja je bila usmerena na prebrojavanje glasova”.

Po rečima Ševarnadzea, Soroš je osmislio “celokupnu koncepciju – kako organizovati izbore tako da na vlast dođu novi ljudi, kako formirati iste organizacije kao u Jugoslaviji”. “Dobro ste uradili što se Soroša isterali iz Rusije – sa kašnjenjem je skrušeno priznao Ševarnadze, – loše se ponaša. U principu, njegov posao nije politika”. E, tu bivši predsednik Gruzije prilično greši. Džordž Soroš – čovek sa savremenim geopolitičkim vizijama, odlično je obavešten da je za bilo kakvu ekonomsku konkurentnost najvažnija politička konkurentnost.

Što se tiče Ševarnadzeovih pretpostavki o Soroševoj razrađenoj “koncepciji”, tu je bivši predsednik Gruzije mnogo omašio, bez obzira na to što taj međunarodni finansijski špekulant voli da se

¹⁸⁵ Takođe: <http://www.basango.com/Bringing-down-a-dictator-a609.html>

pozicionira kao "filozof" i što čak objavljuje knjige "sa filozofskom tematikom". Soroš i druga zainteresovana lica imaju plaćene "konceptualiste" i druge specijalno angažovane ljude zadužene za smene režima na postsovjetskom prostoru. Po rečima samog Šarpa, upravo je Džordž Soroš uplatio prva sredstva Džinu Šarpu za otvaranje Instituta Ajnštajna – centra za "nenasilne akcije" kao način vođenja rata, kako je to definisao sam Šarp. "Otvoreno društvo" je finansiralo stažiranje aktiviste gruzijske opozicije Giga Bokerija u Srbiji zbog razmene iskustva u organizovanju "revolucija bez krvi", zasipalo Gruziju laticama tih istih ruža i finansiralo još mnogo toga, pa čak i plate pobednika "revolucionara", zajedno sa UN-om.

U leto 2003. sredstvima Soroša finansiran je desant "Otpora" na Gruziju, kada je oko hiljadu studenata prošlo obuku za organizovanje uličnih demonstracija. Sam Bokerija je izjavljivao da su u rušenju Ševarnadzea najaktivnije učestvovala tri organizacije – televizijski kanal "Rustavi-2", omladinska organizacija "Kmara" ("Dosta") formirana po primeru srpskog "Otpora" i partija "Nacionalni pokret" M. Sakašvilija. Sudeći po saopštenjima iz gruzijske štampe tog vremena, svi oni su na ovaj ili onaj način finansirani preko fondova Soroša. Pola godine pre "revolucije ruža", "Kmari" je dodeljen grant od pola miliona dolara, "Rustavi-2" su još 1995. iz fondova Soroša bila uplaćena sredstva za razvoj, a godinu dana pre revolucije izdvojene su dodatne subvencije za novi "potporni" informacioni projekat – novine "24 časa".

Po podacima koje je objavio Ričard Karlson, rukovodilac vašingtonskog istraživačkog centra za borbu protiv terorizma "*Foundation for the Defense of Democracy*" i bivši direktor "Glasa Amerike", "samo za tri meseca pre 'revolucije ruža', od avgusta do oktobra, Soroš je uložio 42 miliona dolara u eliminisanje Ševarnadzea".¹⁸⁶ Fraza koju je Ričard Karlson stavio u naslov svog članka, "potem-

¹⁸⁶ Carlson, R., *Georgia on His Mind – George Soros's Potemkin Revolution*. The Weekly Standard, May 24, 2004.

kinska revolucija" za opis "obojenih prevrata" na postsovjetskom prostoru najbolje odražava nestabilnu špekulativnu konstrukciju, baziranu na manipulacijama sa lokalnim stanovništvom i "novcem iz vazduha" prekomorskih avanturista-zajmodavaca. Treba li se čuditi što su se na polju "krizne uprave", koja prati "eksport revolucija", spojili zajednički interesi Pitera Akermana, poverenika kralja "džank-obveznica", i međunarodnog finansijskog špekulanta Džordža Soroša, koji je zainteresovan za, po razmerama provizija basnoslovno, posle "zabrane rada" za Milkena, nenadgledano tržište sitnih zajmoprimaca i vlasnika "džank" obveznica, koji su se tako moćno dokazali u kriznom menadžmentu – nauci o rušenju svetskih kompanija.

Uostalom, u upravni odbor jedne od najmoćnijih lobističkih organizacija za upravljanje svetskim krizama, koju nadgleda Soroš (International Crisis Group), pored tradicionalnih rušitelja Rusije, kao na primer Zbignjeva Bžežinskog, ulazi i supruga Pitera Akermana, Džoan Lidom-Akerman. Veze gospođe Akerman kao ključne figure u medijskoj sferi i pristup svetskim vladajućim strukturama (ona je još i direktor prestižnog Međunarodnog novinarskog centra koji grantove dobija od Nacionalnog demokratskog fonda, Međunarodnog centra privatnog preduzetništva, Koka-kole i Boinga) takođe su izuzetno korisne za "opštu stvar" kriznog menadžmenta – rušenje država i vlada. U svakom slučaju, basnoslovni profiti od prevara godinama hrane cinizam onih u kojima ključa svirepa ubeđenost da je sve što njima pomaže da se obogate sigurno dobro i za svet u celini. Da budemo iskreni, to i jeste "formula revolucija" koja pokreće ove ljude da upravljaju "svetskim konfliktima".

Odbacivanje etičkih principa kao nova mogućnost

Teško da ćemo se ogrešiti o istinu ako kažemo da "današnje učene glave" "nenasilnih konflikata", Džin Šarp i Piter Akerman, u akademskom naučnom smislu nisu od prevelikog značaja. Njihove "revolucionarne" interese pre svega povezuje avanturistički mentalitet i zanemarivanje moralnih kodeksa. Svoju karijeru Džin Šarp je započeo kao izvršni sekretar poznatog američkog trockiste i lidera radničkog pokreta Avrama Johanesa Musta (A. J. Muste), koji je fascinirao budućeg harvardskog profesora idejama nenasilne borbe sa jakom primesom trockizma i metoda "direktnog delovanja". To je, očigledno, i odredilo militantnu eklektičnost "pacičkih" pozicija samog Šarpa i zbližilo ga sa pozicijama američkih neokonzervativaca. I Piter Akerman se u mladosti upuštao u trockizam i nije bio gadljiv na radikale bliske "crnim panterima", a u zrelim godinama se konzervativno urazumio, sve dok ga skandal na Vol stritu nije izbacio na mirnu obalu "nenasilnih konflikata". Trebalo je negde u miru sačekati da se slegne prašina – na karikaturama tih godina Akerman je prikazan sa vrećom novca na leđima, kako oprezno, pod zaštitom noći pokušava da preskoči visoki zid. Posle afere sa "džank-obveznicama" i zatvorske kazne na koju je osuđen njegov šef i partner, Akerman je platio najveću kaznu od svih članova "udruženja" – oko sto miliona dolara, ali je sačuvao bezobzirno stečeno višemilionsko bogatstvo. Specifično shvatanje etike zaštitni je znak teoretičara "nenasilja". Ova strana medalje, odnosno teorije, predstavljena je ne samo u manipulacionim priručnicima, nego i u izjavama osnivača.

Ovde dajemo mali izvod iz intervjuja Džina Šarpa uredniku časopisa "Peace Magazine" M. Spenseru,¹⁸⁷ koji je intervjuisanog najavio kao "čoveka koji o nenasilnom otporu zna više od bilo koga na planeti":

¹⁸⁷ <http://www.archive.peacemagazine.org/v19n3p16.htm>

“Za mene je bilo pravo otkrovenje – govorio je Džin Šarp – kada sam shvatio da narod Indije, koji je vodio nenasilnu borbu sa Britancima, nije verovao u ideju neopiranja kao etičku doktrinu. Ta misao mi je došla iznenada, u podrumu arhive biblioteke Ohajo. Čitao sam stare novine o Gandijevoj kampanji 30-ih godina. I zapitao sam se: treba li o tome pisati? Ili je bolje na to zaboraviti. Odlučio sam da ipak napišem. Onda sam shvatio da to nije nikakva prepreka za ono čime sam se bavio, naprotiv, pruža nove mogućnosti. To je jednostavno značilo da će ogroman broj ljudi koji nikada nisu verovali u etičke ili religiozne principe nenasilne borbe moći da je iskoriste za ostvarenje praktičnih ciljeva. To se moglo događati desetine i stotine godina pre nego što su nečiji potomci prihvatili princip nenasilja. Posle toga sam pronašao materijale o nenasilnom otporu u Samoi, Koreji i američkim kolonijama do Leksingtona i Konkorda, pa materijale o generalnim štrajkovima. O radničkim bojkotima i štrajkovima. Bili su to zlata vredni materijali. U njima se nazirala teorija koju je propagirao Gandi – da svaka vlada zavisi od poslušnosti naroda. Bila je to veoma interesantna ideja, iako nije bila klasična. Pokušao sam da zamislim njenu primenu kod raznih naroda. Gandi je ideju pozajmio od Tolstoja – ne mislim na etičke principe, nego samu ideju da vlada zavisi od poslušnosti naroda...”

Ideje Šarpa, u kojima je odbacivanje etičkih principa o neprihvatljivosti nasilja i diktature – tek “nova mogućnost” za njihovu praktičnu primenu od strane bilo koga, uključujući i nekog diktatora, u suštini nisu ništa drugo do još jedna manipulativna antidemokratska tehnika. Ne čudi što taj isti Piter Akerman “demokratske plemenite gluposti” izgovara samo pred masom koja ga sluša, od reči do reči ponavljajući istu bezizražajnu i ispranu Šarpovu tezu o zavisnosti vlasti od poslušnosti naroda i snazi pokreta baziranih na građanskom sloju. U nekom “Boston globu” Akerman, zajedno sa svojim univerzitetskim kolegom, bivšim mornaričkim oficijom Žakom Devilom, može o “narandžastoj revoluciji” u Ukrajini na-

pisati da je "pobedio narod" i da su "Ukrajinci izabrali život sa demokratskim vrednostima, a ne sa oligarsima".¹⁸⁸ Na profesionalnim tribinama, kao što su, na primer, otvoreni forum Stejt departmenta SAD, Akerman promoviše drugačije ideje, koje je trebalo da zainteresuju prvenstveno vojna lica. U svom izveštaju pod naslovom "Između tvrde i meke vlasti: uspon borbe građanskog društva i demokratske promene" on ubeđuje stručnu auditoriju da se iskustvo omladinskih pokreta, poput onih koji su oduvali Miloševića, može primeniti u Iranu, Severnoj Koreji, za završetak operacije u Iraku i time rasteretiti vojna komponenta. Akerman je informisao prisutne o svom radu sa najboljim američkim stručnjacima za razvoj oružja u laboratoriji za razvoj novih komunikacionih tehnologija Lorens Livermor, koje se može koristiti za kvalitativno nove omladinske buntovničke pokrete. "Reč nije o tome da takve tehnologije mogu biti "demokratizirajuće" – naglašavao je Akerman, pozivajući se na moguću primenu takvih tehnologija za smenu režima u Kini, - one uspostavljaju decentralizirajuću aktivnost. Ako hoćete, one formiraju digitalni koncept prava na okupljanja".¹⁸⁹

Omladinski roj i histerija buntovništva

Kada u Rusiji administracija predsednika formira i podržava omladinske organizacije tipa "Naši", takve akcije se još i mogu shvatiti makar kao privremena mera za zaštitu od uvoza "narandžastih revolucija". U protivnom, takvi kao Džin Šarp, u skladu sa svojim teorijama, u vakuumu realne omladinske politike neće propustiti šansu da proture sebe kao zamenu. Čini se da je mnogo teže objasniti ovakve stvari ruskim sugrađanima, koji upor-

¹⁸⁸ Boston Globe. December 26, 2004.

¹⁸⁹ <http://www.state.gov/s/p/of/proc/34285.htm>

no ne žele da poveruju u realnu opasnost od "obojenih revolucija" za njihovu zemlju.

U gore citiranom intervjuu Šarpa časopisu "Peace Magazine", urednik M. Spenser, na napomenu o beskrajinim prostorima za manipulisanje građanskim društvom, oduševljeno uzvikuje: "Pa to je savršeno! Upravo zbog toga što narod ne veruje da je to moguće, on ne vidi čak ni ono što mu se dešava ispred nosa". Primedba urednika je, u stvari, reakcija na tezu Šarpa da se "nasilje ne može tako jednostavno eliminisati". Po Šarpu, nasilje nije samo okrutnost ili agresija. Nasilje je način upravljanja konfliktima. Isto kao i nenasilje. Postoje vrednosti oko kojih ljudi ne prihvataju kompromise, a samim tim ni konflikti se neće rešiti sami od sebe. Nenasilno rešenje – to je zamena vrednosti nevidljiva ljudskom oku, uz primenu kako najjednostavnijih, tako i najsofisticiranijih tehnologija, koje je veoma jednostavno primeniti na ljude bez formiranih vrednosti – tinejdžere i omladinu.

Potencijal "besne omladine", kao perspektivan objekat za testiranje novih komunikacionih tehnologija, uveliko se koristi najmanje poslednjih četrdeset godina. Još 1967. doktor Fred Emeri, tadašnji direktor Tavestok instituta, koji se smatra ekspertom za "hipnotički uticaj" televizije, definisao je kao novi fenomen "sinergiju tinejdžerskog roja" na rok koncertima i smatrao da se ova pojava može efikasno usmeriti na rušenje države-nacije krajem devedesetih godina. U arhivama časopisa "Human Relations",¹⁹⁰ koji je izdavao Institut, može se pronaći izveštaj Freda Emerija, "Narednih trideset godina: koncepcije, metode i predviđanja", u kome se potencijal "besne omladine" razmatra kao oružje za psihički poraz – "histerija buntovništva".

Još pre Prvog svetskog rata britanska vojska je osnovala Tavestok institut kao instrument psihološkog rata, ali je institut vaskrsao u vreme hladnog rata, kada su teorije doktora Emerija bile

¹⁹⁰ <http://www.tav institute.org/humanrelations>

široko primenjivane u psihooperacijama NATO-a u cilju destabilizacije lidera Zapadne Evrope koji su pokušavali da vode samostalnu politiku.

Tek danas su neki britanski istraživači spremni da razmotre rušenje generala De Gola 1967. kao primer destabilizacije pomoću "omladinskog roja". Ipak, omladinske pobune krajem šezdesetih godina, u maju 1968, sinhronizovani studentski nemiri u nekoliko univerzitetskih centara u Italiji, događaji u Čehoslovačkoj koji su usledili odmah potom, trebalo je i ranije da navedu posmatrače na odgovore koji se sami nameću. Posle mnogo godina možemo sa sigurnošću tvrditi da su mnoge metode današnjih "obojenih revolucija" bile krajem šezdesetih godina pilot-projekti i u SSSR. Katalizatora je bilo bezbroj. Jedan od njih je takozvani "Maršalov plan za umove" – zapadna ideološka vakcina vešto je injektirana ne samo tajnim operacijama, potplaćivanjem vodećih novinara, otvaranjem neformalnih klubova "agenata uticaja" i finansiranjem niza izdanja u Evropi, veći legalnim širenjem međudržavnih kulturnih razmena osmišljenih za "nevidljivu zamenu pojmova". Mnogo potencijalno subverzivnih, prvenstveno ekumenskih omladinskih organizacija, pod najnevinijim kulturološkim nazivima ulazilo je u Sovjetski Savez preko kanala za omladinsku razmenu. Ona ista francuska "Omladina i rekonstrukcija", koja je radila u sklopu internacionalnih studentskih građevinskih odreda u Petrovom dvorcu nedaleko od Sankt Peterburga, bila je ustvari filijala YMCA – globalističke asocijacije hrišćanske omladine, koja je ispovedala ekumenističke (maltene antipravoroslavne) ideje i širila ih kroz partnerstvo sa univerzitetima Evrope i sisteme individualnog "mentorstva".

Govoreći jezikom savremenih analitičara informaciono-psihološkog terorizma, može se reći da su se uspostavljale globalističke metode osnovne konkurentske borbe – borbe za ljudsku svest. Mnogi od francuskih studenata koji su 1968. boravili u SSSR-u bili su učesnici studentskih nemira u Sorboni. "Internacionalna

empatija" omladine zaražene "histerijom buntovništva" u odnosu prema incidentu sa slanjem sovjetskih tenkova u Čehoslovačku, trebalo je da postane preteča stvaranju "globalnog događaja" sa ciljem transformisanja svesti. Tu tezu će, između ostalog, kasnije formulisati učenik doktora Emerija, Hauard Perlmutter (*Howard Perlmutter*), profesor "socijalnog inženjeringa" u britanskoj *Wharton School*. Oblast koju je istraživao Perlmutter bila je analiza načina destabilizacije država sa tradicionalnom kulturom radi stvaranja mogućnosti za stvaranje "globalne civilizacije". Ideje Tavestok instituta bile su veoma rasprostranjene u Americi. U novembru 1989. u Školi zapadne rezerve u Klivlendu (Case Western Reserve. Cleveland, Ohio) počela je serija konferencija iz ciklusa "Program socijalnih inovacija u globalnom menadžmentu", na kojima je taj isti profesor Perlmutter detaljno objašnjavao strategiju destabilizacije država-nacija pomoću globalne (čitaj, zapadne) civilizacije. U tom procesu "transformacije" profesor je isticao dve osnovne komponente – "izgradnju međunarodne mreže komunikacija, sastavljenu od međunarodnih i lokalnih organizacija", i "inicijaciju globalnih događaja" kroz "transformaciju lokalnog događaja u globalni putem njegove momentalne virtuelne internacionalizacije preko sredstava masovnog informisanja".¹⁹¹

Nenasilje kao način vođenja ratnih dejstava

I u kvalitetnim zapadnim istraživanjima "obojenih revolucija" primećuje se određeni element nedorečenosti, uslovljen samom temom analize koja prosto prisiljava predstavnika tradicionalne kulture da ustukne pred pojavom koju savremeni psiholozi naziva-

¹⁹¹ Perlmutter on the origin of the concept of globalization // <http://www.travinsstitute.org/humanrelations>

ju psihološkim terorizmom, kada nedopustivo postaje dopustivo, pa istraživači, narodski rečeno, "ne veruju rođenim očima". Svojevremeno je još Herbert Vels u knjizi "Otvorena zavera" pokušao da promoviše, nesvojstvenu hrišćanskoj civilizaciji, želju za ostvarenjem cilja uništavanjem bližnjeg ili otežavanjem njegovog života, motivišući zle pomisli dobročinstvom u ime države. "Upravo nespremnost da se razmišlja u kategorijama zla može u budućnosti precrtati Britance sa liste važnih nacija" – tvrdio je Herbert Vels u "Iskustvu autobiografije". Ovaj rušilački pravac zla ima sasvim realne, a ne apstraktne obrise, ako se prizna da se, u najmanju ruku, od Drugog svetskog rata pozicija evroatlantista u odnosu na Sovjetski Savez, a posle i Rusiju nije kvalitativno menjala i da se suštinski doživljavala kao skoro ratni odnos sa geopolitičkim i ideološkim protivnikom. Istim tim geopolitičkim i ideološkim vektorom prošarani su i današnji šabloni „obojenih revolucija“.

Vojni aspekt „nenasilnog“ šablona je prilično uočljiv čak i u ranim radovima patrijarha „revolucija bez krvi“. Jedan od prvih radova Džina Šarpa nosio je naslov „Kako da Evropa postane nepobediva: potencijal obuzdavanja i odbrane, zasnovan na civilnom stanovništvu“.¹⁹² Knjizi, objavljenoj 1985, prethodio je predgovor čuvenog Džordža Kenana, arhitekta hladnog rata, pionira organizovanja tajnih operacija u zemljama NATO-a. U knjizi Šarp kaže da odbrana organizovana uz pomoć civilnog stanovništva može umanjiti sovjetsku pretnju zahvaljujući sposobnosti da „zadrži i odbije napade, što društvo čini nesavladivim za potencijalnog napadača i zadržava sposobnost samokontrole čak i u situacijama ekstremnih pretnji i trenutne agresije“. Zauzvrat, Kenan odaje priznanje Šarpu za to što je pokazao „mogućnosti obuzdavanja i odupiranja snaga civilnog stanovništva“ kao „delimičnu alternativu tradicionalnoj, vojnoj koncepciji nacionalne odbrane“. Knjiga je bila preve-

¹⁹² Sharp, G., *Making Europe Unconquerable: The Potential of Civilian-Based Deterrence and Defense*, 1985.

dena na nemački, norveški, danski, italijanski i druge jezike zemalja NATO-a. U predgovoru za italijansko izdanje¹⁹³ (godinu dana pre skandaloznog otkrića Đulija Andreotija o tajnim armijama NATO-a i okultnoj operaciji „Gladio“ koja je destabilizovala Italiju u vreme takozvane „strategije napetosti“, akcijama „crvenih brigada“, ubistva Alda Mora) politolog Đanfranko Paskvino poziva kolege na mobilizaciju masa u cilju pružanja građanskog otpora mogućoj sovjetskoj intervenciji u Italiji.

Neverovatno je da malo ko u radu zaštitnika „nenasilnih“ prevrata vidi direktnog naslednika čuvenih tajnih jedinica NATO-a pod nazivom „stay behind“, koje su se svojevremeno cinično postrojavale po principu Pokreta otpora, a često u istom sastavu, samo sada već protiv nekadašnjih saveznika. Srpski „Otpor“ je svojevrstan psihooperativni „update“ tradicionalne politike „dvostrukog udarca“ evroatlantista. Bukvalni prevod „Gladio“ znači „mač sa dve oštrice“, a „Otpor“ se na mnoge jezike zemalja NATO prevodi kao „Resistance“, pa se zbog toga i asocira sa francuskim Pokretom otpora. U ovu logiku u potpunosti se uklapa Šarpovo „nenasilje – kao način vođenja ratova“.

Istina kao brana manipulisanju

Većina zapadnih istraživača, dalekih od bilo kakvog saosećanja prema bivšem SSSR-u i Rusiji, u analizama izvoza „obojenih revolucija“ dolazi do skoro potpunog konsenzusa, negativno ocenjujući ulogu u „revolucionarnom“ procesu nabeđenih zaštitnika ljudskih prava, međunarodnih nevladinih organizacija, korumpirane štampe koja organizuje prljave PR kampanje za pravljenje jednokratnih „globalnih događaja“ od sitnih lokalnih apsurd

¹⁹³ Verso un'Europa Inconquistabile, 1989.

ili otvorenih falsifikata i dezinformacija. Politolozi su jedinstveni u bičevanju humanitarnih organizacija i sredstava javnog informisanja, povezanih sa vladama i transnacionalnim korporacijama, koji su u eri političkih, ekonomskih i psiholoških ratova, zamena za oružje i municiju i imaju zadatak da kritiku domaće politike u ciljanoj državi internacionalizuju i stvore pogodne uslove za strani uticaj i mešanje.¹⁹⁴

Čini se da je stručna javnost potpuno svesna da je „obojena revolucija“ u suštini samo isplanirana smena režima kao rezultat psihološkog tretmana civilnog stanovništva, koje na prvi pogled i realizuje samo građansko društvo pod krinkom demokratizacije i u interesu trećih lica. Ta lica, najčešće stranci i najčešće sa vojnom podrškom, prisiljavaju „civile“ da za njih „vade kestenje iz vatre“ po detaljno isplaniranoj tehnologiji. Po receptu Džina Šarpa, takvih metoda je 198, ali se u stvarnosti, na prostorima bivšeg Sovjetskog Saveza primenjuje skraćeni set. Međunacionalne i druge provokacije se organizuju kad se približe izbori. I već su, kô zapete puške, spremni „strani posmatrači“ i „ankete na izlazu iz birališta“ koji će potvrditi „izbornu krađu“, spremni su šatori za protestante, plaćena je i poljska kuhinja sa besplatnom hranom za „demonstrante“, omladina je utrenirana i opremljena savremenim komunikacionim tehnologijama, koje je platio strani vojnoindustrijski kompleks. Sve je tu: mobilni telefoni, SMS-poruke, blogovi i sajtovi za komunikaciju uživo i korekciju akcija, operativno pregrupisanje „roja“, pretvaranje lokalnih događaja u globalne uz pomoć svetskih medija.

Jednom rečju, to je isplaniran i iz inostranstva finansiran napad na legitimne strukture države-nacije, subverzivna i, u suštini, antidemokratska delatnost, zato što na sistemskom nivou ona,

¹⁹⁴ Pogledati izvode iz analiza desetak zapadnih autora u izboru: Chaula, S., *Democratisation, NGO's and "color revolution"* // <http://www.global-research.ca>

praktično, ne ostavlja vlasti ni najmanju šansu da bude decentralizovana, da oslabi moć vertikalne vlasti. Nije slučajno da su primeri neuspelih Šarpovih (i onima koji stoje za njim) prevrata bile države-mete u kojima su na vlasti bili najnedemokratičniji vladari – tragično su se završili protesti studenata na Tjananmenu, propala je „obojena revolucija“ protiv Čaveza u Venecueli, bez zuba je ostao beloruski „Zubr“, obučen po metodologiji srpskog „Otpora“ za napad protiv Lukašenka.

Situacija dovodi do očaja zapadne analitičare: eksport „revolucija“ se privatizuje, u ovaj biznis se, kao i u posao sa „džank-obveznicama“, uključuje sve više ljudi. Ko je spreman da zakolje koku koja nosi zlatna jaja? I postoji li uopšte alternativa? Neće se valjda birati između boljeg ili lošijeg despota, kako je savetovala pokojna Džin Kirkpatrik, predlažući kategorizaciju diktatora na „autoritarne“ i „totalitarne“? Nije valjda da treba prekinuti međudržavne veze, naučnu i kulturnu razmenu? Nije valjda da se treba principijelno odreći stvaranja građanskog, demokratskog i pravednog društva?

Ne treba se obeshrabriti! Ipak su uhvaćeni na delu učesnici avanture sa „džank-obveznicama“, i poljuljano je nametnuto ljudima manipulativno verovanje da „džank-papir“, a ne realne vrednosti, donosi najveću zaradu. Ne treba se ograditi od sveta, već objasniti svom narodu i svetu sa kakvom pojavom ima posla, sprečiti pristup u svoju kuću trgovcima-manipulatorima, preprečiti im put stvarnom građanskom odbranom, i najvažnije – rešavati nasušne probleme ljudi, a ne poturati im neke sumnjive zamene. Kako to postići – u principu to nije teško kada si upoznat sa stvarnom prirodom opasnosti, kada ne gradiš iluzije, ne ideš u drugu krajnost i misliš o bližnjem u kategorijama dobrog. Kada društvu budu vraćene istinske vrednosti, nikakve „obojene revolucije“ neće moći pobediti narod.

dr Džonatan Movat (Jonathan Mowat),
Velika Britanija

PRERUŠENI PUČ:
VAŠINGTONSKA MUSTRA ZA
„DEMOKRATIZACIJU“ NOVOG
SVETSKOG PORETKA

**Postmoderni puč u Ukrajini obeležio je kraj testiranja
nove mustre**

Američka vlada i njeni saveznici tokom novogodišnjih praznika su okončali testiranje „postmodernog puča“ na terenu, postavivši Viktora Juščenka za predsednika Ukrajine.¹⁹⁵ Primenjene su i usavršene iste sofisticirane tehnike koje su upotrebljene 2000.

¹⁹⁵ Ovaj tekst je bio objavljen 9. februara 2005 na portalu www.globalresearch.ca

godine u Srbiji i 2003. u Gruziji (kao i 2001. u Belorusiji, doduše bezuspešno), pa možemo očekivati da će SAD te metode pokušati da primeni diljem nekadašnjeg Sovjetskog Saveza.

„Moramo se suprotstaviti snagama koje rade na tome da se ponovi gruzijski ili ukrajinski scenario“, izjavio je 26. decembra, na dan puča, kirgiski predsednik Askar Akajev i dodao: „Nećemo dozvoliti uvoz narandžaste (Ukrajina) niti revolucije ruža (Gruzija) u našu zemlju“. Narednog dana, vlada u Kazahstanu podigla je optužnicu protiv Fondacije Soroš, jednog od finansijera puča, zbog krivičnog dela izbegavanja poreza. A u proleće prethodne godine, uzbečki predsednik Islam Karimov optužio je Fondaciju Soroš da nadziru revoluciju u Gruziji i, osudivši njihove pokušaje da „prevare i zavedu“ mlade intelektualce u njegovoj zemlji, zabranio tu grupaciju. Ista mreža pojačala je aktivnosti i u Južnoj Americi, Africi i Aziji. Glavne mete su, pored ostalih, Venecuela, Mozambik i Iran.

Primenjeni metod lepo je opisao Ijan Trejnor, u članku objavljenom u „Gardijanu“ 26. novembra 2004, tokom prve faze puča, pod naslovom „Američka kampanja iza komešanja u Kijevu“:

„Veb-sajtovi i nalepnice, šale i slogani, čiji je cilj da razbiju strah od korumpiranog režima – gerilci demokratije iz ukrajinskog pokreta mladih Pora pomoću njih su već odneli pobedu, bez obzira na ishod opasnih sukoba u Kijevu.

Kampanja je američka tvorevina, sofisticirana i briljantno smišljena izvedba zapadnjačke veštine brendiranja i masovnog marketinga koja se naveliko – u četiri zemlje za četiri godine – koristi za spasavanje situacije u slučaju nameštenih izbora i za smenjivanje nepoželjnih režima.

Kampanja, koju finansira i organizuje američka vlada i koja zapošljava američke konsultante, anketare, diplomate, dve velike američke stranke i američke nevladine organizacije, prvi put je u Evropi upotrebljena u Beogradu, 2000. godine, da se na glasanju pobedi Slobodan Milošević.

Ključnu ulogu odigrao je Ričard Majls, američki ambasador u Beogradu. On je prošle godine, kao američki ambasador u Tbilisiju, ponovio trik u Gruziji, poučivši Mihaila Sakašvilija kako da pobedi Edvarda Ševarnadzea. Takođe, deset meseci posle beogradskog uspeha, američki ambasador u Minsku, Majkl Kozak, veteran iz sličnih operacija u Centralnoj Americi, preciznije Nikaragvi, organizovao je gotovo identičnu kampanju, u pokušaju da porazi beloruskog moćnika, Aleksandra Lukašenka.

Operacija – odnosno, stvaranje demokratije preko glasačke kutije i građanske neposlušnosti – danas tako glatko funkcioniše da su upotrebljeni metodi sazreli u pravu mustru za pobeđivanje na tuđim izborima.“

Aparat pomoću kog se izvodi puč gotovo je isti kao 1986, kad je na Filipinima smenjen predsednik Fernando Markos, ili 1989. na Trgu Tjenanmen, u vreme destabilizacije Kine, kao i „somske revolucije“ Vaclava Havela u Čehoslovačkoj, takođe 1989. godine.

Kao i u ranim operacijama, u glavnim ulogama našli su se Nacionalni fond za demokratiju (*National Endowment for Democracy, NED*) i njegove udarne pesnice, Nacionalni demokratski institut za međunarodne poslove (*National Democratic Institute for International Affairs, NDI*) i Međunarodni republikanski institut (*International Republican Institute, IRI*). Nacionalni fond za demokratiju osnovala je 1983. godine Reganova administracija da, prema rečima Alena Vajnštajna, jednog od tvoraca njihovog statuta, radi otvoreno ono što CIA radi potajno.

Fridom haus (*Freedom House*), nevladina organizacija koja je bila centar za hladnoratovsku propagandu i operacije, a na čijem je danas čelu bivši direktor CIA Džejms Vulzi, takođe je učestvovala, kao i fondacije milijardera Džordža Soroša, čije donacije uvek prate novac Nacionalnog fonda za demokratiju.

Novi elementi u ovoj mustri vezani su za internet (posebno sobe za ćaskanje, instant poruke i blog-sajtove) i mobilne telefone

(uključujući SMS poruke), pomoću kojih se besni i sugestiji podložni podmladak „generacije iks“ brzo uključuje u masovne demonstracije i slične skupove ili odustaje od njih – a za to su se stekli uslovi tek sredinom devedesetih godina.

„Neizbežni mobilni telefoni, satelitski telefoni, personalni kompjuteri, modemi i internet“, ističe Lora Rozen u časopisu „Salon“ od 3. februara 2001, „učinili su da prednost koju su ranije imali autoritarni lideri sada, u informatičkom dobu, dobiju građanske grupe.“

Mogla je da pomene i video-igre, koje su pomogle da se kod „građanskih grupa“ stvori iskrivljeno stanje uma. Uloga takozvanog Diskošamana i njegove devojke Tulipgrl u podizanju „narandžaste revolucije“ putem blog-sajta sa prigodnim imenom, „Postmoderna klompa“ (Le Sabot Post-Moderne, www.postmodern-clog.com) – o čemu je mnogo pisano – jasno ilustruje prisutne tehničke i sociološke komponente.

Građanska revolucija u vojnim poslovima

Sve veća upotreba novih komunikacionih tehnologija za brzo slanje malih grupa na odredišta ukazuje na civilnu primenu doktrine „Revolucije u vojnim poslovima“ sekretara Donalda Ramsfelda, koja se oslanja upravo na raspoređivanje mobilnih grupica „omogućeno“ zahvaljujući obaveštajnom radu i komunikacijama „u realnom vremenu“.

Vojna strana doktrine podrazumeva odrede vojnika koji zauzimaju gradove uz pomoć video-ekrana smeštenih u „inteligentne šlemove“, koji im smesta daju pregled okoline. Civilna primena odnosi se na grupe mladih ljudi koje se, u stalnom dijalogu preko mobilnih telefona, sastaju na određenim mestima. Ove sličnosti ne treba nikoga da iznenade, budući da su subvencije za raz-

voj interneta, mobilnih telefona i softverskih platformi potekle baš od američke vojske i Nacionalne bezbednosne agencije. Izučavanje ovih tehnologija i eksperimentisanje sa njima od samog početka su služili da se otkrije najbolji način primene u novoj vrsti ratovanja. „Revoluciju“ u ratovanju, koju su omogućili takvi novi instrumenti, do ekstrema je dovelo nekoliko specijalista za psihološko ratovanje. Iako dugo rade na važnim mestima (npr. u RAND-u), ovi vojni stručnjaci-utopisti su tek posle pobede „neokonzervativaca“ u Pentagonu, predvođenih Donaldom Ramsfeldom, preuzeli neke od najvažnijih komandnih struktura u američkom vojnom aparatu.

Nove tehnike ratovanja obuhvataju upotrebu i smrtonosnih (nasilnih) i nesmrtonosnih (nenasilnih) taktika. Obe vrste imaju istu filozofiju, infrastrukturu i *modus operandi*. To se danas zove sajber-ratovanje. Na primer, taktika rojenja¹⁹⁶ je osnovni element ratovanja, kako u nasilnom, tako i u njegovom nenasilnom obliku. Ova nova filozofija rata, kao odraz strategije Džingis Kana, unapređene zahvaljujući modernim tehnologijama, treba da olakša i vojne i nevojne napade na određene države pomoću, u suštini, „haj-tek“ hordi. U tom smislu, sa stanovišta zaverenika, ne postoji razlika između Iraka i Ukrajine, sem možda što mnogi misle da je puč po ugledu na ukrajinski efikasniji i lakše ga je izvesti.

Zajednički cilj se vidi i iz komentara teoretičara postmodernog puča, na primer, dr Pitera Akermana, autora knjige „Strateški nenasilni konflikt“ (Praeger, 1994). U tekstu za „National Catholic Reporter“, od 26. aprila 2002. godine, dr Akerman je primetio sledeću grešku u Bušovom govoru na temu Iraka, Irana i Severne Koreje, koji inače pozdravlja: „Nije tačno da je američka vojna akcija jedini način da se ‘uklone’ takvi režimi“.

Akerman je taj koncept obrazložio na forumu „Secretary’s Open Forum“ u Stejt departmentu, 29. juna 2004, u govoru nazvanom „Između tvrde i meke moći: uspon civilne borbe i demokratske

¹⁹⁶ U žargonu korisnika ove tehnike – *swarming* (prim. priređivača).

promene". Izrazio je uverenje da bi se pomoću pokreta mladih, kakvi su upotrebljeni da se porazi Srbija, mogli poraziti Iran i Severna Koreja, kao i da su se oni mogli upotrebiti da se pobedi Irak – čime bi se ostvarili svi Bušovi ciljevi bez posezanja za vojnim sredstvima. Takođe je rekao da s vodećim američkim dizajnerom oružja, kompanijom „Lawrence Livermore Laboratories“, sarađuje na razvoju novih komunikacionih tehnologija koje bi se koristile u budućim ustancima pokreta mladih. „Nema sumnje da ove tehnologije donose demokratiju“, istakao je u osvrtu na njihovu potencijalnu upotrebu protiv Kine, „jer omogućavaju decentralizovane aktivnosti. Stvaraju, da tako kažem, digitalni koncept prava na okupljanje“.

Dr Akerman je osnivač i predsednik Međunarodnog centra za nenasilne konflikte u Vašingtonu, čiji je direktor bivši oficir američkog vazduhoplovstva Džek Duval. Zajedno s bivšim direktorom CIA Džejsom Vulzijem, Duval upravlja i Institutom „Arlington“ u Vašingtonu, koji je 1989. osnovao bivši savetnik šefa pomorskih operacija Džon L. Peterson, „da doprinese ponovnom definisanju koncepta nacionalne bezbednosti u mnogo širem, sveobuhvatnom smislu“, odnosno, da se „promene u društvenim vrednostima“ unesu „u tradicionalnu jednačinu nacionalne odbrane“.

„Rojevi adolescenata“ i „pobunjenička histerija“

Kao i nove komunikacione tehnologije, odavno se proučava potencijalna efikasnost besnih mladih ljudi u postmodernim pučevima. Još 1967. godine, dr Fred Emeri, tadašnji direktor Instituta „Tavistok“ i stručnjak za „hipnotičke efekte“ televizije, nagovestio je da bi se tada nov fenomen „rojenja adolescenata“, viđen na rok koncertima, do kraja 1990-ih mogao upotrebiti za efikasno rušenje nacionalnih država. Kako je dr Emeri napisao u tekstu „Narednih trideset godina: koncepti, metode i očekivanja“, objavljenom u

časopisu „Međuljudski odnosi“ koji izdaje ta grupa, ovaj fenomen je važan zbog povezanosti sa „pobunjeničkom histerijom“. Otakako ga je u vreme Prvog svetskog rata osnovala britanska vojska, kao oružje za psihološko ratovanje, Institut „Tavistok“ je pionir u strateškom planiranju. Koncept dr Emerija odmah je primenio NATO, iskoristivši 1967. godine „rojeve adolescenata“ da svrgne francuskog predsednika Šarla de Gola.

U novembru 1989. godine, Univerzitet „Kejs Vestern Rizerv“ u Klivlendu, Ohajo, u okviru svog „Programa za socijalne inovacije u globalnom menadžmentu“, organizovao je niz konferencija na kojima je sagledan napredak na putu ka tom strateškom cilju, najavljenom 1991. u „Ljudskim odnosima“. Dr Hovard Perlmutter, profesor „socijalne arhitekture“ na fakultetu Vorton i sledbenik dr Emerija, rekao je tada da „video-spot za rok pesmu u Katmanduu“ predstavlja dobar primer za to kako destabilizovati države sa tradicionalnom kulturom, čime bi se stvorila mogućnost za jednu „globalnu civilizaciju“. Da bi se postigla takva transformacija, dodaje Perlmutter, treba ispuniti dva zahteva. Prvi je „stvaranje međunarodno posvećenih mreža međunarodno i lokalno orijentisanih organizacija“ a drugi „stvaranje globalnih događaja“ putem „transformisanja preko mas-medija jednog lokalnog događaja u neki koja ima bukvalno neposredne međunarodne implikacije“.

To nas dovodi do poslednjeg sastojka ovih novih pučeva – upotrebe „podataka o izlaznosti“ raznih agencija za ispitivanje javnog mnjenja, koji se emituju na međunarodnom nivou kako bi dali lažnu (ili ponekad istinitu) sliku o velikoj prevari u vezi s glasovima vladajuće partije, čime se zemlje koje su ciljevi navode da zauzmu odbrambeni položaj. Rad agencija za istraživanje javnog mnjenja u nedavnim pučevima nadzirale su firme kao što je „Penn, Schoen and Berland“, glavni savetnik „Majkrosofta“ i Bila Klinton. Pohvalivši njihovu ulogu u sabotiranju Srbije, tadašnja državna

sekretarka Madlen Olbrajt (kasnije predsednica Nacionalnog demokratskog instituta), u pismu toj firmi iz oktobra 2000. koje se može pročitati na njihovom sajtu, kaže: „Vaša saradnja sa Nacionalnim demokratskim institutom i jugoslovenskom opozicijom dala je direktan i presudan doprinos nedavnoj borbi za demokratiju u toj zemlji... Ovo je možda bio prvi put da je istraživanje javnog mnjenja odigralo tako važnu ulogu u postavljanju i ostvarivanju spoljnopolitičkih ciljeva“. „Penn, Schoen and Berland“, zajedno sa OEBS-om, rukovodila je i „ispitivanjem izlaznosti“ na izborima u Ukrajini.

Pošto grupe mladih i medijske operacije obave svoj deo, u prvi plan izbijaju tradicionalni elementi. To jest, silovita, čak i kad je pritajena, intervencija međunarodnih institucija i vlada, koje prete ciljanom režimu, i korišćenje operativaca pozicioniranih u vojnim i obaveštajnim službama ciljanog režima, kako bi se osujetile eventualne protivmere. Bez ovih tradicionalnih elemenata, naravno, ne bi uspeo nijedan postmoderni puč. Ili, kako je rekao Džek Duval a zapisao Džesi Voker, u tekstu „Carnival and conspiracy in Ukraine“, objavljenom na sajtu „Reason Online“ 30. novembra 2004. godine: „Ne može Karl Rov samo da se spusti padobranom u neku zemlju i proizvede revoluciju“.

Gladio i Džems Bond dobijaju podršku grupe mladih

Organizovanje i korišćenje pučeva bilo koje vrste zahtevaju agente na tlu. Što se tiče „ulične škole“, glavni tutor u ovim pučevima bila je Institucija „Albert Ajnštajn“, formirana 1983. kao izdanak univerziteta Harvard, na podsticaj dr Džina Šarpa, specijaliste za „nenasilje kao oblik ratovanja“. Dr Šarp je prethodno bio izvršni sekretar A. J. Mustea, čuvenog američkog trockiste, sindikalca i mirovnjaka. Grupaciju finansiraju Soroš i Nacionalni fond za demokratiju. Predsednik „Alberta Ajnštajna“ je pukovnik

Robert Helvi, bivši američki oficir, koji je trideset godina služio u Jugoistočnoj Aziji. Od najmanje 1999. godine, on je glavni oficir zadužen za grupe mladih aktivne na Balkanu i u Istočnoj Evropi.

Pukovnik Helvi je, u razgovoru s filmskim producentom Stivom Jorkom, vođenim 29. januara 2001. godine u Beogradu, izjavio da ga je „strateško nenasilje“ prvi put zaintrigiralo kada je video neuspeh vojnog pristupa prilikom svrgavanja diktatora – posebno u Mjanmaru, gde je bio raspoređen kao vojni ataše – i uočio potencijal Šarpovog alternativnog pristupa. Po B. Ramanu, bivšem direktoru indijske strane obaveštajne službe, Odsek za istraživanje i analizu, u tekstu koji je njegov institut objavio decembra 2001. pod naslovom „The USA’s National Endowment For Democracy (NED): An Update“, Helvi „je bio oficir Odbrambene obaveštajne agencije Pentagona, koji je služio u Vijetnamu i, potom, kao američki ataše ministarstva odbrane, u Jangonu, Mjanmar (1983–1985), kada je u tajnosti organizovao studente u Mjanmaru da rade za Aunga San Suu Kija, u saradnji sa ustaničkom grupom Bo Mja’s Karena... Takođe je u Hong Kongu podučavao studentske vođe iz Pekinga tehnikama za masovne demonstracije, koje će ovi kasnije upotrebiti u incidentu na Trgu Tjenanmen juna 1989“ i za njega se „danas veruje da radi kao savetnik Falun Gong, kineske verske sekte, na sličnim tehnikama građanske neposlušnosti“. Pukovnik Helvi se zvanično penzionisao iz vojske 1991, ali je dugo pre toga već radio sa „Albertom Ajnštajnom“ i Sorošem.

Možda u spomen na Alberta Ajnštajna, jedno od njihovih prvih izdanja bila je knjiga dr Šarpa: „Making Europe Unconquerable: The Potential of Civilian-Based Deterrence and Defense“, objavljena 1985. sa predgovorom Džordža Kenana, čuvenog „Mister Eksa“, arhitekta Hladnog rata iz četrdesetih godina, koji je bio i jedan od osnivača odeljenja CIA nazvanog Operacije. Šarp piše da bi se sovjetskoj pretnji mogla suprotstaviti „odbrana zasnovana na civilima“, koja bi bila sposobna da „odbije i poništi napade,

onemogućujući potencijalnim ugnjetačima da upravljaju društvom“ i „zadržavajući sposobnost disciplinovanog samoupravljanja čak i pred ekstremnim pretnjama i konkretnom agresijom“. Kao ilustraciju koja će približiti mogući scenario, Šarp navodi primere iz alžirske borbe za nezavisnost 1961. i čehoslovački otpor sovjetskoj invaziji 1968/69. U svom predgovoru, Kenan hvali Šarpa zato što „civilne mogućnosti za odbijanje i otpor“ pokazuje kao „delimičnu alternativu tradicionalnim, čisto vojnim konceptima nacionalne odbrane“. Knjiga je brzo prevedena na nemački, norveški, italijanski, danski i ostale jezike zemalja članica NATO. Na linku za knjigu na italijanskom (*Verso un'Europa Inconquistabile*, 190 pp, 1989, uvod Đanfranko Paskvino / Gianfranco Pasquino) vidi se niz sociologa i „politologa“ u trendu koji su pisali predgovore za knjigu i koji pozivaju na građanski otpor potencijalnoj sovjetskoj okupaciji Italije.

Iz takvih izjava može se naslutiti da su aktivnosti „Alberta Ajnštajna“, što je ironično, bile srodne akcijama (ili možda njihov produžetak) ozloglašene NATO-ove mreže „Gladio“, čija je svrha bila da se suprotstavi mogućoj sovjetskoj okupaciji, uz arsenal vojnih i nevojnih sredstava. Istrage o „Gladiju“ i istrage posle ubistva bivšeg premijera Alda Moroa 1978. godine takođe donekle rasvetljuju (a što je smesta obvila tama) profesionalni aparat za destabilizaciju, koji je nekoliko decenija bio nevidljiv za javnost.

Vredi pomenuti da je bivši zamenik šefa obaveštajne službe za američku vojsku u Evropi, general major Edvard Atkeson, prvi „Šarpu predložio ime ‘odbrana zasnovana na civilima’“, kako je zabeležio Džon M. Makartni, koordinator nenasilne akcije u Institutu nacionalne odbrane, u publikaciji njegove grupe „CBD News and Opinion“ od marta 1991. Do 1985, general Atkeson, u to vreme penzioner američke vojske, držao je seminare na Harvardu nazvane „Odbrana zasnovana na civilima i veština ratovanja“.¹⁹⁷

¹⁹⁷ <http://www.wcfia.harvard.edu/ponsacs/seminars/TransformingStruggle/defense.htm#Art%20of%20War>

U „Izveštaju o aktivnostima 1994–1999“ Institucije „Albert Ajnštajn“ stoji da je general Atkeson tih godina bio jedno vreme i član saveta „Ajnštajna“. Centar za strateške i međunarodne studije iz Vašingtona (*Center for Strategic and International Studies, CSIS*) navodi da je general Atkeson, koji je i njih savetovao u vezi s „međunarodnom bezbednošću“, posle postavljanja za šefa američke vojne obaveštajne službe u Evropi, a možda upravo u času kad je radio za Instituciju „Albert Ajnštajn“, bio „oficir nacionalne obaveštajne službe zadužen za standardnu vojsku u kabinetu direktora Centralne obaveštajne službe“ (<http://www.csis.org/experts/4atkeson.htm>).

U Institutu „Albert Ajnštajn“ tvrde i da su verziju Šarpove knjige iz 1990. godine, „Odbrana zasnovana na civilima: oružani sistem posle vojske“, „1991. i 1992. godine koristile nove nezavisne vlade Estonije, Letonije i Litvanije prilikom planiranja odbrane od pokušaja Sovjeta da povrate kontrolu“ nad njihovim teritorijama.

Kao što ćemo videti, uz takvu podršku, pukovnik Helvi i kolege stvorili su niz pokreta mladih, među kojima su „Otpor“ u Srbiji, „Kmara“ u Gruziji, „Pora“ u Ukrajini, koji se sada šire poput virusa u vidu drugih sekti širom bivšeg Sovjetskog Saveza, postižući u tom civilnom obliku ono što se osamdesetih godina nije moglo postići vojnim putem. Slične grupe šire se i u Africi i Južnoj Americi.

A droga?

Iskustvo pukovnika Helvija iz Mjanmara, gde je pred ustanak obučavao etničke manjine u regiji koja je centar svetske proizvodnje opijuma, otvara još jedno vrlo važno pitanje u vezi s „postmodernim pučevima“: kakvu ulogu ima narko-mafija u omogućavanju „promene režima“? Čuvari zakona iz raznih ze-

malja, uključujući SAD, odavno upozoravaju da preko Balkana vodi glavni put narkotika za Zapadnu Evropu. Najvažnija stanica je, navodno, Ukrajina, kao i Gruzija. Kirgistan, koji se sada nalazi na vrhu liste za odstrel, još jedan je od posrednika u trgovini opijumom. Glavni „privatni“ finansijer svih istočnoevropskih i centralnoazijskih ustaničkih grupa, kao i onih u Mjanmaru, jeste niko drugi do Džordž Soroš, „pokrovitelj legalizacije droge“. Širenje te mafije je, svakako, jedan od najefikasnijih načina da se korumpiraju vladine agencije u ciljanim državama i da se u njih infiltriraju agenti.

Nije pukovnik Helvi jedini akter sa takvom biografijom. Šef OEBS-ove operacije posmatranja glasanja u Ukrajini, na primer, Gert-Hinrih Arens, bio je nemački ambasador u Kolumbiji krajem 1990-ih, kada je nemački tajni agent Verner Maus uhapšen zbog saradnje sa narko-teroristima ELN, čije bombaške napade finansira trgovina kokainom. Arens je bio na terenu i u Albaniji i Makedoniji, kada je, pod pokroviteljstvom SAD i Nemačke, stvorena Oslobođilačka vojska Kosova (OVK) koja švercuje narkotike. A Majkl Kozak, američki ambasador čiji napori 2001. da se u Belorusiji zbaci Lukašenko nisu uspeli, bio je glavni vođa Kontrasa u Nikaragvi, koji su švercovali kokain.

Srpski virus

Mreže i metode upotrebljene u sekvenci od Srbije do Ukrajine prvi je obelodanio Majkl Dobs, u članku objavljenom u „Vašington postu“ 11. decembra 2000. godine, pod naslovom „U.S. Advice Guided Milosevic Opposition Political Consultants Helped Yugoslav Opposition Topple Authoritarian Leader“, gde piše:

„Konsultanti koje je plaćala Amerika odigrali su iz senke ključnu ulogu u bukvalno svakom aspektu Miloševićevog progona, vodeći ankete o javnom mnjenju, obučavajući hiljade opozicionih

aktivista i pomažući da se organizuje paralelno brojanje glasova, koje je na kraju presudilo. Američki poreski obveznici platili su 5.000 flašica spreja pomoću kojih su studenti-aktivisti švrljali grafitu protiv Miloševića na zidovima širom Srbije, kao i 2,5 miliona nalepnica sa sloganom 'Gotov je!', što je postalo refren u toj revoluciji."

Neki Amerikanci uključeni u borbu protiv Miloševića izjavili su da su bili svesni da je CIA umešala prste u kampanju, ali nisu uspevali da shvate šta agencija tačno namerava. U svakom slučaju, zaključeno je da nije preterano efikasna. Glavnu ulogu preuzeli su Stejt department i američka Agencija za međunarodni razvoj, vladina agencija za stranu pomoć, koja je usmeravala novac kroz komercijalne ugovore i neprofitne grupe kao što je Nacionalni demokratski institut i njihov republikanski pandan, Međunarodni republikanski institut.

Dok je Nacionalni demokratski institut (NDI) blisko sarađivao sa srpskim opozicionim strankama, Međunarodni republikanski institut (MRI) pažnju je usmerio na Otpor, koji je u ideološkom i organizacionom smislu bio kičma revolucije. U martu, MRI je za dvadesetak vođa Otpora platio troškove seminara o nenasilnom otporu u hotelu „Hilton“ u Budimpešti, nekoliko stotina metara udaljenom od hotela „Meriot“, takođe na obali Dunava, koji preferira NDI.

Tokom seminara, srpski studenti su naučili kako se organizuje štrajk, kako se komunicira simbolima, kako se prevazilazi strah i kako se podriva autoritet diktatorskog režima. Glavni predavač bio je penzionisani pukovnik američke vojske Robert Helvi, koji je napravio studijski program o nenasilnim metodama otpora širom sveta, od onih koje se danas koriste u Burmi do borbe za građanska prava na američkom Jugu.

Helvi, koji je odslužio dve ture u Vijetnamu, predstavio je aktivistima Otpora ideje američkog teoretičara Džina Šarpa, koga opisuje kao „Klausevica nenasilnog pokreta“, aludirajući na poznatog pruskog vojnog stratega.

Piter Akerman, pomenuti stručnjak za pučeve, analizirao je i popularizovao metode o kojima govorimo u dokumentarnoj seriji emitovanoj 2001. na televizijskoj mreži Pi-Bi-Es kao i u knjizi: „A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict“, zajedno s penzionisanim oficirom američkog vazduhoplovstva Džekom Duvalom. Govoreći o organizovanju mladih ljudi, oni kažu:

„Posle bombardovanja NATO-a, koje je režimu pomoglo da potisne opoziciju, počelo je organizovanje Otpora, kao osveta iz potaje. Pokret je nastao na mestima u blizini klubova, gde su mladi ljudi odlazili da se druže, vežbaju i zabavljaju se tokom vikenda, a najčešće je vođen iz trpezarija i spavaćih soba u kućama aktivista. To su bili ‘mladići i devojke stari 18 i 19 godina’ koji su pre toga živeli ‘u potpunom siromaštvu, u poređenju sa ostalim tinejdžerima širom sveta’, izjavio je Stanko Lazendić, aktivista Otpora iz Novog Sada. ‘Otpor je toj deci pružio mesto okupljanja, mesto gde mogu da izraze svoje kreativne ideje’. Rečju, naučio ih je da budu jaki.

Lideri Otpora znali su da, po Lazendićevim rečima, ‘ne mogu upotrebiti silu protiv nekoga ko... ima tri puta više moći i oružja nego mi. Znali smo šta se dogodilo na Tjenanmenu, gde je vojska tenkovima pokosila studente.’ Znači, nasilje ne bi upalilo – osim toga, ono je bilo Miloševićev zaštitni znak, a Otpor je morao simbolizovati nešto drugačije. Srbija ‘je bila zemlja u kojoj se nasilje previše koristilo u dnevnoj politici’, kako je primetio Srđa Popović, 27-godišnjak koji je sebe nazivao ‘ideološkim komesarom’ Otpora. Mladi aktivisti morali su da upotrebe nenasilne metode ‘kako bi pokazali koliko su superiorni, napredni, civilizovani’.”

Ovo relativno sofisticirano znanje o tome kako razviti nenasilnu moć nije bilo intuitivno. Miljenko Dereta, direktor privatne grupe u Beogradu nazvane Građanska inicijativa, dobio je finansijsku pomoć od Fridom hausa iz SAD da štampa i distribuira 5.000 primeraka knjige Džina Šarpa: „From Dictatorship to Democracy: A Conceptual Framework for Liberation“. Otporu je dato

glavno Šarpovo delo, trotomna „Politika nenasilne akcije“, odakle su preuzeli i prilagodili delove i sastavili udžbenik na srpskom jeziku koji su nazvali „Uputstvo za korišćenje Otpora“. Koristeći svesno ovu „ideologiju nenasilnog, individualnog otpora“, prema Popovićevim rečima, aktivisti su u „Hiltonu“ u Budimpešti, u martu 2000, dobili i direktnu obuku od puk. Helvija, Šarpovog kolege.

Helvi je posebno istakao na koji način odvići narod od toga da se potčinjava autoritetu, te kako potkopati „stubove koji drže“ režim, uključujući policiju i oružane snage. Iznad svega, upozorio ih je da se čuvaju „svega što šteti nenasilnoj borbi“, naročito nasilja, koje će odvratiti obične ljude od želje da se pridruže pokretu i udaljiti međunarodnu zajednicu, od koje se može dobiti materijalna i finansijska pomoć. Kako je rekao Popović: „Ostanite nenasilni i dobićete podršku treće strane“.

Ta podrška, koja je pre toga uglavnom bila uskraćena srpskoj opoziciji, počela je da prištiže. Otpor i ostale disidentske grupe dobijali su novac od Nacionalnog fonda za demokratiju, filijale američke vlade, i lideri Otpora sreli su se sa Danijelom Serverom, direktorom programa za Balkan pri američkom Institutu za mir, kome je priča o tome kako je nastradao od suzavca tokom antiratnih demonstracija povodom Vijetnama u njihovim očima davala poseban kredibilitet. Međunarodni republikanski institut, koji takođe finansira američka vlada, upravljao je finansiranjem opozicije i nekoliko puta se sretao sa vođama Otpora. Američka agencija za međunarodni razvoj, odakle je potekla većina ovog novca, plaćala je i materijale kao što su majice i nalepnice.

Ne manjka prilika za zaposlenje

Posle srpske revolucije, Nacionalni fond za demokratiju, Institut „Albert Ajnštajn“ i srodne ustanove pomogli su da se u

Istočnoj Evropi oformi nekoliko grupa mladih po modelu Otpora, naime, Zubr u Belorusiji, u januaru 2001, Kmara u Gruziji u aprilu 2003. i Pora u Ukrajini u junu 2004. godine. Pokušaj da se smeni beloruski predsednik Aleksandar Lukašenko 2001. godine nije uspeo, dok je američko zbacivanje gruzijskog predsednika Edvarda Ševarnadzea 2003. okončano sa uspehom, uz pomoć Kmare kao člana operacije.

Komentarišući širenje takvih grupa, Kris Miler iz „Alberta Ajnštajna“, u izveštaju sa putovanja u Srbiju 2001, koji se može pročitati na veb-sajtu te grupe, piše:

„Posle zbacivanja Miloševića, nekoliko članova Otpora srelo se sa pripadnicima beloruske grupe Zubr (Bizon). Nakon poslednjih dešavanja u Belorusiji početkom ove godine, jasno je da je Zubr napravljen ili bar zamišljen po ugledu na Otpor. Uz to (izveštaj ‘Alberta Ajnštajna’) ‘Od diktature do demokratije’ može se pročitati, na engleskom jeziku, na veb-sajtu Zubra www.zubr-belarus.com. Naravno, ne može se u Belorusiji postići uspeh, niti bilo gde drugo, prostim imitiranjem akcija preduzetih u Srbiji. Ipak, nenasilna borba u Srbiji svoj uspeh umnogome duguje dostupnom znanju i informacijama o strateškoj nenasilnoj borbi i uspešnim, kao i neuspešnim slučajevima u prošlosti, a ta se saznanja mogu preneti ostalima.

Otpor je bio fokusiran na ljudske resurse, pre svega među mladima. Za obuku ‘budućih instruktora’ Otpora sastavljen je jedan priručnik, sa izvodima iz ‘Politike nenasilne akcije’, koju je Otporu dao Robert Helvi tokom radionice za Srbe u Budimpešti, početkom 2000. Priručnik se može upotrebiti u drugim državama.

Pomoću novca koji su dali Fridom haus i američka vlada, Otpor je u Budimpešti osnovao Centar za nenasilni otpor, kako bi obučio ove grupe. Opisujući zadatke ovog pokreta, Ijan Trejnor, u već pomenutom članku iz ‘Gardijana’ od novembra 2004, piše: ‘U centru Beograda nalazi se neugledna kancelarija u kojoj

rade kompjuteru vični mladi ljudi, koji sebe nazivaju Centrom za nenasilni otpor. Ako vas zanima kako da pobedite režim koji kontroliše medije, sudije, sudove, bezbednosni aparat i birališta, ovi mladi beogradski aktivisti stoje vam na raspolaganju.

Nastali su od studentskog pokreta protiv Miloševića, zvanog Otpor. Takav naziv u kom je jedna reč i koji se lako pamti vrlo je važan. Prošle godine, sličan studentski pokret u Gruziji dobio je ime Kmara. U Belorusiji, Zubr. U Ukrajini, Pora, što znači krajnje vreme.

Nalepnice, sprejevi i veb-sajtovi su oružje mladih ovih aktivista. Ironija i ulična komedija kojima se rugaju režimu pokazale su se kao izuzetno uspešne u raspršivanju straha u narodu i izazivanju besa moćnika.

Prošle godine, pre nego što je postao predsednik Gruzije, američki đak g. Sakašvili putovao je iz Tbilisija u Beograd kako bi savladao tehnike masovne neposlušnosti. Američka ambasada u Belorusiji organizovala je slanje mladih opozicionih lidera na Baltik, gde su se srel i sa Srbima iz Beograda. U srpskom slučaju, zbog neprijateljske klime u Beogradu, Amerikanci su smenu organizovali iz susedne Mađarske – Budimpešte i Segedina.

U poslednjih nekoliko nedelja, nekolicina Srba putovala je u Ukrajinu. Štaviše, jedan od beogradskih lidera, Aleksandar Marić, vraćen je sa granice.

Nacionalni demokratski institut Demokratske strane, Međunarodni republikanski institut Republikanske strane, američki Stejt department i američka Agencija za međunarodni razvoj glavne su ustanove koje učestvuju u ovim novim kampanjama, uz NVO Fridom haus i Institut za otvoreno društvo milijardera Džordža Soroša.

U članku Dušana Stojanovića od 2. novembra 2004, koji je preneo Asošijeted pres, naslovljenom „Srpski izvoz: Mirna revolucija“, može se naći obrazloženje:

Znali smo da nas posle Miloševića 'očekuje mnogo posla', izjavila je Danijela Nenedić, programski koordinator Centra za nenasilni otpor iz Beograda. Ova nevladina grupa nastala je iz Otpora, prodemokratskog pokreta koji je doprineo smenjivanju Miloševića sa vlasti, organizovanjem masivnih i šarolikih protesta koji su privukli mase, koje prethodno nisu imale hrabrosti da se usprotive bivšem jugoslovenskom predsedniku. U Ukrajini i Belorusiji, desetine hiljada ljudi demonstrirale su svakodnevno – slika i prilika skupova protiv Miloševića – a 'obuku' im je obezbedila srpska grupa.

U grupi kažu da imaju 'dobro obučene' sledbenike u Ukrajini i Belorusiji. Antivladini aktivisti u Gruziji, Ukrajini i Belorusiji 'videli su šta smo uradili u Srbiji i kontaktirali su nas radi profesionalne obuke', kaže član grupe Siniša Sikman. Prošle godine, Otporova stisnuta pesnica ponovo se vijorila na belim zastavama – ovog puta u Gruziji, kada su demonstranti zauzeli parlament, u akciji koja je dovela do svrgavanja Ševarnadzea.

Prošlog meseca, ukrajinske pogranične vlasti zabranile su ulazak u zemlju Aleksandru Mariću, pripadniku Otpora i savetniku u američkoj organizaciji Fridom haus, koja nadzire razvoj demokratije. Ukrajinska studentska grupa zvana Pora sledila je strategije Otpora.

Fridom haus Džejmisa Vulzija, u saopštenju od 14. oktobra 2004, 'izrazio je zabrinutost' zbog deportacije Marića, jer je on putovao u Ukrajinu u okviru 'inicijative koju su pokrenuli Fridom haus, Nacionalni demokratski institut i Međunarodni republikanski institut, u cilju promovisanja građanskog učešća i nadzora tokom predsedničkih izbora

2004. i parlamentarnih izbora 2006. u Ukrajini'. U drugoj izjavi, dodaje se da se nadaju da deportacija nije znak da je ukrajinska vlada 'nespremna da dozvoli slobodan protok informacija i znanja preko granica, što je integralni i prihvaćeni deo programa za podsticanje demokratskog napretka u različitim društvima širom sveta'.

Nebojša Malić¹⁹⁸, Vašington, SAD

POGOVOR
ODBIJANJE LJUDOŽDERSKOG LONCA:
IMPERIJA, PREVRAT I SUDBINA

*„Pa im poče demonski mesija
lažne vjere pružat' poslastice“
– Gorski vijenac*

Iz antičke Grčke ostala je poslovice: „Koga bogovi žele da unište, prvo mu oduzmu pamet“. Umislivši da su bogovi, moćnici današnje Atlantske Imperije (SAD, EU i njihovi sateliti) veruju da svojim rečima i delima mogu da oblikuju stvarnost. Kao što je 2004. novinaru Ronu Saskindu (Ron Suskind) izjavio (kako se kasnije ispostavilo) Karl Rouv, šef kabineta predsednika Buša II:

¹⁹⁸ Autor je direktor Instituta za srpske studije „Arčibald Rajs“ u Vašingtonu.

„Mi smo imperija, i kada delamo, stvaramo sopstvenu realnost. I dok vi proučavate tu realnost, pomno, je li – mi opet delujemo, i stvaramo nove realnosti, koje ćete vi onda da proučavate. I tako to ide. Mi smo tvorci istorije, a svi vi možete samo da proučavate šta mi radimo.“¹⁹⁹

Rouvove reči prezira prema „zajednici zasnovanoj na realnosti“ (reality-based community) kasnije su citirane kao primer neuravnoteženosti „neokonzervativaca“ pod Bušom Mlađim. Problem je što su zaboravljene onog trenutka kada su na vlast došli „neoliberali“ oličeni u medijski proizvedenom mesiji Baraku Obami. Ne samo da je Obama nastavio Bušovu politiku (Irak, Avganistan, Gvantanamo) već se pokazalo da i „neoliberali“ i te kako veruju u sopstvenu moć da „stvaraju realnost“ – kojoj ostatak sveta može ili da se povinuje, ili da je odbaci po cenu „demokratskog“ bombardovanja. Ili drugih oblika „uvođenja demokratije“, poput prevrata.

Najbolji primer toga je niz ustanaka širom Severne Afrike početkom 2011. godine. Prvo u Tunisu, a zatim u Egiptu, Libiji i Siriji počele su „demokratske revolucije“ protiv tadašnjih vladara. Iako lojalni Imperiji, tuniški predsednik Ben Ali i egipatski Mubarak su svrgnuti, a vlast predata islamistima. U Egiptu je kasnije vojska – koju izdašno dotira SAD – zbacila islamiste uz prećutnu podršku Vašingtona, koji se nije mnogo bunio na ovo „korigovanje“ izbornih rezultata. Demokratija je ionako samo floskula za lakoverne.

Kada je „narodna revolucija“ u Libiji doživela neuspeh, Imperija je otvoreno intervenisala, grubo zloupotrebivši rezoluciju u Savetu bezbednosti UN-a – koja je odobrila zonu zabrane letenja – da otpočne bombardovanje. Slično su pokušali da urade i u Siriji, gde je takođe „narodna revolucija“ prerasla u otvoreni građanski

¹⁹⁹ Suskind, Ron, Faith, *Certainty and the Presidency of George W. Bush*, The New York Times Magazine, 17. oktobar 2004; prevod N. M.

rat, ali je ruskim angažmanom intervencija Imperije sprečena, ili bar odložena, septembra 2013.

Za to vreme, autentični narodni protest u Bahreinu – vojnoj bazi američke 5. flote u Persijskom zalivu – krvavo je ugušio režim, a da Vašington nije rekao ni reč. Po klasičnom lenjinističkom obrascu „ko će koga“, ispada da je demokratija šta god Imperija kaže.

U leto 2011, kada je postalo jasno da je „Arapsko proleće“ bilo pre peščana oluja, pojavio se dokumentarni film „Revolucija kao biznis“, u kojem se prvi put otvoreno govorilo o profesionalnim „konsultantima“ Imperije na zadatku širom sveta. Osnovu imperijalnog revolucionarnog kadra činila je mala grupa profesionalizovanih članova „Otpora“, studentske organizacije od koje je Imperija napravila instrument prve postmoderne, instant-revolucije: petooktobarskog prevrata u Beogradu, 2000. godine.

U ovom zborniku imali ste prilike da pročitate nekoliko osvrti na tehniku, taktiku, logistiku, ideologiju i ulogu ovih veštačkih revolucija. Kao što obrazlaže **Džon Lokland**, ne radi se ni o kakvoj „teoriji zavere“, već o *činjenicama* zavere. Takozvane demokratske i narodne revolucije su u stvari državni udari, koje umesto vojske izvodi za tu svrhu mobilisano i izmanipulisano civilno stanovništvo. Postoje čak i priručnici prevrata, koje su pisali Džin Šarp, Robert Helvi i Peter Akerman – rukovodioci „nenasilnom borbom“ u službi SAD.

Najveći deo pripreme prevrata je medijski: upravljanje utiscima, proizvodnja lažirane svesti u javnom mnjenju, oblikovanje i nametanje lažnog društvenog i političkog okvira. Tek kada se tako pripremi teren, na scenu stupaju prevratnici, „krtice“ i mobilisana pešadija.

Džonatan Movat je tehniku prevrata opisao kao klasično ratovanje drugim sredstvima. Nema potrebe da se šalje vojska u neku državu, ako možete da od njenih stanovnika napravite sopstvenu vojsku, putem medijske i političke manipulacije. Movat doku-

mentuje da su Šarp, Akerman i ostali ideolozi „nenasilne borbe“ u stvari formulisali taktiku ratovanja upotrebom civila. Finansiranje ovih aktivnosti vrši se kroz trgovinu narkoticima, što objašnjava naizgled šizofrenu podršku SAD narko-kartelima protiv kojih se – navodno i vrlo javno – bori militarizacijom domaće policije.

Irina Lebedeva osvrnula se na Džina Šarpa i njegove kolege, ideologe „upravljanja nenasilnim konfliktom“. Šarpova doktrina „sastavljena je od makijavelističkih, gramšijanskih i tolstojevskih ideja i prilagođena današnjem stanju u zemljama u kojima se organizovanje ‘velikih buna’ pokazalo najdelotvornijim.“

Ona podseća da su obećanja „revolucionara“ u stvari identična obećanjima berzanskih prevaranata. Oni koji poveruju u priče o basnoslovnom bogatstvu, ostanu bez ičega – čak i ako prevaranta na kraju uhapsu. Na patvorenim revolucijama, dakle, profitiraju samo Imperija i „revolucionari“, dok je narod u ime kojeg se prevrat navodno vrši – ovce za šišanje. Pritom se kao pešadija regrutuje frustrirana omladina, koja je poslovično nestrpljiva, neiskusna i lakoverna.

Jedini lek je istina – ali on ne deluje brzo, i teško ga je primeniti kada bolest uzme maha. Ipak, apsolutno stoji zaključak I. Lebedeve, da je društvo koje ceni istinske vrednosti otporno na „obojene revolucije.“

Iscrpnu studiju prevrata u Srbiju ponudio je **Pjotr Iljčenkov**, koji proces „ekspres revolucije“ predstavlja kao evoluciju onoga što je Vašington radio osamdesetih u Latinskoj Americi. Iljčenkov objašnjava da je za uspešan prevrat neophodan povod – obično ekonomska kriza – prisustvo medijske mreže kao mehanizma oblikovanja kolektivne svesti, i društvo u sukobu sa državom, koji je moguće eksploatisati. Srbija je bila probna vožnja ovog industrijskog modela revolucije.

Posebnu pažnju Iljčenkov posvećuje ključnoj komponenti prevrata: pokretu „Otpor“. Njihove aktivnosti u potpunosti je fi-

nansirala i usmeravala Imperija. Detaljna analiza vodećih osoba i delovanja „Otpora“ koju nudi Iljčenkov od velikog je značaja za prepoznavanje „revolucionara“ koje privlače obećanja Imperije.

Potrebno je napraviti razliku između organizatora i izvršilaca. Ovi prvi su istinski vernici u svemoć Imperije, koji od svojih zlodela imaju direktnu korist. Ali tajna uspeha „revolucionara“ je da za svoje potrebe vrbuju veliki broj frustriranih članova samog društva koje napadaju, i od njih onda prave vinovnike sopstvene propasti.

Na meti su uvek mladi, koji uglavnom imaju previše entuzijazma a premalo mudrosti. Njima se reklamira hedonistički, odgovornosti oslobođen životni stil Imperije, koji će navodno nastupiti čim se uvedu „demokratija i ljudska prava“. Čak i podozrivima nije teško da se polakome na „besplatnu“ obuku, majice, telefone i kompjutere, a kamoli na obećanja meda i mleka „čim on ode“.

Veoma važan i često nedovoljno obrađen aspekt tehnike prevrata je i ponašanje vlasti. Iljčenkov analizira kako se državni aparat u Srbiji neadekvatno suprotstavio prevratnicima: dok je napadao „Otpor“, DOS je neometano vodio predizbornu kampanju:

„Tokom uspešno sprovedene kampanje ‘Otpor’ je obavio sav ‘prljavi posao’ u borbi sa režimskom propagandom i time omogućio demokratskoj opoziciji Srbije da se maksimalno koncentriše na promovisanje svog pozitivnog programa.“

A delovanje protiv opozicije svelo se na udar na Draškovićev SPO, za koji se ispostavilo da je bio lažna fortifikacija. Uz „Otpor“ i DOS, koji su delovali u sprezi i štitili jedni drugima bokove, unutar same vlasti bilo je dovoljno zavrbovanih, kupljenih i ucenjenih da je otpor prevratu bio maltene nemoguć.

Posle prevrata, ti „saradnici“ uglavnom na sopstvenoj koži osećaju verolomstvo Imperije, dok prevratnička pešadija ubrzo shvati da su obećane blagodeti rezervisane za istinske vernike, organiza-

tore „revolucije“ i profesionalne aktiviste. Kao i da Imperija uvek naplati svoju „pomoć“ – u novcu, krvi, ili dušama.

Upravo to je ono što garantuje da neće biti „kontrarevolucije“ izmanipulisanih aktivista. Jer čak i da smognu snage da prevaziđu ubitačnu spoznaju da su bili instrument sopstvene propasti, sama činjenica da su na taj način prevareni znači da im niko više ne veruje. Kad se jednom posluže iz ljudožderskog lonca, obeleženi su zauvek.

Onima koji zavole ukus, poput vrhuške „Otpora“, pruža se prilika da „kuvaju“ i drugde po svetu: neki su se pridružili vladajućoj Demokratskoj stranci, dok su drugi počeli da „izvoze revoluciju“ u Gruziju, Ukrajinu, Belorusiju, na Maldive... Prevrat ne uspeva uvek. A čak i kad uspe, trijumf je kratkog daha: skoro svaki režim instaliran „obojenom revolucijom“ kasnije je smenjen, iako je šteta već učinjena. Prevratnički poredak zasad opstaje jedino u „nultom pacijentu“ – Srbiji.

Kako god je zvali – obojena, ekspresna, postmoderna, instant, „džank“, teledirigovana – revolucija iz imperijalne fabrike najbolje može da se opiše kao politički AIDS: virus koji, pušten u organizam jednog društva, podstiče to društvo da se samouništi na korist napadača. Ono što Šarp, Helvi i ostali „instruktori demokratije“ nazivaju „nenasilni otpor“ u stvari je samo rušenje društvenog poretka koji smeta nametanju volje Imperije. Svedoci smo da se za 13 godina od petooktobarskog puča apsolutno ništa u Srbiji nije *izgradilo* – osim tehnike pljačke i pohare – ali je zato sistematski *uništeno* sve što bi moglo da se nađe na putu kako Imperiji, tako i kvislinškom kultu koji predstavlja njene interese.

Jedino kult, i to samo njegova vrhuška, dobije obećane poslastice prevrata. Svi ostali – od pešadije, preko većine političara skupljenih s koca i konopca u „ujedinjenu opoziciju“, do naroda – vrlo brzo shvate da su obećana gozba upravo oni, zarobljeni u sve toplijem loncu imperijalne „demokratije“.

Pritom je posebna gadost pokušaj Imperije da podvali „Otpor“ i „Kanvas“ kao navodno autentično srpske pojave. Ne samo što u Srbiji pod njima dobro ide samo onima koji Srbiju mrze, već se time krivica za prevrat prebacuje sa agresora – Imperije – na žrtvu. Znajući makar i iskrivljenu sliku o balkanskim ratovima devedesetih, malo ko u svetu Srbe smatra dobrim slugama Imperije. A kroz svođenje Srbije na poslušničku satrapiju, a „Otpora“ na svetski virus revolucije, šalje se poruka budućim žrtvama da je otpor uzaludan.

Ali, kao što samo postojanje ovog zbornika pokazuje, otpor indukovanim prevratima nije osuđen na propast, niti je „Otpor“ osuđen na pobedu. Napori Imperije da „oblikuje realnost“ svode se, u suštini, na manipulaciju *utiscima*. Upotrebom reči i simbola, pokušava se promeniti suština postupaka. Ali samo zato što su na karti izbrisali planinu, ili je nazvali rekom, ne znači da ona i dalje ne postoji u prirodi. Isto tako, kada intervenciju u Libiji nazovu „kinetičkom vojnom akcijom“, iole normalnom čoveku je jasno da se to prevodi kao „rat“. Dugoročni neuspeh raznih režiranih revolucija pokazuje do koje mere je Imperija zaboravila lekcije antike. A oni koji zaborave naravoučenija istorije, osuđeni su da je ponavljaju.

PRILOG: Marionete Majdana

Na internetu je u prvoj polovini februara 2014. osvanuo ton-ski zapis razgovora američkog ambasadora u Ukrajini Džefrija Pjata (Geoffrey Pyatt) i njemu pretpostavljene Viktorije Nuland (Victoria Nuland), pomoćnika državnog sekretara za evropska pitanja.

Iako se Vašington pravi da nije priznao autentičnost snimka, Nulandova je već uputila izvinjenje u Brisel povodom *živopisnog jezika* koji je koristila o EU. Nikome, dabome, nije palo na pamet da se izvini Ukrajincima što im ruše ustavno-pravni poredak i narušavaju nezavisnost.

Ko razume engleski, ili ruski (titlovano),²⁰⁰ može da prati razgovor na gore povezanom video snimku. Srpski prevod polazi od transkripta koji je preneo Bi-bi-si.²⁰¹ U prilogu je integralni tekst prevoda, bez suvišnih komentara:

Nuland: Šta ti misliš?

Pjat: Mislim da smo ušli u igru. Ovaj deo sa Kličkom očito je ovde komplikovani elektron. Posebno najava da bi mogao biti zamenik premijera, a videla si moje beleške o problemima u braku

²⁰⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=z2kBdfHohiI>

²⁰¹ <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26079957>

u ovom trenutku, tako da sada pokušavamo da vrlo brzo saznamo kakav je njegov stav o tom pitanju. Ali mislim da je argument koji će od tebe čuti, a to ćeš morati da uradiš, mislim da je to sledeći poziv koji treba da organizuješ, to je upravo isti onaj argument koji si navela Jacu (Arsenij Jatsenjok). I drago mi je što si mu tako na neki način razjasnila stvari i gde se on uklapa u ovaj scenario. I veoma mi je drago što je odgovorio tako kako je odgovorio.

Nuland: Dobro. Mislim da Klič ne treba da uđe u vladu. Mislim da to nije potrebno, mislim da nije dobra ideja.

Pjat: Da. Mislim... U tom smislu da on ne uđe u vladu, samo ga treba pustiti da ostane u bliskom krugu i da radi svoj politički domaći zadatak i to. Mislim prosto u smislu toga da se proces nastavi, mi želimo da se umerene demokrate drže zajedno. Problem će biti Tjanibok (Oleg Tjanibok) i njegovi, a siguran sam da (predsednik Viktor) Janukovič delom i na to računa u svemu ovome.

Nuland: (Upada) Mislim da je Jac čovek koji ima ekonomsko iskustvo, iskustvo u upravljanju. On je... njemu treba da bude blizak sa Kličom i Tjanibokom. Treba mu da s njima razgovara četiri puta nedeljno, razumeš. Samo mislim da Klič ako uđe... on će biti na tom nivou da radi za Jatsenjuka, prosto neće ići tako.

Pjat: Da, ne, slažem se. O.K. Dobro. Hoćeš da ugovorimo razgovor s njim kao sledeći korak?

Nuland: Koliko sam ja shvatila onaj razgovor – ali ti me ispravi – velika trojka je trebalo da održi svoj sastanak a Jac je hteo da ponudi u tom kontekstu... razgovor tri plus jedan ili tri plus dva sa tobom. Jesi li i ti tako shvatio?

Pjat: Ne. Ja mislim... Odnosno, to je predložio, ali ja samo mislim, znajući prosto dinamiku među njima gde je Kličko glavna faca, potrajaće malo dok se on ne pojavi na bilo kakvom sastanku koji oni organizuju i on verovatno u ovom trenutku razgovara sa svojim, zato mislim da bi to da ga ti direktno kontaktiraš pomoglo

zbog sukoba ličnosti među njima trojicom i takođe bi tebi dalo šansu da deluješ brzo i da nas staviš u pozadinu svega toga pre nego što oni sednu i on im objasni zašto mu se ne sviđa.

Nuland: O.K, dobro. Odgovara mi. Zašto ga ti ne kontaktiraš da vidiš da li hoće da razgovara pre ili posle?

Pjat: O.K, hoću. Hvala.

Nuland: O.K... Još jedna novost za tebe, Džefe. (Čuje se klik.) Ne sećam se da li sam ti rekla, ili sam rekla samo Vašingtonu, da je Džef Feltman (pomoćnik generalnog sekretara za politička pitanja pri Ujedinjenim nacijama) kad sam jutros s njim razgovarala imao novo ime za onog iz UN Roberta Serija, jesam li ti to napisala jutros?

Pjat: Da, video sam to.

Nuland: O.K. Sad je uspeo da sredi da se i Seri i (generalni sekretar UN) Ban Ki Mun slože da Seri može da dođe u ponedeljak ili utorak. To bi bilo sjajno, ja mislim, da se učvrsti taj dogovor i da UN pomognu da se učvrsti i, znaš, jebeš EU.

Pjat: Ne, upravo tako. I mislim da moramo nešto preduzeti kako bi to uspelo jer možeš da računaš na to da će, ako ovo krene, Rusi iz prikrajka pokušati na svaki način to da sabotiraju. Opet, činjenica da je to sada u opticaju, još pokušavam i sam da shvatim zašto Janukovič (prigušeno) to. U međuvremenu, baš sada se održava sastanak frakcije Partije regiona i siguran sam da se u ovom času vodi žučna rasprava. U svakom slučaju, moglo bi ovo da nam prođe ako budemo delovali brzo. Zato mi dozvoli da ja radim na Kličku a ti ako samo možeš da održiš... želimo da pokušamo da nađemo nekoga sa međunarodne scene da dođe i pomogne da se ovo završi. Druga stvar je nekakvo pružanje ruke Janukoviču, ali verovatno ćemo još pričati o tome sutra, pošto vidimo da stvari polako dolaze na svoje mesto.

Nuland: Da se nadovežem, Džefe, kad sam pisala poruku (savetniku američkog potpredsednika za nacionalnu bezbednost Džejku) Salivanu, on mi se direktno obratio i rekao da mi treba

(američki potpredsednik Džo) Bajden a ja sam rekla verovatno sutra za tapšanje po ramenu i da bi priča pila vodu. Tako da je Bajden spreman.

Pjat. O.K. Super. Hvala.

Da li još mislite da ovo što se dešava u Ukrajini, ono što se od oktobra 2000. dešava u Srbiji i ono što se sprema u Republici Srpskoj – ima ikakve veze sa demokratijom?

Stefan Karganović
Pjotr Iljčenkov
Džon Lokland
Irina Lebedeva
dr Džonatan Movat
Nebojša Malić

RUŠENJE REPUBLIKE SRPSKE
TEORIJA I TEHNOLOGIJA PREVRATA

Izdavač:
BESJEDA
Banja Luka

Lektor:
Tatjana Atlagić

Grafička priprema:
Dragana Pupac

Štampa:
GRAFID
Banja Luka

„Obojene revolucije“ jedna su od najvažnijih političkih pojava u današnjem svetu. Tajni sastojak u svima njima je sofisticiran naučni pristup pomoću kojeg se manipuliše emocijama i zaobilazi kritičko razmišljanje...

U svakoj od tih operacija, od Srbije (2000) preko Gruzije (2003), Ukrajine (2005), i danas (2014) opet u Ukrajini, u Venecueli i Bosni i Hercegovini, pored „ulične pešadije prevrata“ učestvuju armija nevidljivih „menadžera utisaka“, preduzeća za odnose sa javnošću, istraživača javnog mnjenja, psihologa, sociologa, stručnjaka za korišćenje društvenih mreža, stratega i taktičara svih mogućih profila, obaveštajaca, i „nevladinih organizacija“...

Njihov zadatak je da u zemlji osuđenoj na „promenu režima“ organizuju i izvedu puč, ali tako da izgleda kao društvena revolucija...

Da bi iluzija delovala ubedljivo, nalogodavci iza uličnih izvođača, ustanove odakle se dostavlja logistička podrška i krajnji korisnici operacije – moraju se brižljivo sakriti...

ZADATAK OVE KNJIGE JE DA DEKONSTRUIŠE TU OBMANU.

...

Građani u demokratskim društvima trebalo bi da preduzmu mere intelektualne samoodbrane da se zaštite od manipulacija i nametanja spoljašnje kontrole i da bi položili temelje demokratiji u pravom smislu te reči.

Noam Čomski

